

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ФАРМАЦЕВТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кваліфікаційна наукова
праця на правах рукопису

БАРКОВСЬКА ОКСАНА ЯКІВНА

УДК 615.1:378.147.091.33-027.22

ДИСЕРТАЦІЯ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНІ ПІДХОДИ ДО УДОСКОНАЛЕННЯ
ОРГАНІЗАЦІЇ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАГІСТРІВ ФАРМАЦІЇ

15.00.01 – технологія ліків, організація фармацевтичної справи
та судова фармація
22 – Охорона здоров'я

Подається на здобуття наукового ступеня кандидата фармацевтичних наук

Дисертація містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

_____ О. Я. Барковська

Науковий керівник: Огарь Світлана Володимирівна, кандидат
фармацевтичних наук, доцент

Харків – 2021

АНОТАЦІЯ

Барковська О. Я. Науково-практичні підходи до удосконалення організації практичної підготовки магістрів фармації. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата фармацевтичних наук зі спеціальності 15.00.01 «Технологія ліків, організація фармацевтичної справи та судова фармація». – Національний фармацевтичний університет, МОЗ України, Харків, 2021.

Дисертація присвячена розробленню методичних підходів до удосконалення організації практичної підготовки магістрів фармації у системі професійної освіти.

Сучасні вимоги ринку освітніх послуг зумовлюють необхідність розроблення і впровадження нових підходів до організації практичної підготовки магістрів фармації. Вивчення історичних аспектів організації практичної підготовки в Україні засвідчило, що їй завжди приділяли значну увагу як керівництво країни, так і адміністрація закладів вищої освіти фармацевтичного спрямування, тому що вона є невід’ємним складником професійної підготовки фахівців будь-якої галузі, особливо фармацевтичної. Це зумовлено соціальною спрямованістю діяльності фармацевтичних закладів та їх безпосереднім впливом на стан здоров’я і тривалість життя населення.

Здійснено аналіз нормативно-правової бази організації практичної підготовки, який довів її неповноту й необхідність удосконалення на всіх рівнях. Аналіз стандартів вищої освіти та освітньо-професійних програм засвідчив, що на практичну підготовку в Україні припадає 12 % загального часу навчання, у Німеччині, Великобританії, Франції та США – 24 %, у Росії – 16 %. У більшій частині досліджуваних країн тривалість практики становить 12 місяців (Австрія, Великобританія, Греція, Естонія, Ірландія,

Канада, Німеччина, США, Франція), мінімальна тривалість характерна для Вірменії (5,5 місяців).

На підставі проведеного дослідження запропоновано дефініції «практична підготовка» та «організація практичної підготовки» і визначено цілі, складники та функції практичної підготовки магістрів фармації.

За результатами експертного опитування визначено, що основними чинниками впливу на якість практичної підготовки є матеріально-технічне оснащення практики (65,5 % респондентів), інформаційне (46 %) і методичне (42,5 %) забезпечення, кваліфіковане керівництво практикою (39,8 %). Загальний рівень готовності студентів до практичної підготовки, за оцінками експертів, склав 2,3 бала за трибальною шкалою; рівень володіння теоретичними знаннями студентів – 2,7 бала; рівень прояву особистісних якостей, притаманних магістру фармації, – 2,4 бала; рівень розвитку практичних навичок – 1,8 бала. До факторів, які впливають на успішність практичної підготовки магістрів фармації, керівники від баз практики відносять рівень методичного забезпечення практики (програма, завдання тощо) (32 % респондентів), залученість практиканта до виробничих процесів, рівень його теоретичної підготовки, наявність умов для формування навичок роботи за фахом та консультативну допомогу від керівників практики (25,3 %). Зацікавленість студентів проходженням практики становить 4,1 бала за п'ятибальною шкалою (за оцінкою самих студентів).

Під час анкетування студенти висловили думку, що практика покликана забезпечити належний рівень професійної підготовки (72,3 %). Оцінювання рівня зацікавленості студентів практикою дорівнює 3 бали з 5 запропонованих. Визначено, що зміст практики відповідає вимогам сучасного розвитку фармацевтичного сектора галузі охорони здоров'я (64,1 % респондентів). 59 % респондентів здебільшого адаптувалися до професійної діяльності, 10,3 % – не адаптувалися взагалі. Студенти (61,5 %) відзначили, що під час проходження практики не відчували психологічного дискомфорту. У 80,1 % виникли труднощі під час проходження практики, до

основних із яких належать незацікавленість працівників баз практики в практикантах, недостатній рівень власної теоретичної підготовки, нецільове використання практикантів.

На успішність проходження практики впливають консультативна допомога керівників практики (баз, ЗВО) (100 % респондентів), зацікавленість студентів результатами практики (90,7 %), доступність до матеріалів для написання звітів про практику (89,2 %), взаємодія керівників практики від БП та ЗВО (72,3 %), зацікавленість керівників практики (БП, ЗВО) результатами практики (69,8 %), залучення практикантів до виробничих процесів (65,1 %), оснащення бази практики сучасними інформаційними технологіями (50,6 %), наявність умов для набуття навичок роботи за фахом (44,3 %), рівень теоретичної підготовки (38,7 %).

На підставі проведених досліджень розроблено й упроваджено систему управління якістю організації практичної підготовки, яка є складником системи управління якістю НФаУ. Побудовано процесну модель організації практичної підготовки студентів, де діяльність з організації практичної підготовки є підпроцесом основного процесу А2.2 «Навчальна діяльність» і представлена як процес А.2.2.2 «Забезпечення взаємодії з базами практичної підготовки». Розроблено документовану процедуру «Забезпечення взаємодії з базами практичної підготовки», що передбачає систематичне оцінювання процесу за встановленими показниками результативності.

Із метою удосконалення організації практичної підготовки в умовах системи управління якістю розроблено «Положення про практичну підготовку здобувачів вищої освіти в Національному фармацевтичному університеті» з описом процесу, основних термінів і понять, видів і змісту практики, вимог до баз практики, розподілу відповідальності між усіма залученими сторонами, порядку формування звітів про практику, переліку документів, що використовуються під час організації та проходження практики, а також мережевий графік організації практичної підготовки магістрів фармації та матрицю відповідальності його учасників.

Запропоновано інформаційно-аналітичне забезпечення практичної підготовки, яке передбачає створення електронної бази даних організації практичної підготовки з використання сервісів Google Apps і призначене для опрацювання документів, пов'язаних із забезпеченням якості практичної підготовки студентів, а також зв'язків з імовірними роботодавцями. Створена база містить чотири модулі, п'ять Google-форм, три Google-документи.

Сформульовано визначення «ризик практичної підготовки» і класифіковано ризики: поділ ризиків практичної підготовки на зовнішні (нормативні, економічні, технологічні та кадрові) та внутрішні (організаційні, кадрові і контингент-ризик). Для оцінювання ризиків практичної підготовки магістрів фармації створено методику оцінювання ризиків за імовірністю виникнення та впливом на можливість досягнення цілей практичної підготовки, а також шкалу їх поділу на низькі, середні та високі. Для визначення рівня впливу й унаочнення результатів оцінювання ризиків практичної підготовки запропоновано побудову матриці «ймовірність ризику – рівень впливу», яка поділена на 9 квадрантів залежно від шкали поділу ймовірності та впливу на можливість досягнення цілей практичної підготовки – AX, BX, CX, AY, BY, CY, AZ, BZ, CZ. За результатами анкетування визначено, що до ризиків, які увійшли до групи AX і яким необхідно приділити максимальну увагу, належать зовнішні економічні; до груп BX, BY, AY, які мають середню ймовірність виникнення, але потребують мінімізації, віднесено нормативні, технологічні, кадрові (і внутрішні, і зовнішні), організаційні ризики та контингент-ризик.

Розроблено методику діагностики сформованості компетентностей магістрів фармації у процесі практичної підготовки. На підставі опитування роботодавців, студентів і науково-педагогічних працівників запропоновано для діагностики сформованості компетентностей у процесі практичної підготовки застосовувати інструментальні, міжособистісні й системні. За допомогою таксономічного аналізу розраховано комплексні та інтегральну величину компетентностей магістра фармації і визначено шкали поділу цих

величин. Визначено, що комплексні й інтегральна величини компетентностей магістрів фармації мають тенденцію до збільшення. Так, інтегральна величина у 2019 р. збільшилася порівняно з 2016 р. на 4,23 %, інструментальна компетентність – на 1,47 %, міжособистісна – на 7,04 %, системна – на 8,22 %.

Запропоновано комплекс рекомендацій, які дозволять виконати низку стратегічних завдань у системі планування практики. Побудовано модель і розроблено програму співробітництва закладів вищої освіти фармацевтичного спрямування з роботодавцями, яка ґрунтується на засадах довгострокового взаємовигідного партнерства. Із метою посилення співпраці з роботодавцями, розширення меж взаємодії та поглиблення партнерських відносин закладів вищої освіти із суб'єктами фармацевтичного ринку запропоновано створення Ради роботодавців і розроблено Положення про Раду роботодавців. Відібрано показники результативності співпраці закладів вищої освіти та роботодавців.

Визначено, що моніторинг працевлаштування випускників ЗВО є способом отримання актуальної, оперативної та достовірної інформації для оцінювання стану ринку освітніх послуг й удосконалення системи управління освітнім процесом у закладі вищої освіти. Розроблено методологію моніторингу працевлаштування, яка ґрунтується на системі зворотного зв'язку між основними учасниками процесу, якими є випускники та їхні батьки, заклад вищої освіти, роботодавці та державні органи.

Обґрунтовано показники (індикатори) результативності працевлаштування та побудовано профіль результативності працевлаштування випускників НФаУ. Із метою мінімізації витрат часу й трудовитрат на здійснення моніторингу працевлаштування запропоновано програмне забезпечення цього процесу за допомогою онлайн-форми «Моніторинг працевлаштування випускників».

Ключові слова: фармація, практика, практична підготовка, заклад вищої освіти, роботодавець, студент, працевлаштування, удосконалення.

Список публікацій здобувача

Статті в наукових фахових виданнях

1. Барковська О. Я., Огарь С. В. Методологічні засади організації виробничої практики студентів галузі знань «Фармація». *Фармацевтичний часопис*. 2013. Вип. 4. С. 116–120 (особистий внесок – літературний пошук, розроблення методологічних засад організації практики, участь в опрацюванні матеріалів, написання статті).

2. Барковская О. Я., Крупеня В. И., Гавриш Н. Б. Структурно-содержательные аспекты прохождения практики студентами специальности «Фармация». *Вестник фармации*. 2016. № 3 (73). С. 102–108 (особистий внесок – дослідження структурно-змістовних аспектів проходження практики, аналіз дефініції поняття «практична підготовка», порівняльна характеристика видів практики, узагальнення отриманих результатів, написання статті).

3. Barkovska O., Ogar' S., Rogulia O., Havryh N. Analysis of factors that influence on organization of educational and production practice in preparation of pharmacy specialists. *ScienceRise: Pharmaceutical Science*. 2017. № 5 (9). P. 40–45 (особистий внесок – опрацювання наукових джерел, групування й аналіз факторів впливу на практичну підготовку, розроблення комплексу інноваційних заходів щодо удосконалення організації практики, написання статті).

4. Котвіцька А. А., Барковська О. Я., Гавриш Н. Б., Огарь С. В. Дослідження історичних аспектів організації навчальної та виробничої практики як складової професійної підготовки провізорів. *Соціальна фармація в охороні здоров'я*. 2017. Т. 3, № 4. С. 32–40 (особистий внесок – опрацювання наукових джерел, аналіз навчальних планів підготовки спеціалістів за спеціальністю 226 «Фармація, промислова фармація», визначення історичних періодів організації практики, участь в опрацюванні й узагальненні отриманих результатів досліджень, підготовка статті).

5. Барковська О. Я., Рогуля О. Ю., Лебединець В. О. Дослідження організаційних аспектів навчальної та виробничої практик в умовах функціонування системи управління якістю закладів вищої освіти на прикладі Національного фармацевтичного університету. *Управління, економіка та забезпечення якості в фармації*. 2018. № 2 (54). С. 14–22 (особистий внесок – опрацювання наукових джерел, дослідження організаційних аспектів практики в умовах функціонування СУЯ НФаУ, участь в опрацюванні матеріалів, написання статті).

6. Barkovska O., Ogar' S., Rohulia O. Scientific and practical substantiation of the directions of mutual cooperation of higher education institutions with employers of pharmaceutical sector of health care industry. *ScienceRise: Pharmaceutical Science*. 2018. № 4 (14). P. 14–19 (особистий внесок – опрацювання наукових джерел, розроблення напрямів співпраці, участь в опрацюванні й узагальненні результатів, написання статті).

7. Барковська О. Я., Рогуля О. Ю., Лебединець В. О., Огарь С. В. Теоретико-методичні підходи до впровадження системи моніторингу працевлаштування провізорів. *Управління, економіка та забезпечення якості в фармації*. 2019. № 2 (58). С. 6–15 (особистий внесок – опрацювання наукових джерел, розроблення системи моніторингу працевлаштування, участь в обробленні й узагальненні результатів, написання статті).

8. Barkovska O., Krutskikh T., Rohulia O. Information-analytical providing of practical training for pharmacy specialist. *Norwegian Journal of development of the International Science*. 2020. № 47. P. 24–31 (особистий внесок – розроблення інформаційно-аналітичного забезпечення практичної підготовки, участь в опрацюванні й узагальненні результатів, написання статті).

Науково-методичні рекомендації

9. Котвіцька А. А., Крутських Т. В., Барковська О. Я., Огарь С. В., Рогуля О. Ю. Методичні підходи до моніторингу працевлаштування випускників закладу вищої освіти : метод. рек. Харків, 2019. 24 с. (особистий

внесок – опрацювання наукових джерел, розроблення методики моніторингу працевлаштування випускників, написання методичних рекомендацій).

10. Котвіцька А. А., Крутських Т. В., Барковська О. Я., Огарь С. В., Рогуля О. Ю. Науково-практичне обґрунтування програми взаємного співробітництва закладу вищої освіти та підприємств-роботодавців : метод. рек. Харків, 2019. 23 с. *(особистий внесок – опрацювання наукових джерел, розроблення програми співпраці закладу вищої освіти та роботодавців, написання методичних рекомендацій).*

11. Котвіцька А. А., Крутських Т. В., Барковська О. Я., Огарь С. В., Рогуля О. Ю. Організаційно-інформаційне забезпечення практичної підготовки студентів закладу вищої освіти : метод. рек. Харків, 2020. 31 с. *(особистий внесок – опрацювання наукових джерел, розроблення організаційного, інформаційно-аналітичного забезпечення практичної підготовки, написання методичних рекомендацій).*

Авторські свідоцтва на твір

12. Котвіцька А. А., Крутських Т. В., Барковська О. Я., Огарь С. В., Рогуля О. Ю. Методичні підходи до моніторингу працевлаштування випускників закладу вищої освіти : свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір АПН № 99616. Дата реєстр. 11.09.2020 р.

13. Котвіцька А. А., Крутських Т. В., Барковська О. Я., Огарь С. В., Рогуля О. Ю. Науково-практичне обґрунтування програми взаємного співробітництва закладу вищої освіти та підприємств-роботодавців : свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір АПН № 99659. Дата реєстр. 14.09.2020 р.

14. Котвіцька А. А., Крутських Т. В., Барковська О. Я., Огарь С. В., Рогуля О. Ю. Організаційно-інформаційне забезпечення практичної підготовки студентів закладу вищої освіти : свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір АПН № 99661. Дата реєстр. 14.09.2020 р.

Інші наукові видання

15. Огарь С. В., Барковська О. Я. Сучасний стан виробничої практики у підготовці фахівців з вищою фармацевтичною освітою в Україні. *Медична освіта*. 2012. Вип. 1. С. 48–50 (особистий внесок – дослідження сучасного стану виробничої практики, опрацювання й узагальнення результатів дослідження, написання статті).

16. Барковська О. Я., Огарь С. В. Структурно-змістовні аспекти навчально-виробничої практики студентів спеціальності «Фармація». *Фармацевтичний часопис*. 2013. Вип. 4. С. 125–130 (особистий внесок – дослідження структурно-змістовних аспектів проходження практики, опрацювання й узагальнення отриманих результатів, написання статті).

17. Крупеня В. І., Огарь С. В., Барковська О. Я. Організація практики з урахуванням вимог соціального партнерства. *Дерматологія та венерологія*. 2011. Вип. 2. С. 36–37 (особистий внесок – розроблення організаційних засад практики в умовах соціального партнерства).

18. Огарь С. В., Барковська О. Я. Розвиток соціального партнерства при організації практики в НФаУ. *Новий колегіум*. 2008. Вип. 4. С. 18–19 (особистий внесок – літературний пошук, дослідження соціального партнерства під час організації практики на прикладі ЗВО, написання статті).

Тези доповідей

19. Огарь С. В., Барковська О. Я. Розвиток соціального партнерства при організації практики в НФаУ. *Сьогодення та майбутнє фармації* : матеріали Всеукр. Конгресу, м. Харків, 16–19 квіт. 2008 р. Харків : Вид-во НФаУ, 2008, С. 625.

20. Черних В. П., Огарь С. В., Барковська О. Я. Виробнича практика крок до працевлаштування. *Підсумки навчально-виробничої практики студентів випускного курсу спеціальності фармація* : тез. доп. конф. за результатами практики, м. Харків, 22 квіт. 2009 р. Харків : Вид-во НФаУ, 2009. С. 3–4.

21. Гриценко І. С., Огарь С. В., Барковська О. Я. Організація практики в Національному фармацевтичному університеті. *Підсумки навчально-виробничої практики студентів випускного курсу спеціальності фармація* : тез. доп. конф. за результатами практики, м. Харків, 22 квіт. 2009 р. Харків : Вид-во НФаУ, 2009. С. 4–6.

22. Огарь С. В., Барковська О. Я. Організація практики в умовах соціального партнерства. *Підсумки навчально-виробничої практики студентів випускного курсу спеціальності фармація* : тези доп. конф. за результатами практики, м. Харків, 22 квіт. 2009 р. Харків : Вид-во НФаУ, 2009. С. 6–8.

23. Огарь С. В., Барковська О. Я. Практична підготовка як елемент партнерства з закордонними вищими навчальними закладами. *Підсумки навчально-виробничої практики студентів випускного курсу спеціальності фармація* : тези доп. конф. за результатами практики, м. Харків, 22 квіт. 2009 р. Харків : Вид-во НФаУ, 2009. С. 8–11.

24. Барковська О. Я., Школьна О. Н. Практична підготовка студентів спеціальності Фармація 2009 року випуску. *Підсумки навчально-виробничої практики студентів випускного курсу спеціальності фармація* : тез. доп. конф. за результатами практики, м. Харків, 22 квіт. 2009 р. Харків : Вид-во НФаУ, 2009. С. 11–14.

25. Дмитрієвський Д. І., Огарь С. В., Барковська О. Я. Організація практики за межами України у формі академічного студентського обміну: історія, географія, реалії та перспектива. *Підготовка спеціалістів фармації у вищих навчальних закладах: здобутки та перспективи майбутнього* : матеріали навч.-метод. конф., м. Луганськ, 10 листоп. 2011 р. Луганськ : ДЗ «Луганський державний медичний університет», 2011. С. 40–41.

26. Барковська О. Я., Огарь С. В. Конференції як засіб удосконалення практичної підготовки студентів НФаУ. *Формування професійної компетентності студентів під час проходження навчально-виробничої практики* : матеріали конф. за підсумками практики студентів НФаУ, м. Харків, 29 берез. 2012 р. Харків : НФаУ, 2012. С. 3.

27. Огарь С. В., Барковська О. Я. Виробнича практика як основа професійного успіху. *Професійно-практична підготовка провізорів та її інноваційний розвиток у форматі «Національний фармацевтичний університет працедавці»* : матеріали конф. за підсумками практики студентів НФаУ, м. Харків, 19 квіт. 2013 р. Харків : НФаУ, 2013. С. 7–8.

28. Огарь С. В., Барковська О. Я. Професійно-практична підготовка провізорів та її інноваційний розвиток у форматі «Університет – Працедавці». *Кредитно-модульна система організації навчального процесу у вищих медичних (фармацевтичному) навчальних закладах України на новому етапі* : матеріали X Ювілейної всеукр. навч.-наук. конф. з міжнар. участю, м. Тернопіль, 18–19 квіт. 2013 р. Тернопіль : ТДМУ, 2013. Ч. 1. С. 572–573.

29. Барковська О. Я., Донченко Н. В. Шляхи удосконалення якості навчально-виробничої практики провізорів. *Проблеми і перспективи працевлаштування випускників вищих навчальних закладів* : матеріали VIII Міжнар. наук.-практ. конф. Донецьк : ДонДУЕТ, 2013. С. 227–229.

30. Івахненко С. М., Барковська О. Я. Система дистанційного координування практичною підготовкою як елемент забезпечення її якості. *Актуальні питання практичної підготовки студентів НФаУ в Україні та за кордоном* : матеріали наук.-практ. конф. за підсумками практики студентів НФаУ, м. Харків, 10 квіт. 2014 р. Харків : НФаУ, 2014. С. 20–22.

31. Барковська О. Я., Валігура Ю. Г. Структурно-змістовні аспекти практичної підготовки студентів спеціальності «Фармація». *Актуальні питання практичної підготовки студентів НФаУ в Україні та за кордоном* : матеріали наук.-практ. конф. за підсумками практики студентів НФаУ, м. Харків, 10 квіт. 2014 р. Харків : НФаУ, 2014. С. 22–25.

32. Барковська О. Я. Напрями вдосконалення організації навчальної та виробничої практики провізорів. *Якість вищої освіти: вдосконалення змісту та організації практичної підготовки студентів* : матеріали XL Міжнар. наук.-метод. конф., м. Полтава, 25–26 лют. 2015 р. Полтава : ПУЕТ, 2015. С. 150–151.

33. Барковська О. Я. Сучасні критерії відбору баз практики для студентів спеціальності «Фармація». *Актуальні питання практичної підготовки студентів НФаУ в Україні та за кордоном* : матеріали наук.-практ. конф. з практики студентів НФаУ та коледжу НФаУ, м. Харків, 16 квіт. 2015 р. Харків : НФаУ, 2015. С. 12–14.

34. Немченко А. С., Калайчева С. Г., Барковська О. Я. Роль дисципліни «Вступ у фармацію. Практичні заняття в аптеці з ОЕФ» у професійній підготовці майбутніх провізорів. *Актуальні питання практичної підготовки студентів НФаУ в Україні та за кордоном* : матеріали наук.-практ. конф. з практики студентів НФаУ та коледжу НФаУ, м. Харків, 14 квіт. 2016 р. Харків : НФаУ, 2016. С. 48–50.

35. Барковська О. Я., Огарь С. В., Гавриш Н. Б. Практична підготовка: понятійно-термінологічний аналіз у системі професійної освіти. *Актуальні питання практичної підготовки студентів НФаУ в Україні та за кордоном* : матеріали наук.-практ. конф. з практики студентів НФаУ та коледжу НФаУ, м. Харків, 14 квіт. 2016 р. Харків : НФаУ, 2016. С. 50–53.

36. Барковська О. Я., Огарь С. В. Науково-практичні напрями підвищення якості практичної підготовки майбутніх провізорів. *Фармація XXI століття: тенденції та перспективи* : матеріали VIII Нац. з'їзду фармацевтів України, м. Харків, 13–16 верес. 2016 р. Харків, 2016. Т. 2. С. 324.

37. Завеля А. И., Немченко А. С., Калайчева С. Г., Барковская О. Я. Первый шаг в профессию. *Актуальні питання практичної підготовки студентів НФаУ в Україні та за кордоном* : матеріали наук.-практ. конф. з практики студентів НФаУ та Коледжу НФаУ, м. Харків, 6 квіт. 2017 р. Харків, 2017. С. 43–45.

38. Шукри Мохамед Шариф, Немченко А. С., Калайчева С. Г., Барковская О. Я. Особенности организации аптек в Марокко. *Актуальні питання практичної підготовки студентів НФаУ в Україні та за кордоном* : матеріали наук.-практ. конф. з практики студентів НФаУ та Коледжу НФаУ, м. Харків, 6 квіт. 2017 р. Харків, 2017. С. 41–42.

39. Гавриш Н. Б., Барковська О. Я. Дослідження форм співпраці Національного фармацевтичного університету з аптечними закладами та фармацевтичними підприємствами України. *Relevant issues of modern medicine: the experience of Poland and Ukraine : international research and practice conference* (Lublin, 20–21 October 2017). Lublin, 2017. С. 119–122.

40. Котвіцька А. А., Барковська О. Я., Гавриш Н. Б. Дослідження історичних періодів становлення та розвитку навчально-виробничих практик у фармацевтичному вищому навчальному закладі. *Історична спадщина та сучасні аспекти забезпечення громадського здоров'я в Україні* : матеріали наук.-практ. конф. з нагоди 140-річчя від дня народж. С. А. Томіліна, м. Харків, 25 жовт. 2017 р. Харків : ХНМУ, 2017. С. 139–140.

41. Барковська О. Я., Огарь С. В., Рогуля О. Ю. Теоретико-прикладні аспекти формування компетентностей на основі експертного опитування. *Застосування компетентнісного підходу в освітній практиці при викладанні фундаментальних дисциплін* : матеріали Всеукр. наук.-метод. інтернет-конф., м. Харків, 24 листоп. 2017 р. Харків : ХНАДУ, 2017. С. 104–105.

42. Огарь С. В., Барковська О. Я. Науково-теоретичні засади формування соціального партнерства закладу вищої освіти з роботодавцями. *Фармацевтична наука та практика: проблеми, досягнення, перспективи розвитку* : матеріали II наук.-практ. інтернет-конф. з міжнар. участю., м. Харків, 27 квіт. 2018 р. Харків : НФаУ, 2018. С. 415.

43. Барковська О. Я., Рогуля О. Ю. Дослідження сучасних напрямів взаємодії освітніх закладів та роботодавців за кордоном. *Актуальні проблеми розвитку галузевої економіки та логістики* : матеріали VI наук.-практ. конф. з міжнар. участю, м. Харків, 25–26 жовт. 2018 р. Харків : НФаУ, 2018. С. 157–159.

44. Котвіцька А. А., Федосов А. І., Крутських Т. В., Барковська О. Я. Упровадження інновацій в освітню діяльність для підвищення якості професійно-практичної компетентності випускників національного фармацевтичного університету. *Інновації у вищій медичній та фармацевтичній*

освіті України (з дистанційним під'єднанням ВМ(Ф)НЗ України за допомогою відеоконференц-зв'язку) : матеріали XVI Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю, м. Тернопіль, 16–17 трав. 2019 р. Тернопіль, 2019. С. 100.

45. Овакімян О. С., Барковська О. Я. Особливості практичної підготовки провізорів. *Актуальні питання практичної підготовки здобувачів вищої освіти в Україні та за кордоном* : матеріали наук.-практ. інтернет-конф., м. Харків, 23 трав. 2019 р. Харків, 2019. С. 3–5.

46. Огарь С. В., Барковська О. Я. Впровадження електронного сервісу у процес організації практики та працевлаштування майбутніх фахівців фармації. *Сучасні досягнення та перспективи розвитку апітерапії в Україні* : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю, м. Харків, 25 січ. 2020 р. Харків : Вид-во «Оригінал», 2020. С. 128.

47. Барковська О. Я., Рогуля О. Ю. Ризик-орієнтоване забезпечення якості практичної підготовки майбутніх провізорів. *Управління якістю в фармації* : матеріали XIV наук.-практ. конф., м. Харків, 25 трав. 2020 р. Харків, 2020. С. 4–5.

SUMMARY

Barkovska O. Ya. Scientific and practical approaches to improving the organization of practical training of masters of pharmacy. - Qualifying scientific work on the rights of the manuscript.

The dissertation on competition of a scientific degree of the candidate of pharmaceutical sciences on a specialty 15.00.01 "Technology of medicines, the organization of pharmaceutical business and judicial pharmacy". - National University of Pharmacy, Ministry of Health of Ukraine, Kharkiv, 2021.

Modern education market requirements services necessitate the development and implementation of new approaches to the organization of practical training the masters of pharmacy. Studying the historical aspects of the organization of practical training in Ukraine has been shown that it has always received considerable attention from both the country's leadership and the administration of higher education institutions of pharmaceutical orientation, because it is an integral part of training in any field, especially pharmaceutical. This is due to the social orientation of pharmaceutical institutions and their direct impact on the health and life expectancy of the population.

An analysis of the regulatory framework for the organization of practical training has been carried out, which proved its incompleteness and the need for improvement at all levels. Analysis of higher education standards and educational and professional programs has been showed that practical training in Ukraine accounts for 12 % of total study time, in Germany, Great Britain, France and the United States – 24 %, in Russia – 16 %. In most of the studied countries, the duration of practice is 12 months (Austria, Great Britain, Greece, Estonia, Ireland, Canada, Germany, USA, France), the minimum duration is typical for Armenia (5.5 months).

Based on the conducted research the definitions of "practical training" and "organization of practical training" have been offered and the purposes,

components and functions of practical training the masters of pharmacy have been defined.

According to the results of the expert survey, it has been determined that the main factors influencing the quality of practical training are material and technical equipment of practice (65.5 % of respondents), information (46 %) and methodological (42.5 %) support, qualified practice management (39.8 %). The general level of readiness the students for practical training, according to experts, has been amounted to 2.3 points on a tribal scale; level of students' theoretical knowledge - 2.7 points ; the level of manifestation of personal qualities inherent in the master of pharmacy - 2.4 points ; level of development of practical skills - 1.8 points . To the factors that affect success practical training the masters of pharmacy, managers from the bases of practice include the level of methodological support of the practice (program, tasks, etc.) (32 % of respondents), involvement of the trainee in production processes, the level of his theoretical training, conditions for skills by profession and advisory assistance from practice leaders (25.3 %). Students' interest in the internship is 4.1 points on a five-point scale (according to the students themselves).

During the survey, students expressed the opinion that the practice has been designed to provide an appropriate level of training (72.3 %). Assessment of the level of students' interest in the practice is equal to 3 points out of 5 proposed. It has determined that the content of practice meets the requirements of modern development of the pharmaceutical sector of health care (64.1 % of respondents). Among the surveyed students, 59 % said that they mostly adapted to professional activities, 17.9 % fully adapted, 12.8 % found it difficult to answer, and 10.3 % did not adapt at all. Students (61.5 %) noted that they did not feel psychological discomfort during the internship. In 80.1 % there were difficulties during the internship, the main of which are the lack of interest of interns in the interns, insufficient level of their own theoretical training, misuse of interns.

The success of the internship has been influenced by the advisory assistance of internship managers (bases, institutions of higher education) (100 %

of respondents), students' interest in internship results (90.7 %), availability of materials for writing internship reports (89.2 %), interaction of supervisors internships from practice base and institution of higher education (72.3 %), interest of practice managers (practice base, institution of higher education) in the results of practice (69.8 %), involvement of interns in production processes (65.1 %), equipping the practice base with modern information technologies (50, 6 %), the availability of conditions for the acquisition of skills in the specialty (44.3 %), the level of theoretical training (38.7 %).

Based on the research, a quality management system for the organization of practical training has been developed and implemented, which is a component of the quality management system of the National University of Pharmacy. A process model of organization the practical training of students has been built, where the activity of organizing practical training is a sub process of the main process A2.2 "Educational activity" and has been presented as a process A.2.2.2 "Ensuring interaction with the bases of practical training". The documented procedure "Ensuring interaction with the bases of practical training" provides for systematic evaluation of the process according to the established performance indicators and contains a graphical model of the process.

In order to improve the organization of practical training in the quality management system "Regulations on practical training of higher education at the National University of Pharmacy" has been developed with a description of the process, basic terms and concepts, types and content of practice, requirements for practice bases, distribution of responsibilities between all parties involved , the order of formation of reports on practice, the list of documents has been used during the organization and passing of practice, and also the network schedule of the organization of practical training of masters of pharmacy and a matrix of responsibility of its participants.

The information-analytical support of practical training has been offered, which provides for the creation of an electronic database of the organization the practical training using Google Apps services and has been designed to process

documents related to ensuring the quality of practical training of students and contacts with potential employers. The created database contains four modules, five Google - forms, three Google - documents.

The definition of "risk of practical training" has been formulated and risks have been classified: practical training division to external (regulatory, economic, technological and human) and internal (organizational, personnel and contingent risks).

A method of risk assessment by probability of occurrence and impact on the possibility of achieving the goals of practical training, as well as a scale of their division into low, medium and high has been developed to assess the risks of practical training the masters of pharmacy. Construction of the matrix "risk probability - level of impact", which has been divided into 9 quadrants depending on the scale of probability division and the impact on the ability to achieve the goals of practical training - AH, VH, CX, AY, BY, CY, AZ, BZ, CZ has been suggested to determine the level of impact and illustrate the results of risk assessment of practical training. According to the results of the survey, it has been determined that the risks that have been included in the group AH and which need to be given maximum attention include external economic; groups VH, BY , AY , which have an average probability of occurrence, but need to be minimized, include regulatory, technological, personnel (both internal and external), organizational risks and contingent risk.

A method for diagnosing the formation of competencies the masters of pharmacy in the process of practical training has been developed. Based on a survey of employers, students and research and teaching staff, it has been proposed to use instrumental, interpersonal and systemic to diagnose the formation of competencies in the process of practical training. With the help of taxonomic analysis the complex and integral value of the competencies, the master of pharmacy has been calculated and the scales of division of these values have been determined. The complex and integral values of the competencies the masters of pharmacy tend to increase has been determined. Thus, the integral value in 2019

increased compared to 2016 by 4.23 %, instrumental competence - by 1.47 %, interpersonal - by 7.04 %, system - by 8.22 %.

The directions of improvement the practical training of institutions of higher education of pharmaceutical direction of Ukraine have been investigated and the complex of recommendations, which will allow executing a number of strategic tasks in the planning system of practice, has been offered.

A model has been built and a program of cooperation between pharmaceutical higher education institutions and employers has been developed, which has been based on the principles of long-term mutually beneficial partnership.

The creation of the Council of Employers has been proposed and the Regulations on the Council of Employers have been developed in order to strengthen cooperation with employers, expand the boundaries of interaction and deepening partnerships of higher education institutions with pharmaceutical market players.

It has been determined that monitoring the employment the graduates of higher education institutions is a way to obtain relevant, operational and reliable information to assess the state of the educational market of services and improve the management of the educational process in higher education institutions. An employment monitoring methodology has been developed, which is based on a feedback system between the main participants in the process, which are graduates and their parents, higher education institutions, employers and government agencies.

Indicators (and indicators) of employment efficiency have been substantiated and the profile of employment efficiency of NUPh graduates has been constructed. The software of this process has been proposed using the online form "Graduate Employment Monitoring" in order to minimize the time and labor costs of employment monitoring.

Key words: pharmacy, practice, practical training, institution of higher education, employer, student, employment, improvement.

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ	24
ВСТУП	26
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАГІСТРІВ ФАРМАЦІЇ В УКРАЇНІ ТА ЗА КОРДОНОМ.....	36
1.1 Дослідження історичних аспектів організації практичної підготовки як складника професійної підготовки магістрів фармації	36
1.2 Вивчення нормативно-правової бази, що регламентує організацію практичної підготовки магістрів фармації.....	47
1.3 Дослідження організаційних аспектів практичної підготовки у вітчизняних і закордонних закладах вищої освіти фармацевтичного спрямування.....	51
Резюме.....	56
РОЗДІЛ 2 ОБҐРУНТУВАННЯ НАПРЯМІВ, ЗАГАЛЬНОЇ МЕТОДИКИ ТА ОСНОВНИХ МЕТОДІВ ДОСЛІДЖЕННЯ.....	59
2.1 Обґрунтування основних напрямів і загальної методики досліджень.....	59
2.2 Методи проведення дослідження.....	65
РОЗДІЛ 3 АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАГІСТРІВ ФАРМАЦІЇ В УКРАЇНІ	74
3.1 Аналіз змісту і складників практичної підготовки у вітчизняних закладах вищої освіти фармацевтичного спрямування	74

3.2	Оцінювання результатів експертного опитування керівників практики від баз щодо якості практичної підготовки магістрів фармації.....	82
3.3	Дослідження рівня задоволеності студентів спеціальності 226 «Фармація, промислова фармація» процесом проходження практики.....	88
3.4	Аналіз і групування факторів, що впливають на якість практичної підготовки магістрів фармації.....	96
	Висновки до розділу 3.....	102
РОЗДІЛ 4	ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ В УМОВАХ ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ЯКОСТІ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ ФАРМАЦЕВТИЧНОГО СПРЯМУВАННЯ.....	106
4.1	Розроблення системи управління якістю організації практичної підготовки магістрів фармації	106
4.2	Обґрунтування організаційного забезпечення практичної підготовки студентів спеціальності 226 «Фармація, промислова фармація».....	113
4.3	Обґрунтування інформаційно-аналітичного забезпечення практичної підготовки магістрів фармації	124
4.4	Розроблення методичних підходів до оцінювання ризиків практичної підготовки магістрів фармації.....	136
	Висновки до розділу 4.....	144

РОЗДІЛ 5	ОПРАЦЮВАННЯ НАПРЯМІВ УДОСКОНАЛЕННЯ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ НА ОСНОВІ СПІВПРАЦІ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ФАРМАЦЕВТИЧНОГО СПРЯМУВАННЯ ТА РОБОТОДАВЦІВ	148
5.1	Діагностика сформованості компетентностей магістрів фармації в процесі практичної підготовки	148
5.2	Створення програми співробітництва закладів вищої освіти фармацевтичного спрямування з роботодавцями	155
5.3	Розроблення методичних підходів до моніторингу працевлаштування випускників закладів вищої освіти фармацевтичного спрямування	166
	Висновки до розділу 5.....	175
	ВИСНОВКИ	182
	СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	185
	ДОДАТКИ.....	217

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

АТЛ – аптечна технологія ліків

БП – бази практики

ВНЗ – вищі навчальні заклади

ВП – виробниче підприємство

ВПСП – відділ практики та сприяння працевлаштуванню

ДП – документована процедура

ДСТУ – Державний стандарт України

ДУС – Державне управління справами

ЕБДОПП – електронна база даних організації практичної підготовки

ЕПК – експертна проблемна комісія

ЄС – Європейський Союз

ЗВО – заклади вищої освіти

ЗОЗ – заклади охорони здоров'я

ЗТЛ – заводська технологія ліків

КЛ – клінічна лікарня

КП – комунальне підприємство

КП ХОР – комунальне підприємство Харківської обласної ради

КПРС – Комуністична партія Радянського Союзу

ЛЗ – лікарський засіб

ЛР – лікарська рослина

ЛРС – лікарська рослинна сировина

МВ – медичний виріб

ММФ – менеджмент та маркетинг у фармації

МОЗ – Міністерство охорони здоров'я

МОН – Міністерство освіти і науки

НАМН – Національна академія медичних наук України

НПП – науково-педагогічний працівник

НПР – науково-педагогічна робота

НФаУ – Національний фармацевтичний університет

ОблАПТУ – обласне аптечне управління

ОЕФ – організація та економіка фармації

ОЗ – охорона здоров'я

ОПП – освітньо-професійна програма

ПІБ – прізвище, ім'я, по батькові

ПКЯ – представник керівництва з якості

ПОЛ – Положення

ПП – приватне підприємство

ППОЗ – приватне підприємство охорони здоров'я

ПрАТ – приватне акціонерне товариство

ПТЛЗ – промислова технологія лікарських засобів

ПФ – приватна фірма

СРСР – Союз Радянських Соціалістичних Республік

СУЯ – система управління якістю

ТОВ – товариство з обмеженою відповідальністю

УРСР – Українська Радянська Соціалістична Республіка

ФК – фармацевтична компанія

ФММ – фармацевтичний маркетинг та менеджмент

ФОП – фізична особа – підприємець

ФФ – фармацевтична фірма

ХОР – Харківська обласна рада

ХФІ – Харківський фармацевтичний інститут

ЦК – Центральний Комітет

ЦМА – центральна міська аптека

ISO – International Organization for Standardization – міжнародна організація зі стандартизації

ВСТУП

Обґрунтування вибору теми дослідження. Реалізація перспективних напрямів і завдань фармацевтичного сектора галузі охорони здоров'я (ОЗ) ґрунтується на визначенні соціальних пріоритетів у забезпеченні населення лікарськими засобами та впровадженні комплексу належних фармацевтичних практик, що значною мірою залежить від рівня професійної підготовки фахівців. Фармацевтичний сектор галузі ОЗ вимагає від фахівців уміння швидко адаптуватися до динамічних умов виробничого середовища, працювати над розвитком власного інтелектуального та культурного рівня і бути здатним творчо реалізовуватися у професійній діяльності.

В умовах інтеграції України в європейський і світовий освітній простір невід'ємним вагомим складником змісту професійної освіти є практична підготовка – самостійний, визначальний напрям підготовки магістрів фармації. Відповідно до рекомендацій Міжнародної фармацевтичної федерації саме практична підготовка студентів сприяє розвитку компетентностей і критичного мислення, формуванню навичок виконання виробничих завдань і розв'язання професійних проблем. Як свідчить зарубіжний досвід, підвищенню якості практичної підготовки сприяє налагодження взаємодії зі стейкхолдерами, мотивація учасників процесу, забезпечення інформаційного супроводу на етапах практики, мінімізація негативного впливу ризиків освітньої діяльності тощо. На розв'язання проблем, які супроводжують процес проходження практики студентами закладів вищої освіти фармацевтичного спрямування (ЗВО), спрямовані результати розроблення науково обґрунтованих підходів до удосконалення організаційних засад практичної підготовки магістрів фармації.

Вивченню проблем професійної підготовки фармацевтичних кадрів у ЗВО присвячені дослідження вітчизняних учених, зокрема Л. В. Галій, В. А. Георгіянец, О. П. Гудзенка, І. С. Гриценка, О. М. Заліської, І. А. Зупанця, А. А. Котвіцької, Т. В. Крутських, О. І. Набоки, А. С. Немченко, З. М. Мнушко,

С. В. Огарь, О. В. Посилкіної, О. А. Рубан, В. М. Толочка, В. П. Черних, Т. Г. Ярних та ін. Проблемні питання організації практичної підготовки за різними спеціальностями були розглянуті в дослідженнях І. А. Гриценко, Н. В. Казакової, І. О. Колосок, М. І. Пальчук, Л. І. Поважної Т. І. Попової, Л. Ю. Усеїнової, З. З. Фалинської, Н. С. Хмілярчук, М. П. Хоменко.

Але, незважаючи на те, що практична підготовка є важливим компонентом процесу формування професійної компетентності, системи професійних знань, умінь та навичок, і значний доробок науковців, проблема організації практичної підготовки ще не знайшла належного висвітлення у працях дослідників. Усе це й і зумовлює актуальність вибору теми й напряму досліджень.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами. Дисертаційна робота виконана згідно з планом науково-дослідних робіт Національного фармацевтичного університету (НФаУ) за темою «Організація фармацевтичної справи, менеджмент і маркетинг у фармації (номер державної реєстрації 01140000954). Тема дисертації затверджена на засіданні вченої ради НФаУ (протокол № 6 від 27.02.2015 р.), скоригована тема дисертаційної роботи затверджена на засіданні вченої ради НФаУ (протокол № 9 від 30.10.2019 р.).

Мета і завдання дослідження. Мета дисертаційної праці полягає в розробленні теоретичних основ і науково-практичних підходів до удосконалення організації практичної підготовки магістрів фармації для підвищення їхньої компетентності та задоволення кадрових потреб суб'єктів фармацевтичного ринку.

Відповідно до поставленої мети визначені такі завдання:

- опрацювати й узагальнити дані наукової та фахової літератури щодо організаційних засад практичної підготовки магістрів фармації в Україні та за кордоном;
- проаналізувати сучасний стан і структурно-змістовні аспекти організації практичної підготовки магістрів фармації;

- оцінити ставлення стейкхолдерів до організації та якості практичної підготовки магістрів фармації;
- розробити процесну модель організації практичної підготовки в межах функціонування системи управління якістю НФаУ;
- обґрунтувати зміст і структуру організаційного та інформаційно-аналітичного забезпечення практичної підготовки магістрів фармації;
- ідентифікувати ризики практичної підготовки й опрацювати методику їх оцінювання;
- провести діагностику сформованості компетентностей магістрів фармації під час проходження практики;
- розробити та впровадити програму співробітництва ЗВО з роботодавцями;
- надати теоретико-прикладне обґрунтування системи моніторингу працевлаштування випускників ЗВО та апробувати її у НФаУ.

Об'єкт дослідження: професійна підготовка магістрів фармації, законодавчо-правові та нормативні акти України щодо діяльності ЗВО з практичної підготовки та співпраці з роботодавцями, навчальні плани підготовки фахівців вітчизняних і зарубіжних ЗВО фармацевтичного спрямування, анкети експертів та респондентів, статистичні та звітні дані НФаУ стосовно практичної підготовки студентів та партнерства з роботодавцями фармацевтичного сектора галузі ОЗ.

Предметом дослідження є організація практичної підготовки як складника професійної підготовки магістрів фармації.

Методи дослідження. Для виконання поставлених завдань були використані такі методи: історичний (для визначення тенденцій розвитку практичної підготовки); контент-аналіз (для якісно-кількісного вивчення змісту нормативних і законодавчих документів про практичну підготовку); логічний, порівняльний і системний аналіз (для обґрунтування теоретико-методологічних засад відповідно до завдань дослідження), узагальнення та наукової абстракції (для визначення наукових категорій із досліджуваної

проблеми), графічний (для наочної презентації результатів дослідження), економіко-статистичні (експертної оцінки, експертного опитування, статистичної обробки результатів, статистичного групування (для узагальнення результатів опитування стейкхолдерів), таксономічний аналіз (для розрахунку комплексних та інтегральної величини компетентностей), абстрактного та описового моделювання (для підготовки висновків виконаного дослідження). Методи ABC та XYZ застосовано для поділу ризиків практичної підготовки магістрів фармації. Для побудови графічних процесів застосовували прикладну програму Microsoft Visio. Статистична обробка первинних даних здійснена з використанням електронних таблиць Microsoft Excel.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в обґрунтуванні теоретичних і науково-практичних засад удосконалення організації практичної підготовки магістрів фармації як вагомого складника змісту професійної освіти з метою підготовки конкурентоспроможних фахівців, які відповідають потребам ринку праці і запитам роботодавців.

Уперше:

- визначено історичні періоди становлення й розвитку практичної підготовки студентів за спеціальністю 226 «Фармація, промислова фармація»;
- розроблено систему управління якістю організації практичної підготовки магістрів фармації, зокрема розроблено процесну модель організації практичної підготовки, мережевий графік, матрицю відповідальності учасників процесу практичної підготовки;
- розроблено та апробовано електронну базу даних організації практичної підготовки магістрів фармації (ЕБДОПП) з використанням сервісів Google Apps;
- обґрунтовано види ризиків практичної підготовки магістрів фармації та запропоновано науково-практичні підходи до їх оцінювання;
- обґрунтовано науково-практичні підходи та розроблено програму співробітництва ЗВО з роботодавцями, запропоновано модель їхньої взаємодії;

- запропоновано науково-практичні підходи до моніторингу працевлаштування випускників ЗВО на прикладі НФаУ і розроблено методiku його проведення.

Удосконалено:

- ❖ термінологічний апарат, що використовується у діяльності ЗВО з практичної підготовки магістрів фармації;
- ❖ проведення діагностики сформованості компетентностей магістрів фармації під час практичної підготовки;
- ❖ методичні підходи до організації практичної підготовки магістрів фармації;
- ❖ організаційно-інформаційне забезпечення практичної підготовки.

Набуло подальшого розвитку:

- ✓ визначення і згрупування факторів, що впливають на організацію практичної підготовки магістрів фармації;
- ✓ впровадження форм і напрямів співпраці НФаУ з роботодавцями;
- ✓ обґрунтування заходів з удосконалення практичної підготовки.

За результатами досліджень дисертантом на методичні розробки: «Методичні підходи до моніторингу працевлаштування випускників закладу вищої освіти», «Науково-практичне обґрунтування програми взаємного співробітництва закладу вищої освіти та підприємств-роботодавців», «Організаційно-інформаційне забезпечення практичної підготовки студентів закладу вищої освіти» отримані свідоцтва про реєстрацію авторського права на твір відповідно № 99616 від 11.09.2020 р; № 99659 від 14.09.2020 р; № 99661 від 14.09.2020 р.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що на підставі проведених досліджень запропоновані методичні і науково-практичні підходи до удосконалення організації практичної підготовки магістрів фармації для підвищення їх компетентності і задоволення кадрових потреб суб'єктів фармацевтичного ринку.

За матеріалами наукових досліджень розроблено та затверджено Експертною проблемною комісією МОЗ і НАМН України «Фармація» та Вченою радою НФаУ матеріали трьох науково-методичних рекомендацій, упроваджених у роботу аптечних закладів, підприємств фармацевтичної промисловості і ЗВО:

- методичні рекомендації «Методичні підходи до моніторингу працевлаштування випускників закладу вищої освіти» (затверджені ЕПК «Фармація» МОЗ і НАМН України, протокол № 106 від 26.03.2019 р.), упроваджені у практичну діяльність Аптеки № 1 КЛ «Феофанія» ДУС (08.11.2019 р.), КП ХОР «Фармація» (15.11.2019 р.), ПФ «Гамма-55» (15.11.2019 р.), ТОВ «Магнолія» (27.11.2019 р.), Аптеки № 1 ФОП Бахмуцька О. В. (05.12.2019 р.), ТОВ «ФК “Здравица”» (11.12.2019 р.), ТОВ «Добрі ліки» (11.12.2019 р.), ТОВ «Бюджетна аптека» (15.01.2020 р.), ТОВ «ДАНУНЦ» (15.01.2020 р.), ПрАТ «ФФ “Дарниця”» (24.03.2020 р.), ТОВ «Точка здоров'я» (21.05.2020 р.), КП ХОР «Обласний аптечний склад» (22.05.2020 р.), ТОВ «Леда» (25.09.2020 р.); в освітній процес Національного фармацевтичного університету (20.11.2019 р.), ІПКСФ НФаУ (09.04.2020 р.), Фахового коледжу НФаУ (03.09.2020 р.);

- методичні рекомендації «Науково-практичне обґрунтування програми взаємного співробітництва закладу вищої освіти та підприємств-роботодавців» (затверджені ЕПК «Фармація» МОЗ та НАМН України, протокол № 107 від 04.12.2019 р.), упроваджені у практичну діяльність Аптеки № 1 КЛ «Феофанія» ДУС (10.12.2019 р.), КП ХОР «Фармація» (12.12.2019 р.), ПФ «Гамма-55» (12.12.2019 р.), ТОВ «Магнолія» (16.12.2019 р.), Аптеки № 1 ФОП Бахмуцька О. В. (17.12.2019 р.), ТОВ «Фармацевтична компанія “Здравица”» (23.12.2019 р.), ТОВ «Добрі ліки» (23.12.2019 р.), ТОВ «Бюджетна аптека» (23.12.2019 р.), ТОВ «ДАНУНЦ» (19.02.2020 р.), ПрАТ «ФФ “Дарниця”» (17.05.2020 р.), ТОВ «Леда» (18.05.2020 р.), КП ХОР «Обласний аптечний склад» (18.05.2020 р.), ПрАТ «Лекхім-Харків» (18.05.2020 р.), ТОВ «Точка здоров'я» (25.09.2020 р.); в освітній процес Національного фармацевтичного

університету (12.12.2019 р.), ІПКСФ НФаУ (16.06.2020 р.), Фахового коледжу НФаУ (10.09.2020 р.);

- методичні рекомендації «Організаційно-інформаційне забезпечення практичної підготовки студентів закладу вищої освіти» (затверджені ЕПК «Фармація» МОЗ та НАМН України, протокол № 107 від 04.11.2019 р.), упроваджені у практичну діяльність КП ХОР «Фармація» (19.03.2020 р.), ТОВ «Магнолія» (27.03.2020 р.), Аптеки № 1 ФОП Бахмуцька О. В. (08.04.2020 р.), ТОВ «ФК “Здравица”» (23.04.2020 р.), ТОВ «Добрі ліки» (23.04.2020 р.), ТОВ «Бюджетна аптека» (07.04.2020 р.), ПФ «Гамма-55» (07.04.2020 р.), ТОВ «ДАНУНЦ» (14.04.2020 р.), ТОВ «Леда» (18.05.2020 р.), Аптеки № 1 КЛ «Феофанія» ДУС (18.05.2020 р.), КП ХОР «Обласний аптечний склад» (18.05.2020 р.), ТОВ «Точка здоров'я» (10.06.2020 р.), ПрАТ «Лекхім-Харків» (18.06.2020 р.), ПрАТ «ФФ “Дарниця”» (19.06.2020 р.); в освітній процес Національного фармацевтичного університету (16.02.2020 р.), ІПКСФ НФаУ (08.09.2020 р.), Фахового коледжу НФаУ (02.10.2020 р.).

Також розроблено документовану процедуру (ДП) «Забезпечення взаємодії з базами практичної підготовки» (2021 р.), Положення про практичну підготовку здобувачів вищої освіти у Національному фармацевтичному університеті (2019 р.), Положення про Раду роботодавців (2019 р.). Усі документи впроваджені і використовуються у діяльності НФаУ з практичної підготовки магістрів фармації.

Особистий внесок здобувача. Дисертаційна робота є самостійною завершеною науковою працею, у якій викладено авторський підхід до розроблення науково-практичних засад організації практичної підготовки магістрів фармації.

Дисертантка особисто здійснила контент-аналіз проблеми організації практичної підготовки в Україні та світі; дослідила нормативно-правове забезпечення практичної підготовки, проаналізувала навчальні плани підготовки студентів за спеціальністю 226 «Фармація, промислова фармація», визначила історичні періоди становлення й розвитку практичної підготовки студентів;

вивчила структуру і зміст практичної підготовки; провела анкетне опитування стейкхолдерів щодо організації та якості практичної підготовки магістрів фармації; розробила процесну модель організації практичної підготовки, мережевий графік, матрицю відповідальності учасників процесу практичної підготовки, а також електронну базу даних організації практичної підготовки з використанням сервісів Google Apps; згрупувала види ризиків практичної підготовки магістрів фармації; створила програму співробітництва ЗВО з роботодавцями, запропонувала модель їх взаємодії; визначила етапи працевлаштування випускників ЗВО та розробила методику проведення моніторингу працевлаштування випускників.

Усі наукові узагальнення, положення, результати, висновки та рекомендації, викладені в дисертації, авторка підготувала особисто. В опублікованих разом зі співавторами (Н. Б. Гавриш, А. А. Котвіцька, В. І. Крупеня, Т. В. Крутських, В. О. Лебединець, С. В. Огарь, О. Ю. Рогуля) працях наведені лише ті положення, розробки, рекомендації, які є результатом особистих досліджень здобувачки.

Співавторами наукових праць здобувача захищено такі дисертації: С. В. Огарь «Разработка состава и технологии аэрозольных лекарственных средств с гидрофобным экстрактом прополиса», Харків, 1989; Н. Б. Гавриш «Формування корпоративних бібліотечно інформаційних ресурсів як складової інформаційної інфраструктури фармацевтичної галузі України», Харків, 2012; А. А. Котвіцька «Методологія соціально-ефективної організації фармацевтичного забезпечення населення», Харків, 2008; О. Ю. Рогуля «Оптимізація товарної політики вітчизняних фармацевтичних підприємств», Харків, 2002; В. О. Лебединець «Методологія формування систем управління якістю на фармацевтичних підприємствах із виробництва лікарських засобів», Харків, 2016; В. І. Крупеня «Социально-гигиеническое и организационное исследование диспансеризации рабочих строительных организаций», Москва, 1983; Т. В. Крутських «Теоретичне та експериментальне обґрунтування складу та технології лікарських засобів на основі субстанції «Альтабор», Харків, 2016.

Апробація результатів дисертації. Основні теоретичні положення, отримані практичні результати за темою дисертаційної роботи оприлюднено і обговорено на таких науково-практичних конференціях та з'їздах: конференції за результатами практики «Підсумки навчально-виробничої практики студентів випускного курсу спеціальності фармація» (Харків, 2009); навчально-методичній конференції «Підготовка спеціалістів фармації у вищих навчальних закладах: здобутки та перспективи майбутнього» (Луганськ, 2011); конференції за підсумками практики студентів НФаУ «Формування професійної компетентності студентів під час проходження навчально-виробничої практики» (Харків, 2012), «Професійно-практична підготовка провізорів та її інноваційний розвиток у форматі «Національний фармацевтичний університет – працедавці» (Харків, 2013); X Ювілейній всеукраїнській навчально-науковій конференції з міжнародною участю «Кредитно-модульна система організації навчального процесу у вищих медичних (фармацевтичному) навчальних закладах України на новому етапі» (Тернопіль, 2013); VIII Міжнародній науково-практичній конференції «Проблеми і перспективи працевлаштування випускників вищих навчальних закладів» (Донецьк, 2013); науково-практичній конференції з практики студентів НФаУ «Актуальні питання практичної підготовки студентів НФаУ в Україні та за кордоном» (Харків, 2014); науково-практичних конференціях з практики студентів НФаУ та Коледжу НФаУ «Актуальні питання практичної підготовки студентів НФаУ в Україні та за кордоном» (Харків, 2015, 2016, 2017); XL Міжнародній науково-методичній конференції «Якість вищої освіти: вдосконалення змісту та організації практичної підготовки студентів» (Полтава, 2015); VIII Національному з'їзді фармацевтів України «Фармація XXI століття: тенденції та перспективи» (Харків, 2016); International Research and Practice Conference «Relevant issues of modern medicine : the experience of Poland and Ukraine» (Lublin, 2017); науково-практичній конференції з нагоди 140-річчя від дня народження С. А. Томіліна «Історична спадщина та сучасні аспекти забезпечення

громадського здоров'я в Україні» (Харків, 2017); Всеукраїнській науково-методичній Інтернет-конференції «Застосування компетентнісного підходу в освітній практиці при викладанні фундаментальних дисциплін» (Харків, 2017); II Науково-практичній Інтернет-конференції з міжнародною участю «Фармацевтична наука та практика: проблеми, досягнення, перспективи розвитку = Pharmaceutical science and practice: problems, achievements, prospects» (Харків, 2018); VI Науково-практичній конференції з міжнародною участю «Актуальні проблеми розвитку галузевої економіки та логістики» (Харків, 2018); науково-практичній інтернет-конференції «Актуальні питання практичної підготовки студентів НФаУ в Україні та за кордоном» (Харків, 2019); XVI Всеукраїнській науково-практичній конференції з міжнародною участю «Інновації у вищій медичній та фармацевтичній освіті України (із дистанційним під'єднанням ВМ(Ф)НЗ України за допомогою відеоконференц-зв'язку)» (Тернопіль, 2019); XIV Науково-практичній конференції «Управління якістю в фармації» (Харків, 2020).

Публікації. Основні результати дисертації представлені у 47 опублікованих наукових працях. Серед них 8 наукових статей, із них 6 статей – у фахових наукових виданнях України, 2 статті – у фахових виданнях інших держав (Республіка Білорусь, Норвегія), 4 – в інших вітчизняних виданнях, 3 – науково-методичні рекомендації; 29 тез доповідей на конференціях, з'їздах; отримано 3 свідоцтва про авторське право на твір.

Структура та обсяг дисертації. Робота викладена на 307 сторінках друкованого тексту і складається з анотації, вступу, 5 розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Обсяг основного тексту дисертації становить 179 сторінок друкованого тексту. Робота проілюстрована 26 таблицями та 47 рисунками. Список використаних джерел містить 274 найменувань, із яких 219 кирилицею та 55 латиницею.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАГІСТРІВ ФАРМАЦІЇ В УКРАЇНІ ТА ЗА КОРДОНОМ

1.1 Дослідження історичних аспектів організації практичної підготовки як складника професійної підготовки магістрів фармації

Інтеграція України до світового економічного простору, динамічний розвиток фармацевтичного сектора галузі охорони здоров'я (ОЗ), високі вимоги до професійної діяльності і рівня підготовки магістрів фармації зумовлюють необхідність об'єктивного й удокладненого вивчення вітчизняного й закордонного досвіду впровадження кращих надбань у навчальний процес закладів вищої освіти фармацевтичного спрямування (ЗВО).

Невід'ємним складником професійної підготовки магістрів будь-якої галузі Національної економіки є їх практична підготовка, що особливо важливо для фармацевтичного сектора галузі ОЗ, який має на меті формування й розвиток на базі одержаних знань професійних умінь і навичок, уміння приймати самостійні рішення під час виконання конкретного завдання; оволодіння сучасними методами, формами організації праці, знаряддями праці майбутньої спеціальності [49, 103, 149, 168].

Із метою узагальнення досвіду про процес навчання магістрів фармації ми розглянули питання їхньої практичної підготовки. Хронологічні межі дослідження охоплюють період із 1921 до 2019 року. Об'єктом дослідження взято НФаУ – як один найстаріших ЗВО та єдиний на території України та СРСР фармацевтичний заклад. Основним завданням колективу викладачів і працівників НФаУ протягом усіх років дослідження була підготовка спеціалістів, здатних до самостійної практичної роботи в галузі фармації та суміжних сферах хімічної промисловості, керівних кадрів для аптек, лабораторій із контролю якості ліків і підприємств фармацевтичної промисловості [149].

Із часу заснування Харківського хіміко-фармацевтичного інституту значну увагу приділяли не лише теоретичним курсам, а й практичній підготовці студентів [183, 190, 208]. Так, у 20-ті роки XX ст. на практику відводили по 16 тижнів на I і II курсах; у 30-ті роки термін проходження практики зменшили вдвічі – по 8 тижнів на рік на III і IV курсах. Зауважимо, що в історичних джерелах немає даних про види практики в зазначений період. Бази практики розташовувалися переважно в Харкові та Харківській області. Після постанови Центрального виконавчого комітету СРСР від 19.09.1932 р. «Про навчальні програми і режим у вищій школі і технікумах» [158] географія баз практики була значно розширена, а у ЗВО з'явилася можливість залучати до співпраці аптеки і підприємства фармацевтичної промисловості Харківської, Полтавської, Сумської, Луганської і Донецької областей. Це дозволило обирати для виробничої практики кращі підприємства і наблизити студентів до умов їхньої майбутньої роботи. У довоєнний період практику пройшли 1379 майбутніх провізорів.

Зазначимо, що в роки Другої світової війни широкого застосування набули ЛЗ, виготовлені на основі лікарської рослинної сировини (ЛРС). Ураховуючи потребу в цих ЛЗ, Всесоюзний комітет у справах вищої школи Раднаркому СРСР у 1944 р. вніс зміни до навчального плану підготовки спеціалістів за спеціальністю «Фармація». У цьому навчальному плані були визначені дві виробничі практики з фармакогнозії тривалістю 4 тижні на II і III курсах і виробнича практика з технології лікарських форм і галенових препаратів, яка передбачала роботу на галенових заводах і в аналітичних лабораторіях, на III і IV курсах тривалістю 5 і 14 тижнів, відповідно [158, 194]. Ключовим періодом у розвитку практики став початок 50-х років. У цей час у навчальному плані Харківського фармацевтичного інституту (ХФІ) були чітко визначені види практики, їх тривалість і послідовність. Так, у 1955 р. [195] студенти проходили 2 навчальні та 3 виробничі практики загальною тривалістю 27,5 тижнів (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

**Перелік видів практики в навчальному плані підготовки студентів
(1955 р.)**

Види практики	Курс	Семестр	Тривалість практики, тижні	Частка в загальному обсязі практики, %
Навчальна з фармакогнозії	III	6	3,5	12,7 %
Навчальна з технології галенових препаратів	V	10	3,5	12,7 %
Виробнича з технології ліків	IV	8	10	36,4 %
Виробнича з фармацевтичного аналізу	V	10	3,5	12,7 %
Виробнича з організації фармацевтичної справи	V	10	7	25,5 %

Аналіз навчального процесу в 60–70 рр. висвітлив удосконалення форм і методів навчання в ХФІ, коригування навчальних планів і програм, збільшення кількості практик (до 7 практик) та їх загальної тривалості (до 29 тижнів). Так, у 1965 році до навчального процесу ввели навчальну практику з ботаніки (I курс, 2 семестр), що створювала потужну основу для вивчення курсу фармакогнозії і проходження практики з фармакогнозії (III курс, 6 семестр), пропедевтичну практику з організації фармацевтичної справи (I курс, 2 семестр) й аптечної технології ліків (АТЛ) (II курс, 4 семестр), які передбачали роботу студента на робочому місці фасувальника та помічника асистента і були підготовчим етапом для проходження виробничої практики в аптеках на старших курсах (IV курс, 8 семестр і V курс, 9 семестр) [158, 162, 163]. Нові види практики сприяли кращому засвоєнню навчального матеріалу, розвивали спостережливість і наукове мислення, розширювали світогляд студентів.

Надаючи великого значення практичній підготовці молодих спеціалістів, на підставі постанови ЦК КПРС і Ради Міністрів СРСР № 729 від 03.09.1966 р., Міністерство вищої і середньої спеціальної освіти СРСР наказом № 444 від 30.05.1968 р. затвердило перше Положення про практику студентів ВНЗ (далі – Положення), яке поширювалося на всі заклади і визначало загальні питання організації, проведення й підбиття підсумків усіх видів практики [141]. Особливості організації практики для студентів медичних (фармацевтичних)

вищих навчальних закладів (ВНЗ) були враховані в Інструкції, розробленій Міністерством охорони здоров'я (МОЗ) СРСР, а зміст і послідовність практики визначали програми й методичні вказівки з навчальної та виробничої практики для студентів фармацевтичних закладів, розроблені Центральним методичним кабінетом із вищої медичної освіти МОЗ СРСР [47].

Зауважимо, що бази практики (аптеки, підприємства фармацевтичної промисловості, лісові господарства, зональні дослідні станції) закріплювалися за інститутом наказами МОЗ УРСР, Міністерства медичної промисловості та Міністерства вищої та середньої спеціальної освіти СРСР терміном на 5 років у порядку, визначеному законодавством [67–68].

Головне аптечне управління МОЗ УРСР і обласні аптечні управління (ОблАПТУ) базами практики призначали кращі аптеки, передові за виробничими показниками з відповідними приміщеннями, сучасним обладнанням та укомплектованими штатами висококваліфікованих кадрів, які були передовиками виробництва, переможцями конкурсів «Кращий із професії», мали виробничий стаж не менш 5 років і досвід керівництва практикантами. Водночас глибше занурюватися в життя колективу студентам допомагала практика з громадсько-політичної та ідейно-виховної роботи, включена до виробничої практики з 1970 р., під час якої студенти вивчали роботу громадських організацій, брали участь у підготовці зборів колективу, читали лекції.

Для методичного керівництва і контролю за перебігом практики профільні кафедри – фармакогнозії, технології ліків, організації та економіки фармації (ОЕФ) і фармацевтичної хімії – виділяли досвідчених викладачів, які безпосередньо на робочих місцях перевіряли виконання вимог програм і методичних вказівок як студентами, так і керівниками практики від баз[107]. Викладачі кафедр приділяли велику увагу наставництву, закріпленню студента за певним керівником від аптеки на весь термін практики. Підсумки практики підбивали, як правило, на базах практики під час співбесіди викладача з практикантом у присутності представників аптеки, заводу. Диференційовані

заліки з практики приймали на робочих місцях з обов'язковим виконанням практичного завдання, наприклад, виготовлення 1–2 лікарських препаратів за індивідуальними рецептами, що надходили до аптеки (практика з АТЛ) [9, 11].

Із 1969 р. за допомогою паспортизації баз практики інститут здійснив облік базових підприємств. Із метою визначення кількості студентів-практикантів на наступний рік щорічно оцінювали бази практики. Відмітною рисою цього етапу підготовки молодих спеціалістів було залучення до професійної підготовки і виховання студентів широкого кола практичних працівників, що вимагало ретельного добору баз практики та систематичної роботи з їх працівниками.

У 80-ті роки виникла необхідність поглиблення медичних знань у фармацевтичній освіті, що зумовило збільшення обсягу медико-біологічних дисциплін у навчальному плані підготовки провізорів. Ураховуючи потреби часу, ХФІ першим у СРСР в 1981 р. перейшов на новий навчальний план, а пізніше на базі ХФІ створили першу клінічну кафедру, увели медичну ознайомлювальну практику (1983 р.), яку проводили у закладах охорони здоров'я (ЗОЗ). Під час цієї практики студенти ознайомлювалися з роботою і структурною організацією ЗОЗ, зберіганням і використанням ліків у відділеннях закладу, а також закріплювали уміння й навички, одержані під час вивчення першої домедичної допомоги на клінічних та інших кафедрах медико-біологічного профілю: анатомії, фізіології, патології, мікробіології, біохімії, фармакології, пов'язаних із виконанням різних маніпуляцій із догляду та лікування хворих [111]. Із метою удосконалення організації практики та покращення її якості були проведені Республіканська навчально-методична конференція з організації виробничої практики студентів фармацевтичних ВНЗ і факультетів (на базі ХФІ, 1982 р.), у якій брали участь представники МОЗ УРСР, Головного аптечного Управління, «Фармацевтичного журналу», та Всесоюзна нарада з подальшого покращення практичної підготовки студентів медичних і фармацевтичних ВНЗ країни (м. Запоріжжя, 1983 р.) [166]. У 1984 р. працівники ХФІ підготували перший методичний документ, що містив єдині уніфіковані вимоги до практичної підготовки студентів – «Наскрізна програма з виробничої практики»,

схвалена Запорізьким і Львівським фармацевтичними факультетами та методичним кабінетом МОЗ УРСР. У 1984 р. здійснили перший безвалютний студентський обмін ХФІ із фармацевтичним факультетом університету в Градець-Карлове (Чехословаччина), пізніше Медичною академією Білостока (Польща), Софійською медичною академією (Болгарія), Улан-Баторським медичним університетом (Монголія), Хошимінським медичним інститутом (В'єтнам).

Відмінною характеристикою зазначеного періоду організації практичної підготовки майбутніх провізорів стала поява нових баз навчальної практики з заводської технології ліків (ЗТЛ), закріплених Міністерством медичної промисловості СРСР на 5 років (1980–1985 рр.), а саме: Київське виробниче хіміко-фармацевтичне об'єднання «Дарниця» (50 місць), виробниче хіміко-фармацевтичне об'єднання «Олайнфарм», м. Рига (60 місць), Ленінградське виробниче хіміко-фармацевтичне об'єднання «Октябрь» (30 місць), Горьківський хіміко-фармацевтичний завод (30 місць), Львівський хіміко-фармацевтичний завод (30 місць), Одеське виробниче хіміко-фармацевтичне об'єднання «Біостимулятор» (30 місць), Харківське виробниче хіміко-фармацевтичне об'єднання «Здоров'я» (150 місць), Дослідний завод ВНДІХТЛЗ (50 місць), Харківський хіміко-фармацевтичний завод «Червона Зірка» (30 місць) [112].

Розпад СРСР, перехід економіки на ринкові відносини та запровадження різних форм підприємницької діяльності аптечних закладів зокрема і фармацевтичної промисловості загалом, викликали необхідність введення до навчальних планів дисципліни «Менеджмент і маркетинг у фармації» (ММФ) і виробничої практики з ММФ (1992 р.). Ураховуючи сучасні тенденції розвитку медицини та фармації і зміни вимог до професійної діяльності провізора, до навчального плану Української фармацевтичної академії увели дисципліну «Клінічна фармація» та навчальну практику з клінічної фармації (1999 р.), що мала на меті закріпити отримані студентами теоретичні знання з клінічної фармації і набути практичні навички фармацевтичної опіки

відвідувачів аптеки. Зауважимо, що сучасна класифікація видів практики фактично відповідає переліку практик станом на 1995 р.

За результатами опрацювання навчальних планів підготовки спеціалістів зі спеціальності «Фармація» у період 1921–2019 рр. ми визначили послідовність введення різних видів практики у навчальний процес у хронологічному порядку (табл. 1.2).

Таблиця 1.2

**Аналіз послідовності введення практики до навчальних планів
підготовки спеціалістів зі спеціальності 226 «Фармація, промислова
фармація»**

Рік введення до навчального плану	Назва практики, період існування саме з такою назвою	Сучасна назва практики, 2019 рік
1921	Виробнича практика з АТЛ (1968–2018 рр.)	Виробнича фармацевтична з АТЛ
1921	Виробнича практика з ОЕФ (1973–2018 рр.)	Виробнича фармацевтична з ОЕФ
1921	Навчальна практика з промислової технології ЛЗ (ПТЛЗ) (2008–2018 рр.)	Виробнича фармацевтична з ПТЛЗ
1921	Виробнича практика з фармацевтичної хімії (2009–2018 рр.)	Виробнича фармацевтична з фармацевтичної хімії
1944	Навчальна практика з фармакогнозії (2009–2018 рр.)	Виробнича фармацевтична з фармакогнозії
1965	Навчальна польова практика з фармацевтичної ботаніки (2010–2018 рр.)	Вилучена
1965	Пропедевтична практика з АТЛ, ознайомча практика ОЕФ (1965–2015 рр.)	Вступ до фаху з ознайомчою практикою
1983	Ознайомча медична практика (1983–2018 рр.)	Перша долікарська допомога з ознайомчою медичною практикою
1992	Виробнича практика з ММФ (1992–2015 рр.)	Виробнича фармацевтична з фармацевтичного маркетингу та менеджменту (ФММ)
1999	Виробнича практика з клінічної фармації (2009–2018 рр.)	Виробнича фармацевтична з клінічної фармації

Зазначимо, що основний перелік видів практик протягом наступних років (1999–2019 рр.) зберігся, проте відбулися зміни щодо змісту й обсягів практики та форми її організації. Так, у 2009 році змінена форма організації навчальної практики з клінічної фармації на виробничу практику з клінічної фармації

(V курс), перейменована виробнича практика з фармацевтичного аналізу на виробничу практику з фармацевтичної хімії (V курс), збільшена загальна тривалість практики з 21 тиж. до 24 тиж., виключена практика зі спеціалізації (уведена у 1995 р.). У 2010 р. навчальна польова практика з ботаніки перейменована на навчальну польову практику з фармацевтичної ботаніки; у 2015 р. впроваджена нова форма організації навчальної практики з ОЕФ та пропедевтичної з АТЛ (I курс) – практичні заняття в умовах майбутнього місця роботи під безпосереднім керівництвом викладача кафедри, під час проведення яких активно залучають працівників практичної фармації [19, 42]. Відповідно до нового стандарту, змінені назви практик на такі: «Вступ до фаху з ознайомчою практикою» (замість «Вступ у фармацію: практичні заняття в аптеці з ОЕФ та АТЛ»), «Перша долікарська допомога з ознайомчою медичною практикою» (замість «Ознайомча медична практика»), «Виробнича фармацевтична з ОЕФ, ФММ, клінічної фармації, фармацевтичної хімії» (замість «Виробнича з ОЕФ, ФММ, клінічної фармації, фармацевтичної хімії»), «Виробнича фармацевтична з ПТЛЗ» (замість «Навчальна з ПТЛЗ») та збільшені їх терміни, виключена навчальна польова практика з фармацевтичної ботаніки [105]. Узагальнення даних щодо обсягів і видів практичної підготовки у 1955–2019 рр. наведені в таблиці 1.3.

З огляду на різноманітність підходів до назв і змісту практик, їх форм і тривалості, наступним етапом нашого дослідження стало виокремлення історичних періодів організації практичної підготовки, а також основних чинників, що вплинули на розвиток практик у НФаУ. Ми визначили шість основних періодів становлення і розвитку практичної підготовки у НФаУ: організаційно-методичний, активного розвитку, адаптації практичної підготовки до ринкових умов, удосконалення організації практики, впровадження партнерських зв'язків із базами практики, удосконалення системи забезпечення якості практичної підготовки (табл. 1.4) [16, 35, 121]. Отже, можна стверджувати, що практична підготовка завжди посідала важливе місце в планах підготовки провізорів різних періодів.

Таблиця 1.3

Аналіз динаміки обсягу навчальної та виробничої практики провізорів (1955–2019 рр.)

Види практик	1955 р.		1965 р.		1968 р.		1973 р.		1977 р.		1987 р.		1990 р.		1995 р.		2004 р.		2009 р.		2015 р.		2019р./2020р.	
	тиж.	сем.	тиж.	сем.	тиж.	сем.	тиж.	сем.	тиж.	сем.	тиж.	сем.	тиж.	сем.	тиж.	сем.	тиж.	сем.	тиж.	сем.	тиж.	сем.	год.	сем.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25
Вступ до фармації: практичні заняття в аптеці з ОЕФ																					1	1		
Пропедевтична з організації фармацевтичної справи					1	2																		
Ознайомча з ОЕФ											1	1	1	1	1	4	1	1	1	2				
Вступ до фармації: практичні заняття в аптеці з АТЛ																					1	1		
Пропедевтична з АТЛ					2	4							2	4	1	4	1	1	1	1				
Пропедевтична в аптечних установах			1; 2	2; 4																				
Пропедевтична в аптеках							2	4	2	4														
Вступ до фаху з ознайомчою практикою																							1	1
Навчальна польова з фармацевтичної ботаніки																					2	4		
Навчальна польова з ботаніки			1	2	1	2	2	2	1	2	2	2	2	2	2	2	2	4	2	4				
Навчальна ознайомча медична											2	4	2	5	2	5	2	4	1	4	1	4		
Перша домедична допомога з ознайомчою медичною практикою																							1	3
Навчальна з фармакогнозії	3,5	6	3	6	3	6			-		3	6	3	6	3	6	2	6	2	6	2	6		
Навчальна з вирощування і заготівлі лікарських рослин (ЛР)							4	6	4	6														
Виробнича фармацевтична з фармакогнозії																							3	10
Навчальна з ПТЛЗ																	1	8	1	8	1	8		
Навчальна з технології галенових препаратів	3,5	10							-															
Навчальна з ЗТЛ			3	9							2	10												
Навчальна ЗТЛ і галенових препаратів					3	9																		

Таблиця 1.3 (продовження)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25
Навчальна з заводського виробництва ліків							4	9	3,5	9														
Навчальна з технології лікарських препаратів промислового виробництва															2	9								
Навчальна з технології готових лікарських форм													3	10										
Виробнича фармацевтична з ПТЛЗ																							2	10
Виробнича з АТЛ			10	8; 9	10	8	7	9							5	8	3	8	3	7	3	7		
Виробнича з технології ліків	10	8																						
Виробнича з технології ліків в аптеці									7	9														
Виробнича з технології лікарських форм											3	7												
Виробнича з технології лікарських форм аптечного виробництва													6	8										
Виробнича фармацевтична з АТЛ																							3	10
Виробнича з фармацевтичної хімії																			4	9	4	9		
Виробнича з фармацевтичного аналізу	3,5	10	3	9	3	9	4	9	3,5	9			5	10	4	9	3	9						
Виробнича з контролю якості ліків											4	9												
Виробнича фармацевтична з фармацевтичної хімії																							4	10
Виробнича з ОЕФ							6	9	7	9	6	9			3	9	3	9	4	9	4	9		
Виробнича з організації фармацевтичної справи	7	10																						
Виробнича з економіки та організації фармацевтичної справи			6	9	6	6																		
Виробнича з ОЕФ з фармацевтичною інформацією													7	10										
Виробнича фармацевтична з ОЕФ																							4	10
Виробнича з ММФ															2	9	2	9	3	9	3	9		
Виробнича фармацевтична з ФММ																							3	10
Виробнича з клінічної фармації																			2	9	2	9		
Навчальна з клінічної фармації																	1	10						
Виробнича фармацевтична з клінічної фармації																							2	10
Виробнича з фармацевтичної інформації											2	10												
Виробнича зі спеціалізації															2	10								
Усього тижнів	27,5		29		29		29		28		25		31		27		22		24		24			

Таблиця 1.4

Історичні періоди практичної підготовки студентів НФаУ (1921–2019 рр.)

Період	Характеристика
Організаційно-методичний стан практики (1921–1970 рр.)	Залучення баз практики інших областей (30-ті рр.); визначення структури практики (50-ті рр.); створення першого Положення про практику (1968 р.); уведення паспортизації баз практики (із 1969 р.); визначення порядку закріплення баз практики за ВНЗ терміном на 5 років (із 1969 р.); уведення посади завідувача виробничої практики (1969 р.); формування багаторівневої ефективної системи організації практики (ВНЗ–ОблАПТУ–ГАПТУ–МОЗ УРСР); залучення до керівництва практикою широкого кола практичних працівників (1970 р.)
Період активного розвитку практичної підготовки (1971–1990 рр.)	Проведення першої підсумкової конференції (1971 р.) та першої республіканської навчально-методичної конференції з практики на базі ХФІ (1982 р.); розроблення фахівцями НФаУ першої Наскрісної програми практики (1984 р.); організація першого безвалютного студентського обміну (1984 р.)
Адаптація практики до ринкової економіки (1991–2003 рр.)	Зменшення загального терміну практики; розв’язання проблем, які ускладнювали відносини з базами практики; залучення ботанічного саду як бази практики (1992 р.); створення навчально-науково-виробничого центру (1994 р.); підготовка чинних нормативних документів із практики; затвердження Положення (1993 р.) та Інструкції про практику (1995 р.)
Удосконалення організації практики (2003–2010 рр.)	Розроблення і впровадження програм практики відповідно до кредитно-модульної системи організації навчального процесу (2005 р.); уведення посади помічника першого проректора з практичної підготовки студентів НФаУ (2003 р.); формування нових відносин із базами практики на засадах соціального партнерства, збільшення загального терміну практики (2009 р.); впровадження низки науково-практичних заходів з активізації процесу підготовки виробничої практики, включаючи проходження практики студентами за кордоном
Упровадження та розвиток партнерських зв’язків із базами практики (2011–2015 рр.)	Створення підрозділу сприяння працевлаштуванню; розширення участі роботодавців у підготовці кадрів; проведення першого Ярмарку вакансій (2011 р.) та першої науково-практичної конференції з практики (2014 р.)
Упровадження й удосконалення системи забезпечення якості практичної підготовки провізорів (2015–2019 рр.)	Розроблення нормативних документів із практики за вимогами системи управління якістю НФаУ: документованої процедури «Забезпечення зв’язків із базами практики», Положення про практичну підготовку (2015 р.); створення Ради роботодавців (2016 р.); формування комплексних програм взаємодії з роботодавцями (2018 р.); створення електронної бази даних організації практичної підготовки; упровадження електронних сервісів: онлайн розподіл студентів на практику, Е-направлення на практику (2019 р.)

1.2 Вивчення нормативно-правової бази, що регламентує організацію практичної підготовки магістрів фармації

В умовах мінливого середовища, удосконалення нормативної бази в усіх функціональних сферах країни та її імплементації до законодавчої бази Європейського союзу (ЄС) відбуваються і зміни в освітньому просторі та поглядах стейкхолдерів стосовно вимог, які висувають потенційним працівникам та наведені в кваліфікаційних характеристиках фахівців. Особливо це стосується фармацевтичного сектора галузі ОЗ, що зумовлено його соціальною орієнтованістю, важливістю для розвитку суспільства і добробуту нації. Тому виникає необхідність дослідження вимог до професійної підготовки магістрів фармації та практичного складника їх навчання, закріплених на законодавчому рівні.

Основним законом, який регламентує як теоретичну, так і практичну підготовку студентів, є Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 р. № 1556-VII [151]. Цей закон є базовим нормативно-правовим актом вищої юридичної дії в галузі вищої освіти, коригування основоположних принципів, понять і підходів якого об'єктивно сприяло оновленню всієї нормативно-правової бази, що регламентує організацію вищої школи. У розділі III Закону «Стандарти освітньої діяльності та вищої освіти» зафіксовано термінологічне поняття і загальний алгоритм формування стандарту вищої освіти.

У Статті 51 Закону «Практична підготовка осіб, які навчаються у закладах вищої освіти» визначено, що, по-перше, практичну підготовку осіб, які навчаються у ЗВО, здійснюють шляхом проходження ними практики на підприємствах, в установах та організаціях згідно з укладеними договорами; по-друге, керівники підприємств, установ та організацій зобов'язані забезпечити створення належних умов для проходження практики на виробництві, дотримання правил і норм охорони праці, техніки безпеки та виробничої санітарії відповідно до законодавства; по-третє, студенти проходять практику відповідно до чинного законодавства [151].

На положеннях Закону України «Про вищу освіту» ґрунтується Стандарт вищої освіти України, який корелює з Методичними рекомендаціями з розроблення стандарту вищої освіти і Національною рамкою кваліфікацій. Цей стандарт визначає зміст освіти магістрів фармації. До загальних компетентностей із практичної підготовки, зазначених у Стандарті вищої освіти, належать здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях, приймати обґрунтовані рішення, діяти соціально відповідально та громадянсько свідомо, адаптуватися та діяти в новій ситуації, використовувати інформаційні й комунікаційні технології та обирати стратегію спілкування, працювати в команді тощо; до спеціальних (фахових) компетенцій – здатність організовувати виробничу діяльність аптек із виготовлення рецептурних ЛЗ та брати участь у їх виробництві, забезпечувати належне зберігання ЛЗ і медичних виробів (МВ), раціональне застосування рецептурних і безрецептурних ЛЗ та інших товарів аптечного асортименту, надавати домедичну допомогу хворим і постраждалим, проводити санітарно-просвітницьку роботу серед населення з метою профілактики поширених захворювань, попередження небезпечних інфекційних, вірусних і паразитарних захворювань тощо.

Одним зі складників Стандарту вищої освіти є освітньо-професійна програма (ОПП), на основі якої розробляють перелік та обсяг дисциплін навчального плану, що схвалюють на засіданні науково-методичної комісії з напрямку «Фармація» науково-методичної ради Міністерства освіти та науки (МОН) України. ОПП є нормативним документом, який визначає нормативний термін навчання, установлює вимоги до змісту, обсягу та рівня освітньої і професійної підготовки фахівця. Вона структурована за циклами підготовки, навчальними дисциплінами, часом їх вивчення, рівнем контролю і завданнями діяльності.

З урахуванням набуття студентами інтегральної, загальних і спеціальних (фахових) компетентностей відповідно до Стандарту розроблено Примірний навчальний план підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 22 «Охорона здоров'я» у ЗВО МОЗ України

за спеціальністю 226 «Фармація, промислова фармація» освітньої кваліфікації «магістр фармації», затвердженого МОЗ України (лист № 08.01-30/19087 від 26.07.2016 р.) [150]. Навчальний план побудований за Європейською кредитною трансферно-накопичувальною системою і містить перелік, обсяг і назви дисциплін. Практичну підготовку студентів здійснюють у формі навчальної, виробничої практики. Виробнича фармацевтична практика на V курсі належить до обов'язкового циклу навчання.

Безпосередньо організацію й проведення практики спеціалістів із вищою освітою регламентує Наказ МОН України «Про затвердження Положення про проведення практики студентів ВНЗ України» від 08.04.1993 р. № 93, який поширюється на всі без винятку ЗВО. Названий документ визначає види, зміст і бази практики, способи її організації і керівництва, форми підбиття підсумків її проведення, документи, які необхідно оформлювати під час проведення практики, а саме: наказ ректора ЗВО та керівника бази практики, договір на проведення практики, щоденник практики [154].

Наказ МОЗ України «Про затвердження Інструкції про виробничу практику студентів медичного, лікувального, педіатричного, медико-профілактичного, стоматологічного і фармацевтичного факультетів медичних і фармацевтичного ВНЗ III–IV рівнів акредитації» від 03.10.1995 р. № 179 виданий з урахування особливостей навчання студентів із вищою фармацевтичною освітою [153]. У Наказі зазначено, що зміст і послідовність практики регламентують типові і наскрізні програми, які розробляє заклад спільно з МОЗ України. Обов'язковими розділами програми за наказом повинні бути перелік знань, умінь і навичок, які студент повинен засвоїти і сформувати під час проходження практики; види й форми перевірки результатів практичної підготовки; бази практики та керівництво нею [153].

Відповідно до Рекомендацій про проведення практики студентів ВНЗ України [167], практика є невід'ємним складником підготовки спеціалістів із вищою освітою, спрямованою на закріплення теоретичних знань, які отримав

студент під час теоретичного навчання. Практичну підготовку визначає ОПП, а її зміст – програма. Крім того, Рекомендації окреслюють види, завдання, зміст й бази практики, а також документальний супровід, організаційні заходи та матеріальне забезпечення проведення практики.

На мікрорівні, тобто на рівні певного ЗВО, практичну підготовку регламентує Положення про практичну підготовку, яке визначає загальні питання її організації, проведення і підбиття підсумків, поширюється на працівників закладу, студентів, представників баз практики. Норми Положення розроблено з урахуванням того, що основними завданнями роботи ЗВО у розв’язанні питань практичної підготовки студентів є інтеграція освітнього процесу і виробництва, удосконалення методичного забезпечення практики й документування згідно з вимогами СУЯ ЗВО [175–177].

Типове Положення про підрозділ [156] спрямоване на сприяння працевлаштуванню студентів і безпосередньо випускників ЗВО та регламентує функціонування відповідного структурного підрозділу в структурі закладу, зокрема його підпорядкування, склад, завдання, функції та права. У Положенні зазначено, що основними завданнями відповідного підрозділу є сприяння працевлаштуванню студентів і налагодження співпраці з роботодавцями – партнерами ЗВО з питань практичної підготовки і працевлаштування випускників.

Вивчаючи законодавчу базу ми дійшли висновку, що в усіх нормативно-правових документах визначено нерозривність практичної підготовки від теоретичного навчання, види, зміст, бази практики та документальний супровід практичної підготовки. Але в сучасних умовах євроінтеграції актуальним є розроблення відповідних стандартів, які б чітко регламентували не лише організаційні аспекти проведення практичної підготовки, а й умови проходження та її результат. Це й зумовлює розроблення Стандарту практичної підготовки. На нашу думку, запропонований Стандарт повинен чітко прописувати види й обсяги практик, терміни її проходження, мету і функції практичної підготовки; компетенції, набуті під час проходження практики;

умови проходження студентом практики та результати практичної підготовки. Обов'язковим розділом стандарту повинен бути розділ, присвячений якості практичної підготовки та формам її оцінювання.

1.3 Дослідження організаційних аспектів практичної підготовки у вітчизняних і закордонних закладах вищої освіти фармацевтичного спрямування

Вивчення міжнародного досвіду практичної підготовки у ЗВО закордонних країн є важливим аспектом для підвищення її якості. Зауважимо, що підготовка фармацевтичних працівників в Україні та за кордоном має певні відмінності. Так, навчання майбутніх фармацевтів у Німеччині суворо структуроване і проходить за системою складання державних іспитів (Staatsexamen) [18]. Проте сьогодні деякі ЗВО Німеччини готують фахівців у галузі фармацевтики за системою «бакалавр-магістр», але за німецьким законодавством бакалаврам дозволено працювати лише в індустрії, тобто на підприємствах фармацевтичної промисловості. Продовживши навчання за магістерською програмою, вони можуть підвищити кваліфікацію та розширити свої можливості на ринку праці. Навчання за класичною моделлю (зі складанням державних іспитів) триває п'ять років і проходить у три етапи. Перший етап – базова фармацевтична освіта (Grundstudium) (1–4 семестри), обов'язковою умовою якого є проходження практики в аптеці або фармацевтичній компанії (8 тижнів) (Famulatur). Другий етап – основне навчання (Hauptstudium) (5–8 семестр) із подальшим складанням державного іспиту. Третій етап – практична підготовка (12 місяців), після якої складають третій державний іспит [187].

На відміну від української освіти, англійські фармацевти навчаються чотири роки, а потім проходять обов'язкову передреєстраційну практику за межами закладу освіти [61, 122]. Фармацевтична практика починається з першого курсу (вивчення медичної рецептури, виготовлення ЛЗ, надання консультаційної допомоги пацієнтам, соціальні аспекти фармації). На старших

курсах студенти проходять терапевтичну практику та практику з клінічної фармації, на останньому курсі – фармацевтичну практику (тривалість – від 2 до 7 місяців залежно від обраної спеціалізації) під контролем персонального керівника, який повинен подати звіт Королівському Фармацевтичному Товариству про досягнення студента за час проходження практики. Ураховуючи особливості підходів і методів навчання, можна зробити висновок, що британська фармацевтична освіта насамперед спрямована на практичну підготовку фармацевтів.

У Франції підготовка провізорів має свої специфічні особливості, принципи й ознаки, оскільки саме ця професія є соціально важливою і спрямована на збереження та зміцнення здоров'я людини. Підготовку для госпітальної фармації здійснюють протягом четвертого року навчання, включаючи стажування в аптеках. На п'ятому році навчання всі студенти проходять академічну підготовку й госпітальну практику, яка триває 12 місяців і відбувається в лікарнях. Студенти, які обрали промисловий напрям, повинні проходити тримісячне стажування на підприємствах фармацевтичної промисловості протягом п'ятого року навчання. Види стажування, пов'язані з виконанням університетської програми, обов'язково повинні підтверджувати промислове підприємство, лікарня, університет або дослідна лабораторія [28, 38, 209]. Після закінчення п'ятого року навчання і стажування протягом одного року студент може обрати додатковий рік стажування, після проходження якого має право практикувати в соціальній або промисловій фармації, чи звернутися в Internat, який являє собою оплачуване чотирирічне стажування й навчання, після якого присвоюється ступінь доктора філософії.

На відміну від розглянутих країн, підготовка в США складається з п'яти рівнів: основні принципи (концепція й можливості фармацевтичної опіки, фармацевтична практика, дисципліни, пов'язані з фармацією); основні науки (основи біології, хімія, фізика, суспільні науки); фармацевтичні науки (зокрема, фармацевтична опіка); інтегровані науки і терапія (фармацевтика, надання консультативної допомоги пацієнтам); практичне навчання, яке

складається з шести фаз: 1 фаза – вступ до професійної фармацевтичної практики; 2 фаза – біологія людини: анатомія, фізіологія, патофізіологія; 3 фаза – дистрибутивний сервіс (професійний розподіл ЛЗ за аптечними закладами й аптеками); 4 фаза – фармацевтична опіка; 5 фаза – консультації з раціонального використання ЛЗ; 6 фаза – безпосередньо практика [39]. На четвертому році навчання студенти проходять практику (26–45 тижнів). Для отримання ліцензії на практичну діяльність необхідно скласти іспити при фармацевтичних управліннях Штатів і пройти виробничу практику. Національна асоціація фармацевтичних управлінь Штатів передбачає 9 місяців виробничої практики.

Прикметною особливістю підготовки провізорів у Росії є відсутність практики з клінічної фармації та приділення уваги питанням стандартизації ЛРС (практика з фармакогнозії – 3 тижні; виробнича практика на V курсі).

Підготовка фахівців у Латвії здійснюється за академічною програмою «Фармацевтика», по закінченню якої присвоюють ступінь магістра фармації [38]. Відповідно до Директиви ЄС і фармацевтичного законодавства Латвії студенти зобов'язані проходити виробничу практику на V курсі тривалістю 6 місяців. Практика організована на базі аптек безперервно з серпня по січень, 3 місяці – в аптеках, наступні 3 місяці – у госпітальних аптеках або за кордоном. Студенти можуть самостійно обирати для себе місце проходження практики за узгодженням із керівництвом аптек або керівником практики. За необхідності укладають тристоронній договір між студентом, університетом та аптекою. Дані щодо баз практики реєструють в електронному каталозі університету. Перед початком практики студенти одержують на кафедрі від керівника практики консультацію щодо її проходження, програму практики, направлення та щоденник. Після закінчення практики студенти звітують про виконання її програми. Звіт зберігають в університеті і подають до Товариства Фармацевтів Латвії. Зауважимо, що в Латвії всі аптеки приватні. Для керівництва практикою студентів залучають фахівців із вищою освітою, які мають стаж роботи не менше, ніж три роки, сертифікат про підвищення

кваліфікації та зареєстровані у Товаристві фармацевтів Латвії. Фармацевти Латвії підвищують кваліфікацію кожні три роки. Протягом цього періоду кожному фармацевтові необхідно набрати 60 балів. Отримуючи 3 бали за одного студента-практиканта, фармацевти мають можливість накопичити до 30 балів лише за керівництво практикою. Відповідні бали фіксують в електронній таблиці «довічного навчання фармацевта», де кожен фармацевт може їх перевірити за особистим логіном. Інформацію про результати керівництва практикою подають до комісії з фахового ліцензування Товариства фармацевтів Латвії [113].

Аналіз циклу практичної підготовки (рис. 1.1) засвідчує, що в більшості розвинених країн світу на практичну підготовку виділяють 24 % навчальних годин підготовки студентів.

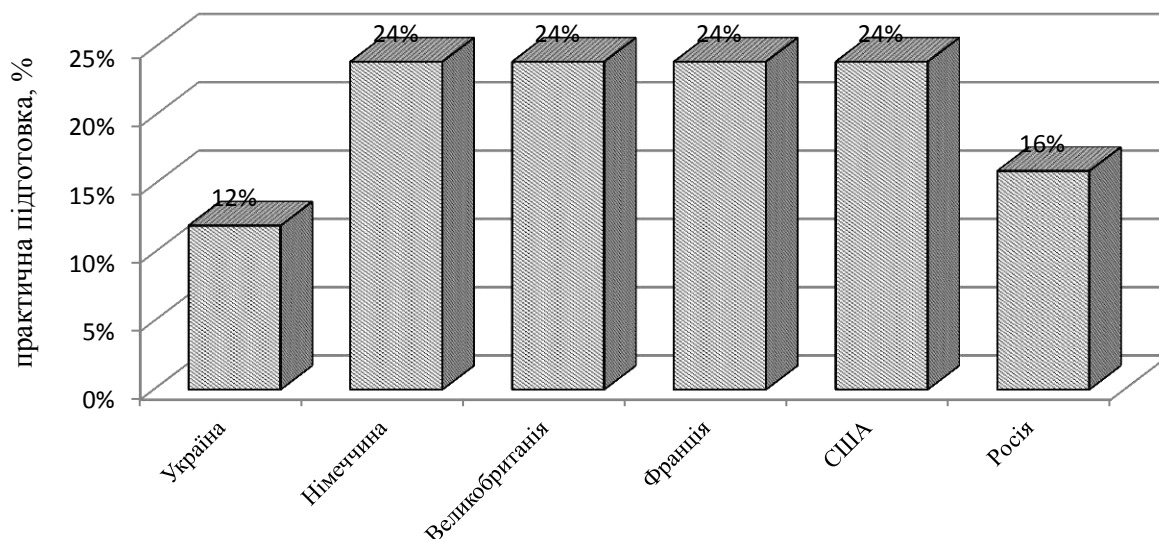

Рис. 1.1. Аналіз практичної підготовки у структурі фармацевтичної освіти різних країн світу

В Україні на цей вид підготовки відводять лише 12 % навчальних годин, що в ринкових умовах не виправдано малим. Крім того, кожна країна має свої особливості підготовки фармацевтичних кадрів, терміни навчання й практичної підготовки, але всі вони спрямовані на підготовку висококваліфікованого фахівця (табл. 1.5).

Таблиця 1.5

**Терміни навчання і тривалість практичної підготовки
фармацевтичних кадрів у різних країнах світу**

Країна	Термін підготовки, роки	Термін практики, місяці
Австрія	4,5	12
Болгарія	4	10
Великобританія	3 1	12
Вірменія	5	5,5
Греція	5	12
Естонія	5	12
Іспанія	4	9
Ірландія	4	12
Італія	5	6
Ємен	5	6
Канада	4 1	12
Латвія	3 2	6
Литва	5	7
Мальта	5	8
Німеччина	4	12
Польща	5	6
Росія	5	8
Румунія	5	6
Словаччина	5	6
США	4 2	12
Угорщина	5	6
Україна	5 1	6
Фінляндія	3 2	6
Франція	6	12
Чехія	5	6

Викладене дозволяє стверджувати, що тривалість практики значної частини досліджуваних країн становить 12 місяців (Болгарія, Великобританія, Греція, Естонія, Ірландія, Канада, Німеччина, США, Франція), мінімальна тривалість практичної підготовки характерна для Вірменії – 5,5 місяців.

Резюме

1. З'ясовано, що практична підготовка студентів завжди виступала складником професійної підготовки і їй приділяли певну увагу на всіх етапах удосконалення вищої освіти. Базами практики виступали аптеки, підприємства фармацевтичної промисловості, лісові господарства, зональні дослідні станції, які потім поступово розширювалися.

2. Визначено, що першим методичним документом, який регламентував уніфіковані вимоги до практичної підготовки студентів, була наскрізна програма з виробничої практики, схвалена методичним кабінетом МОЗ УРСР і рекомендована для впровадження в ЗВО України.

3. Досліджено послідовність введення практики до навчальних планів підготовки студентів за спеціальністю «Фармація» у НФаУ, починаючи з 1921 року, і констатовано, що відбулися певні зміни в змісті й обсягах практики та формах їх організації.

4. Проаналізовано нормативно-правову базу щодо організації практичної підготовки студентів. Визначено, що всі нормативно-правові документи містять вимоги до видів, змісту, баз практики і документального супроводу практичної підготовки.

5. Аналіз досвіду практичної підготовки фармацевтів у закордонних країнах показав, що їй приділяється значна увага в усіх країнах світу. У середньому на практичну підготовку відводиться 24 % годин навчального плану студентів. У різних країнах світу практика триває від 5,5 до 12 місяців.

Результати досліджень цього розділу висвітлені в таких публікаціях:

1. Котвіцька А. А., Барковська О. Я., Гавриш Н. Б., Огарь С. В. Дослідження історичних аспектів організації навчальної та виробничої практики як складової професійної підготовки провізорів. *Соціальна фармація в охороні здоров'я*. 2017. Т. 3, № 4. С. 32–40 (особистий внесок – опрацювання наукових джерел, аналіз навчальних планів підготовки спеціалістів за спеціальністю 226 «Фармація, промислова фармація»,

визначення історичних періодів організації практики, участь в опрацюванні й узагальненні отриманих результатів досліджень, підготовка статті).

2. Огарь С. В., Барковська О. Я. Сучасний стан виробничої практики у підготовці фахівців з вищою фармацевтичною освітою в Україні. *Медична освіта*. 2012. Вип. 1. С. 48–50 (*особистий внесок – дослідження сучасного стану виробничої практики, опрацювання й узагальнення результатів дослідження, написання статті*).

3. Гриценко І. С., Огарь С. В., Барковська О. Я. Організація практики в Національному фармацевтичному університеті. *Підсумки навчально-виробничої практики студентів випускного курсу спеціальності фармація* : тез. доп. конф. за результатами практики, м. Харків, 22 квіт. 2009 р. Харків : Вид-во НФаУ, 2009. С. 4–6.

4. Огарь С. В., Барковська О. Я. Організація практики в умовах соціального партнерства. *Підсумки навчально-виробничої практики студентів випускного курсу спеціальності фармація* : тези доп. конф. за результатами практики, м. Харків, 22 квіт. 2009 р. Харків : Вид-во НФаУ, 2009. С. 6–8.

5. Огарь С. В., Барковська О. Я. Практична підготовка як елемент партнерства з закордонними вищими навчальними закладами. *Підсумки навчально-виробничої практики студентів випускного курсу спеціальності фармація* : тези доп. конф. за результатами практики, м. Харків, 22 квіт. 2009 р. Харків : Вид-во НФаУ, 2009. С. 8–11.

6. Барковська О. Я., Школьна О. Н. Практична підготовка студентів спеціальності Фармація 2009 року випуску. *Підсумки навчально-виробничої практики студентів випускного курсу спеціальності фармація* : тез. доп. конф. за результатами практики, м. Харків, 22 квіт. 2009 р. Харків : Вид-во НФаУ, 2009. С. 11–14.

7. Дмитрієвський Д. І., Огарь С. В., Барковська О. Я. Організація практики за межами України у формі академічного студентського обміну: історія, географія, реалії та перспектива. *Підготовка спеціалістів фармації у вищих навчальних закладах: здобутки та перспективи майбутнього* :

матеріали навч.-метод. конф., м. Луганськ, 10 листоп. 2011 р. Луганськ : ДЗ «Луганський державний медичний університет», 2011. С. 40–41.

8. Немченко А. С., Калайчева С. Г., Барковська О. Я. Роль дисципліни «Вступ у фармацію. Практичні заняття в аптеці з ОЕФ» у професійній підготовці майбутніх провізорів. *Актуальні питання практичної підготовки студентів НФаУ в Україні та за кордоном* : матеріали наук.-практ. конф. з практики студентів НФаУ та коледжу НФаУ, м. Харків, 14 квіт. 2016 р. Харків : НФаУ, 2016. С. 48–50.

9. Барковська О. Я., Огарь С. В., Гавриш Н. Б. Практична підготовка: понятійно-термінологічний аналіз у системі професійної освіти. *Актуальні питання практичної підготовки студентів НФаУ в Україні та за кордоном* : матеріали наук.-практ. конф. з практики студентів НФаУ та коледжу НФаУ, м. Харків, 14 квіт. 2016 р. Харків : НФаУ, 2016. С. 50–53.

10. Шукри Мохамед Шариф, Немченко А. С., Калайчева С. Г., Барковская О. Я. Особенности организации аптек в Марокко. *Актуальні питання практичної підготовки студентів НФаУ в Україні та за кордоном* : матеріали наук.-практ. конф. з практики студентів НФаУ та Коледжу НФаУ, м. Харків, 6 квіт. 2017 р. Харків, 2017. С. 41–42.

11. Котвіцька А. А., Барковська О. Я., Гавриш Н. Б. Дослідження історичних періодів становлення та розвитку навчально-виробничих практик у фармацевтичному вищому навчальному закладі. *Історична спадщина та сучасні аспекти забезпечення громадського здоров'я в Україні* : матеріали наук.-практ. конф. з нагоди 140-річчя від дня народж. С. А. Томіліна, м. Харків, 25 жовт. 2017 р. Харків : ХНМУ, 2017. С. 139–140.

РОЗДІЛ 2

ОБҐРУНТУВАННЯ НАПРЯМІВ, ЗАГАЛЬНОЇ МЕТОДИКИ ТА ОСНОВНИХ МЕТОДІВ ДОСЛІДЖЕННЯ

2.1 Обґрунтування основних напрямів і загальної методики досліджень

Практична підготовка є обов'язковим компонентом ОПП для здобуття освітнього рівня «магістр» і має на меті набуття студентом професійних умінь і навичок. Доведено, що практична підготовка фармацевтичних кадрів має важливе значення в системі ОЗ населення, сприяє підвищенню рівня теоретичних знань та формуванню вмінь і навичок практичної діяльності. Це зобов'язує ЗВО приділяти якомога більше уваги практичній підготовці як одному з найважливіших етапів навчання студентів, що є невід'ємним складником освітнього процесу й здійснюється на оснащених відповідним чином базах практики.

На підставі проведених досліджень [4, 36, 40, 46, 69, 88, 90, 100, 102–103, 115, 144, 247, 249, 254–255, 265, 269, 273, 277] засвідчено, що практична підготовка спрямована на закріплення й поглиблення теоретичних знань, отриманих студентами, вироблення практичних умінь і навичок застосування цих знань у професійній діяльності. І тому для підвищення ефективності організації практичної підготовки магістрів фармації ми визначили чинники, які впливають на функціонування усіх її елементів і підсистем.

Теоретичне й методологічне обґрунтування організації практичної підготовки магістрів фармації передбачало створення загальної методики дослідження з використанням системного підходу. Це сприяло послідовному виконанню завдань дослідження, визначенню його предмета, об'єкта й етапності. Для координації завдань і методів дисертаційної роботи, а також обсягу роботи для їх виконання, опрацьована загальна методика організації та виконання наукового дослідження (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Загальна методика організації та виконання дисертаційної роботи

Етап	Завдання дослідження	Методи дослідження	Об'єкти дослідження	Джерела інформації	Очікувані результати
1	2	3	4	5	6
1 етап	Вибір напрямку дослідження, формулювання мети й завдання, обґрунтування методів і обсягу досліджень				
2 етап. Дослідження теоретичних засад практичної підготовки магістрів фармації	2.1. Аналіз вітчизняних і зарубіжних наукових досліджень і практичного досвіду з організації практичної підготовки магістрів фармації	Метод узагальнення Історичний метод Метод порівняння	1. Вітчизняний фармацевтичний ринок 2. Система організації практичної підготовки магістрів фармації	Наукова література з фармації, економіки та медицини	<ul style="list-style-type: none"> Історичні періоди практичної підготовки студентів із 1921 до 2019 рр. Визначення термінів навчання і тривалості практики
	2.2. Дослідження нормативно-правової бази щодо організації практичної підготовки	Контент-аналіз Метод узагальнення	Нормативні акти	Закони та підзаконні акти, нормативні документи МОЗ України	<ul style="list-style-type: none"> Визначення переваг і недоліків
3 етап. Дослідження сучасного стану практичної підготовки студентів	3.1. Вивчення сучасного стану практичної підготовки магістрів фармації	Метод узагальнення Метод наукової абстракції Метод порівняння Логічний аналіз Системний аналіз	Організація практичної підготовки Бази практики	1. Наукова література з фармації, економіки та медицини 2. Нормативні документи МОЗ України	<ul style="list-style-type: none"> Модель організації практичної підготовки Наукові категорії «практична підготовка», «організація практичної підготовки» Складники та функції практичної підготовки магістрів фармації Порівняльна характеристика ознайомчої і виробничої практик
	3.2. Експертне опитування керівників від баз практики про якість практичної підготовки	Економіко-статистичні методи Метод узагальнення Графічний метод	Керівники від баз практики	Анкети	<ul style="list-style-type: none"> Формування чинників впливу на організацію практичної підготовки Визначення труднощів, із якими стикаються експерти Визначення факторів впливу на успішність проходження практики

Таблиця 2.1 (продовження)

1	2	3	4	5	6
	3.3. Вивчення рівня задоволеності студентів практикою	Економіко-статистичні методи Метод узагальнення Графічний метод	Студенти	Анкети	<ul style="list-style-type: none"> • Формування ставлення студентів до практичної підготовки • Визначення труднощів, із якими стикаються студенти під час проходження практики • Визначення напрямів удосконалення організації практичної підготовки
	3.4. Визначення факторів впливу на якість практичної підготовки магістрів фармації	Системний аналіз Описове моделювання Економіко-статистичні методи	Фактори впливу на якість практичної підготовки	Наукова література з фармації, економіки та медицини	<ul style="list-style-type: none"> • Групування факторів, які впливають на якість практичної підготовки (зовнішні, внутрішні)
4 етап. Організаційні засади практичної підготовки	4.1. Розроблення системи управління якістю організації практичної підготовки магістрів фармації	Системний аналіз Описове моделювання	СУЯ НФаУ	Документи СУЯ НФаУ	<ul style="list-style-type: none"> • Розроблення системи якості організації практичної підготовки • Розроблення нормативних документів практичної підготовки в умовах функціонування СУЯ НФаУ
	4.2. Розроблення організаційного забезпечення практичної підготовки	Системний аналіз Описове моделювання Економіко-статистичні методи	Етапи організації практичної підготовки	1. Наукова література. 2. Нормативні документи України МОЗ	<ul style="list-style-type: none"> • Визначення етапів організації практичної підготовки • Процесна модель, мережевий графік, матриця відповідальності учасників процесу практичної підготовки
	4.3. Створення інформаційно-аналітичного забезпечення практичної підготовки	Описове моделювання Економіко-статистичні методи	АСУ НФаУ	1. Наукова література 2. Модулі АСУ НФаУ	<ul style="list-style-type: none"> • Електронна база даних організації практичної підготовки

Таблиця 2.1 (продовження)

1	2	3	4	5	6
5 етап. Управління ризиками практичної підготовки	Розроблення методики оцінювання ризиків практичної підготовки	Економіко-статистичні методи Метод узагальнення Метод наукової абстракції	Науково-педагогічні працівники	Анкети Наукова література з фармації, економіки та медицини	<ul style="list-style-type: none"> • Наукові категорії «ризик практичної підготовки магістра фармації» • Перелік ризиків практичної підготовки • Шкала розподілу ризиків практичної діяльності за ймовірністю виникнення ризиків і впливом на можливість досягнення цілей практичної підготовки • Методика оцінювання ризиків практичної підготовки, матриця поділу ризиків організації практичної підготовки
6 етап. Опрацювання напрямів удосконалення практичної підготовки	6.1. Діагностика сформованості компетентностей магістрів фармації під час практичної підготовки	Економіко-статистичні методи Метод порівняння Метод узагальнення Таксономічний метод	Викладачі Студенти Керівники практики від баз практики	Анкети Наукова література з фармації, економіки та медицини	<ul style="list-style-type: none"> • Перелік компетентностей, сформованих у процесі практичної підготовки магістрів фармації, та якостей, які належали до їх складу • Методика діагностики сформованості компетентностей магістрів фармації
7 етап. Розроблення підходів до співпраці ЗВО з роботодавцями	7.1. Розроблення програми співпраці ЗВО з роботодавцями	Економіко-статистичні методи Описове моделювання	Стейкхолдери	Анкети Наукова література з фармації, економіки та медицини	<ul style="list-style-type: none"> • Програма співпраці ЗВО з роботодавцями • Положення про Раду роботодавців • Форми співпраці ЗВО з роботодавцями

Таблиця 2.1 (продовження)

1	2	3	4	5	6
					<ul style="list-style-type: none"> Показники результативності взаємодії ЗВО і роботодавців
	7.2. Розроблення методики моніторингу працевлаштування випускників ЗВО	Економіко-статистичні методи Системний аналіз Описове моделювання	Роботодавці Фармацевтичний ринок ЗВО Випускники	Анкети Наукова література з фармації, економіки та медицини	<ul style="list-style-type: none"> Система моніторингу працевлаштування магістрів фармації Етапи працевлаштування випускників ЗВО Індикатори результативності працевлаштування випускників ЗВО Google-форма «Моніторинг працевлаштування випускників ЗВО»
8 етап	Аналітичне опрацювання результатів проведених досліджень і впровадження результатів проведених досліджень у практику ОЗ				

Така структуризація загальної методики дослідження забезпечує системність, оскільки результати, отримані на кожному попередньому етапі, стають логічною основою для наступних етапів, узагальнення й наукового обґрунтування досягнення мети дослідження.

На першому етапі, із позицій системного підходу, обрали напрям дослідження, сформулювали його мету і завдання.

Другий етап присвячений вивченню результатів вітчизняних і зарубіжних наукових досліджень і практичного досвіду з організації практичної підготовки магістрів фармації. Логічним продовженням дослідження став порівняльний аналіз історичних етапів організації практичної підготовки магістрів фармації, розпочинаючи з 1925 року і дотепер. Значну увагу приділили опрацюванню нормативно-правової бази, що регламентує організацію практичної підготовки магістрів фармації, й визначенню основних законодавчих документів на рівні держави та ЗВО. Дослідження організаційних аспектів практичної підготовки магістрів фармації в закордонних ЗВО та їх порівняння з вітчизняними ЗВО дозволило окреслити напрями удосконалення організації практичної підготовки.

На третьому етапі розглядали сучасний стан практичної підготовки магістрів фармації, її зміст, мету, функції та складники; запропонували модель організації практичної підготовки. На підставі експертного опитування керівників практики від БП з'ясували їхнє ставлення до практичної підготовки магістрів фармації; виокремили чинники, які впливають на організацію практичної підготовки, та труднощі, із якими вони стикаються під час перебування студентів на практиці. Дослідили рівень задоволеності студентів спеціальності 226 «Фармація, промислова фармація», їхнє ставлення до практики, її корисність і загальне уявлення про практику.

Одним із завдань третього етапу було вивчення факторів впливу на якість практичної підготовки магістрів фармації, що дало можливість виявити

основні суперечності розглядуваного процесу і довести необхідність розроблення нової концептуальної моделі організації практичної підготовки.

Метою четвертого етапу дослідження стало теоретичне й методологічне обґрунтування основних положень організації практичної підготовки магістрів фармації. У результаті проведених досліджень були розроблені організаційні засади практичної підготовки магістрів фармації, зокрема систему управління якістю організації практичної підготовки, організаційне та інформаційно-аналітичне забезпечення практичної підготовки.

П'ятий етап присвячено управлінню ризиками, які виникають у процесі практичної підготовки магістрів фармації.

На шостому етапі відбувалося організаційно-методичне обґрунтування діагностики сформованості компетентностей магістрів фармації та формування напрямів удосконалення практичної підготовки.

На сьомому етапі були опрацьовані основні принципи співпраці ЗВО з роботодавцями та моніторингу працевлаштування випускників ЗВО.

На восьмому етапі узагальнені отримані результати й науково обґрунтовані досягнення мети дослідження щодо розроблення теоретичних засад і організаційно-методичних та науково-практичних підходів до організації практичної підготовки магістрів фармації.

Логічним завершенням усіх етапів є аналіз результатів дослідження і формулювання висновків.

2.2 Методи проведення дослідження

Для дослідження організації практичної підготовки магістрів фармації застосовували методи узагальнення, наукової абстракції, історичний, абстрактного та описового моделювання, логічний, порівняльний і системний аналіз, контент-аналізу, графічний, економіко-статистичні методи (метод експертного оцінювання, опитування, статистичної обробки результатів, статистичного групування) і таксономічний аналіз.

У процесі обґрунтування складників практичної підготовки магістрів фармації, її цілей, завдань і функцій, факторів впливу на організацію практичної підготовки магістрів фармації, системи управління якістю організації практичної підготовки, системи моніторингу працевлаштування магістрів фармації застосовували методологію системного аналізу.

Історичний аналіз використовували для визначення тенденцій розвитку практичної підготовки магістрів фармації й узагальнення досвіду процесу їх навчання, наукових досліджень щодо завдань дисертаційної роботи.

Методом контент-аналізу послуговувалися для якісно-кількісного вивчення змісту документів, зокрема нормативних і законодавчих актів. Це уможливило окреслення організаційних засад практичної підготовки магістрів фармації.

Наукові категорії «практична підготовка», «організація практичної підготовки», «внутрішні фактори впливу на якість проходження практики в фармації», «зовнішні фактори впливу на якість проходження практики в фармації» та «ризик практичної підготовки магістрів фармації» описані за допомогою методу узагальнення та наукової абстракції.

Завдяки логічному аналізу визначили складники практичної підготовки магістрів фармації, її завдання та функції. Порівняльний аналіз застосований для зіставлення тривалості практичної підготовки, результатів стану сформованості компетентностей магістрів фармації в процесі практичної підготовки. Методи статистичної обробки результатів анкетування і статистичного групування використані для узагальнення результатів опитування стейкхолдерів про якість практичної підготовки магістрів фармації, для вивчення ризиків практичної підготовки магістрів фармації, для формування переліку компетенцій, набутих у процесі практичної підготовки магістрами фармації та їх діагностування; для визначення актуальних форм співпраці між ЗВО та роботодавцями; для оцінювання результативності працевлаштування випускників.

Обсяг вибірок обчислювали за формулою, яка враховує допустиму

межу похибки (10 %) ($V\Delta$), визначену варіацію досліджуваної ознаки (50 %) (Vx) та рівня довіри (t):

$$n = \frac{V_x^2 \cdot t^2}{V_{\Delta}^2}. \quad (2.1)$$

Мінімальний обсяг вибірки 52.

Для визначення узгодженості й обґрунтованості думок респондентів застосовували коефіцієнт конкордації та критерій Пірсона. За наявності пов'язаних рангів коефіцієнт конкордації розраховували за формулою:

$$W = \frac{S}{\frac{1}{12}m^2 \cdot (n^3 - n) - m \cdot \sum_{j=1}^m T_j}, \quad (2.2)$$

де n – кількість факторів;

m – кількість фахівців;

T_j – кількість однакових рангів у j -му ранжованому ряді.

Межі коефіцієнта конкордації – $0 < W < 1$; чим ближче значення коефіцієнта до 1, тим більш узгодженими є думки експертів.

Для оцінювання значущості коефіцієнта конкордації послуговувалися критерієм Пірсона χ^2 за наявності пов'язаних рангів:

$$\chi^2 = \frac{S}{\frac{1}{12} \cdot m \cdot n \cdot (n + 1) - \frac{1}{n - 1} \cdot \sum_{j=1}^N T_j}. \quad (2.3)$$

За умови, що χ^2 -критерій більший за табличну величину, узгодженість думок експертів не випадкова.

Для вивчення думок експертів ми розробили анкету, форма якої наведена в додатку В. У дослідженні брали участь 108 керівників практики від БП. Серед експертів жінки склали 71 %, чоловіки – 29 % (рис. 2.1а). Опитування проводили в Харківській, Донецькій, Луганській, Миколаївській, Сумській, Київській і Полтавській областях (рис. 2.1б). За стажем роботи за

фахом експерти поділяються таким чином: до 10 років – 12,1 %, 10–20 років – 49,2 %, 20–30 років – 21,4 %, понад 30 років – 17,3 % (рис. 2.1в). Зауважимо, що всі експерти мали вищу освіту (100 % респондентів).

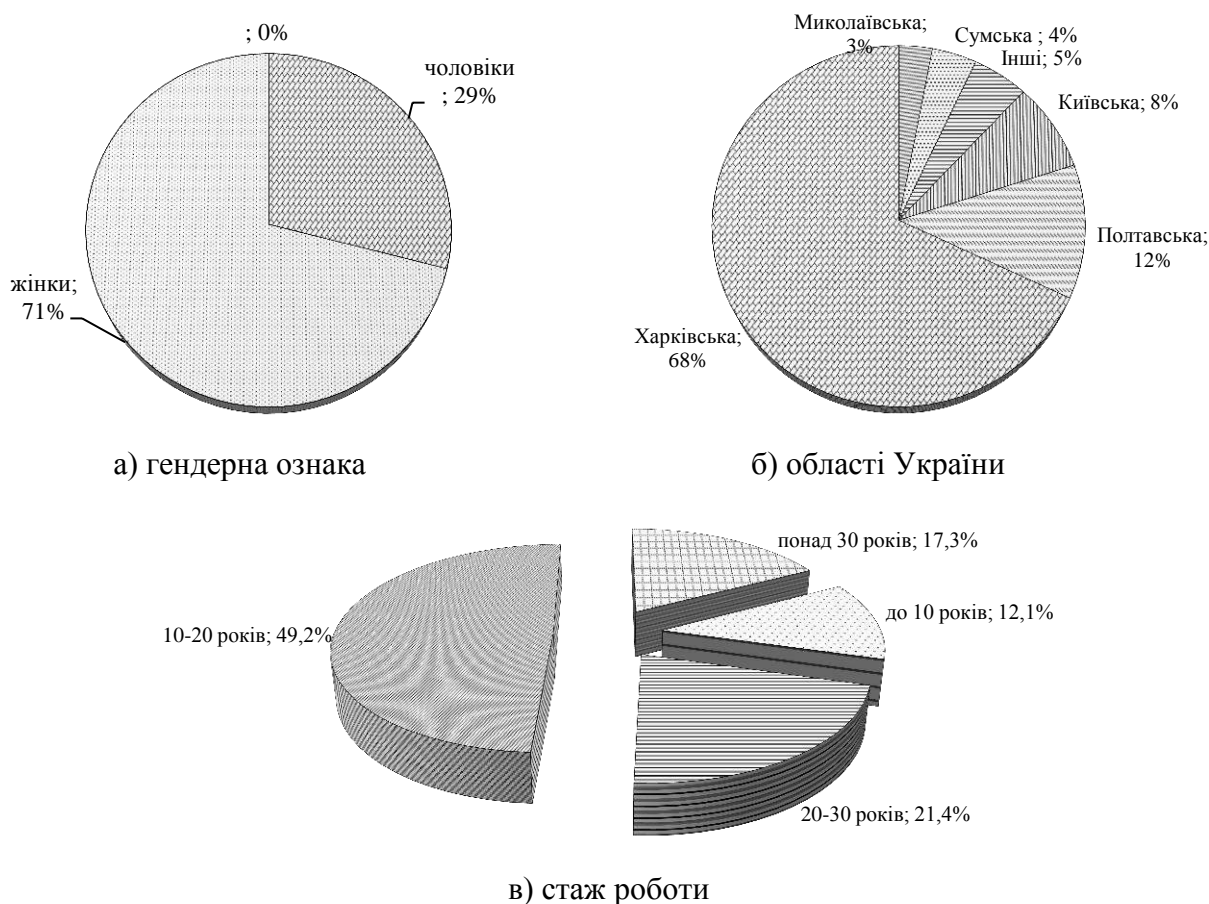

Рис. 2.1. Характеристика експертів, які брали участь в оцінюванні якості підготовки магістрів фармації

Висновки експертів обґрунтовані. Так, коефіцієнт детермінації дорівнює 0,83, а критерій Пірсона з урахуванням числа ступенів свободи перевищує табличні дані (розрахунковий χ^2 -критерій = 11,4, табличний χ^2 -критерій = 8,5).

Для розроблення напрямів покращення якості практичної підготовки необхідно враховувати інтереси всіх зацікавлених сторін, тому на наступному етапі ми вивчали рівень задоволеності практикою студентів спеціальності 226 «Фармація, промислова фармація». В опитуванні брали

участь 230 студентів IV–V курсів (90,7 % – студенти V курсу, 9,3 % – студенти IV курсу). За гендерною ознакою респондентами виступали 92 % жінок і 8 % чоловіків. Опитування проводили в НФаУ, Запорізькому державному медичному університеті, Національному медичному університеті імені О. О. Богомольця. Відповіді були обґрунтованими (коефіцієнт конкордації – 0,84; розрахунковий критерій Пірсона – 16,2 і перевищує табличне значення (χ^2 -критерій = 7,78)). Форма анкети наведена в додатку Г.

Із метою вивчення ризиків практичної підготовки магістрів фармації в опитуванні узяли участь 59 НПП, які мають науковий ступінь (82,1 % – кандидат фармацевтичних наук, 17,9 % – доктор фармацевтичних наук) і звання (89,3 % – доцент, 10,7 % – професор), достатній педагогічний стаж (понад 10 років) і керують практикою за спеціальністю 226 «Фармація, промислова фармація». Анкета містила питання щодо ідентифікації видів ризиків та їх кількісного оцінювання. Форма анкети наведена в додатку Д. Результати висновків експертів зіставляювані (коефіцієнт конкордації – 0,87, розрахований рівень критерію Пірсона (χ^2 -критерій = 10,9) перевищує табличне значення (χ^2 -критерій = 7,04). Для визначення компетентності експертів урахували стаж роботи за фахом.

У формуванні переліку компетенцій, сформованих у процесі практичної підготовки магістрів фармації, та їх діагностуванні брали участь студенти спеціальності 226 «Фармація, промислова фармація», НПП і роботодавці. Першу групу склали 207 студентів спеціальності 226 «Фармація, промислова фармація» (середній вік – 22 роки); до другої групи увійшли 96 працівників практичної фармації (52,1 % – завідувачі аптек, 4,3 % – керівники відділів оптових фармацевтичних фірм, 43,6 % – провізори; середній вік опитуваних – 30 років); третю групу сформували 147 професорів і доцентів ЗВО (середній вік 42 роки). Форма анкети подана в додатку Е.

Із метою визначення актуальних форм співпраці між ЗВО та роботодавцями фармацевтичного сектора галузі ОЗ ми провели експертне опитування партнерів ЗВО в питаннях практичної підготовки і працевлаштування студентів (роботодавців). Для забезпечення репрезентативності дослідження й підтвердження узгодженості експертних оцінок ми розраховали коефіцієнт конкордації, який перевищує його критичні значення (0,81), і критерій Пірсона з урахуванням числа ступенів свободи (перевищує табличні значення) (розрахунковий χ^2 -критерій = 13,9 при табличному значенні χ^2 -критерій = 6,3). Це доводить узгодженість отриманих результатів. Форма анкети наведена в додатку В.

У зв'язку з неможливістю відтворення досліджуваних процесів практичної підготовки магістрів фармації для розроблення концептуальної моделі організації практичної підготовки магістрів фармації застосовували методи описового моделювання. Цей метод також використовували для визначення внутрішньосистемних і позасистемних чинників, які впливають на її ефективність, та виявлення внутрішніх взаємозв'язків між елементами системи.

Усереднену оцінку ймовірності ризиків практичної підготовки визначали діленням індивідуальних значень ознаки (x) на частоту їх повторення (n):

$$\bar{X} = \frac{X_1 + X_2 + \dots + X_n}{n} = \frac{\sum x}{n} \quad (2.4)$$

Сформованість компетентностей магістрів фармації в процесі практичної підготовки ґрунтується на проєкті TUNING [25], одним із напрямів якого є визначення компетентностей і результатів освіти. При цьому в методичних рекомендаціях до проєкту зазначається, що компетентність є динамічною величиною, а її розвиток є метою всіх освітніх програм. Відповідно до проєкту, розрізняють загальні та фахові компетентності. Загальні компетентності поділені на інструментальні,

міжособистісні та системні. До складу інструментальної компетентності належать здатність до аналізу та синтезу, здатність до організації і планування, базові загальні знання, засвоєння основ базових знань із професії, усне і письмове спілкування рідною мовою, знання другої мови, елементарні комп'ютерні навички, навички управління інформацією, розв'язання проблем, прийняття рішень; до міжособистісної компетентності – здатність до критики та самокритики, до взаємодії, міжособистісні навички та вміння, здатність працювати в міждисциплінарній команді, здатність спілкуватися з експертами з інших галузей, позитивне ставлення до несхожості та інших культур, здатність працювати в міжнародному середовищі, здатність виконувати етичні зобов'язання; до системної компетентності – здатність застосовувати знання на практиці, дослідницькі навички й уміння, здатність до навчання, здатність пристосовуватися до нових ситуацій, здатність породжувати нові ідеї, лідерські якості, розуміння культури та звичаїв інших країн, здатність працювати самостійно, планування та управління проєктами, ініціативність і дух підприємництва, турбота про якість, бажання досягти успіху.

У проєкті TUNING брали участь випускники, які закінчили університет упродовж останніх 3–5 років (150 респондентів, яких обирали випадковим чином), роботодавці (30 респондентів, відомих університету) та викладачі університету (15 респондентів). В анкетах було запропоновано визначити важливість кожної компетентності за шкалою від 1 (нульовий) до 4 (високий). За їх результатами обчислювали середнє значення за кожною компетентністю, розраховували за формулою 2.4.

Таксономічний аналіз використовували для обчислення комплексних та інтегральної величин компетентностей магістра фармації, сформованих у процесі практичної підготовки. Стадії здійснення таксономічного аналізу:

- 1) уведення даних, отриманих у результаті анкетування респондентів:

$$X = \left[\begin{array}{cccc} X_{11} & X_{12} & \dots & X_{1j} \dots X_{1k} \\ X_{21} & X_{22} & \dots & X_{2j} \dots X_{2k} \\ \dots & \dots & \dots & \dots \dots \dots \\ X_{i1} & X_{i2} & \dots & X_{ij} \dots X_{ik} \\ \dots & \dots & \dots & \dots \dots \dots \\ X_{m1} & X_{m2} & \dots & X_{mj} \dots X_{mk} \end{array} \right] \begin{array}{l} j = \overline{1, k} \\ \\ \\ i = \overline{1, m} \end{array}, \quad (2.5)$$

де x_{ij} – значення показника j для i -го об'єкта;

i – кількість аналізованих об'єктів;

j – кількість показників, які характеризують об'єкт;

2) стандартизація отриманих даних із приведенням до відповідної розмірності:

$$X'_{ij} = \frac{X_{ij} - \overline{X_j}}{\sigma_j}, \quad (2.6)$$

де X'_{ij} – стандартизоване значення j показника для i -го об'єкта;

$\overline{X_j}$ – середнє арифметичне значення показника j ;

σ_j – стандартне відхилення показника j (середнє квадратичне відхилення).

Матриця стандартизованих показників може бути подана як:

$$X' = \left[\begin{array}{cccc} X'_{11} & X'_{12} & \dots & X'_{1j} \dots X'_{1k} \\ X'_{21} & X'_{22} & \dots & X'_{2j} \dots X'_{2k} \\ \dots & \dots & \dots & \dots \dots \dots \\ X'_{i1} & X'_{i2} & \dots & X'_{ij} \dots X'_{ik} \\ \dots & \dots & \dots & \dots \dots \dots \\ X'_{m1} & X'_{m2} & \dots & X'_{mj} \dots X'_{mk} \end{array} \right] \begin{array}{l} j = \overline{1, k} \\ \\ \\ i = \overline{1, m} \end{array} \quad (2.7)$$

3) визначення еталонних значень; обчислення комплексного (інтегрального) показника:

$$K_i = 1 - \frac{d_{io}}{d_0}, \quad (2.8)$$

де d_{i0} , d_0 – відстань між окремими точками-об'єктами і точкою-еталоном:

$$d_i = \sqrt{\sum_j (X'_{ij} - X_{oj})^2}, \quad (2.9)$$

$$d_0 = \bar{d} + 2\sigma_d, \quad (2.10)$$

де σ_d – стандартні відхилення;

\bar{d} – середнє значення для сукупності d_i :

$$\bar{d} = \frac{\sum_{i=1}^m d_i}{m}. \quad (2.11)$$

Величина комплексного (інтегрального) показника перебуває в межах від 0 до 1. Чим ближче величина до 1, тим вищий рівень сформованості компетентностей магістра фармації. Перевагою таксономічного аналізу є отримання зручних для аналізу даних та їх унаочнення.

Інформаційною базою для проведення нашого наукового дослідження слугували наукова література, публікації в наукових виданнях, довідкова література, Internet-ресурси, нормативні документи, результати анкетних опитувань студентів, випускників, НПП, роботодавців.

Метод абстрактного моделювання використали для підготовки висновків дисертаційної роботи.

Для побудови бізнес-процесів застосовували прикладну програму Microsoft Visio. Статистичну обробку первинних даних здійснювали з використанням електронних таблиць Microsoft Excel.

Отже, розроблена програма і застосовані методи дослідження дозволяють отримати достовірні відомості й науково обґрунтувати основні напрями організації практичної підготовки магістрів фармації.

РОЗДІЛ 3

АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАГІСТРІВ ФАРМАЦІЇ В УКРАЇНІ

3.1 Аналіз змісту і складників практичної підготовки у вітчизняних закладах вищої освіти фармацевтичного спрямування

Реформування підготовки магістрів фармації як складника системи розвитку ОЗ України вимагає нових підходів до організації навчального процесу з метою повноцінного формування професійної компетентності магістрів фармації [102]. Сучасні кваліфікаційні вимоги до випускників, пов'язані з соціально-економічними змінами суспільного розвитку, ґрунтуються на володінні практичними вміннями й навичками, на здібностях оперативно адаптувати теоретичні знання до вимог практичної діяльності, виконувати ситуативні та виробничі завдання завдяки досвіду, який студент набув під час практики, та особистісних якостях, зокрема комунікабельності, командоорієнтованості, самостійності, лідерстві, саморозвитку, активній громадській позиції [12, 16, 29–30, 32–33, 54, 59–60, 69–70, 76–77, 80, 82, 97, 135, 171, 182, 200–201, 203, 217, 226–228, 233–237, 240, 243, 250, 257, 267, 270].

Результати опрацювання наукових праць [28, 50, 136–138, 179, 186, 196, 198–200, 212] і нормативної бази [99, 142, 150–154, 157, 161, 201] щодо практичної підготовки студентів уможливили формулювання такого визначення: *практична підготовка – це обов'язковий компонент галузевих стандартів вищої освіти підготовки фахівців, форма організації освітнього процесу, який здійснюється шляхом проходження студентами практики на підприємствах, в установах та організаціях фармацевтичного сектора галузі ОЗ згідно з укладеними ЗВО договорами.* А організацію практичної підготовки, на нашу думку, доцільно трактувати як налагоджену, логічно-упорядковану систему (заходів, дій, взаємодій, відносин) діяльності студентів у реальних виробничих умовах із метою оволодіння майбутньою професією.

Ми запропонували модель організації практичної підготовки (рис. 3.1).

Рис. 3.1. Запропонована модель організації практичної підготовки магістрів фармацевції

Проведення практики має на меті закріплення теоретичних знань, отриманих у під час навчання, формування професійного вміння приймати самостійні рішення в певних виробничих умовах, оволодіння сучасними методами, формами організації, знаряддями праці в галузі майбутньої спеціальності, виховання потреби систематично оновлювати свої знання й творчо їх застосовувати в практичній діяльності. Практика студентів передбачає послідовність її проведення за умови одержання достатнього обсягу теоретичних знань для оволодіння певним рівнем умінь і навичок [27, 42, 58, 65, 87, 113, 215–216, 246, 255, 258, 264]. Перелік усіх видів практик для кожної спеціальності, їх форми, тривалість і терміни проведення визначені в навчальних планах.

Основним навчально-методичним документом практичної підготовки є програма практики студентів, яку розробляє кафедра згідно з навчальним планом, затверджує керівник ЗВО. Така програма регламентує мету, зміст і послідовність проведення практики, підбиття підсумків, містить рекомендації щодо видів, форм і методів контролю якості підготовки на базі практики (рівень знань, умінь й навички) [91, 92, 180, 189].

Відповідно до визначення, наведеного у Фармацевтичній енциклопедії [197], базою практики може бути установа, підприємство, організація різних форми власності та підпорядкованості, що придатна для проведення практики студентів і забезпечує виконання програми практики для відповідного освітнього рівня. Практику проводять на підставі договорів, тривалість дії яких узгоджується зацікавленими сторонами: може визначатися на період конкретного виду практики або терміном до п'яти років. Залежно від обраної спеціальності базами практики можуть бути аптеки, оптові фармацевтичні фірми, лабораторії з контролю якості ЛЗ, зональні дослідні станції, підприємства фармацевтичної промисловості, клінічні ЗОЗ.

Дослідники стверджують, що практична підготовка покликана виконувати п'ять основних функцій, які забезпечують накопичення знань і вдосконалення умінь магістрів фармації, аналіз результатів практичної діяльності, виховання

культури праці, поваги до обраної професії, а також розвиток організованості, самостійності, охайності, акуратності, уважності тощо (рис. 3.2). Реалізація функцій практичної підготовки створює підґрунтя для формування професійних інтересів і ключових компетентностей магістрів фармації [10, 121].

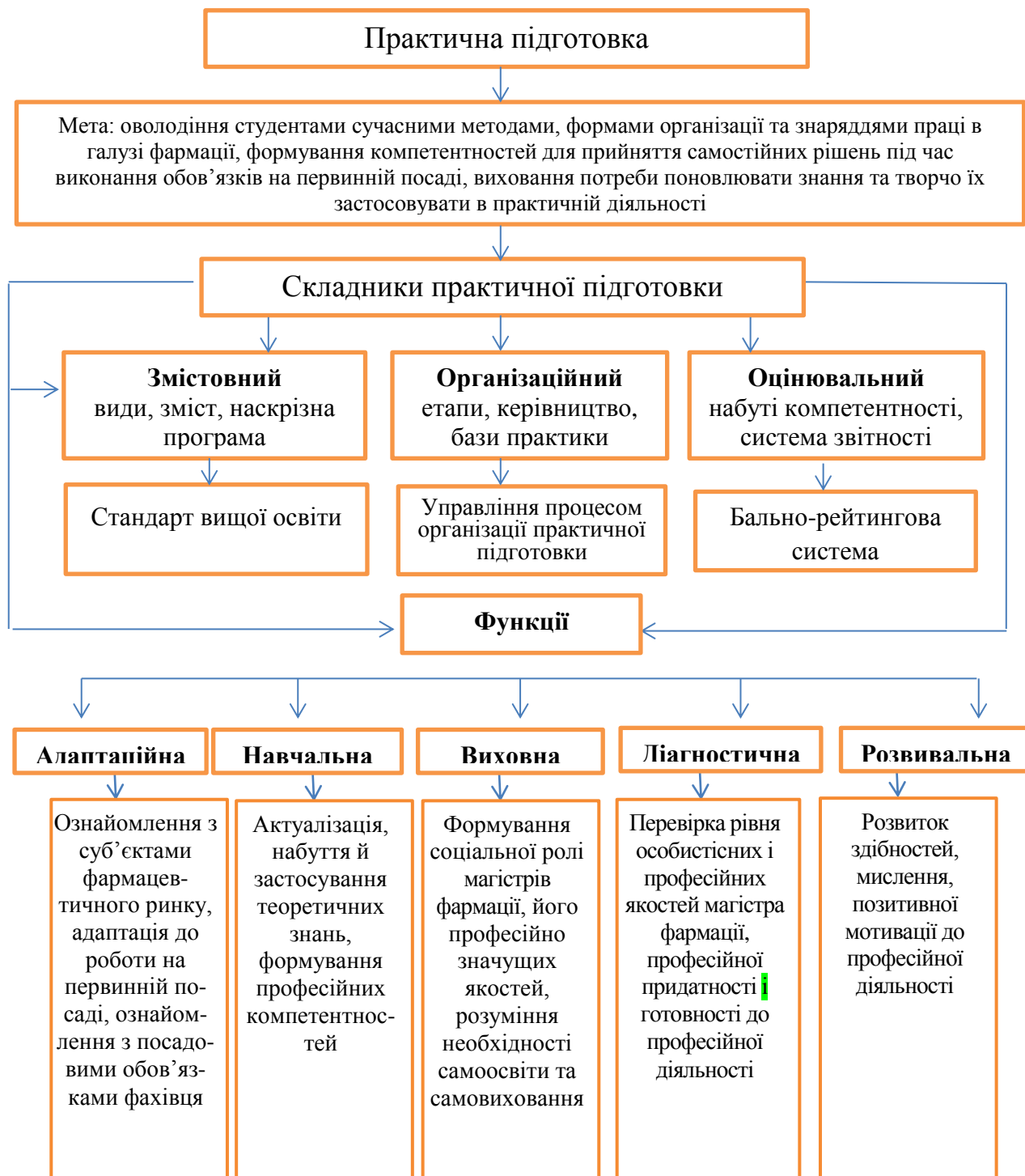

Рис. 3.2. Складники та адаптовані функції практичної підготовки магістрів фармації

За змістом і метою практика магістрів фармації може бути ознайомчою і виробничою. Порівняльна характеристика цих різновидів практики наведена в таблиці 3.1 [2, 5].

Таблиця 3.1

Порівняльна характеристика ознайомчої і виробничої практик магістрів фармації

	Практика	
	Ознайомча	Виробнича
Мета, завдання	Початковий етап навчання: вступ до фаху, ознайомлення зі специфікою майбутньої спеціальності, розкриття змісту й суспільного значення фаху	Завершальний етап навчання: набуття професійного досвіду і готовність студентів до самостійної трудової діяльності
	Отримання чіткого уявлення про майбутню професію, первинних професійних умінь і навичок	Формування професійних умінь і навичок для прийняття самостійних рішень, необхідних для професійної діяльності
	Первинне ознайомлення з різними видами практичної діяльності, виконанням обов'язків магістра фармації на первинній посаді	Виконання обов'язків спеціаліста на первинній посаді
	Підготовка до проходження виробничої практики	Підготовка до самостійної професійної діяльності
Керівництво практикою	Під безпосереднім керівництвом викладача кафедри	Під безпосереднім керівництвом фахівця від підприємства та викладача кафедри

Ознайомча практика магістрів фармації – початкова ланка практичної підготовки, яка дає змогу студентам уже на першому курсі навчання мати більш чітке уявлення про майбутню професію та більш свідомо вивчати спеціальні дисципліни. Вона призначена для первинного ознайомлення студентів із різними видами практичної діяльності з обраної спеціальності і покликана сприяти формуванню в них необхідних професійно ціннісних орієнтирів. Завданням ознайомчої практики є формування студентами первинних професійних умінь у виробничих умовах, тому їх залучають до виконання певної роботи за обраною спеціальністю на базах практики.

Виробнича практика магістрів фармації проводиться після опанування теоретичної частини відповідної дисципліни. Її метою є закріплення знань, відпрацювання вмінь і навичок в умовах майбутньої фахової діяльності. Під

час виробничої практики студент виконує обов'язки спеціаліста на робочому місці (під безпосереднім керівництвом); сприймає загальну картину підприємства, де відбувається виробнича практика [114, 127–128, 145–146, 148, 202].

Професійна спрямованість змісту практичної підготовки визначена на підставі вимог фармацевтичного сектора галузі ОЗ, професійних функцій та обов'язків, кваліфікаційних характеристик працівників (рис. 3.3).

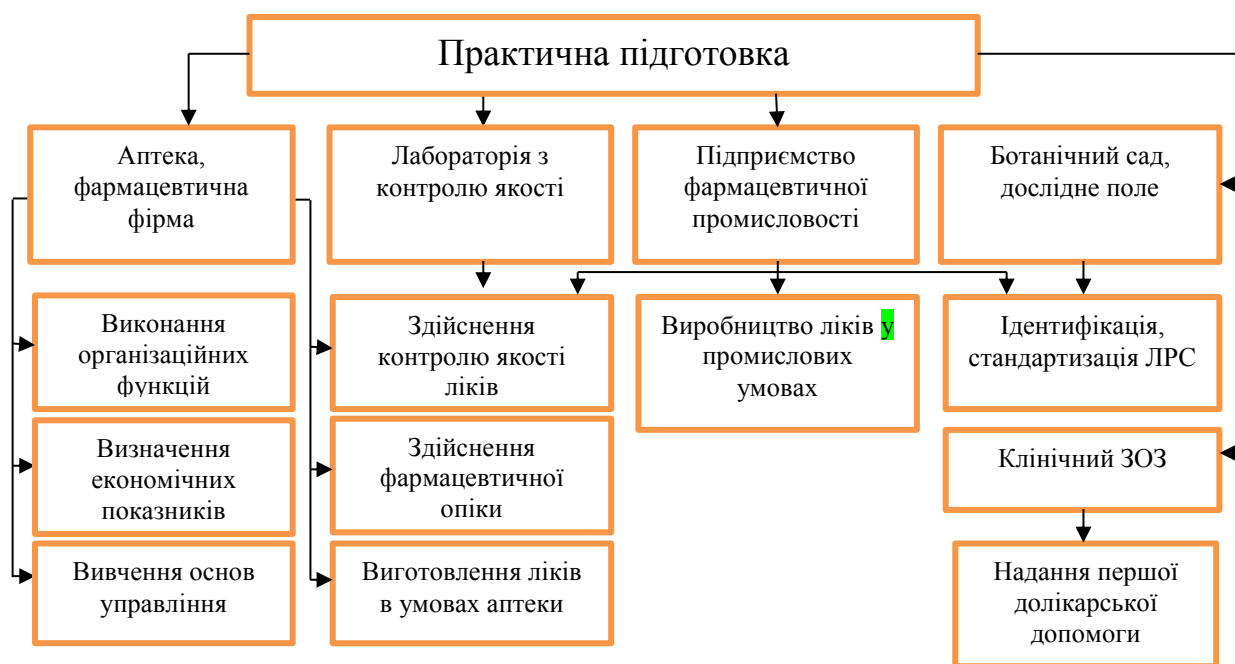

Рис. 3.3. Напрями практичної підготовки студентів спеціальності

226 «Фармація, промислова фармація»

Навчальний план НФаУ для спеціальності 226 «Фармація, промислова фармація» передбачає 9 практик тривалістю 23 тижні (табл. 3.2).

Вступ до фаху з ознайомчою практикою має на меті загальне ознайомлення з організацією роботи аптеки, її завданнями і функціями, організаційною структурою, загальними принципами; формує професійно важливі навички щодо організації фармацевтичного забезпечення населення відповідно до вимог належної аптечної практики [105, 106] і є однією зі сполучних ланок між теоретичними дисциплінами, які формують профіль магістра фармації [173].

Таблиця 3.2

**Види, обсяги практик і послідовність їх проведення практики
за спеціальністю 226 «Фармація, промислова фармація»**

Курс	Вид практики	Семестр	Обсяг		
			Тижні	Кредити	Години
I	Вступ до фаху з ознайомчою практикою				
	- вступ до фаху	1	2	2	60
	- ознайомча практика		1	1	30
II	Перша долікарська допомога з ознайомчою медичною практикою				
	- перша долікарська допомога	4	1	1	30
	- ознайомча медична практика		2	2	60
V	Виробнича фармацевтична з фармакогнозії	10	2	2	90
V	Виробнича фармацевтична з АТЛ	10	3	3	135
V	Виробнича фармацевтична з ПТЛЗ	10	2	2	90
V	Виробнича фармацевтична з фармацевтичної хімії	10	3	3	135
V	Виробнича фармацевтична з ОЕФ	10	4	4	180
V	Виробнича фармацевтична з ФММ	10	3	3	135
V	Виробнича фармацевтична з клінічної фармації	10	3	3	135

Метою ознайомчої медичної практики є вироблення практичних навичок та вмінь надавати першу медичну допомогу при різних невідкладних станах, опанування правил і способів доставки потерпілих до ЗОЗ, принципів догляду за хворими й потерпілими, проведення лікувальних процедур і маніпуляцій [159].

Виробнича фармацевтична з фармакогнозії забезпечує магістрові фармації всебічні знання з ЛР (уміння ідентифікувати ЛР і морфологічно близькі види ЛРС, заготовляти ЛРС, здійснювати її первинну обробку, сушіння й товарознавчий аналіз)[204].

Виробнича фармацевтична практика з АТЛ передбачає приготування в умовах аптеки екстемпоральних лікарських препаратів (твердих, м'яких, рідких, асептично приготованих) і внутрішньоаптечних заготовок.

Мета виробничої фармацевтичної практики з ПТЛЗ – ознайомлення з роботою підприємств фармацевтичної промисловості, структурою технологічних приміщень, експлуатацією технологічного обладнання; формування практичних навичок щодо особливостей технологічного процесу виготовлення різних лікарських форм і субстанцій у промислових умовах; вивчення технологічного обладнання цехів підприємства.

Виробнича фармацевтична практика з ОЕФ вивчає питання організації виробничої, адміністративної, торговельно-фінансової діяльності аптек (аналіз і планування основних економічних показників, вивчення системи постачання, ознайомлення з обліковою політикою аптеки; організацією обліку й документообігу тощо), оволодіння сучасними принципами фармацевтичного підприємництва, фармацевтичної етики й деонтології.

На виробничій фармацевтичній практиці з ФММ приділяють увагу управлінській діяльності в системі фармацевтичного сектора (організація, планування, мотивація й контроль) та маркетинговим дослідженням фармацевтичного ринку (вивчення ринку ЛЗ, розроблення ринкової стратегії підприємства та цінової політики, організація руху і збуту фармацевтичного товару, рекламна діяльність тощо).

Виробнича фармацевтична практика з фармацевтичної хімії передбачає контроль і забезпечення якості ЛЗ у системі фармацевтичного сектора галузі ОЗ (робота лабораторій із контролю якості ЛЗ; використання сучасних хімічних, інструментальних методів аналізу та фармако-технологічних випробувань; стандарти (сертифікати) якості; порядок вхідного контролю, ведення звітної документації тощо).

Під час виробничої фармацевтичної практики з клінічної фармації студенти працюють на робочому місті провізора «біля першого столу», здійснюючи відпуск ЛЗ з аптеки та консультативну роботу з питань раціонального застосування (правила використання конкретної форми ліків, режим її дозування, сумісність і несумісність із харчовими продуктами й іншими ліками, можливі побічні ефекти тощо) [101].

Залежно від виду практики базами практики є аптеки різних форм власності, лабораторії з контролю якості ЛЗ, аптечні склади, підприємства фармацевтичної промисловості, ботанічні сади, зональні дослідні станції, клінічні ЗОЗ.

Програма практики структурована на модулі з визначенням підсумкового модульного контролю, змістових модулів і тем та є логічним продовженням теоретичного навчання [5]. Під час проходження практики вся діяльність студента підлягає контролю як поточному (контроль керівника практики від кафедри або від БП), так і підсумковому (під час складання заліку). Увесь комплекс набутих знань і умінь відображається в щоденнику і звіті.

Викладене підтверджує, що практика виступає важливим складником багатогранної підготовки магістрів фармації. Під час практики закладаються основи досвіду професійної діяльності, практичних умінь і навичок. Безперечно, від якості виконання завдань у період практики залежить професійне становлення магістра фармації.

3.2 Оцінювання результатів експертного опитування керівників практики від баз щодо якості практичної підготовки магістрів фармації

Перед будь-яким ЗВО постає завдання скорочення розриву між змістом навчання і вимогами, які висуває сучасний ринок праці, забезпечення післявишівської адаптації випускників, а також формування в них комплексу теоретичних знань і практичних навичок, що дозволяють відразу ж активно залучати їх до робочого процесу. Для виконання цих завдань ЗВО організовують теоретичне навчання студентів і практичну підготовку.

У першому розділі ми довели, що єдиним шляхом зменшення розриву між практичною і теоретичною підготовкою магістра фармації є тісна співпраця ЗВО і роботодавця. Саме роботодавець є тим учасником освітнього процесу, який забезпечує зміст освіти і робочі місця для випускників ЗВО. Ґрунтуючись на результатах вивчення й узагальнення зарубіжного досвіду практичної підготовки спеціалістів фармації (підрозділ 1.3), зауважимо, що в розвинених

країнах залучення роботодавців до освітнього процесу стимулюється низкою фінансових механізмів, зокрема встановленням обов'язкових внесків до фондів професійного навчання; наданням преференцій компаніям, які інвестують у людський капітал; наданням податкових кредитів тощо.

В Україні зазначене підтверджує Закон України «Про вищу освіту» [151], зокрема в Статтях 10, 21, 72 задекларована участь роботодавців в освітньому процесі: розроблення стандартів вищої освіти; експертне оцінювання якості освіти; формування державного замовлення тощо. Одним із напрямів участі роботодавців в освітньому процесі є керівництво практикою та надання закладу як бази практики.

Наголосимо, що абсолютна більшість керівників практики від організації (96,4 % респондентів) згодні з тезою, що практична підготовка покликана забезпечити належний рівень професійної підготовки магістрів фармації. Але якість практичної підготовки залежить від впливу різних чинників. На їхню думку, найбільш вагомим у сучасних умовах підготовки магістрів фармації є такий фактор, як матеріально-технічне оснащення практики (65,5 %) (рис. 3.4).

Наступними у рейтингу були такі чинники: інформаційне забезпечення (46,0 % респондентів), методичне забезпечення (42,5 %), кваліфіковане керівництво практикою (39,8 %). Практично кожен третій респондент (30,1 %) вважає, що ефективність практичної підготовки буде вищою за умови обміну досвідом щодо її організації. Кожен п'ятий керівник практики від БП (22,1 %) акцентував, що якість практичної підготовки залежить від нормативно-правового складника і форми організації практики. При цьому система звітності та критерії оцінювання, на думку роботодавців (6,2 %), найменше за усі чинники впливає на організацію практики.

Зауважимо, що в 46 % респондентів у процесі керування практикою не виникало труднощів, але 54 % зіштовхнулися з певними труднощами. Так, більшість керівників практики відчують недостатність часу на консультування студента-практиканта (73,8 % респондентів). Кожен третій

респондент (34,4 %) звернув увагу на низький рівень мотивації студентів щодо проходження виробничої практики (рис. 3.5).

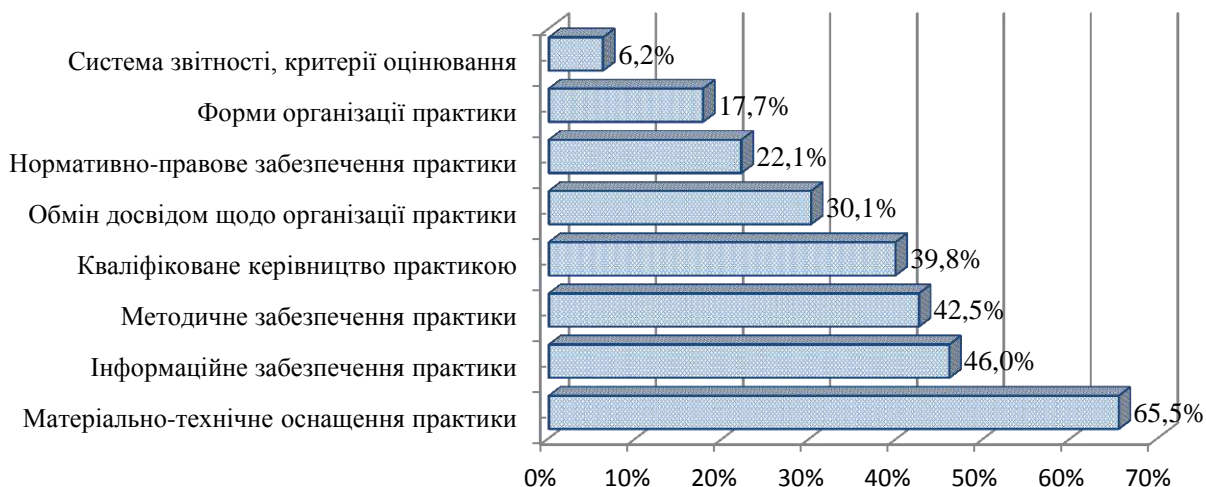

Рис. 3.4. Чинники, які впливають на якість практичної підготовки магістрів фармації

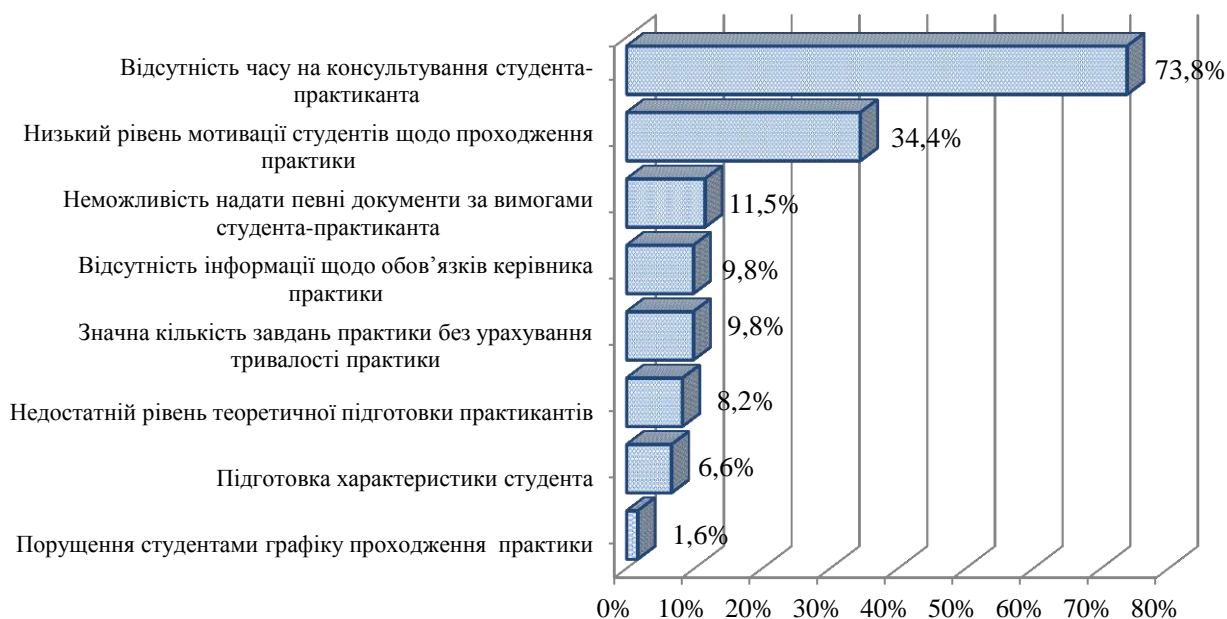

Рис. 3.5. Труднощі, з якими стикаються керівники практики від бази практики

У керівників практики від БП практично не виникало труднощів стосовно таких аспектів, як надання певних документів на запит студента-практиканта (11,5 %), кількості завдань і володіння інформацією щодо обов'язків керівника практики (по 9,8 %), рівня теоретичної підготовки практикантів (8,2 %),

підготовки характеристики студента (6,6 %) і порушення студентами графіку проходження практики (1,6 %).

Загальний рівень готовності студентів до практичної підготовки, за оцінками керівників практики від організації, склав 2,3 бала за трибальною шкалою, де 3 бали – високий рівень готовності, 2 бали – середній, 1 бал – низький рівень готовності студента до практики.

У рамках опитування експертам також запропонували оцінити рівень підготовки за такими критеріями, як рівень володіння теоретичними знаннями, рівень розвитку практичних навичок і рівень прояву особистісних якостей, притаманних магістру фармації. Оцінювання рівня готовності студентів до практики розміщені в діапазоні від 1,8 до 2,7 бала (за трибальною шкалою) (рис. 3.6). Відповідно до критерію «рівень володіння теоретичними знаннями» студенти, за оцінками керівників практики, отримали високий бал (2,7 бала). Особистісні якості практиканти зазвичай проявляють на середньому рівні (2,4 бала). Але наголосимо, що у студентів найменш розвинуті практичні навички (1,8 бала).

Рис. 3.6. Загальний рівень готовності студентів спеціальності 226 «Фармація, промислова фармація» до практичної підготовки

На думку експертів, студенти впорались із завданнями практики, визначеними програмою на достатньому рівні (4,3 бала за п'ятибальною шкалою).

На наступному етапі дослідження визначали фактори впливу на успішність проходження магістрами фармації практичної підготовки (табл. 3.3). Так, успішність її проходження, на думку керівників практики від БП, передусім залежить від зацікавленості студентів в її результатах і матеріально-технічного оснащення БП. Поряд із цим, кожен третій експерт (32 %) вважає, що таким фактором є рівень методичного забезпечення практики (програма, завдання тощо), кожен четвертий (25,3 %) визначив групу факторів: залученість практиканта до виробничих процесів, рівень його теоретичної підготовки, наявність умов для набуття навичок роботи за фахом і консультативна допомога від керівників практики.

Відомості, наведені в таблиці 3.3 засвідчують, такі фактори, як доступність до матеріалів для написання звіту, взаємодія керівників практики від організації і ЗВО та їхня зацікавленість результатами практики опосередковано впливають на успішність проходження студентами практики.

Таблиця 3.3

Рангова позиція факторів впливу на успішність проходження студентами спеціальності 226 «Фармація, промислова фармація» практичної підготовки

Рангова позиція	Фактор
1	Зацікавленість студентів результатами практики
2	Матеріально-технічне забезпечення бази практики сучасними інформаційними технологіями
3	Методичне забезпечення практики (програма, завдання тощо)
4	Залученість практиканта до виробничих процесів
5–6	Рівень теоретичної підготовки практиканта
	Наявність умов для набуття навичок роботи за фахом
7	Консультативна допомога від керівників практики
8	Зацікавленість керівників практики (БП, ЗВО) результатами практики
9	Взаємодія керівників практики від БП практики та ЗВО
10	Доступність до матеріалів для написання звітів про практику

Зацікавленість студентів результатами проходження практики, на думку експертів, перебуває на середньому рівні і складає 4,1 бала (за п'ятибальною шкалою). Це передусім можливість самостійно обирати базу практики та зв'язок

змісту завдань практики з науковою (чи кваліфікаційною) роботою студента. Не останню роль відіграє й ознайомлення з досвідом успішних випускників ЗВО.

За результатами опитування експертів виявлено, що більшість практикантів активні й ініціативні; уміють знаходити та грамотно використовувати інформацію із різних джерел для виконання професійних завдань, прагнуть до професійного й особистісного розвитку, мають бажання отримати нову інформацію за фахом; готові до взаємодії, уміють знаходити спільну мову з оточенням. Кожен третій респондент (31,9 %) вважає, що магістри фармації повинні бути професійно грамотними, а кожен четвертий (25,7 %) – дисциплінованими й відповідальними (табл. 3.4).

Таблиця 3.4

**Розподіл відповідей керівників практики від баз на питання
«Які професійні й особистісні характеристики притаманні магістрам
фармації, із якими Ви працювали під час практики?»**

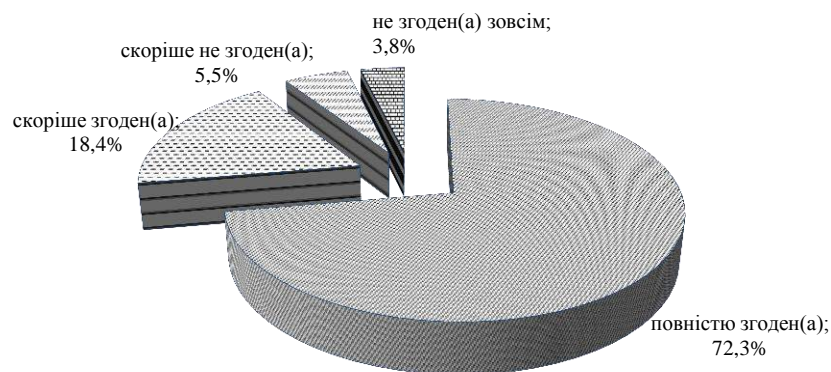
Професійні й особистісні характеристики практикантів	Відповіді, %
Активність, ініціативність	52,2
Уміння знаходити і грамотно використовувати інформацію з різних джерел для виконання професійних завдань	42,5
Прагнення до професійного й особистісного розвитку, бажання отримати нову інформацію за фахом	38,9
Готовність до взаємодії, уміння знаходити спільну мову з оточенням	34,5
Професійна грамотність	31,9
Дисциплінованість і відповідальність	25,7
Творче, інноваційне ставлення до виконання професійних завдань	15,0
Гнучкість мислення, уміння адаптуватися й діяти в нестандартних ситуаціях	12,4
Ерудованість, обізнаність про значущі процеси та проблеми фармації	6,2
Здатність грамотно висловлювати свої думки як усно, так і письмово	3,5

Дослідження показали, що у практикантів менш за все спостерігається прояв таких характеристик, як здатність грамотно висловлювати свої думки як усно, так і письмово (3,5 % респондентів), обізнаність про значущі процеси і проблеми фармації (6,2 %), уміння адаптуватися й діяти в нестандартних ситуаціях (12,4 %) та інноваційне ставлення до виконання професійних завдань (15 %).

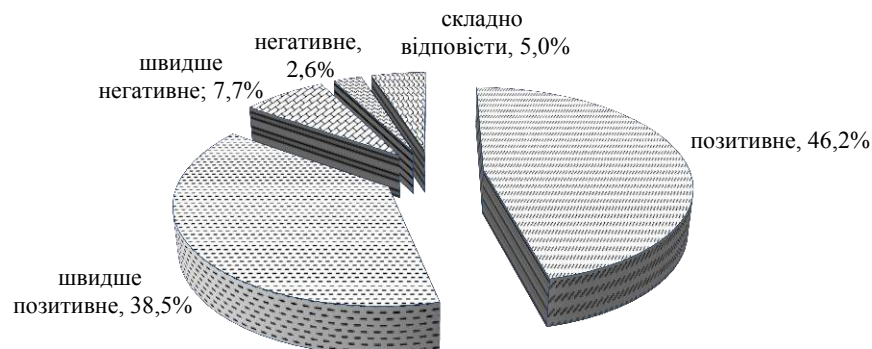
3.3 Дослідження рівня задоволеності студентів спеціальності 226 «Фармація, промислова фармація» процесом проходження практики

Під час вивчення думок студентів щодо забезпечення практикою належного рівня професійної підготовки, було з'ясовано, що вони усвідомлюють необхідність проходження практики і її важливість для закріплення теоретичного матеріалу. Так, 72,3 % респондентів відповіли, що повністю згодні з тезою, що практика покликана забезпечити належний рівень професійної підготовки магістрів фармації (рис. 3.7а). На запитання про загальне враження студентів про практику, відповіді розподілилися таким чином: позитивне – 46,2 %, швидше позитивне, ніж негативне – 38,5 %, швидше негативне, ніж позитивне – 7,7 %, складно відповісти – 5 %, негативне – 2,6 % (рис. 3.7б). Такий розподіл думок респондентів свідчить про неповну сформованість уявлення студентів про професійну діяльність і про те, що вони приділяють увагу лише теоретичному навчанню.

Незважаючи на те, що студенти згодні з доцільністю проходження практики, вони не повною мірою зацікавлені нею. Так, оцінювання рівня зацікавленості студентів практикою дорівнює 3 бали за п'ятибальною шкалою.

а) забезпечення практикою належного рівня професійної підготовки (на думку студентів)

б) загальне уявлення студентів про практику

Рис. 3.7. Ставлення студентів спеціальності 226 «Фармація, промислова фармація» до практики

Зміст практики, на думку студентів, відповідає вимогам сучасного розвитку фармацевтичного сектора галузі ОЗ (64,1 %) (рис. 3.8). Проте відповіді на питання про адаптацію до професійної діяльності під час проходження практики висвітлили певну позитивну тенденцію. Так, студенти здебільшого адаптувалися до професійної діяльності – 59 %, повністю адаптувалися – 17,9 %, складно відповісти – 12,8 %, не адаптувалися взагалі – 10,3 % (рис. 3.9).

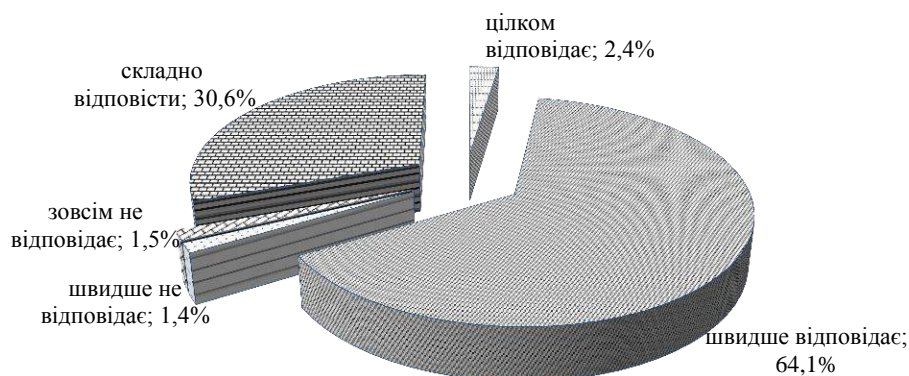

Рис. 3.8. Відповідність, на думку студентів, змісту практики вимогам сучасного розвитку фармацевтичного сектора галузі ОЗ

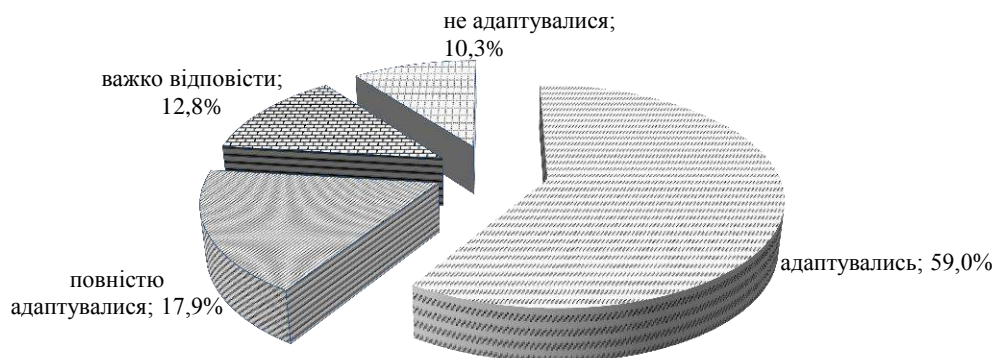

Рис. 3.9. Адаптація студентів спеціальності 226 «Фармація, промислова фармація» до професійної діяльності під час проходження практики

Але наявність значної кількості осіб, які не адаптувалися до професійної діяльності після проходження практики, зумовлює необхідність перегляду підходів до організації практики або тестування студентів щодо правильності обраної професії.

Важливим питанням, яке необхідно врахувати під час організації практики, є створення не лише відповідних умов професійної праці, а й психологічного комфорту. Так, 61,5 % респондентів відповіли, що не відчували психологічного дискомфорту під час проходження практики, а 38,5 % відзначили виникнення такого стану, із них: зрідка виникав дискомфорт – 25,6 %, періодично – 10,3 %, часто – 2,6 % (рис. 3.10).

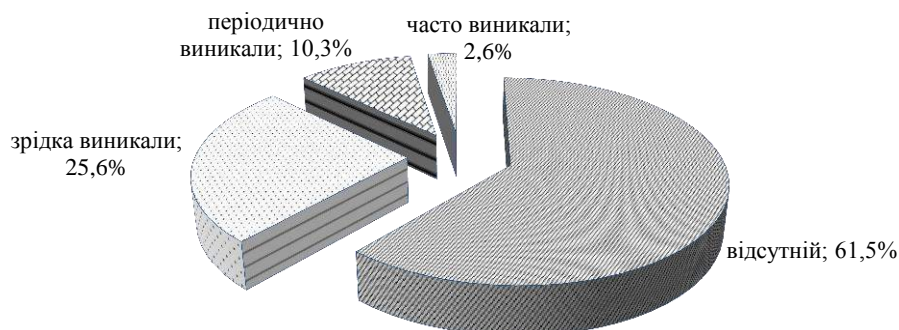

Рис. 3.10. Наявність у студентів спеціальності 226 «Фармація, промислова фармація» стану психологічного дискомфорту під час проходження практики

Аналіз корисності практики з погляду студентів засвідчив, що 55,3 % зрозуміли мету навчання, 44,7 % поглибили знання з профільних дисциплін і 31,6 % переконалися в правильності вибору майбутньої професії й навчилися планувати свою діяльність (табл. 3.5).

Таблиця 3.5

**Корисність практики з погляду студентів спеціальності
226 «Фармація, промислова фармація»**

Питання	Відповідь, %		
	Повною мірою	Частково	Не зрозумів
Зрозумів мету навчання	55,3	42,1	2,6
Навчився планувати свою діяльність	31,6	60,5	7,9
Дізнався про нові технології	23,7	39,5	36,8
Знайшов свій стиль роботи	7,7	59,0	33,3
Переконався у правильності вибору майбутньої професії	31,6	50,0	18,4
Поглибив знання з профільних дисциплін	44,7	47,4	7,9

Такі результати досягаються завдяки повному (10,3 %) та частковому (56,4 %) створенню умов під час проходження практики для прояву активності й творчої самореалізації студентів. 33,3 % респондентів вказували на те, що такі умови не були створені. 74,5 % респондентам складно відповісти однозначно на питання про труднощі проходження практики, лише 3,5 % відповіли, що практика була складною (рис. 3.11).

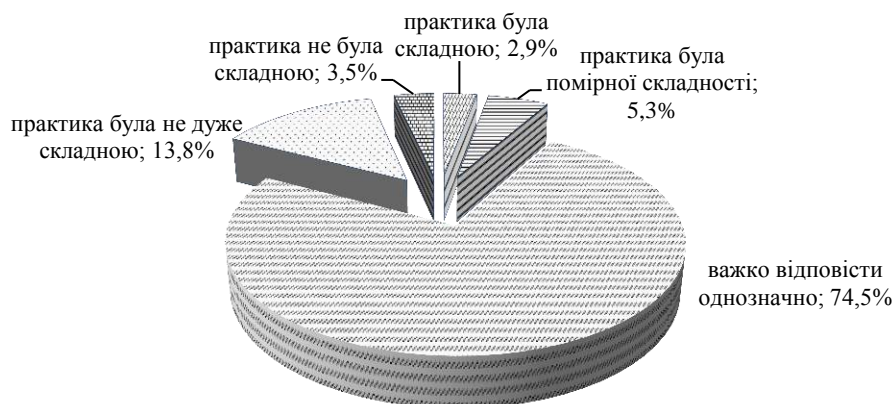

Рис. 3.11. Складність проходження практики, визначена студентами спеціальності 226 «Фармація, промислова фармація»

Слід урахувати, що в більшості студентів (80,1 % респондентів) виникли труднощі під час проходження практики, до основних із яких належать незацікавленість працівників баз практики в практикантах (9,7 балів), недостатній рівень власної теоретичної підготовки (8,6 балів), нецільове використання практикантів (8,4 бали) (рис. 3.12). У 15,6 % респондентів спостерігалися помірні труднощі, які були з'ясовані до кінця практики.

При цьому практично всі опитані студенти (90,4 %) вважають, що впоралися із завданням практики на 4 бали за п'ятибальною шкалою, а тривалість практики є достатньою (89,5 %).

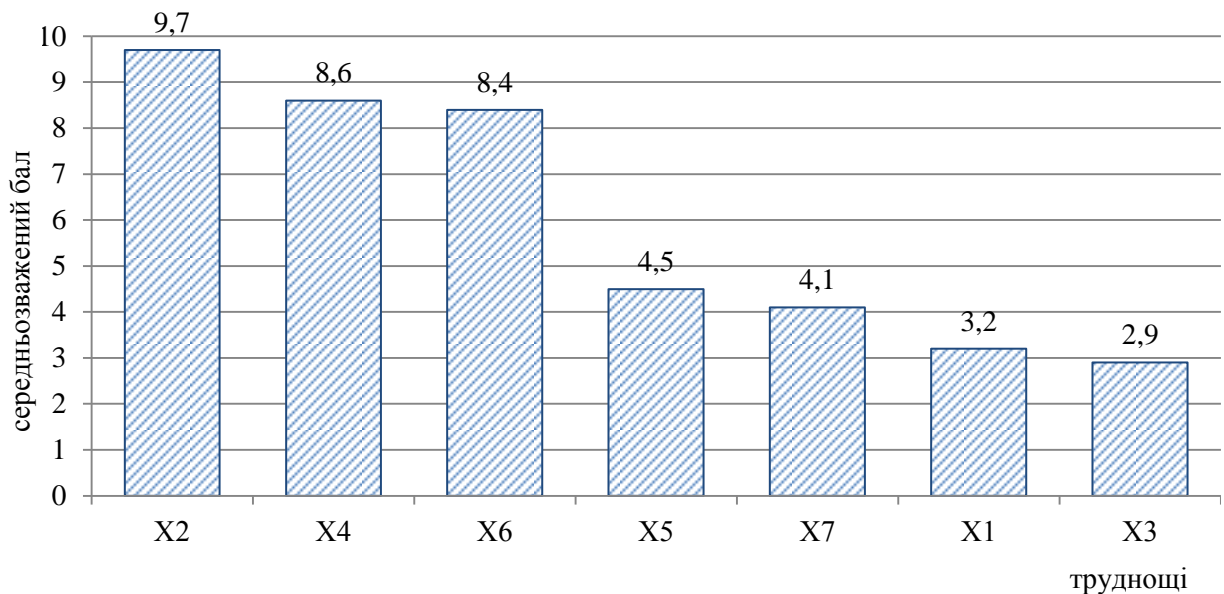

Рис. 3.12. Труднощі, які виникли у студентів спеціальності 226 «Фармація, промислова фармація» під час проходження практики

де X1 – значний обсяг завдань під час підготовки звітів про практику; X2 – незацікавленість працівників організації в практикантах; X3 – обмежені строки проходження практики; X4 – недостатній рівень власної теоретичної підготовки; X5 – недостатній рівень власних практичних умінь і навичок; X6 – нецільове використання практикантів; X7 – немає зв'язку між теоретичними знаннями і потребами практичної діяльності

Під час анкетування студентів оцінювали результативність практики за п'ятибальною шкалою. У результаті опрацювання анкет з'ясували, що максимальний бал – 5 балів – визначили 15,4 % респондентів, 4 бали – 43,6 %, 3 бали – 25,6 %, 2 бали – 15,4 %, 1 бал – не визначив жоден респондент (рис. 3.13а). Але, як свідчать отримані дані, виникає необхідність перегляду

програм практик, підходів до їх проходження тощо. При цьому 61,5 % опитаних студентів вважають цілком достатньою тривалість практики для засвоєння її програми, за збільшення тривалості практики висловилися 25,6 % респондентів, за зменшення – 7,8 %, складно відповісти – 5,1 % (рис. 3.13б). Більшість студентів (79,5 %) задовольняє чинна форма організації проведення практики, 18 % – не задоволені нею (рис. 3.13в).

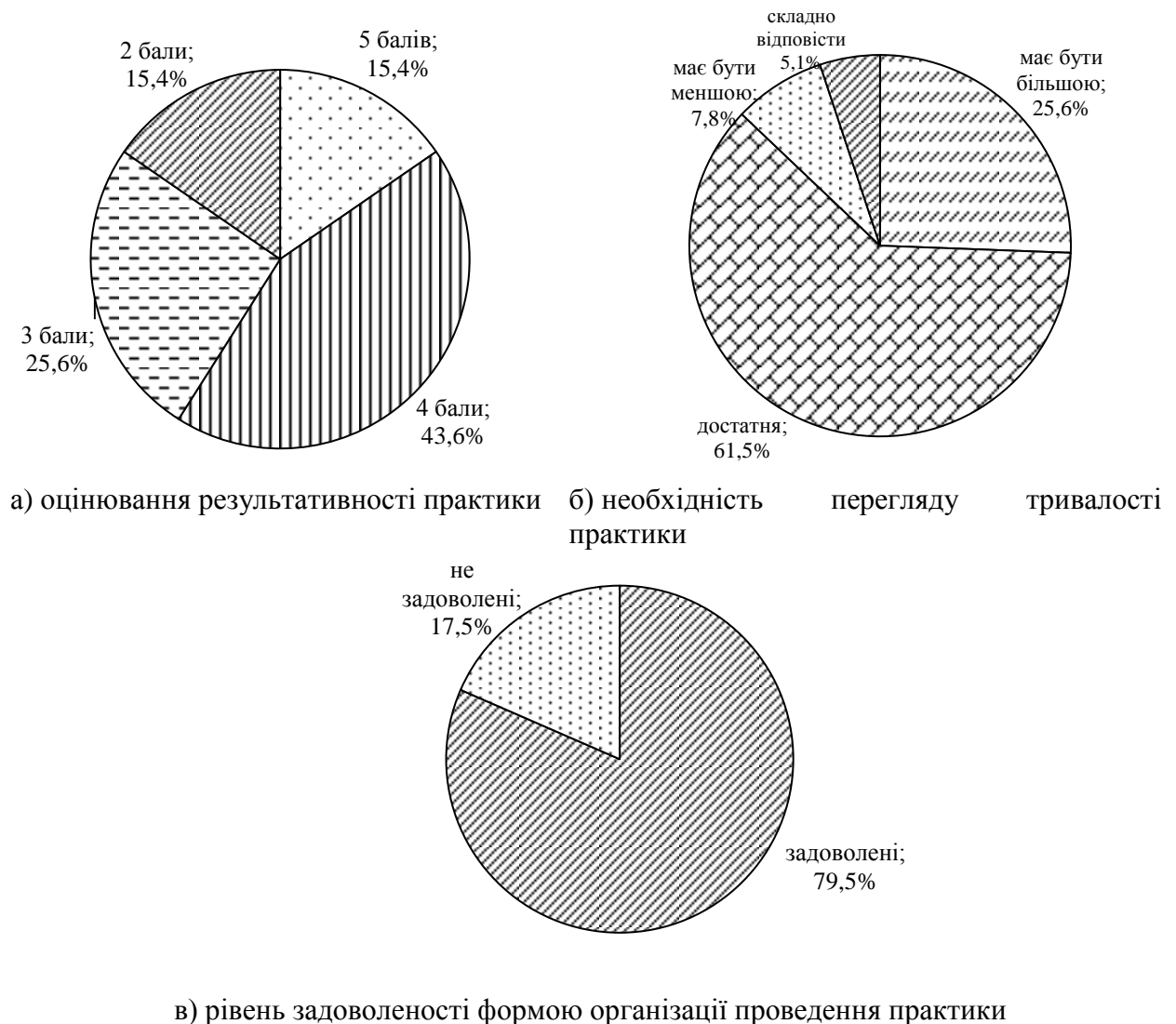

Рис. 3.13. Оцінювання студентами спеціальності 226 «Фармація, промислова фармація» результативності проходження практики

До факторів, які впливають на успішність проходження практики, визначених опитуваними студентами, належать консультативна допомога від

керівників практики (бази, ЗВО) (X2) (100 %), зацікавленість студентів результатами практики (X4) (90,7 %), доступність до матеріалів для написання звітів про практику (X7) (89,2 %), взаємодія керівників практики від БП та ЗВО (X1) (72,3 %), зацікавленість керівників практики (БП, ЗВО) результатами практики (X5) (69,8 %), залучення практикантів до виробничих процесів (X9) (65,1 %), оснащення бази практики сучасними інформаційними технологіями (X3) (50,6 %), наявність умов для набуття навичок роботи за фахом (X8) (44,3 %), рівень теоретичної підготовки (X6) (38,7 %) (рис. 3.14).

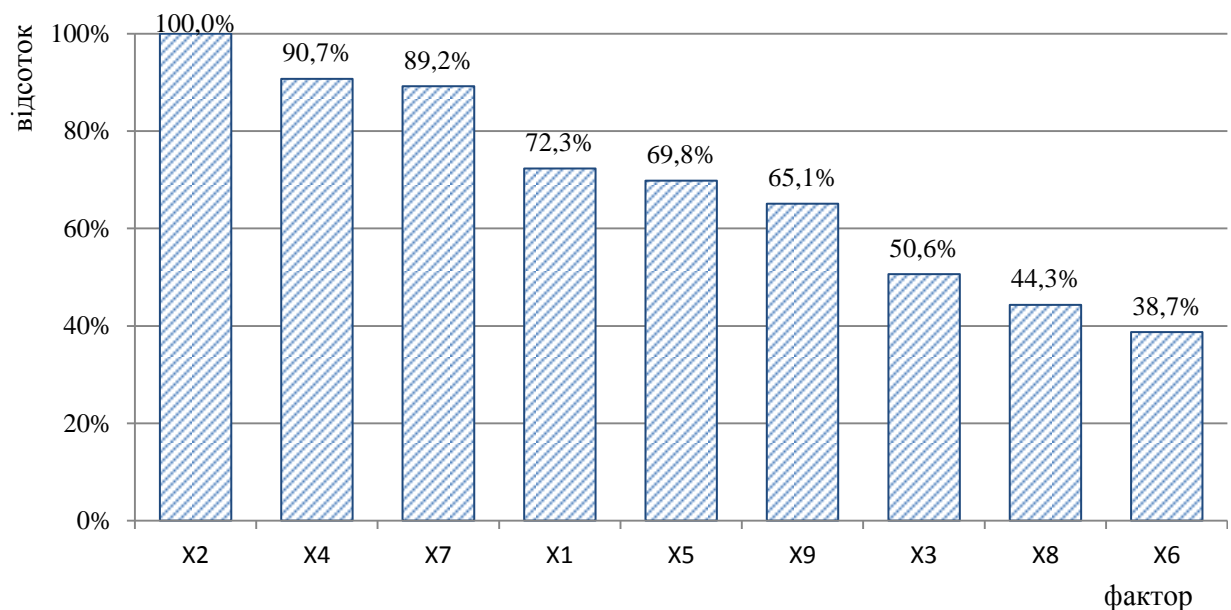

Рис. 3.14. Фактори впливу на успішність проходження практики, визначені за результатами опитування студентів спеціальності 226 «Фармація, промислова фармація»

Усі респонденти (100 %) висловили думку, що якість проходження практики сприяє мобільності випускника ЗВО на ринку праці; 97,1 % – кращому розумінню майбутньої професійної кар'єри, 84,3 % – формуванню лідерських якостей, 82,9 % – розвитку навичок командної роботи. Активність і творчу самореалізацію під час проходження практики респонденти оцінили вище середнього – 4 бали за п'ятибальною шкалою.

Основними напрямками удосконалення організації практичної підготовки, визначеними на підставі проведеного анкетування студентів, є забезпечення

зв'язку теоретичної підготовки з практичною діяльністю студентів (Y4) (9,8 бала), забезпечення подальшого працевлаштування на базах практики (Y7) (9,4 бала), оптимізація розподілу студентів за базами практики (Y8) (8,2 бала), підвищення зацікавленості роботодавців у практикантах (Y1) (7,7 бала), збільшення кількості підприємств, установ і організацій для проходження практики (Y3) (7,3 бала), підвищення зацікавленості керівників практики від БП (Y6) (7,2 бала), доручення студентам виконання реальних виробничих завдань (Y2) (6,6 бала), покращення координації взаємодії між ЗВО і базою практики (Y9) (6,3 бала), збільшення тривалості проходження практики (Y5) (3,6 бала), пошук можливостей проходження практики за кордоном (Y10) (3,2 бала) (рис. 3.15).

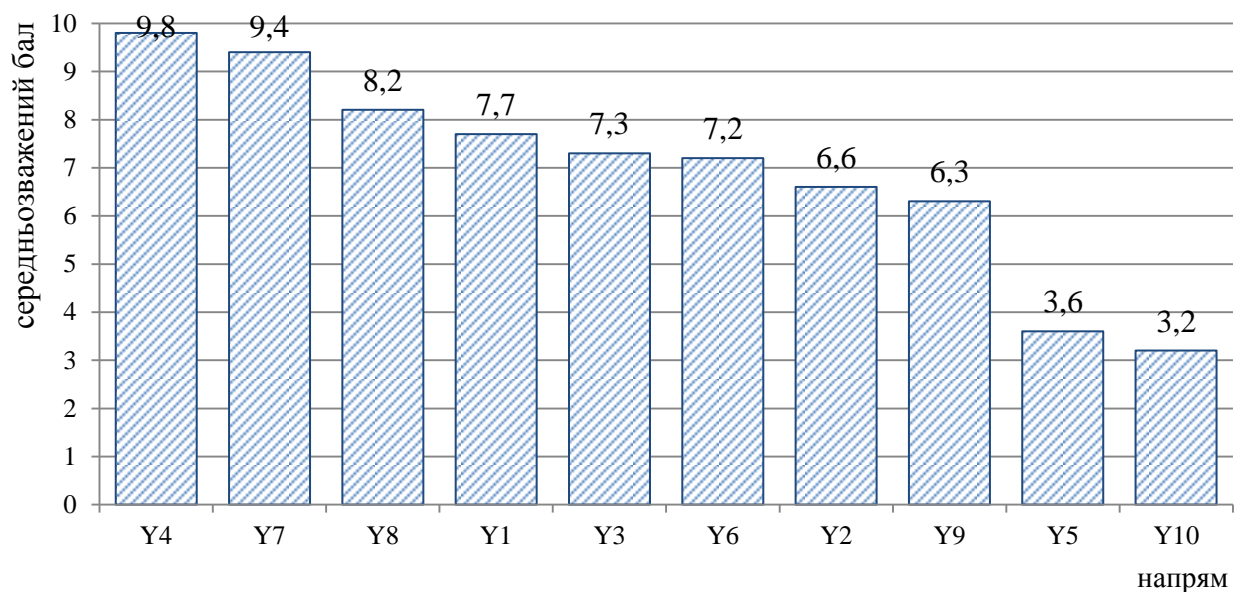

Рис. 3.15. Напрями удосконалення організації практичної підготовки, визначені опитуваними студентами спеціальності 226 «Фармація, промислова фармація»

Отже, результати опитування студентів дозволяють стверджувати, що сучасний стан практики у підготовці магістрів фармації у ЗВО має важливе значення у професійній підготовці студентів і вимагає розроблення заходів щодо вдосконалення організаційного й інформаційно-аналітичного забезпечення практичної підготовки, програм співпраці ЗВО з базами практики (працевлаштування випускників, розподіл студентів за базами практики,

підвищення зацікавленості роботодавців у практикантах тощо) та визначення ризиків, які виникають в організації практичної підготовки.

3.4 Аналіз і групування факторів, що впливають на якість практичної підготовки магістрів фармації

Якість підготовки студентів завжди перебуває у фокусі освітнього процесу ЗВО. Актуальність цього питання зумовлена насамперед динамічним розвитком фармації, процесом інтеграції українського суспільства в європейську спільноту, новими орієнтирами в підготовці магістрів фармації [223]. Як свідчить досвід організації практичної підготовки, на якість виконання програми навчальної та виробничої практики впливає одержана до початку практики теоретична підготовка, яка, в свою чергу, залежить від рівня навчально-методичного, організаційного й кадрового забезпечення ЗВО, потужності матеріально-технічної бази і можливостей використання новітніх інформаційних технологій в навчальному процесі, упровадження в діяльність ЗВО системи внутрішнього забезпечення якості освіти.

У контексті досліджуваної проблеми ми визначили основні фактори, від яких залежить якість практичної підготовки (рис. 3.16).

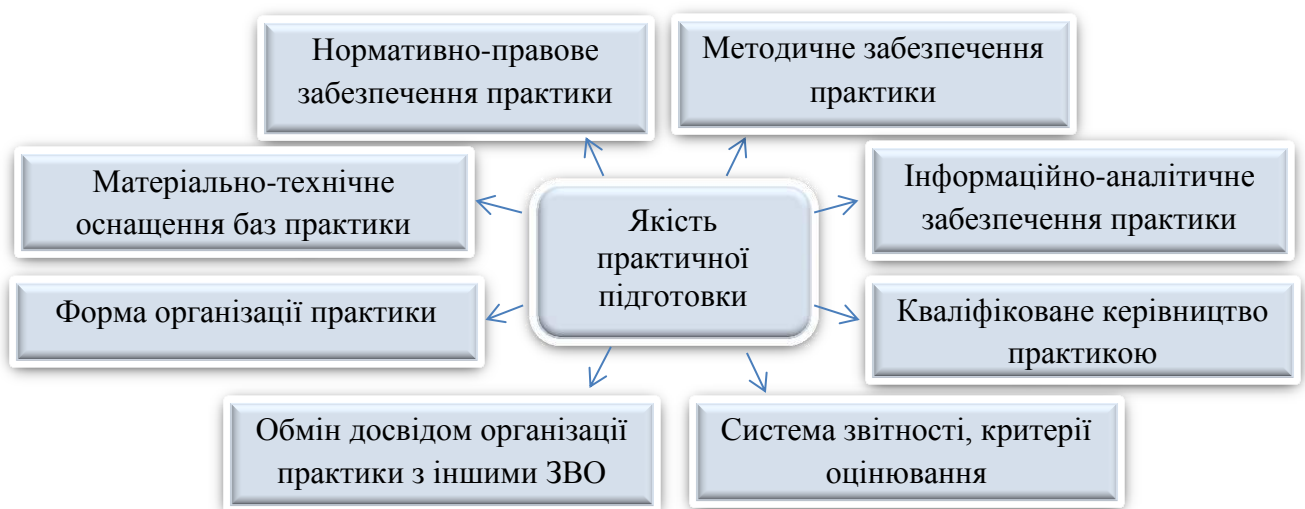

Рис. 3.16. Фактори, що впливають на якість практичної підготовки магістрів фармації

Компетентності, які формуються під час практики, повинні забезпечувати вміння аналізувати конкретну ситуацію, приймати рішення і моделювати ефективну поведінку персоналу аптечних закладів та підприємств фармацевтичної промисловості. Засади реалізації компетентностей у ЗВО закладають у методичне забезпечення практики, яке регулярно оцінюють і переглядають із залученням стейкхолдерів. Студенти повинні знати нормативно-правову базу, бути своєчасно ознайомлені з програмою і графіком проходження практики, мати можливість використовувати набуті знання для виконання професійних завдань, визначених програмою.

Методичне забезпечення, зміст якого має постійно оновлюватися з урахуванням вимог баз практики, повинно сприяти саморозвитку студентів, у зв'язку з чим підґрунтям спрямування магістра фармації до професійного розвитку особистості є праксеологічна підготовка як сукупність рекомендацій щодо самовдосконалення й уміння управляти власною професійною підготовкою, ставлення до роботи в колективі та в цілому до роботодавців.

Під час проходження практики магістр фармації має можливість визначити правильність вибору професії та відповідність особистісних якостей соціальним аспектам професійної діяльності. З огляду на це дослідники рекомендують під час формування завдань, виконуваних на практиці, застосовувати засоби набуття праксеологічних умінь, наприклад, аналіз виробничих ситуацій, побудова виробничих процесів, аналіз професійної діяльності магістрів фармації, ділові ігри тощо [6].

Вагомими факторами є матеріально-технічне оснащення бази практики та кваліфіковане керівництво практикою. Саме останній чинник є основою чіткого дотримання алгоритму її проходження всіма учасниками процесу: студент – керівник практики від кафедри ЗВО – керівник практики від БП. Ефективне функціонування ланцюга потребує високої мотивації й відповідальності його учасників. Вплив цього чинника відповідає концепції «фармацевта семи зірок», розробленій та запропонованій ВООЗ і Міжнародною фармацевтичною

федерацією, згідно з якою фармацевт має виконувати роль «наставника», тобто вчитися сам, передавати знання іншим, готувати майбутню заміну тощо [225, 247, 253].

З огляду на те, що якість освіти визначають різні суб'єкти освітнього процесу, об'єктивне оцінювання практики передбачає багатокритеріальність, зокрема на основі формування дієвого зворотного зв'язку між ЗВО та базою практики. Одним із завдань, яке передбачає практика, є соціальна адаптація до умов її проходження, набуття навичок з організації власної діяльності, вибору методів і засобів виконання професійних завдань, форм контролю якості їх виконання. Система соціального партнерства є чинником-стимулом як для бази практики, так і для студента, що її можна реалізувати під час вибору місця проходження практики на конкурсній основі. За таких умов потенційні роботодавці, ринковий потенціал та імідж яких є найбільш привабливими, можуть обирати студентів із перспективою подальшого працевлаштування, які, у свою чергу, повинні продемонструвати професійні навички та прагнення до подальшого розвитку. Водночас соціальне партнерство є основою дуального навчання, про що свідчить досвід європейських країн. Саме така форма навчання передбачає спільну підготовку магістрів фармації ЗВО (теоретична частина) та підприємством-партнером (практичні знання й навички), що насамперед є актуальним для спеціальностей, пов'язаних із виробництвом та наданням послуг населенню, наприклад, консультування пацієнтів. Запровадження системи дуального навчання оптимізує розвиток системи підготовки персоналу безпосередньо на підприємстві, дає можливість поповнювати кадровий резерв і формує поняття іміджу професії [7, 18, 38, 239, 241–242, 244, 254, 257, 260, 262–263, 265, 272].

Результати дослідження доводять актуальність комплексного аналізу факторів, від яких залежить якість організації практики. Уважаємо, що на процес планування та організацію практики вЗВО впливають чинники, які доцільно поділити на внутрішні й зовнішні, які найбільш суттєво впливають на результативність проходження практики (рис. 3.17) [223].

Внутрішні фактори ми розуміємо як такі, що належать до сфери управління ЗВО і на які впливають відповідні структурні підрозділи, задіяні в організації та проведенні практики. Усі внутрішні фактори, види яких наведені в таблиці 3.6, взаємопов'язані, і зміна одного з них певною мірою впливає на всі інші.

Рис. 3.17. Запропонований поділ факторів впливу на якість практичної підготовки магістрів фармації

Таблиця 3.6

Внутрішні фактори, що впливають на якість проходження практики магістрів фармації

Класифікаційні ознаки групування факторів	Фактори
1	2
Організаційні засади практики	<ul style="list-style-type: none"> • ознайомлення зі змістом, тривалістю, формою організації практики згідно з освітніми програмами; • засвоєння теоретичного матеріалу для виконання професійних завдань, визначених програмою практики

Таблиця 3.6 (продовження)

1	2
Методичне забезпечення практики	<ul style="list-style-type: none"> • наявність програми практики; • наявність методичних рекомендацій щодо практики на сайті кафедри (або доступ у репозитарії ЗВО); • підготовка індивідуального завдання
Кваліфіковане керівництво практикою від ЗВО	<ul style="list-style-type: none"> • призначення керівника (посада, ступінь, звання, стажування в аптеці); • проведення інструктажу керівником до початку практики; • проведення консультації під час проходження практики та оформлення звіту; • визначення критеріїв оцінювання результатів практики
Планування й організація практики	<ul style="list-style-type: none"> • ознайомлення студентів із програмою практики; • складання календарного графіку роботи студента; • укладання договорів із базами практики; • розподіл студентів за базами практики; • закріплення студентів за робочими місцями та керівниками практики від БП
Контроль практики	<ul style="list-style-type: none"> • контроль набутих студентами якостей; • контроль за проходженням практики і виконанням студентами її програми; • контроль за дотриманням термінів і графіку практики; • моніторинг адаптації до роботи в колективі; • виконання індивідуального завдання
Підбиття підсумків практики	<ul style="list-style-type: none"> • захист звітів про практику; • проведення підсумкової конференції з практики
Обмін інформацією	<ul style="list-style-type: none"> • організація й проведення семінарів, тренінгів, нарад із питань підвищення якості практики із залученням стейкхолдерів; • публікації у фахових виданнях наукових статей із питань організації та проведення практики (зокрема спільні з представниками баз практик)
Оцінювання рівня організації практики	<ul style="list-style-type: none"> • матеріально-технічна база практики; • керівництво від ЗВО; • керівництво практикою від БП; • доступність методичного забезпечення; • формування загальних і спеціальних (фахових) компетенцій; • вироблення навичок професійного спілкування; • напрацювання практичних умінь
Управління організацією практики	<ul style="list-style-type: none"> • моніторинг якості проходження практики; • моніторинг задіяних і перспективних баз практик; • моніторинг відповідності робочих місць вимогам програми практики; • наявність зворотного зв'язку з базами практики; • обмін досвідом організації практики з однопрофільними ЗВО; • інформаційно-аналітичне забезпечення практики

Таблиця 3.6 (продовження)

1	2
Забезпечення працевлаштування випускників	<ul style="list-style-type: none"> • формування ланцюга: ЗВО – база практики – робоче місце; • збирання і накопичення інформації про вакансії на підприємствах; • моніторинг професійної кар'єри випускників ЗВО
Соціальне партнерство	<ul style="list-style-type: none"> • взаємодія ЗВО з СФР, державними й місцевими органами влади; • наявність практико-орієнтованих проєктів

Зовнішні фактори доцільно розглядати як такі, які визначають зовнішні умови і на які структурні підрозділи ЗВО з організації практики безпосередньо не впливають (табл. 3.7).

Таблиця 3.7

**Зовнішні фактори, що впливають на якість проходження практики
магістрів фармації**

Класифікаційні ознаки групування факторів	Фактори
Нормативно-правове забезпечення практики	<ul style="list-style-type: none"> • забезпечення ЗВО нормативно-правовою інформацією, що регулює практику
Кваліфіковане керівництво практикою від бази практики	<ul style="list-style-type: none"> • призначення керівника практики (посада, стаж роботи); • індивідуальні характеристики керівника, які визначають його здатність бути наставником; • участь керівника практики від БП у формуванні навчально-методичного забезпечення; • оцінювання якості набутих студентами загальних і фахових компетентностей
Бази практики	<ul style="list-style-type: none"> • сучасне обладнання, задіяне для виконання програми практики; • кваліфіковані працівники; • наявність виробничих приміщень згідно з програмою практики
Обмін інформацією	<ul style="list-style-type: none"> • доступ до фахової (фармацевтичної та іншої) інформації; • взаємодія студента з керівництвом і працівниками підприємства; набуття досвіду роботи в команді
Результати оцінювання рівня організації практики базою практики	<ul style="list-style-type: none"> • матеріально-технічне оснащення БП; • керівництво практикою від БП; • доступність методичного забезпечення; • набуття загальних і спеціальних (фахових) компетенцій; • вироблення навичок професійного спілкування; • формування практичних вмінь

Наведені результати дозволяють стверджувати, що якість практичної підготовки залежить від впливу факторів, які мають різновекторну дію і вимагають постійного моніторингу відповідальними структурами та формування

комплексу інноваційних заходів щодо удосконалення її організації, зокрема розроблення організаційного й інформаційно-аналітичного забезпечення практичної підготовки магістрів фармації.

Висновки до розділу 3

1. Сформульовано сутність визначень «практична підготовка» та «організація практичної підготовки» і запропоновано модель організації практичної підготовки магістра фармації, яка містить мету, функції, складники, етапи реалізації та фактори, що впливають на якість практичної підготовки магістрів фармації.

2. Проаналізовано види практики, яку проходять студенти спеціальності 226 «Фармація, промислова фармація», їх мету, завдання, обсяги, тривалість і послідовність проведення.

3. Здійснене дослідження засвідчило, що якість практичної підготовки, на думку експертів, передусім залежить від інформаційного (46,0 % респондентів) та методичного (42,5 %) забезпечення, кваліфікованого керівництва практики (39,8 %). Успішність проходження практики експерти також пов'язують із зацікавленістю студентів в її результатах і матеріально-технічним оснащенням бази практики. У керівників від баз практики практично не виникало труднощів із наданням тих чи тих документів на запит студента (11,5 %), кількості завдань і володіння інформацією щодо обов'язків керівника практики (по 9,8 %), рівня теоретичної підготовки практикантів (8,2 %), підготовки характеристики студента (6,6 %) і порушення студентами графіку проходження практики (1,6 %). При цьому загальний рівень готовності студентів до практичної підготовки, за оцінкою керівників практики від організації, склав 2,3 бала за трибальною шкалою.

4. Визначено, що до факторів, які впливають на успішність проходження студентами спеціальності 226 «Фармація, промислова фармація» практичної підготовки керівники від баз практики, належать зацікавленість студентів результатами проходження практики, матеріально-

технічне оснащення бази практики сучасними інформаційними технологіями та методичне забезпечення практики (програма, завдання тощо).

5. Досліджено рівень задоволеності студентів спеціальності 226 «Фармація, промислова фармація» проходженням практики. 72,3 % респондентів відповіли, що повністю згодні з тезою, що практика покликана забезпечити належний рівень професійної підготовки магістрів фармації. Позитивне враження про практику склалося у 46,2 % опитаних студентів, швидше позитивне, ніж негативне – 38,5 %, швидше негативне, ніж позитивне – 7,7 %, складно відповісти – 5 %, негативне – 2,6 %.

6. Установлено, що основними факторами, які впливають на успішність проходження практики, є консультативна допомога від керівників практики, зацікавлених у високих результатах студентів-практикантів, та доступність матеріалів, необхідних для написання звітів про практику.

7. Визначено, що на процес планування й організацію практики в ЗВО впливають внутрішні та зовнішні фактори. Внутрішні чинники по трактовано як такі, що належать до сфери управління ЗВО і на які впливають відповідні структурні підрозділи, задіяні в організації та проведенні практики. Зовнішні фактори – це фактори, визначені зовнішніми умовами, тобто такі, на які структурні підрозділи ЗВО з організації практики безпосередньо не впливають.

Результати експериментальних досліджень цього розділу висвітлені в таких публікаціях:

1. Барковська О. Я., Огарь С. В. Методологічні засади організації виробничої практики студентів галузі знань «Фармація». *Фармацевтичний часопис*. 2013. Вип. 4. С. 116–120 (особистий внесок – літературний пошук, розроблення методологічних засад організації практики, участь в опрацюванні матеріалів, написання статті).

2. Барковская О. Я., Крупеня В. И., Гавриш Н. Б. Структурно-содержательные аспекты прохождения практики студентами специальности

«Фармація». *Вестник фармації*. 2016. № 3 (73). С. 102–108 (особистий внесок – дослідження структурно-змістовних аспектів проходження практики, аналіз дефініції поняття «практична підготовка», порівняльна характеристика видів практики, узагальнення отриманих результатів, написання статті).

3. Barkovska O., Ogar' S., Rogulia O., Havryh N. Analysis of factors that influence on organization of educational and production practice in preparation of pharmacy specialists. *ScienceRise: Pharmaceutical Science*. 2017. № 5 (9). P. 40–45 (особистий внесок – опрацювання наукових джерел, групування й аналіз факторів впливу на практичну підготовку, розроблення комплексу інноваційних заходів щодо удосконалення організації практики, написання статті).

4. Огарь С. В., Барковська О. Я. Сучасний стан виробничої практики у підготовці фахівців з вищою фармацевтичною освітою в Україні. *Медична освіта*. 2012. Вип. 1. С. 48–50 (особистий внесок – дослідження сучасного стану виробничої практики, опрацювання й узагальнення результатів дослідження, написання статті).

5. Барковська О. Я., Огарь С. В. Структурно-змістовні аспекти навчально-виробничої практики студентів спеціальності «Фармація». *Фармацевтичний часопис*. 2013. Вип. 4. С. 125–130 (особистий внесок – дослідження структурно-змістовних аспектів проходження практики, опрацювання й узагальнення отриманих результатів, написання статті).

6. Огарь С. В., Барковська О. Я. Виробнича практика як основа професійного успіху. *Професійно-практична підготовка провізорів та її інноваційний розвиток у форматі «Національний фармацевтичний університет працедавці»* : матеріали конф. за підсумками практики студентів НФаУ, м. Харків, 19 квіт. 2013 р. Харків : НФаУ, 2013. С. 7–8.

7. Барковська О. Я., Валігура Ю. Г. Структурно-змістовні аспекти практичної підготовки студентів спеціальності «Фармація». *Актуальні питання практичної підготовки студентів НФаУ в Україні та за кордоном* :

матеріали наук.-практ. конф. за підсумками практики студентів НФаУ, м. Харків, 10 квіт. 2014 р. Харків : НФаУ, 2014. С. 22–25.

8. Немченко А. С., Калайчева С. Г., Барковська О. Я. Роль дисципліни «Вступ у фармацію. Практичні заняття в аптеці з ОЕФ» у професійній підготовці майбутніх провізорів. *Актуальні питання практичної підготовки студентів НФаУ в Україні та за кордоном* : матеріали наук.-практ. конф. з практики студентів НФаУ та коледжу НФаУ, м. Харків, 14 квіт. 2016 р. Харків : НФаУ, 2016. С. 48–50.

9. Завеля А. И., Немченко А. С., Калайчева С. Г., Барковская О. Я. Первый шаг в профессию. *Актуальні питання практичної підготовки студентів НФаУ в Україні та за кордоном* : матеріали наук.-практ. конф. з практики студентів НФаУ та Коледжу НФаУ, м. Харків, 6 квіт. 2017 р. Харків, 2017. С. 43–45.

10. Овакімян О. С., Барковська О. Я. Особливості практичної підготовки провізорів. *Актуальні питання практичної підготовки здобувачів вищої освіти в Україні та за кордоном* : матеріали наук.-практ. інтернет-конф., м. Харків, 23 трав. 2019 р. Харків, 2019. С. 3–5.

РОЗДІЛ 4

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ В УМОВАХ ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ЯКОСТІ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ ФАРМАЦЕВТИЧНОГО СПРЯМУВАННЯ

4.1 Розроблення системи управління якістю організації практичної підготовки магістрів фармації

Відповідно до вимог чинного Закону України «Про вищу освіту»у ЗВО має бути впроваджена система забезпечення якості освітньої діяльності з метою гарантування належної якості підготовки студентів, що набуває важливого значення в умовах інтеграції України в європейський освітній простір [20, 53, 64, 77, 104, 147].

Сертифікована система управління якістю (СУЯ) є дієвим фактором забезпечення якості освітніх послуг, які надає ЗВО. Вона має певну організаційну структуру, спеціально розроблені внутрішні методики, визначені процеси й необхідні ресурси для реалізації політики і цілей у сфері якості через відповідні процедури планування, виконання запланованих заходів, моніторинг, оцінювання результативності та вжиття заходів для постійного покращення діяльності ЗВО [24, 51, 52, 129, 174].

Як свідчить аналіз досвіду діяльності вітчизняних ЗВО, більшість моделей систем якості створені на застарілому підході до оцінювання кінцевого результату. Однак світовий досвід підтвердив неефективність такого підходу без належної уваги до чіткої регламентації всіх процесів, які впливають на відповідність послуг установленим вимогам, та ретельного систематичного моніторингу всіх показників результативності цих процесів. Концепція акцентування зусиль на «вкладанні якості» під час планування і надання послуг замість уваги контрольним заходам щодо вже одержаних результатів є визнаною на міжнародному рівні [214, 226, 245, 268–269, 271]. Саме на цьому й побудовані положення міжнародного стандарту ISO 9001,

фундаментом яких є сім принципів управління якістю: орієнтація на замовника, лідерство, задіяність персоналу, процесний підхід, покращення, прийняття рішень на підставі фактичних даних, управління відносинами.

Проаналізовані наукові публікації дозволяють констатувати, що проблема управління якістю в системі фармацевтичної освіти є актуальною і потребує подальших досліджень, зокрема з метою напрацювання обґрунтованої методології проєктування, упровадження й розвитку організаційних засад практичної підготовки студентів як процесу СУЯ ЗВО. Наприклад, СУЯ у НФаУ спроєктована відповідно до вимог стандарту ДСТУ ISO 9001:2015 [175–177] і функціонує з 2015 року. Під час реалізації проєкту формування СУЯ були розроблені й упроваджені задокументовані процедури виконання визначених процесів, які певним чином впливають на якість освітньої діяльності. Також були впроваджені процедури постійного моніторингу результативності процесів СУЯ і вжиття коригувальних й запобіжних заходів для усунення причин невідповідностей або попередження їх прояву. Упровадження СУЯ передбачає чітке структурування всіх процесів ЗВО і запровадження дієвих процедур взаємозв'язку із замовниками освітніх послуг (роботодавцями, студентами, їхніми батьками, аспірантами, докторантами, працівниками й іншими зацікавленими сторонами). Також на часі було посилення мотивації персоналу, забезпечення прозорості управлінської діяльності та зон відповідальності, підвищення продуктивності праці тощо [224, 266].

У НФаУ реалізується процесний підхід до управління всіма видами діяльності, що забезпечують відповідність освітніх послуг установленим вимогам. Так, у межах СУЯ визначено управлінські, основні й забезпечувальні процеси. До управлінських процесів належать процеси, спрямовані на розроблення стратегії, оперативних планів, цілей і конкретних завдань, чіткий розподіл відповідальності, систематичний контроль виконання доручень, аналіз факторів навколишнього середовища, моніторинг функціонування ЗВО тощо. Окрім того, сформовано вісім основних процесів, безпосередньо пов'язаних із наданням освітніх послуг, та вісім забезпечувальних процесів, зорієнтованих на

постачання й забезпечення можливості надання якісних освітніх послуг [14, 46, 74–75, 78, 84–85, 174]. Усі ці процеси для унаочнення вибудовані як «дерево процесів СУЯ», де показано ієрархічний взаємозв'язок та ідентифікаційні коди процесів.

Діяльність з організації практичної підготовки магістрів фармації в ЗВО є підпроцесом основного процесу А2.2 «Навчальна діяльність» і представлена як запропонований нами процес А.2.2.2 «Забезпечення взаємодії з базами практичної підготовки» (рис. 4.1).

Рис.4.1. Фрагмент «Дерева процесів СУЯ НФаУ»

У межах проєкту впровадження міжнародних стандартів якості ISO ми розробили документовану процедуру (ДП) «Забезпечення взаємодії з базами практичної підготовки» (ДП А2.2.2-32-063), яка, як і інші ДП СУЯ НФаУ, містить такі структурні розділи: термін, визначення та скорочення, нормативні посилання, призначення процедури, сфера застосування, відповідальність і повноваження. Названа ДП визначає етапи планування, виконання й контролю результативності процесу, напрями його постійного вдосконалення, окреслює функції працівників, залучених до організації практики, їхні взаємозв'язки під час виконання функцій, відповідальність і повноваження. Крім того, вона передбачає систематичне оцінювання процесу за встановленими показниками результативності й містить графічну модель процесу.

Одним із завдань нашого дослідження стало розроблення науково

обґрунтованих засад організації практичної підготовки в умовах функціонування СУЯ. Проведення практики складається з кількох етапів [9, 11, 16], кожен із яких має конкретні цілі й завдання: підготовчий (створення умов для розподілу студентів на бази практики); основний (безпосередньо практика, метою якої є інтеграція теоретичних знань із практичною підготовкою в реальних виробничих умовах); заключний (оцінювання практичної підготовки та аналіз результативності проходження практики).

Ми розкрили сутність зазначених етапів на прикладі організації практичної підготовки у НФаУ та їх взаємозв'язку з процесом «Забезпечення взаємодії з базами практичної підготовки». З'ясовано, що на підготовчому етапі доцільно виокремити підетапи: методичне забезпечення практики й організаційний супровід створення умов для розподілу студентів на бази практики. Зауважимо, що в графічній моделі дії, виконувані на підготовчому етапі, здебільшого реалізуються в межах входу до процесу.

Методичне забезпечення практичної підготовки передбачає розроблення й затвердження навчальних планів, які містять інформацію про практики за окремими спеціальностями, програм і методичних рекомендацій щодо проходження практики, які визначають її зміст [8].

У структурі більшості ЗВО є підрозділ, який здійснює загальну організацію практичної підготовки студентів, налагодження результативних зв'язків із кафедрами, базами практик і студентами. Наприклад, у НФаУ функціонує відділ практики та сприяння працевлаштуванню (ВПСП). Керівник процесу (завідувач ВПСП) забезпечує отримання інформації про студентів, які повинні бути направлені для проходження практики згідно з навчальним планом. Також на підготовчому етапі необхідно сформувати контингент студентів, виявити та врахувати їхні побажання щодо вибору баз практики, перевірити відповідність бази вимогам програми практики. На цьому етапі студентів розподіляють за базами практики й інструктують. Окрім того, всі учасники процесу повинні ознайомитися з програмою практики, критеріями оцінювання, умовами проходження практики (терміни, строки, політика бази

практики тощо). Далі готують і заповнюють відповідну документацію, укладають договір про проведення практики.

На основному етапі здійснюється безпосередній процес проходження практики студентами, а саме: створення умов для поєднання теоретичних знань із практичною діяльністю та прийняття рішення щодо вибору методу навчання під час проходження практики. На вході процесу ЗВО отримує інформацію від баз практик про якість здійснення керівництва процесом практики, проведення консультацій та обговорення зі студентом напрямів реалізації програми практики, здійснення контролю за процесом практики, забезпечення зворотного зв'язку й оцінювання роботи студента.

У межах заключного етапу, дії якого відповідають виходу з процесу, відбувається формування звітів про проходження практики та комплексне оцінювання результативності організації і проходження практики магістрами фармації. Наприклад, результатом може бути визначення сильних сторін студентів та перспектив їхньої адаптації до майбутнього місця роботи. На цьому етапі керівники практики від ЗВО визначають і досліджують причини невідповідностей практичної підготовки, розробляють і вживають коригувальних заходів для їх усунення.

На нашу думку, для визначення взаємодії задіяних учасників доцільним є формування її моделі. Із метою оптимізування організації практики в умовах функціонування СУЯ, визначення загальних правил організації її проведення, звітування про результати проходження практики студентами ми розробили «Положення про практичну підготовку студентів» з урахуванням таких основних завдань, як інтеграція теоретичної підготовки до вимог практичної фармації, а також удосконалення методичного забезпечення практичної підготовки [14, 15, 40, 77, 143, 164, 188]. У Положенні наведено загальний опис процесу, основні терміни й поняття, види й зміст практики, вимоги до баз практики, розподіл відповідальності між усіма залученими сторонами, порядок формування звітів про практику, перелік нормативних документів, а також документів і форм записів, що використовуються під час практики.

Реалізація описаного процесу передбачає постійний моніторинг взаємодії між ЗВО і базами практики. Ураховуючи складність комунікації, що супроводжує всі етапи навчальної та виробничої практики, для візуалізації моделі взаємодії всіх учасників, задіяних в організації й керуванні практикою, ми розробили відповідну схему (рис.4.2).

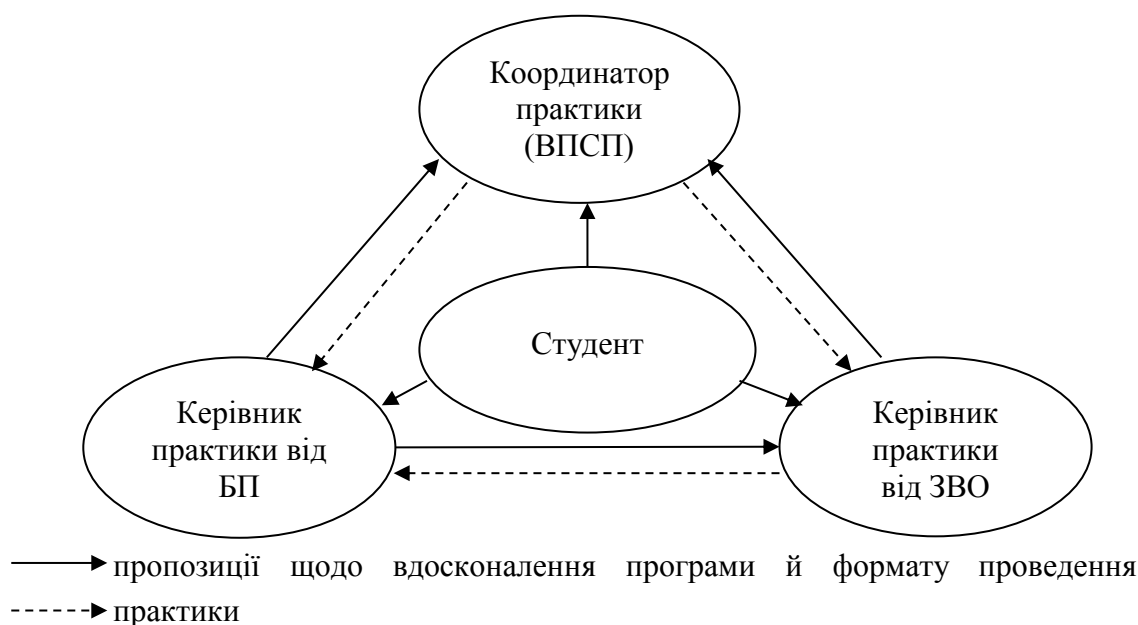

Рис 4.2. Модель взаємодії учасників організації практичної підготовки

Керівник практики від БП, як повноважний представник роботодавців, надає пропозиції щодо вдосконалення організаційних засад практики, забезпечуючи цим комунікативну взаємодію між учасниками процесу. У свою чергу, задіяні учасники від ЗВО (керівник практики від кафедри та ВПСП ЗВО) відповідають за реалізацію коригувальних заходів. У наведеній моделі студент насамперед виступає об'єктом управління й надає інформацію про особливості проходження практики на базах практики.

Викладене зумовлює необхідність зворотного зв'язку між суб'єктами, які беруть участь у проведенні практики. Наприклад, у методиці оцінювання зворотного зв'язку доцільно передбачити експертне опитування роботодавців із метою виявлення якості підготовки випускників ЗВО, зокрема встановлення рівня набутих під час навчання компетентностей, спроможності адаптації до

практичних умов, можливості працевлаштування випускників тощо. Описана концепція зворотного зв'язку широко застосовується в різних країнах. Прикладом виступають країни ЄС, які мають чітку систему взаємодії «заклад освіти – роботодавець», послідовну структуру, що передбачає обов'язкове залучення роботодавців до оцінювання якості освітньої діяльності та керування практикою. З іншого боку, ЗВО надають консультаційні послуги роботодавцям. Наприклад, у Великій Британії набуває розвитку залучення студентів до визначення якості надання освітніх послуг. Для цього використовують студентський відгук (feedback) у вигляді анкети, що містить чіткі індикатори оцінювання освітнього процесу, зокрема й результативності практики [19, 33, 122].

Таким чином, для покращення функціонування системи зворотного зв'язку необхідно створити умови для залучення роботодавців до освітньої діяльності, а саме: участь у проведенні занять, створення механізмів працевлаштування під час навчання в ЗВО, організація тренінгів для підготовки до співбесід та оволодіння засобами пошуку роботи тощо.

Як свідчить досвід, розвиток СУЯ є складним і тривалим проєктом, що часто супроводжується збільшенням обсягу документації і сприймається працівниками як додаткове навантаження, створює певні організаційні бар'єри [174]. Водночас мінімізувати негативне сприйняття СУЯ дозволяє чітка формалізація всіх операційних процедур. СУЯ НФаУ передбачає застосування окремих обов'язкових процедур у межах реалізації кожного процесу проведення практичної підготовки, серед яких управління організаційно-розпорядчими документами; управління даними (наприклад, контингент студентів, розділений на категорії за курсами, видами практики та її тривалістю, територіальним розміщенням баз практики тощо); оцінювання результативності проходження практики (наприклад, результативності практичної підготовки студентів із залученням практиків); управління невідповідностями (наприклад, студент не розпочав практику, несвоєчасно отримав направлення на практику, не виконав програму

практики в повному обсязі або виконав її нерезультативно); вжиття запобіжних заходів для попередження появи невідповідностей (наприклад, застосування системи моніторингу організації практики, забезпечення безперервного інформаційного супроводу студента на всіх етапах проходження практики тощо); вжиття коригувальних заходів для удосконалення процесу (покращення методичного забезпечення, підходів до організації практики, методів контролю якості проходження практики тощо).

Отже, можна стверджувати, що СУЯ ЗВО забезпечує можливість належної організації практичної підготовки з урахуванням як потреб фармацевтичного сектора галузі ОЗ й ринку праці, так і ЗВО та студентів. Відповідно до вимог СУЯ результати оцінювання продуктивності (або ефективності) практичної підготовки, інформація про вжиті коригувальні й запобіжні заходи, аудиторські звіти й інша важлива інформація можуть бути корисними для прийняття управлінських рішень керівництвом ЗВО. Загалом організація практичної підготовки в умовах функціонування СУЯ потребує постійного вдосконалення методичного складника та моніторингу комунікативного процесу між керівниками практики від ЗВО і баз практики.

Запропонована ДП «Забезпечення взаємодії з базами практичної підготовки» наведена в додатку Ж, розроблене «Положення про практичну підготовку здобувачів вищої освіти в НФаУ» – у додатку К.

4.2 Обґрунтування організаційного забезпечення практичної підготовки студентів спеціальності 226 «Фармація, промислова фармація»

На підставі здійсненого аналізу визначено, що практика спрямована на закріплення теоретичних знань, отриманих студентами під час вивчення таких дисциплін: фармакогнозії, фармакотерапії, АТЛ, ЗТЛ, ОЕФ, ФММ, фармацевтичної хімії, клінічної фармації з фармацевтичною опікою, а також набуття й удосконалення практичних навичок і умінь із питань управління, організації, економіки фармації, технології виготовлення ліків та контролю їх

якості, заготівлі, зберігання й переробки ЛРС, здійснення фармацевтичної опіки відвідувачів аптеки, надання першої долікарської допомоги. Це й зумовлює актуальність удосконалення організації практичної підготовки, одним з елементів якої є вибір бази практики.

У результаті проведеного анкетування студентів з'ясовано, що пріоритетним під час вибору бази практики є позитивні відгуки про неї (Z1) (95,4 %), можливість поєднання бази практики та місця тимчасового працевлаштування (Z5) (90,8 %), орієнтація на отримання професійного досвіду під час практики (Z4) (87,1 %), побудова кар'єри та професійний розвиток (Z7) (71,2 %), зручне місце розташування (Z2) (63,4 %), характеристика бази практики (Z3) (59,3 %), подальше проходження інтернатури і працевлаштування (Z6) (31,8 %) (рис. 4.3).

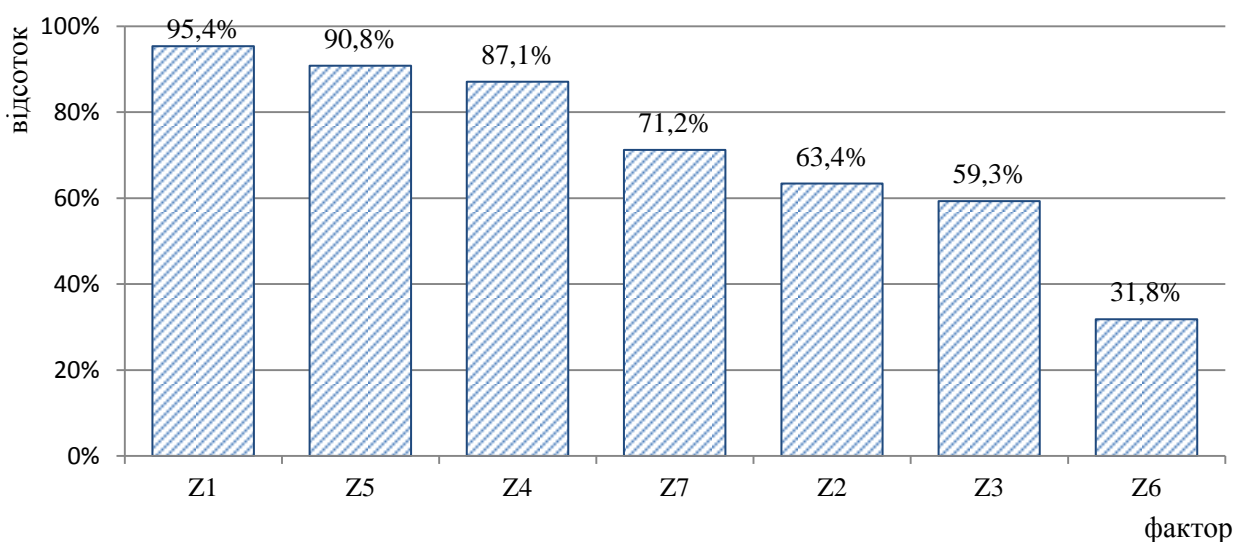

Рис. 4.3. Фактори, які найбільше впливають на вибір бази практики (за оцінкою студентів спеціальності 226 «Фармація, промислова фармація»)

На питання «Чи порекомендували б Ви іншим студентам базу практики, на якій Ви проходили практику, як перспективну» практично всі студенти (97,9 %) дали позитивну відповідь.

Упровадження системи управління якістю в діяльність ЗВО передбачає розроблення й упровадження документованої процедури виконання визначених

процесів, що впливають на якість освітньої діяльності. Як уже зазначалося в параграфі 4.1, існують управлінські, основні та забезпечувальні процеси, а підпроцесом одного з них є забезпечення взаємодії з базами практичної підготовки (рис. 4.4).

Ми запропонували склад цього підпроцесу: відбір баз практики, критерії відбору баз практики, навчання керівників практики від БП, ознайомлення студентів із базами практичної підготовки, вибір студентом бази практики, підготовка бази практики, відбір студентів [115].

Рис. 4.4. Графічна модель процесу «Забезпечення взаємодії ЗВО з базами практичної підготовки»

Відбір баз практики. СФР, що забезпечують виконання програми практики і сприяють організації та проведенню практики, створюють для студентів сприятливі умови для поєднання теоретичних знань із практичною

діяльністю, є партнерами програми професійної підготовки магістрів фармації.

Для забезпечення названих переваг ми запропонували певні *критерії відбору баз практики*, зокрема: високий рівень зацікавленості аптечних закладів і підприємств фармацевтичної промисловості щодо спільної підготовки висококваліфікованих та ініціативних фахівців; здатність стати місцем практики принаймні для двох студентів, що, у свою чергу, створювало б можливість їм допомагати й підтримувати один одного в процесі оволодіння практичним досвідом; готовність витратити достатньо часу на студентів із метою виконання програми практики в повному обсязі; готовність передавати студентам досвід професійної діяльності для набуття важливих компетентостей за фахом; готовність бази практики співпрацювати з кафедрами, які керують практикою, у пошуку оптимальних шляхів досягнення цілей практичної підготовки.

Особливості відбору баз практики. Протягом року ВПСП складає перелік СФР, зацікавлених приймати студентів на практику. Новим учасникам практичної підготовки видають необхідні документи і методичні матеріали для вивчення мети, змісту практики та вимог, що висуваються до БП, укладання договору про проведення практики. Для створення сприятливих умов щодо якісного виконання студентами програми практики і забезпечення кваліфікованого керівництва, працівники БП активно співпрацюють із викладачами кафедр, які керують практикою. ЗВО забезпечує інформаційну підтримку і *навчання керівників практики від БП*, організовує для них інтенсивні практичні семінари або періодичні теоретичні семінари; постійні освітні заходи (практичні семінари та лекції на конкретні теми).

Ознайомлення студентів із базами практичної підготовки. Напередодні практики БП, які приймають студентів вперше, і ті, на яких студенти вже проходили практику, подають перелік умінь і навичок, формуванню яких вони можуть сприяти, зазначають кількість студентів, яких може прийняти БП, прізвище, ім'я, по батькові (ПІБ) керівника практики від БП, вимоги до

практикантів. Подана інформація узагальнюється в інформаційному буклеті і розміщується на сайті ЗВО. Для ознайомлення з особливостями своєї роботи БП запрошують студентів на «день відкритих дверей». Водночас викладачі кафедр надають інформацію щодо змісту практики і рекомендації щодо місця її проходження.

Вибір бази практики. Після ознайомлення з інформаційними джерелами щодо вибору місця проходження практики та відвідування БП, студенти висловлюють свої побажання і мають можливість самостійно обрати бази практики з використанням дистанційних технологій, обґрунтовують свій вибір. За необхідності відбувається співбесіда зі студентом щодо його мотивів вибору БП, досягнень у навчанні та подальшого працевлаштування.

Підготовка бази практики включає проведення відповідних заходів до прибуття студентів на практику, зокрема інформування персоналу, підготовку робочого місця практиканта, складання графіку спілкування зі студентом та ін.

Відбір студентів здійснюється з урахуванням їхніх інтересів і можливостей баз практики.

Ми створили процесну модель (рис. 4.5) і мережевий графік організації практичної підготовки магістрів фармації (табл. 4.1), згідно з якими розробили матрицю відповідальності учасників (табл. 4.2). Відповідно до етапів організації проходження практики ми запропонували процеси забезпечення якості проходження практики й визначили учасників зазначеного процесу: ректор, профільний проректор, керівник навчального відділу, керівник підрозділу з практичної підготовки, декан факультету, керівники практики від кафедри та бази практики.

Отже, на підставі аналізу функціонування ЗВО і БП ми визначили відповідальності кожного учасника. Але у зв'язку з необхідністю покращення організаційного забезпечення практичної підготовки студентів і мінімізації часу для здійснення цього процесу потрібно розробити відповідне інформаційне забезпечення.

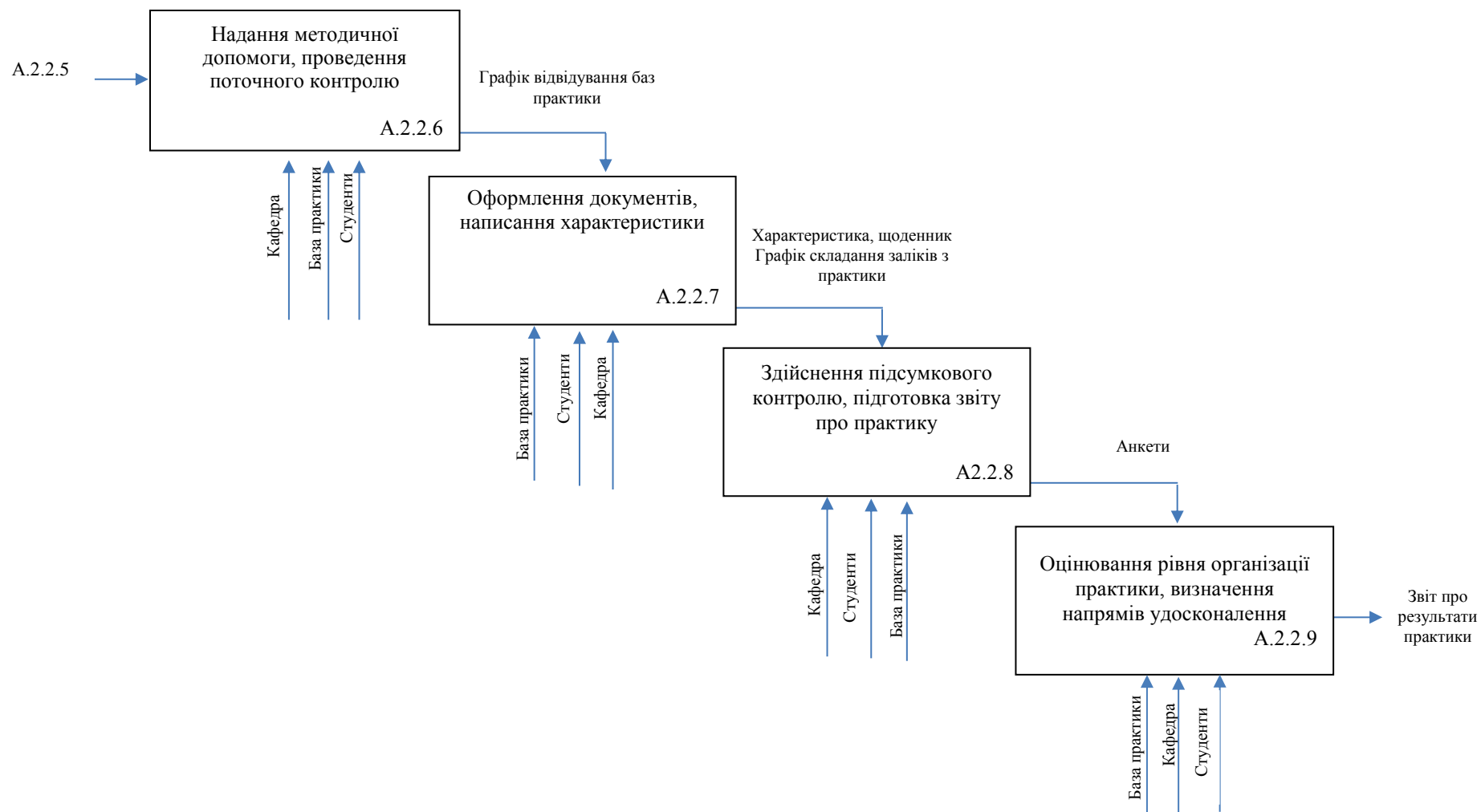

Рис. 4.5. Процесна модель організації практичної підготовки магістрів фармації (закінчення)

Таблиця 4.1

Розроблений мережевий графік організації практичної підготовки студентів

Етап	Організація і проходження практики	Періоди практичної підготовки/відповідальні виконавці			
		до/на початку навчального року	за два місяці до початку практики	за один місяць до початку практики	за тиждень до початку практики
1	2	3	4	5	6
Підготовчий етап. Створення умов для розподілу студентів на бази практики	Визначити стратегічні цілі практичної підготовки на навчальний рік	Р В К			
	Визначити перелік усіх видів практик, тривалість і терміни проведення згідно з навчальним планом	НВ			
	Переглянути робочі програми практичної підготовки, подати на сайті ЗВО	К			
	Визначити відповідальних осіб за практичну підготовку від кафедр, оформити протоколи кафедр	К			
	Сформувати зведений графік практичної підготовки за фахом (планування організації)		В		
	Оновити перелік баз практики (перевірити терміни дії договорів про проведення практики, укласти нові договори з базами практики терміном на 5 років / 1 рік)		В К Б		
	Ознайомити студентів з особливостями організації практики, її змістом із метою виявлення побажань щодо її проходження		К		
	Обговорити цілі, завдання, перелік набутих компетентностей під час практики, форми контролю і систему звітності, узгодити програму практичної підготовки з керівництвом баз практики		В К Б		
	Провести зустріч представників баз практики зі студентами з метою інформування про політику бази практики та вимоги до практикантів			В К Б	
	Розподілити студентів за базами практик з урахуванням замовлень на підготовку спеціалістів і їхнього майбутнього місця роботи після завершення навчання			В К	
	Підготувати та заповнити документи з практики (щоденник, направлення, списки студентів базам практики, накази про проведення практики)				В
	Поінформувати студентів про цілі практичної підготовки, умови проходження практики, вимоги до оформлення документів про практику, відповідальність, систему звітності тощо (інструктаж)				К
	Скласти графік відвідування баз практики керівниками практики від ЗВО				В К

Таблиця 4.1 (продовження)

Етап	Організація і проходження практики	Періоди практичної підготовки/відповідальні виконавці				
		перший день практики	період проходження практики	останній день практики	протягом місяця після закінчення практики	до завершення відповідного семестру
Основний етап. Безпосередньо практика, метою якої є інтеграція теоретичних знань із практичною підготовкою в реальних виробничих умовах	Здійснити контроль прибуття практикантів до баз практики	В Б				
	Розподілити практикантів на робочі місця і призначити керівників практики від БП	Б				
	Забезпечити необхідні умови на кожному робочому місці для набуття професійних компетентностей згідно з програмою практики		Б			
	Вести облік присутності практикантів на робочих місцях		Б			
	Здійснити поточний контроль рівня знань і практичних навичок під час проходження практики згідно з програмою		К			
	Проводити консультації та обговорювати зі студентами проблеми реалізації програми практики (надавати методичну допомогу)		К Б			
Заклучний етап. Оцінювання практичної підготовки та аналіз результативності проходження практики	Оцінити роботу студентів на базі практики, написати характеристики, оформити звітні документи			Б		
	Провести підсумковий контроль набутих студентами компетентностей під час практики у формі заліку згідно з графіком кафедри			К		
	Обговорити підсумки кожної практики на засіданнях кафедр, проаналізувати виконання програми практики скласти звіт про проведення практики, заходи з підвищення якості практичної підготовки				К	
	Провести соціологічні дослідження щодо проблем, які виникають в організації практичної підготовки та визначити шляхи їх розв'язання				В К	
	Організувати науково-практичні заходи з учасниками, залученими до керівництва практикою (конференції, робочі наради)					В К Б
	Здійснити комплексне оцінювання результативності організації та проходження практики студентами, визначити напрями його удосконалення					В Р

де Р ректорат, В ВПСП, К кафедра, Б база практики, НВ навчальний відділ

Таблиця 4.2

Запропонована матриця відповідальності учасників практичної підготовки магістрів фармації

Етап	Завдання організації та проходження практики студентом	Види відповідальності				
		Учасники				
		ректор, профільний проректор	завідувач ВПСП	декан факультету	керівник практики від кафедри	керівник практики від бази практики
1	2	3	4	5	6	7
Підготовчий етап. Створення умов для розподілу студентів на бази практики	Регламентування процесів контролю для забезпечення якості практичної підготовки у ЗВО	У, Кр	В, І	І	І	–
	Розроблення і затвердження навчальних планів	У, Кр	–	–	–	–
	Розроблення навчально-методичного комплексу практичної підготовки	У	І	І	В	У
	Формування бази даних баз практики, укладання договорів про проведення практики	–	В	І	У	У
	Ознайомлення студентів з особливостями організації та проходження практики в ЗВО, політикою бази практики для виявлення побажань щодо її проходження і вибору бази практики	–	В, І	І	В, І	В, І
	Обговорення цілей, завдань практичної підготовки, перелік компетентностей, які необхідно набути під час практики, форми контролю і систему звітності	–	В, І	І	В, І	І, У
	Закріплення студентів за базами практики	І	В	І	У	У
	Підготовка та заповнення відповідної документації	–	В	І	У	У
	Інформування про умови проходження практики (терміни, політика бази практики тощо)(інструктаж)	–	І	І	В	–

Таблиця 4.2 (продовження)

1	2	3	4	5	6	7
Основний етап. Безпосередньо практика, метою якої є інтеграція теоретичних знань із практичною підготовкою в реальних виробничих умовах	Створення умов для поєднання теоретичних знань із практичною діяльністю	–	I	–	I	B
	Спостереження за проходженням практики студентів	–	I	–	Kp	B
	Здійснення керівництва, проведення консультацій та обговорення зі студентами графіку проходження практики	–	–	–	B	I
	Керівництво практичною підготовкою, забезпечення зворотного зв'язку та оцінювання роботи студентів	–	–	–	B	B
	Заповнення студентами звітних документів про практику	–	–	–	Kp	Kp
Заклучний етап. Оцінювання практичної підготовки та аналіз результатів організації практичної підготовки та виконання програми практики	Оцінювання роботи студентів на основі досягнення мети практичної підготовки	–	I	I	B	I
	Визначення сильних сторін студентів і перспектив адаптації до майбутнього місця роботи	–	I	–	I	B
	Проведення заходів з учасниками, залученими до керівництва практикою	У	B	I	I	I
	Дослідження проблем, які виникають під час організації практичної підготовки та визначення шляхів їх розв'язання (проведення соціологічних досліджень)	У	B	I	B	B
	Комплексне оцінювання результативності організації та проходження практики магістрами фармації	Kp	B	I	I	I

Види відповідальності: У – узгодження; В – виконання; I – інформування; Kp – контроль

4.3 Обґрунтування інформаційно-аналітичного забезпечення практичної підготовки магістрів фармації

Відповідно до Закону України «Про вищу освіту» (ст.16 п. 2), система забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти (СУЯ ЗВО) передбачає наявність інформаційних систем для ефективного управління освітнім процесом [3, 48, 56, 73], що, у свою чергу, викликає необхідність запровадження інформаційних технологій, зокрема інформаційних систем підтримки діяльності підрозділів, задіяних в організації освітнього процесу ЗВО [57, 90, 109–110, 132].

У сучасних умовах доцільно удосконалити діяльність структурного підрозділу з практичної підготовки, підвищення якості практичної підготовки шляхом створення відповідного програмного забезпечення. Стрімкий розвиток інформаційно-комунікаційних технологій та активне впровадження їх у всі сфери людської діяльності зумовлюють можливість використання нових і креативних підходів модернізації сучасної системи освіти, зокрема практичної підготовки.

На підставі проведених досліджень ми запропонували створення електронної бази даних організації практичної підготовки з використання сервісів Google Apps (ЕБДОПП). ЕБДОПП є автоматизованою системою збирання, реєстрації, оброблення, аналізу даних із питань практичної підготовки студентів (рис. 4.6). Розподілений доступ запитів дає змогу працювати з даними з будь-якого джерела, звернутися до даних із кількох джерел в одному запиті. Її власником є структурний підрозділ із практичної підготовки закладу, розпорядником цієї бази виступає ЗВО.

Електронна база даних організації практичної підготовки (ЕБДОПП) призначена для опрацювання документів, пов'язаних із забезпеченням якості практичної підготовки студентів, а також зв'язків з імовірними роботодавцями. Уся інформація, що міститься в ЕБДОПП, крім персональних даних та інформації з обмеженим доступом, є доступною у форматі відкритих даних. Студент має повний доступ до всіх відомостей, необхідних на всіх етапах організації практичної підготовки. Безоплатний і вільний доступ осіб до

Модуль 1 «Інформація про практики» інтегрує інформацію із модулів «Навчальні плани», «Деканат», «Методична робота» і складається з розділів, які містять інформацію про галузь знань, спеціальність, освітню програму, освітній рівень, форму і термін навчання, назву практики та її тривалість, семестр, у якому вона відбувається, відповідальну кафедру та деканат (рис. 4.7 і рис. 4.8).

Рис. 4.7. Структура модуля 1 «Інформація про практики»

№ практики	Галузь знань	Спеціальність	Освітня програма	Рівень	Форма навчання	Термін навчання	Назва практики	Курс	Семестр	Термін практики	Вид заліку	Назва відповідальної кафедри	Шифр групи	Кількість груп	Назва відповідального деканату	Вид бази практики	Кількість годин аудиторної роботи	Кількість годин самостійної роботи
1	Медицина	Лікарська справа	Лікарська справа	Бакалавр	Залік	1 семестр	Варіант 1 (фактичний)	1	1 семестр	1 семестр	Залік	Кафедра фахової підготовки лікарів	1	1 група	Деканат	Кафедра фахової підготовки лікарів	1	1
2	Медицина	Лікарська справа	Лікарська справа	Бакалавр	Залік	1 семестр	Варіант 2 (фактичний)	2	2 семестр	2 семестр	Залік	Кафедра фахової підготовки лікарів	2	2 група	Деканат	Кафедра фахової підготовки лікарів	2	2
3	Медицина	Лікарська справа	Лікарська справа	Бакалавр	Залік	1 семестр	Варіант 3 (фактичний)	3	3 семестр	3 семестр	Залік	Кафедра фахової підготовки лікарів	3	3 група	Деканат	Кафедра фахової підготовки лікарів	3	3
4	Медицина	Лікарська справа	Лікарська справа	Бакалавр	Залік	1 семестр	Варіант 4 (фактичний)	4	4 семестр	4 семестр	Залік	Кафедра фахової підготовки лікарів	4	4 група	Деканат	Кафедра фахової підготовки лікарів	4	4

Рис. 4.8. Фрагмент модуля 1 ЕБДОП

Модуль 2 «Інформація про студентів» інтегрує інформацію із Модуля 1 та модуля «Деканат» і поділений на такі розділи: код практики; ПІБ студента; шифр групи; номер телефона; адреса електронної пошти; місце проживання студента.

Інформація «Код практики» переноситься із Модуля 1; ПІБ, шифр групи, телефон, адреса електронної пошти, місце проживання студента та додаткові відомості – з модуля «Деканат» (рис. 4.9).

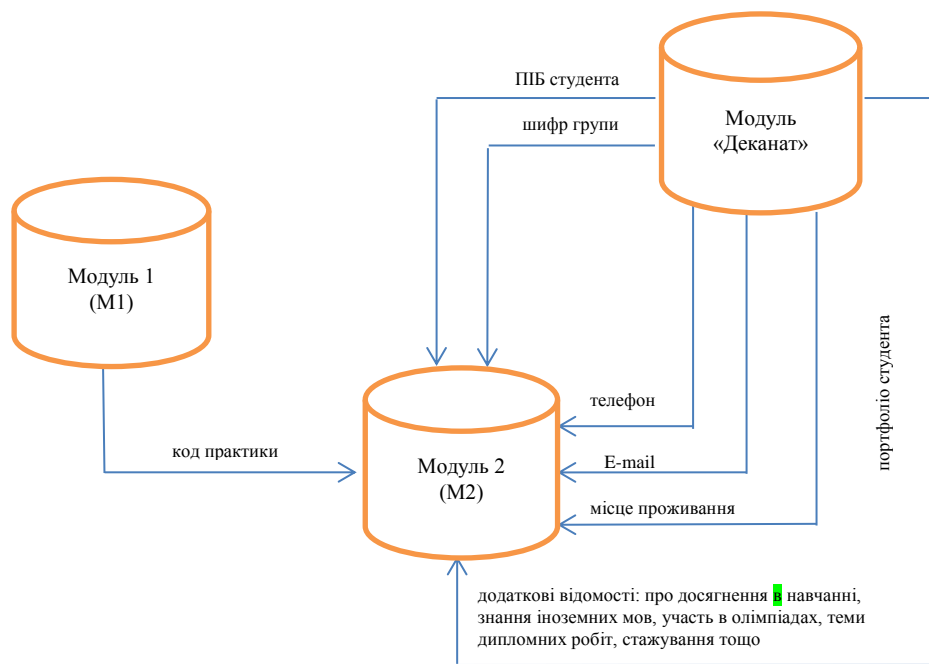

Рис. 4.9. Структура потоків даних Модуля 2 «Інформація про студентів»

Модуль 3 «Інформація про кафедри, що керують практикою» інтегрує інформацію із Модуля 1, модуля «Відділ кадрів» і має відповідні розділи, наведені на рис. 4.10: назва кафедри, що керує практикою; ПІБ, науковий ступінь, вчене звання завідувача кафедри; адреса і сайт кафедри; ПІБ, науковий ступінь, вчене звання, електронна адреса і номер телефону відповідальної особи за керівництво практикою від кафедри. Інформація «Назва кафедри, що керує практикою» переноситься із Модуля 1; ПІБ, науковий ступінь і вчене звання завідувача кафедри; адреса і сайт кафедри – із модуля «Відділ кадрів»; інформація ПІБ, науковий ступінь, вчене звання,

телефон і електронна адреса відповідальної особи за керівництво практикою від кафедри надають кафедри ЗВО (рис. 4.11).

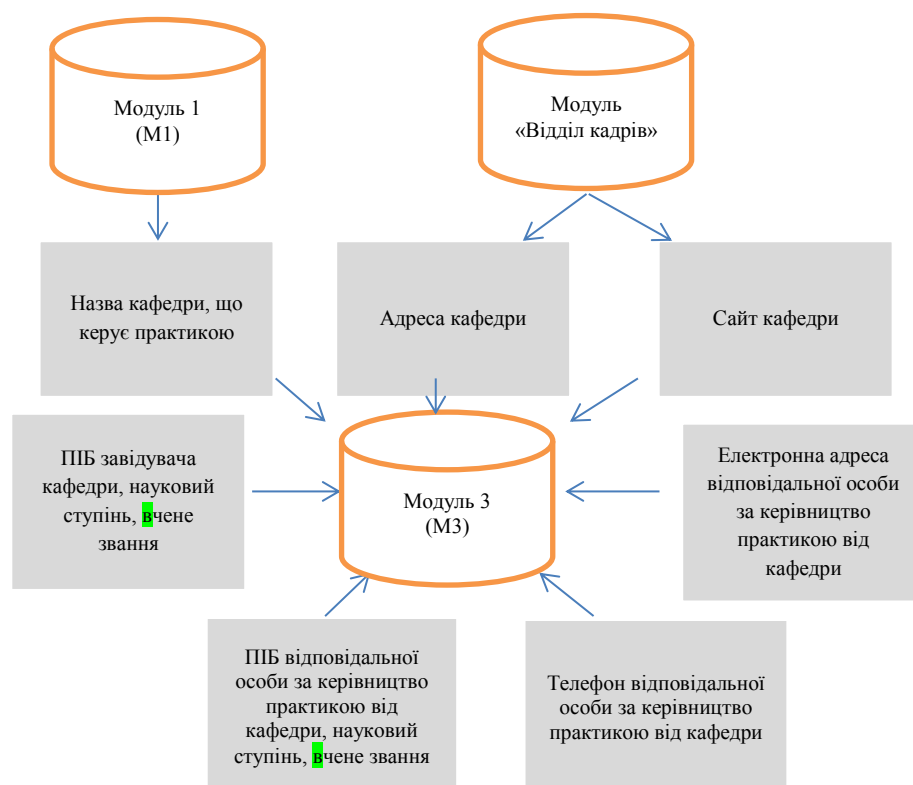

Рис. 4.10. Структура модуля 3 «Інформація про кафедри»

М-З ЕБДОПП Інформація про кафедри (Ответы)

№	Назва кафедри, що керує практикою	Прізвище, ім'я, по-батькові (повністю) завідувача кафедри, науковий ступінь, вчене звання	Прізвище, ім'я, по-батькові (повністю) відповідальної за керівництво практикою від кафедри, науковий ступінь, вчене звання	Е-mail відповідальної за керівництво практикою від кафедри
1	Кафедра клінічної токсикології та ін'	проф. Давиденко Лариса Іванівна	доц. Тубоцька Тетяна Михайлівна	ludchenko-rodina
2	Кафедра біохімії та біофізики	проф. Холостовий Микола Вікторович	доц. Давиденко Тетяна Вікторівна	begunova1209@gmail.com
3	Кафедра загальної та клінічної токсикології	проф. Рубан Ольга Анатоліївна	доц. Сидоренко Сергій Володимирович	sidorenko@gmail.com
4	Кафедра клінічної лабораторної діагностики	проф. Євдокимов Роман Феофанович	доц. Петренко Галина Леонідівна	lpetrenko79@mail.ru
5	Кафедра клінічної фармакології та токсикології	проф. Сидоренко Тетяна Євгенівна	доц. Мисюренко Світлана Вікторівна	msk-svetlana@gmail.com
6	Кафедра клінічної фармакології та токсикології	проф. Сидоренко Тетяна Євгенівна	доц. Сидоренко Андрій Миколайович, доц. Сидоренко Ірина Анатоліївна, доц. Сидоренко Ірина Анатоліївна	sidorenkoandrii@gmail.com, sidorenkoirina@gmail.com, sidorenkoirina@gmail.com
7	Кафедра косметології та естетичної медицини	проф. Бабич Олександр Геннадійович	доц. Кравець Олександр Сергійович	cosmetology@uap.edu.ua
8	Кафедра медичної психології	проф. Присяжко Лариса Олександрівна	ас. Бонд Олена Валеріївна (Фармація, ТПКи), доц. Падяцький Ірина Миколайівна (КФ)	redclim@uap.edu.ua
9	Кафедра медичної та публічного адміністрування	проф. Котарова Ольга Валеріївна	доц. Котарова Тетяна Анатоліївна	tskolynska@uap.net
10	Кафедра мікробіології, зоології та вірусології	проф. Філюковська Ніколія Ігорівна	доц. Ткаченко Ірина Юліївна	microbiology@uap.edu.ua
11	Кафедра епідеміології та інфекційних захворювань	проф. Нічкіс Алла Семівна	ас. Мисюренко Вікторія Іванівна	viktoriia.miskunenko@uap.net
12	Кафедра освіти та інформаційних технологій	проф. Капелюк Лариса Григорівна		
13	Кафедра клінічної фармації	доц. Палочка Алла Вікторівна	доц. Пузан Надія Олександрівна	oepf@uap.edu.ua
14	Кафедра токсикології та клінічної фармації	проф. Яхонд Тетяна Григорівна	доц. Давиденко Олена Євгенівна	O5.denk@gmail.com
15	Кафедра токсикології та клінічної фармації	доц. Кравець Олександр Сергійович	доц. Велика Валентина Іванівна, доц. Губенко Ігор Миколайович	hup@uap.edu.ua
16	Кафедра ургентної медицини та лабораторної діагностики	Коваленко Світлана Миколайівна	доц. Котарова Тетяна Григорівна, доц. Мисюренко Тетяна Вікторівна	i.t.shchovanska@gmail.com
17	Кафедра фармакології	проф. Коваленко Олег Миколайович	ас. Кондратенко Микола Андрійович	grovny@uap.edu.ua

Рис.4.11. Фрагмент модуля 3 ЕБДОПП

Модуль 4 «Інформація про бази практики» інтегрує інформацію з Модуля 1, Ліцензійних реєстрів Державної служби України з ЛЗ і контролю за наркотиками, надається базами практики і має розділи (рис. 4.12): порядковий номер договору про проведення практики; дата укладання договору про проведення практики; термін дії договору; найменування бази практики (ліцензіату); назва аптечного закладу; адреса бази практики; телефон, e-mail, сайт бази практики; ПІБ керівника бази практики, посада; ПІБ відповідальної особи за керівництво практикою від БП, посада; телефон відповідальної особи за керівництво практикою; e-mail відповідальної особи за керівництво практикою; код практики; назва освітньої програми; вид бази практики.

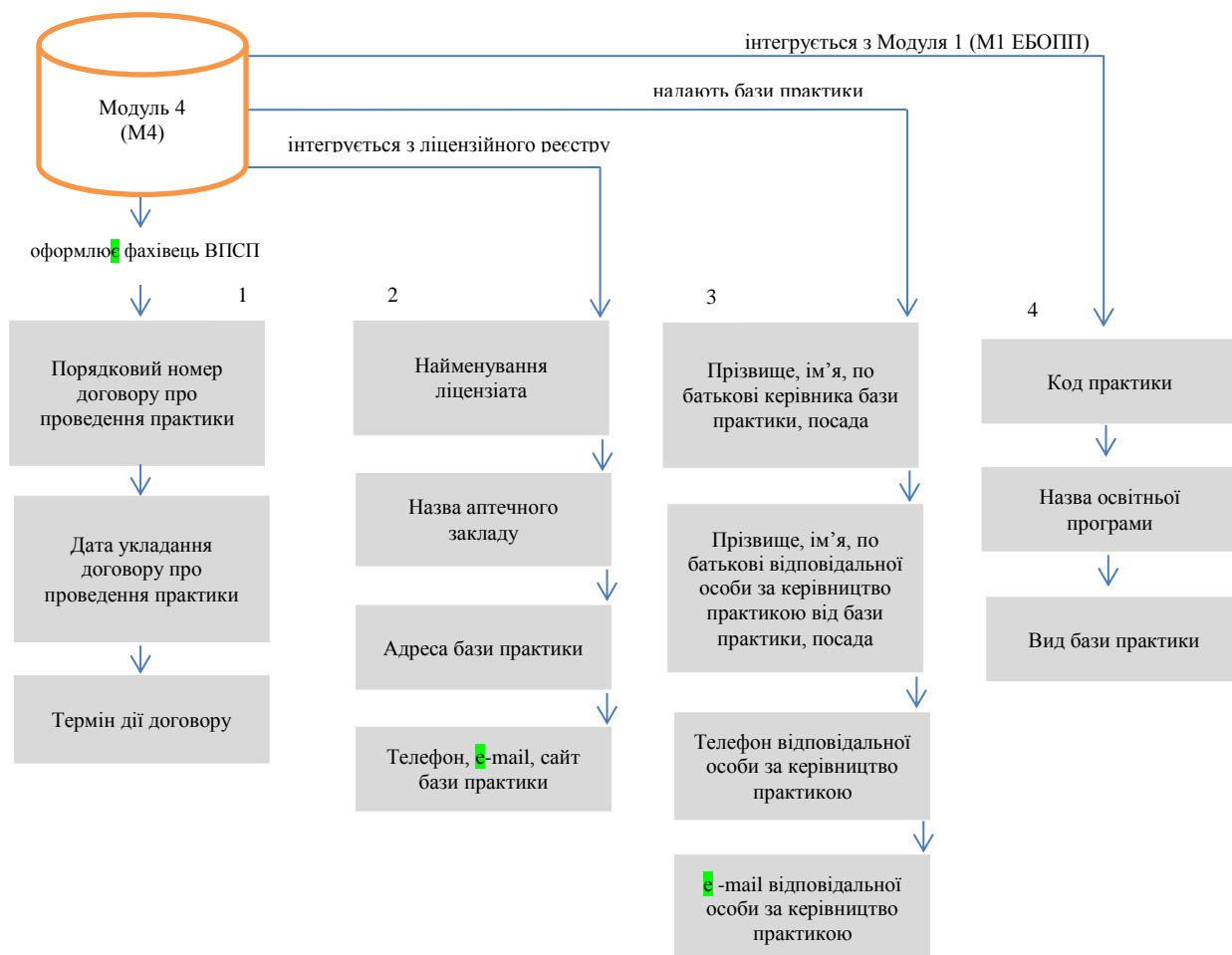
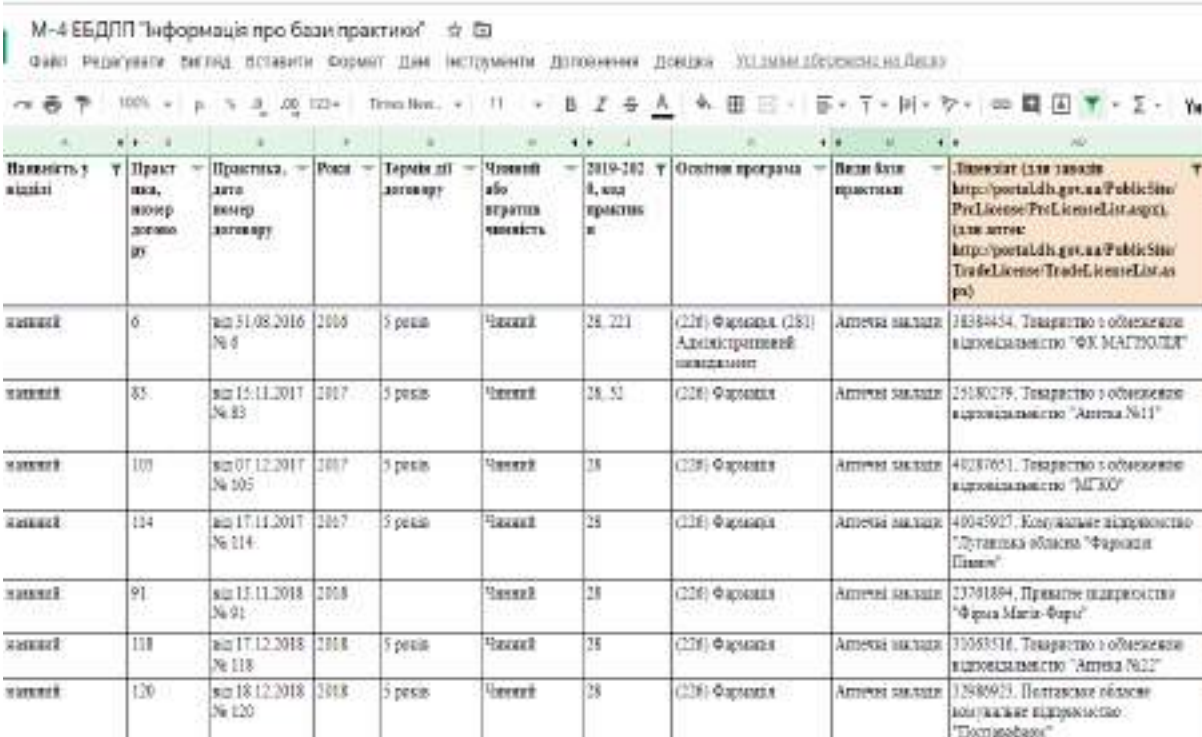

Рис. 4.12. Структура модуля 4 «Інформація про бази практики»

Інформацію про порядковий номер договору про проведення практики, дату укладання договору про проведення практики та термін дії договору записує безпосередньо фахівець ВПСП; найменування бази практики (ліцензіату), назва аптечного закладу, адреса, телефон, e-mail і сайт бази практики інтегрується з Ліцензійних реєстрів Державної служби України з ЛЗ та контролю за наркотиками; ПІБ і посаду керівника бази практики, ПІБ відповідальної особи за керівництво практикою від БП, його посаду, телефон і e-mail надають бази практики; код практики, назва освітньої програми та вид бази практики переноситься з Модуля 1 (рис. 4.13–4.14).

Одним з основних компонентів сервісів Google Apps є Google-форми, які є зручним інструментом, що допомагає ефективно виконувати певні виробничі завдання, оптимізує використання робочого часу структурними підрозділами ЗВО, причетними до організації практики. Як ми вже зазначали, електронна база даних організації практичної підготовки містить п'ять Google-форм (табл. 4.3).

Назва бази практики	Практика, номер договору	Практика, дата номер договору	Рік	Термін дії договору	Чисельний або вартісний показник	2019-2021, код практики	Освітня програма	Вид бази практики	Ліцензіат (для завантаження: http://portal.dsh.gov.ua/PublicSite/PrfLicense/PrfLicenseList.aspx) (для ліцензії: http://portal.dsh.gov.ua/PublicSite/TradeLicense/TradeLicenseList.aspx)
ліцензій	6	від 31.08.2016 № 6	2006	5 років	Чисельний	28_221	(226) Формиля (28) Адміністративний підприємство	Аптечна аптека	1834434, Товариство з обмеженою відповідальністю "ФК МАГНОЛІА"
ліцензій	83	від 15.11.2017 № 83	2017	5 років	Чисельний	28_51	(226) Формиля	Аптечна аптека	25180278, Товариство з обмеженою відповідальністю "Аптека №11"
ліцензій	107	від 07.12.2017 № 105	2017	5 років	Чисельний	28	(226) Формиля	Аптечна аптека	40287051, Товариство з обмеженою відповідальністю "МГЗОО"
ліцензій	114	від 17.11.2017 № 114	2017	5 років	Чисельний	28	(226) Формиля	Аптечна аптека	40045927, Кооператив підприємства "Дунайська область "Фармація Південь"
ліцензій	91	від 12.11.2018 № 91	2018		Чисельний	28	(226) Формиля	Аптечна аптека	23791884, Приватне підприємство "Фарма Магія-Фарма"
ліцензій	118	від 17.12.2018 № 118	2018	5 років	Чисельний	28	(226) Формиля	Аптечна аптека	31053116, Товариство з обмеженою відповідальністю "Аптека №22"
ліцензій	120	від 18.12.2018 № 120	2018	5 років	Чисельний	28	(226) Формиля	Аптечна аптека	32840921, Поттєвське обласне комунальне підприємство "Постівофарм"

Рис. 4.13. Фрагмент модуля 4 ЕБДОПП (складники 1, 4)

Таблица 4.3

Назва Google-форми	Мета розроблення	Особи, для яких призначені Google-форми
Розподіл на практику	Забезпечення інформаційного супроводу, мотивований вибір студентом бази практики	Студенти
Е-направлення на практику	Здійснення контролю за проходженням практики, отримання зворотного зв'язку від БП	Керівники практики від баз
Рівень організації практичної підготовки	Визначення кількісних та якісних показників результативності організації практичної підготовки, напрямів удосконалення	Студенти Керівники практики від ЗВО та баз практики
Звіт кафедри про практику	Аналіз результатів практичної підготовки	Керівники практики від ЗВО, викладачі кафедр
Моніторинг працевлаштування випускників	Отримання показників результативності працевлаштування випускниківЗВО, аналіз перспектив і можливостей, які надає ЗВО випускникам і роботодавцям	Студенти

Google-форма «Розподіл на практику» є електронним сервісом для студентів, з яким вони працюють самостійно, інтегрує інформацію з Модулів 1–4 і містить сім розділів:

Перший розділ (P1) форми «Розподіл на практику» містить інформацію про практику: назва практики; кількість тижнів; термін практики; вид бази практики.

У другому розділі (P2) наведена інформація про студентів: ПІБ; шифр групи; номер телефону; адреса електронної пошти.

Третій розділ (P3) присвячено кафедрам, що керують практикою: назва кафедри, що керує практикою; ПІБ відповідальної особи за керівництво практикою від кафедри, посада.

У четвертому розділі (P4) пропонується обрати базу практики. Згідно з Положенням про практичну підготовку студенти можуть самостійно, з дозволу відповідних кафедр, обрати місце проходження практики. Тому в розділі подані посилання на бази практики та два переліки: перелік баз практики ЗВО, перелік баз практики різних регіонів України. Перший перелік – СФР, які є базами практики ЗВО з зазначенням номера й дати укладання договору про проведення практики; другий перелік – посилання на Ліцензійні реєстри Державної служби України з ЛЗ та контролю за наркотиками, у якому наведені суб'єкти господарювання усіх регіонів України. Обов'язковим питанням для студентів є обґрунтування вибору бази практики з варіантами відповідей: на сьогоднішній день працюю; бажаю в цьому закладі працювати під час практики; планую працювати після закінчення навчання; маю намір проходити інтернатуру; рекомендували батьки; зручне розташування бази практики (за місцем проживання); із метою виконання програми практики; бажаю продовжити сімейну династію.

У п'ятому розділі (P5) наведені вимоги до виконання програми практики й оформлення всіх необхідних документів, посилання на методичні матеріали з практичної підготовки, дата відвідування бази практики викладачами кафедр із метою здійснення поточного контролю практичної

підготовки на базах практики, дата прийому заліків із практики викладачами відповідних кафедр.

Шостий розділ (Р6) містить інформацію про керівників практики від баз: ПІБ відповідальної особи за керівництво практикою БП, посада; номер телефону та e-mail відповідальної особи за керівництво практикою.

У сьомому розділі (Р7) викладені вимоги до практикантів: перелік необхідних документів на практику, вимоги до зовнішнього вигляду практикантів, обов'язки практикантів на кожному етапі організації практичної підготовки (рис. 4.15).

Код форми, назва спеціальності, курс

Методичне забезпечення практики
Надаються посилання на методичні рекомендації до проходження практики

Інформація про практику
Заданість: період, місце, тривалість та терміни проведення, вища база практики

Інформація про бази практики
Заданість: провінція, місто, поштове керівництво практики від бази, контактний телефон, адреса бази практики

Інформація про здобувача вищої освіти
Заданість: провінція, місто, поштове керівництво (установи), адреса електронної пошти, контактний телефон для зв'язку з логістикою практики, шкільна група

Інформація про кафедри, що керують практикою
Заданість: перелік кафедр, що керують практикою, провінція, місто, поштове керівництво кафедри та відповідальна за керівництво практикою під кафедрою

Вибір бази практики
Надаються посилання на бази практики та пропонується для переліку: перелік баз практики в Україні, перелік баз практики з регіонами України

Вимоги до практикантів
Надаються перелік необхідних документів, вимоги до зовнішнього вигляду, місце та час прийому, обов'язки практиканта на кожному етапі процесу організації практичної підготовки

Обґрунтування вибору бази практики
Надаються варіанти відповідей на питання: який день практики, який у цьому закладі предмету під час практики, планують працювати після закінчення навчання, чи зможе провести інформативну, надати рекомендацію батькам, з'ясувати розташування бази практики (за місцем проживання), з метою виконання програми практики, класно підготувати (смайли, дати тощо)

Питання надається у разі виникнення при заповненні форми розподілу

Надіслати

Рис. 4.15. Google-форма «Розподіл на практику»

Копія відповіді заповнення студентом Google-форми «Розподіл на практику» автоматично надсилається йому на адресу електронної пошти та до ВПСІ із метою укладання договорів про проведення практики, оформлення Е-направлення, підготовки наказу про направлення студентів на практику (рис. 4.16).

Ф-№28 Фармація, спеціаліст, 5 курс (3,0 днів) (Створено: 11.11.2019 10:10:10)

Файл Редагувати Витяг Бетаверсія Керувати Додати інструменти Форми Додати нові Додати нові

№	Завантажити файл (назва, ім'я по-батькові) (повністю)	Ідентифікатор бази даних	Назва бази даних	Завантажити файл (назва, ім'я по-батькові) (повністю)	Об'єкти бази даних
1	Аврамчук Віктор Вікторович	Ф-1515 (ба)-01	ПФ "Галич-55", договір від 31.08.2016 №22	Харків	Базисна інформація про час практики
2	Гармаченко Ольга Вікторівна	Ф-1515 (ба)-01	ДП "ЗО "Фармація Памір", ВП "ЦРХ №13" "ДП "Фармація Памір", договір від 17.11.2017 №114	Луганська, Білогородська	Планують працювати після закінчення практики
3	Григорук Кіра Валеріївна	Ф-1515 (ба)-01	ПФ "Галич-55", договір від 31.08.2016 №22	Харків	Базисна інформація про час практики
4	Григорук Дар'я Валеріївна	Ф-1515 (ба)-01	ПФ "Галич-55", договір від 31.08.2016 №22	Харків	Базисна інформація про час практики
5	Давидович Євгенія Валеріївна	Ф-1515 (ба)-01	ПФ "Галич-55", договір від 31.08.2016 №22	Харків	Базисна інформація про час практики
6	Попович Маргарита Юріївна	Ф-1515 (ба)-01	ПФ "Галич-55", договір від 31.08.2016 №22	Харків	Базисна інформація про час практики
7	Скороход Анна Валеріївна	Ф-1515 (ба)-01	ДП "НОР "ФАРМАЦІЯ", договір від 05.01.2017 №1-01; ФХС "Національно-медичний інститут прикладної фармації НМІФУ"	Харків	Менше ніж працювати практично
8	Степанюк Анастасія Олександрівна	Ф-1515 (ба)-01	ТОВ "МЕД.СЕРВІС.ХАРКІВ", договір від 06.10.2016 №16	Харків	Не працює час практики
9	Харченко Вікторія Сергіївна	Ф-1515 (ба)-01	ПФ "Галич-55", договір від 31.08.2016 №22	Харків	Базисна інформація про час практики
10	Шандоха Тетяна Леонідівна	Ф-1515 (ба)-01	ПФ "Галич-55", договір від 31.08.2016 №22	Харків	Базисна інформація про час практики
11	Шандоха Анна Андрівна	Ф-1515 (ба)-01	ПФ "Галич-55", договір від 31.08.2016 №22	Харків	Базисна інформація про час практики
12	Корольов Валерій Олександрович	Ф-1515 (ба)-01	ПФ "Галич-55", договір від 31.08.2016 №22	Харків	Базисна інформація про час практики
13	Березюк Анна Олександрівна	Ф-1515 (ба)-02	ПФ "Галич-55", договір від 31.08.2016 №22	Харків	Не працює час практики
14	Валенко Валентина Валеріївна	Ф-1515 (ба)-02	ДП "Діал Україна", договір від 03.12.2019 №155	Чернівецька, Івано-Франківська	Зрештою розглядаючи бази практики (за наявності практикантів)
15	Володар Вікторія Олександрівна	Ф-1515 (ба)-02	ТОВ "Аптека №11", договір від 15.11.2017 № 83	Харків	Зрештою розглядаючи бази практики (за наявності практикантів)
16	Григорук Анастасія Тарасівна	Ф-1515 (ба)-02	ТОВ "Аптека №11", договір від 15.11.2017 № 83	Харків	Зрештою розглядаючи бази практики (за наявності практикантів)
17	Григорук Ольга Леонідівна	Ф-1515 (ба)-02	ТОВ "КОСМІКА-ФАРМА", договір від 11.11.2019 № 124	Київська, Київська-Тарасівка	Зрештою розглядаючи бази практики (за наявності практикантів)
18	Кравчук Юлія Валеріївна	Ф-1515 (ба)-02	ТОВ "ФЕ "Матрикс", договір від 11.08.2016 №6	Харків	Зрештою розглядаючи бази практики (за наявності практикантів)
19	Кравчук Анна Олександрівна	Ф-1515 (ба)-02	ПФ "Галич-55", договір від 31.08.2016 №22	Сумська, Суми	Базисна інформація про час практики
20	Кравчук Юлія Михайлівна	Ф-1515 (ба)-02	ТОВ "ФЕ "Матрикс", договір від 11.08.2016 №6	Харків	Зрештою розглядаючи бази практики (за наявності практикантів)

Рис. 4.16. Фрагмент Google-форми «Розподіл на практику»

Google-форма «Е-направлення» – електронне направлення студента на практику – являє собою електронний сервіс для керівників практики від БП, надає можливість здійснювати контроль за перебігом практики, зокрема, контроль прибуття на БП; отримати вибірку загальної кількості студентів, направлених на конкретну базу практики; зменшити витрати часу і коштів на зв'язок із керівником практики БП і підготовку направлень на практику. Форму заповнює до початку практики фахівець ВПСР з обов'язковим зазначенням терміну практики (початок і кінець), для планування робочого дня працівників БП, й автоматично передає керівникові БП та керівникові практики від БП (рис. 4.17).

Е - направлення на практику в аптечну мережу КП ХОР "ФАРМАЦІЯ"

(з підписом для з'ясування як на практиці)

Консультативний підтримуючий Харківської обласної ради "ФАРМАЦІЯ"
м. Харків, пр-т Агитаторів Альошанка, 37, літ. "А-5"

Відповідальна особа за керуванням практикою здобуттям кваліфікації в аптечній мережі Митрович Олена Володимирівна, тел. +38(067) 372-50-37.

Обов'язково заповнити

Директору фармацевтичної Олені Штангані

Е-направлення є копійкою передається керівнику аптечної мережі та відповідальній особі за керування практикою.

Згідно з договором від 14.11.2019 № 134, який укладено з Консультативним підприємством Харківської обласної ради "ФАРМАЦІЯ" направляємо на практику здобуття (-ів) кваліфікації Національного фармацевтичного університету:

Вкажіть Ваше прізвище, ім'я, по-батькові (повністю): *

Ваше місто/район:

Вкажіть цифру(и) групи: *

наприклад: Ф01(5)3(1)1(1)

Ваше місто/район:

Ваша можливість визначити елементарну аптеку даної аптечної мережі (вказати номер аптеки або її адресу):

Ваше місто/район:

Обґрунтування вибору бази практики здобуттям кваліфікації: *

☐ На даній час працюю.

☐ Бажано у цьому закладі працювати під час практики.

☐ Планую працювати після закінчення навчання.

☐ Мені нічого не подобається інтер'єру.

☐ Неодолі (немає) бачення.

☐ Зручні розташування бази практики (з м. Харків).

☐ З метою виконання програми практики.

☐ Бажано працювати окремою дільницею.

☐ Інше:

Термини практики (і початок та кінець практики): *

Наприклад: 02.09.2019 - 30.09.2019. Е-направлення і оформлення оформляється відповідно до вимог державної служби.

Ваше місто/район:

Надіслати

Рис. 4.17. Google-форма «Е-направлення»

У перший день практики керівник практики від БП робить відмітку про прибуття студента на практику, а після її закінчення оцінює якість його практичної підготовки (рис. 4.18).

Остання дата входу	Відмітка про прибуття, відсутність	Відмітка про відсутність	Відмітка про відсутність	Відмітка про відсутність	Відмітка про відсутність	Відмітка про відсутність
28.11.2019	прибув	Сергійчук Анна Володимирівна	Ф01(5)3(1)1(1)	Ваша можливість визначити елементарну аптеку даної аптечної мережі (вказати номер аптеки або її адресу):	Обґрунтування вибору бази практики здобуттям кваліфікації:	Термини практики (і початок та кінець практики):
	прибув	Александров Дмитро Володимирівна	Ф01(5)3(1)1(1)			
	прибув	Тришук Анна Сергіївна	Ф01(5)3(1)1(1)	02.09.2019 - 30.09.2019	Мені нічого не подобається інтер'єру.	08.11.19-09.01.20, 11 жовтня, 19 жовтня
	прибув	Коваленко Олександр Геннадійович	Ф01(5)3(1)1(1)		Мені нічого не подобається інтер'єру.	08.11.19-09.01.20, 11 жовтня, 19 жовтня
	прибув	Курочко Анна Андріївна	Ф01(5)3(1)1(1)		Мені нічого не подобається інтер'єру.	08.11.19-09.01.20, 11 жовтня, 19 жовтня
	прибув	Петровська Анна Сергіївна	Ф01(5)3(1)1(1)	м. Харків, пр-т Агитаторів Альошанка, 37, літ. "А-5"	Мені нічого не подобається інтер'єру.	08.11.19-09.01.20, 11 жовтня, 19 жовтня
	прибув	Вучко Катерина Іванівна	Ф01(5)3(1)1(1)	м. Харків, пр-т Агитаторів Альошанка, 37, літ. "А-5"	Зручні розташування бази практики (з м. Харків).	08.11.19-09.01.20, 11 жовтня, 19 жовтня
	прибув	Шабанов Олег Вікторович	Ф01(5)3(1)1(1)	м. Харків, пр-т Агитаторів Альошанка, 37, літ. "А-5"	Зручні розташування бази практики (з м. Харків).	08.11.19-09.01.20, 11 жовтня, 19 жовтня
	прибув	Штангані Олександр Сергійович	Ф01(5)3(1)1(1)		Мені нічого не подобається інтер'єру.	08.11.19-09.01.20, 11 жовтня, 19 жовтня
	прибув	Вотковська Анна Дмитрівна	Ф01(5)3(1)1(1)		Мені нічого не подобається інтер'єру.	08.11.19-09.01.20, 11 жовтня, 19 жовтня
	прибув	Вотко Тетяна Олександрівна	Ф01(5)3(1)1(1)		Мені нічого не подобається інтер'єру.	08.11.19-09.01.20, 11 жовтня, 19 жовтня
	прибув	Вотковська Тетяна Сергіївна	Ф01(5)3(1)1(1)	м. Харків, пр-т Агитаторів Альошанка, 37, літ. "А-5"	Зручні розташування бази практики (з м. Харків).	08.11.19-09.01.20, 11 жовтня, 19 жовтня
	прибув	Вотко Тетяна Іванівна	Ф01(5)3(1)1(1)		Мені нічого не подобається інтер'єру.	08.11.19-09.01.20, 11 жовтня, 19 жовтня
	прибув	Вотко Ольга Іванівна	Ф01(5)3(1)1(1)		Зручні розташування бази практики (з м. Харків).	08.11.19-09.01.20, 11 жовтня, 19 жовтня
	прибув	Малашук Вікторія Андріївна	Ф01(5)3(1)1(1)	м. Харків, пр-т Агитаторів Альошанка, 37, літ. "А-5"	Мені нічого не подобається інтер'єру.	08.11.19-09.01.20, 11 жовтня, 19 жовтня
	прибув	Савченко Тетяна Вікторівна	Ф01(5)3(1)1(1)		Мені нічого не подобається інтер'єру.	08.11.19-09.01.20, 11 жовтня, 19 жовтня
	прибув	Штангані Олександр Сергійович	Ф01(5)3(1)1(1)	м. Харків, пр-т Агитаторів Альошанка, 37, літ. "А-5"	Мені нічого не подобається інтер'єру.	08.11.19-09.01.20, 11 жовтня, 19 жовтня
	прибув	Вотковська Анна Сергіївна	Ф01(5)3(1)1(1)	м. Харків, пр-т Агитаторів Альошанка, 37, літ. "А-5"	Зручні розташування бази практики (з м. Харків).	08.11.19-09.01.20, 11 жовтня, 19 жовтня

Рис. 4.18. Фрагмент Е-направлення в аптечну мережу КП ХОР «Фармація»

ЕБДОПП використовують для підготовки договорів про проведення практики, наказів про направлення студентів на практику, щоденника практики. Після закінчення терміну практики здійснюють комплексне оцінювання результативності організації практичної підготовки студентів за допомогою Google-форм «Рівень організації практичної підготовки», «Звіт кафедри про практику» і визначають напрями його удосконалення.

4.4 Розроблення методичних підходів до оцінювання ризиків практичної підготовки магістрів фармації

Сучасна система управління ризиками практичної підготовки магістрів фармації спрямована на створення механізму визначення й оцінювання ризиків, розроблення методів і впровадження засобів мінімізації їх негативного впливу. Загальноприйнятими складниками цієї системи вважають політику ЗВО, процедури прийняття рішень в умовах ризику та обґрунтування заходів з їхньої мінімізації, організаційну структуру управління ризиками, функціонування інформаційної системи управління ризиками, систему внутрішнього контролю. Запровадження ризик-менеджменту є вагомим кроком у формуванні стратегії освітнього процесу, що мінімізує негативний прояв характерних ознак ризику (небезпека та можливість її прояву, певна подія і діяльність, які несуть небезпеку, відхилення від мети тощо) [170, 172].

Ідентифікацію причин, які зумовлюють появу ризиків у практичній підготовці магістрів фармації, проводять під час SWOT-аналізу освітнього середовища, на підставі якого визначають сильні й слабкі сторони ЗВО як середовища практичної підготовки; можливості й загрози зовнішнього середовища щодо зазначеного процесу. На підставі матриці SWOT-аналізу (табл. 4.5) ми сформували групи ризиків, які, імовірно, можуть виникнути під час організації практики.

Таблиця 4.5

Матриця SWOT-аналізу освітнього середовища ЗВО
(на прикладі НФаУ)

Сильні сторони (внутрішній потенціал)	Слабкі сторони (внутрішні недоліки)
<p>Сучасне нормативно-правове забезпечення практичної підготовки в умовах функціонування СУЯ ЗВО.</p> <p>Кваліфікований штат працівників ВПСП (координатор практики).</p> <p>У структурі кафедр є відповідальний за керівництво практикою.</p> <p>Ефективний механізм взаємодії між учасниками (ректорат, ВПСП, деканати, кафедри, студенти), задіяними в організації та проведенні практики.</p> <p>Забезпечення і підтримання ректором формування реальних зв'язків із базами практики.</p>	<p>Плинність кадрів ВПСП.</p> <p>Недостатній обсяг стимулювання для відповідальних за керівництво практикою на кафедрах.</p> <p>Недостатнє технічне оснащення ВПСП.</p> <p>Надмірне інформаційне навантаження працівників відділу щодо супроводження зв'язків із базами практики.</p> <p>Складна процедура організації практичної підготовки студентів у межах академічної мобільності.</p>
Можливості (сприятливі фактори зовнішнього середовища)	Загрози (протидія зовнішнього середовища)
<p>Розширення географії баз практики в Україні та за кордоном.</p> <p>Організація вибору місця проходження практики студентами з використанням сучасних інформаційних технологій.</p> <p>Отримання відгуків чи погоджень від практичних працівників на розроблені нормативні та методичні матеріали про практику, працевлаштування.</p> <p>Удосконалення механізму взаємодії викладачів кафедр із практичними працівниками під час проходження практики.</p> <p>Формування програми взаємодії з підприємствами-роботодавцями щодо практичної підготовки кваліфікованих кадрів.</p>	<p>Імовірність некваліфікованого керівництва від БП.</p> <p>Відмова студентів від проходження практики на підприємствах, розташованих поза межами Харкова.</p> <p>Ліквідація підприємств-баз практики як суб'єктів господарювання.</p> <p>Немає програм фінансового стимулювання баз практики.</p> <p>Відмова роботодавців від співпраці у сфері практичної підготовки магістрів фармації.</p>

За підсумками аналізу сформували перелік ризиків, які виникають як наслідок недостатньої якості освітніх послуг і низької компетентності студентів. Результатом є кількісне оцінювання ризиків та їх впливу на якість практичної підготовки у ЗВО. Актуальність дослідження ризиків у системі організації практичної підготовки зумовлена необхідністю встановлення ступеня відповідальності та подальшого розроблення оптимальної стратегії

мінімізації ризиків освітньої діяльності.

Аналіз ризиків практичної підготовки передбачає визначення ймовірності та потенційних наслідків настання ризику. Результати оцінювання ймовірності виникнення ризиків кожної групи, отримані на основі експертного опитування, наведені в таблиці 4.6. Для оцінювання ризиків за ймовірністю виникнення використали шкалу з такими градаціями: низька (0–3 бали, винятковий випадок виникнення ризику), середня (3,1–6 балів, випадки ризиків уже траплялися) та висока (6,1–10 балів, імовірність прояви ризиків дуже велика). За впливом на можливість досягнення цілей практичної підготовки рівень ризиків оцінювали як низький (0–3 бали, вплив мінімальний або незначний), середній (3,1–6 балів, вплив середній або достатній), високий (6,1–10 балів, вплив оцінювали як тяжкий або особливо тяжкий).

Таблиця 4.6

**Результати оцінювання ймовірності ризиків практичної підготовки
магістрів фармації**

Вид ризику	Умови виникнення (джерело) ризику	Результат (наслідки) ризику	Оцінка ймовірності ризику	Рівень впливу
1	2	3	4	5
1. Зовнішні ризики				
1.1. Нормативні	зміни в нормативно-правовому регулюванні освітньої або фармацевтичної діяльності	програма практики буде виконана не в повному обсязі або не виконана взагалі	7	6
	невідповідність суб'єкта господарювання вимогам, які висуваються до баз практики	зменшення кількості баз практики	6	9
	невідповідність бази практики ліцензійним вимогам	база практики тимчасово зупинила діяльність або ліквідована як суб'єкт господарювання	5	10
1.2. Економічні	немає фінансового стимулювання	зменшення кількості баз практики та формальне керівництво практикою студентів	8	9
	немає податкових пільг для баз практики	підприємства не укладають договори про проходження практики	9	10

Таблиця 4.6 (продовження)

1	2	3	4	5
1.3. Технологічні	поширення інформаційних технологій на ринку освітніх послуг	бази практики не зможуть забезпечити інформаційний супровід практики	3	2
	впровадження технологічних інновацій у фармації	бази практики не прийматимуть на практику з технологічних дисциплін	4	7
	зменшення кількості аптек з виготовлення ліків	унеможливлення виконання програми практики з АТЛ	9	9
1.4. Кадрові	недостатня кваліфікація керівників практики від БП	низька якість керівництва практикою від БП або його повна відсутність	2	8
	підприємства незацікавлені у практикантах	нецільове використання практикантів	7	8
2. Внутрішні				
2.1. Кон- тингент- ризик	небажання практикантів докладати достатніх зусиль для якісного проходження практики	низька практична підготовка студентів	8	8
	порушення графіку проходження практики	погіршення якісних і кількісних показників проходження практики	2	1
	демотивація студентів у проходженні практики	низький рівень набуття компетентностей	5	5
	неусвідомлене ставлення до виконання програми практики	низька якісна й кількісна успішність проходження практики	4	3
2.2. Орга- нізаційні	недостатній контроль за виконанням програми практики з боку ЗВО	практика буде здійснена в повному обсязі, але нерезультативно	3	2
	складна процедура організації практики за кордоном	немає договорів про проходження практики за кордоном	10	7
	ускладнена система звітності та незрозумілі критерії оцінювання практики	порушення термінів складання заліку з практики	2	1
2.3. Кадрові	недостатній досвід керівників практики від ЗВО	недостатній рівень керівництва практикою	4	6
	плинність кадрів ВПСП	порушення термінів виконання виробничих завдань на кожному етапі організації практичної підготовки	2	5
	недостатнє заохочення відповідальних за керівництво практикою на кафедрах	проблеми організації та контролю за проходженням практики	4	2

На наступному етапі ми оцінювали ймовірність ризиків практичної підготовки магістрів фармації як усереднений бал за ймовірністю та рівнем впливу. Результати наведені в таблиці 4.7.

Таблиця 4.7

Усереднена оцінка ймовірності ризиків практичної підготовки магістрів фармації

Вид ризиків	Умовна позначка	Усереднена оцінка ймовірності ризику	Усереднений рівень впливу
1. Зовнішні ризики			
1.1. Нормативні	З ^Н	6	8,3
1.2. Економічні	З ^Е	8,5	9,5
1.3. Технологічні	З ^Т	5,3	6
1.4. Кадрові	З ^К	4,5	8
2. Внутрішні ризики			
2.1. Контингент-ризик	В ^{КР}	4,8	4,3
2.2. Організаційні	В ^О	5	3,3
2.3. Кадрові	В ^К	3,3	4,3

Із метою визначення рівня впливу та унаочнення результатів оцінювання ризиків побудували матрицю «ймовірність ризику – рівень впливу», яка поділена на 9 квадрантів залежно від шкали поділу ймовірності та впливу на можливість досягнення цілей практичної підготовки: до групи А належать ризики, які мають високу ймовірність виникнення під час практичної підготовки (6–10 балів); група В – середня ймовірність виникнення ризиків практичної підготовки (3–6 балів); група С – низька ймовірність виникнення ризиків практичної підготовки (0–3 бали). Поділ ризиків практичної підготовки на групи XYZ залежно від впливу на можливість досягнення цілей практичної підготовки: група Х – ризики, що мають значний вплив (6–10 балів), група Y – середній вплив (3–6 балів), група Z – низький вплив (0–3 балів). Отримані за допомогою побудованої ABC-XYZ-матриці (рис. 4.19) результати показали, що найбільшу увагу необхідно приділяти квадратам AX, AY, BX, BY. Це зумовлено високою ймовірністю виникнення ризиків та їхнім впливом на можливість досягнення цілей практичної підготовки.

До ризиків, які увійшли до групи AX і яким відповідно необхідно

приділяти максимальну увагу, належать зовнішні економічні та нормативні ризики. Зауважимо, що зовнішні економічні ризики можуть виникнути через те, що законодавством не передбачене фінансове стимулювання і податкових пільг для баз практики. Це, у свою чергу, спричиняє зменшення кількості баз практики й інколи відмову від укладення договорів про проведення практики та здійснення формального керівництва практикою. Запобіжними заходами щодо виникнення економічних ризиків можуть бути зміни в нормативно-правовому регулюванні процесу практичної підготовки, укладання договорів про проведення практики з використанням принципів соціального партнерства ЗВО і БП.

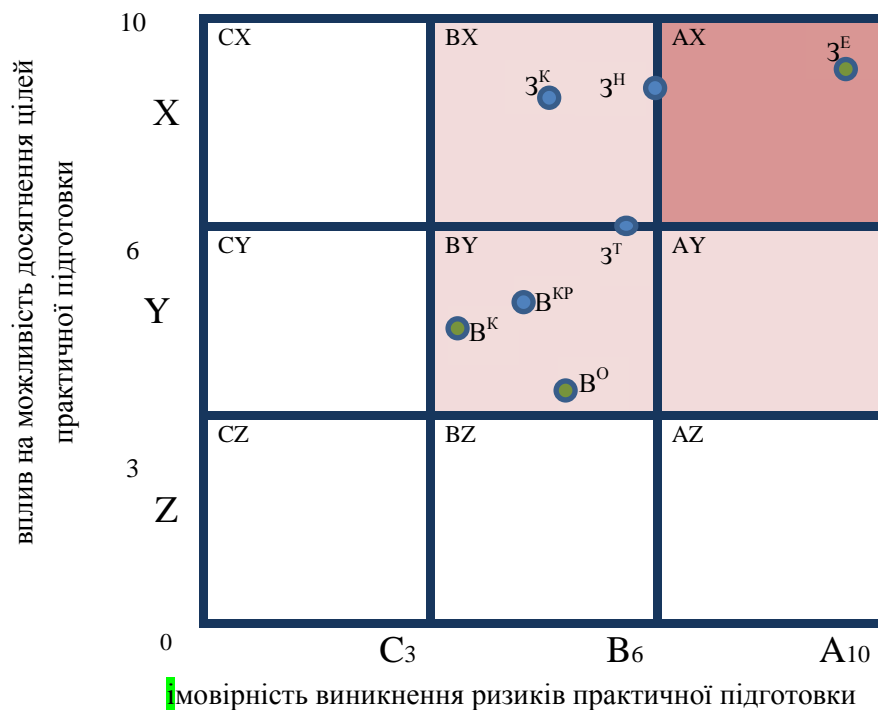

Рис. 4.19. Матриця поділу ризиків практичної підготовки магістрів фармації

Появу зовнішніх нормативних ризиків зумовлюють зміни нормативно-правового регулювання господарської діяльності, зокрема й освітніх послуг. Невідповідність бази практики ліцензійним вимогам виявляє значний вплив на здійснення господарської діяльності у фармації, що може стати причиною припинення діяльності або ліквідації підприємства. Як результат, програма практики буде виконана не в повному обсязі або не виконана взагалі. Мінімізації

негативного впливу ризиків цієї групи сприятиме моніторинг законодавчих норм, що регулюють фармацевтичну діяльність, і надання освітніх послуг, на підставі якого ЗВО зможуть своєчасно відреагувати і внести корективи в процес практичної підготовки.

До груп ризиків ВХ, ВУ, АУ, які мають середній вплив на результати практичної підготовки, але потребують мінімізації, належать технологічні, кадрові (і внутрішні, і зовнішні), організаційні ризики та контингент-ризик.

Зовнішні кадрові ризики (група ВХ) виникають як результат відсутності зацікавленості баз практики у практикантах. Така ситуація складається тоді, коли керівництво не вважає за доцільне відволікати працівників, що мають здібності наставників і які могли б бути керівниками практики, від виробничих процесів. Ризик виникає за умови призначення від баз практики керівників із недостатнім рівнем кваліфікації, наслідком чого є низька якість керівництва практикою від БП або взагалі її відсутність, нецільове використання практикантів. Крім того, може виникнути ризикова ситуація, пов'язана з недостатнім інформаційним забезпеченням, коли керівники практики від БП не надають необхідної для якісного виконання програми практики інформації, яку вважають конфіденційною. Це є джерелом ризику, наслідком якого буде несформованість навичок роботи зі звітами, базами даних, фінансовими документами та ін. Заходами, які ЗВО можуть ужити з метою зменшення негативного прояву цих ризиків, є розширення географії баз практики; мотивація керівників через залучення до науково-дослідницької діяльності і до участі в державній атестації, контент-аналіз змісту програм практики, узгодження змісту програми практики та дотримання вимог щодо організації практики з базами практики.

Інші види ризиків потрапили в групу ВУ, зокрема такі ризики, як зовнішні технологічні ризики і внутрішні ризики (організаційні, кадрові, контингент-ризики). Ризики групи ВУ не вимагають першочергових заходів мінімізації, але як превентивні заходи доцільно розглядати такі методи, як диверсифікація і ухилення.

За результатами дослідження встановлено, що значущими є технологічні

ризиками, які виникають при неможливості швидкого впровадження та оновлення інформаційних технологій підприємствами, задіяними в практичній підготовці магістрів фармації. Специфічними для галузі є ризики, пов'язані з впровадженням технологічних інновацій у фармації, зменшенням кількості аптек із рецептурно-виробничим відділом, що є причиною відмови підприємств у проходженні практики з технологічних дисциплін.

З'ясовано, що джерелами появи внутрішніх організаційних ризиків є недостатній контроль за виконанням програми практики від ЗВО, складна система звітності та критеріїв оцінювання практики. Наголосимо на складності організації практичної підготовки магістрів фармації, якщо база практики розташована за кордоном. Це зумовлює появу ризиків, пов'язаних із мовними та законодавчими бар'єрами. Через вплив цієї групи ризиків може скластися ситуація, коли практика буде пройдена в повному обсязі, але не результативно або з порушенням термінів отримання заліку з практики. До внутрішніх ризиків також належать кадрові, що можуть з'явитися як результат недостатнього досвіду керівників практики ЗВО і проблем у діяльності відділу практики. Ця група ризиків виникає в умовах плинності кадрів, відсутності досвіду керівництва та надмірних інформаційних навантажень.

Істотним внутрішнім ризиком, на думку експертів, є контингент-ризик, поява якого зумовлена небажанням практикантів докладати достатніх зусиль для якісного проходження практики, демотивацією і несумлінним ставленням студентів до виконання програми практики. Активізація навчально-виховного процесу та розроблення системи стимулів дозволить мінімізувати виникнення контингент-ризиків і сприятиме покращенню якості практичної підготовки і набуття компетентностей, поліпшенню якісних і кількісних показників проходження практики.

Як свідчать результати опрацювання думок експертів, більшість досліджуваних ризиків практичної підготовки, що виникають під час проходження практики, належать до квадрантів із високою і середньою ймовірністю виникнення та високим і середнім впливом на можливість

досягнення цілей практичної підготовки. Усе викладене вказує на потребу розроблення заходів щодо мінімізації ризиків практичної підготовки магістрів фармації, які, в свою чергу, зумовлюють необхідність оцінювання компетентностей магістрів фармації, сформованих у процесі практичної підготовки, та розроблення напрямів удосконалення практичної підготовки.

Висновки до розділу 4

1. Створено систему управління якістю організації практичної підготовки магістрів фармації, у якій виокремлені підготовчий, основний і заключний етапи з визначенням цілей і завдань. Діяльність з організації практичної підготовки магістрів фармації в ЗВО є підпроцесом основного процесу А2.2 «Навчальна діяльність» і представлена як запропонований нами процес А.2.2.2 «Забезпечення взаємодії з базами практичної підготовки». Розроблено ДП «Забезпечення взаємодії з базами практичної підготовки», яка містить термін, визначення та скорочення, нормативні посилання, призначення процедури, сфера застосування, відповідальність і повноваження; визначає етапи планування, виконання й контролю результативності процесу, напрями його постійного вдосконалення; визначає функції працівників, залучених до організації практики, їхні взаємозв'язки під час виконання окреслених функцій, відповідальність і повноваження, систематичне оцінювання процесу за встановленими показниками.

2. Обґрунтовано організаційне забезпечення практичної підготовки студентів спеціальності 226 «Фармація, промислова фармація» та побудовано процесну модель, до складу якої входять відбір баз практики, критерії та особливості відбору баз практики, навчання керівників практики від баз, закріплення студентів за базами практики, «день відкритих дверей», побажання студентів, інформація про студента, підготовка бази практики, вибір бази практики, відбір студентів. Розроблено мережеві графіки організації практичної підготовки та наведено матрицю відповідальності учасників процесу, які забезпечують якість практичної підготовки студентів.

3. Розроблено й апробовано інформаційно-аналітичне забезпечення практичної підготовки магістрів фармації, яке являє собою електронну базу даних організації практичної підготовки, що містить чотири модулі: «Інформація про практики», «Інформація про студентів», «Інформація про кафедри, що керують практикою», «Інформація про бази практики»; п'ять онлайн-форм: «Розподіл на практику», «Е-направлення на практику», «Звіт кафедри про практику», «Рівень організації практичної підготовки», «Моніторинг працевлаштування випускників»; три онлайн-документи «Договір про проведення практики», «Наказ про проведення практики студентів», «Щоденник практики».

4. Сформульовано визначення «ризиків практичної підготовки» та їх поділ на зовнішні (нормативні, економічні, технологічні, кадрові) та внутрішні (контингент-ризик, організаційні, кадрові). Розроблено методику оцінювання ризиків практичної підготовки магістрів фармації. Запропоновано поділ ризиків за ймовірністю виникнення та матрицю поділу ризиків практичної підготовки на групи AX, AY, AZ, BX, BY, BZ, CX, CY, CZ. За результатами здійснених досліджень визначено, що до групи AX, якій необхідно приділити максимальну увагу, належать зовнішні економічні та нормативні ризики. Групи BX, BY, BZ складають технологічні, кадрові (і внутрішні, і зовнішні), організаційні ризики та контингент-ризик.

Результати експериментальних досліджень цього розділу висвітлені в таких публікаціях:

1. Барковська О. Я., Огарь С. В. Методологічні засади організації виробничої практики студентів галузі знань «Фармація». *Фармацевтичний часопис*. 2013. Вип. 4. С. 116–120 (особистий внесок – літературний пошук, розроблення методологічних засад організації практики, участь в опрацюванні матеріалів, написання статті).

2. Барковська О. Я., Рогуля О. Ю., Лебединець В. О. Дослідження організаційних аспектів навчальної та виробничої практик в умовах

функціонування системи управління якістю закладів вищої освіти на прикладі Національного фармацевтичного університету. *Управління, економіка та забезпечення якості в фармації*. 2018. № 2 (54). С. 14–22 (особистий внесок – опрацювання наукових джерел, дослідження організаційних аспектів практики в умовах функціонування СУЯ НФаУ, участь в опрацюванні матеріалів, написання статті).

3. Barkovska O., Krutskikh T., Rohulia O. Information-analytical providing of practical training for pharmacy specialist. *Norwegian Journal of development of the International Science*. 2020. № 47. P. 24–31 (особистий внесок – розроблення інформаційно-аналітичного забезпечення практичної підготовки, участь в опрацюванні й узагальненні результатів, написання статті).

4. Котвіцька А. А., Крутських Т. В., Барковська О. Я., Огарь С. В., Рогуля О. Ю. Організаційно-інформаційне забезпечення практичної підготовки студентів закладу вищої освіти : метод. рек. Харків, 2020. 31 с. (особистий внесок – опрацювання наукових джерел, розроблення організаційного, інформаційно-аналітичного забезпечення практичної підготовки, написання методичних рекомендацій).

5. Барковська О. Я., Донченко Н. В. Шляхи удосконалення якості навчально-виробничої практики провізорів. *Проблеми і перспективи працевлаштування випускників вищих навчальних закладів* : матеріали VIII Міжнар. наук.-практ. конф. Донецьк : ДонДУЕТ, 2013. С. 227–229.

6. Івахненко С. М., Барковська О. Я. Система дистанційного координування практичною підготовкою як елемент забезпечення її якості. *Актуальні питання практичної підготовки студентів НФаУ в Україні та за кордоном* : матеріали наук.-практ. конф. за підсумками практики студентів НФаУ, м. Харків, 10 квіт. 2014 р. Харків : НФаУ, 2014. С. 20–22.

7. Барковська О. Я. Сучасні критерії відбору баз практики для студентів спеціальності «Фармація». *Актуальні питання практичної підготовки студентів НФаУ в Україні та за кордоном* : матеріали наук.-

практ. конф. з практики студентів НФаУ та коледжу НФаУ, м. Харків, 16 квіт. 2015 р. Харків : НФаУ, 2015. С. 12–14.

8. Барковська О. Я. Напрями вдосконалення організації навчальної та виробничої практики провізорів. *Якість вищої освіти: вдосконалення змісту та організації практичної підготовки студентів* : матеріали XL Міжнар. наук.-метод. конф., м. Полтава, 25–26 лют. 2015 р. Полтава : ПУЕТ, 2015. С. 150–151.

9. Котвіцька А. А., Федосов А. І., Крутських Т. В., Барковська О. Я. Упровадження інновацій в освітню діяльність для підвищення якості професійно-практичної компетентності випускників національного фармацевтичного університету. *Інновації у вищій медичній та фармацевтичній освіті України (з дистанційним під'єднанням ВМ(Ф)НЗ України за допомогою відеоконференц-зв'язку)* : матеріали XVI Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю, м. Тернопіль, 16–17 трав. 2019 р. Тернопіль, 2019. С. 100.

10. Огарь С. В., Барковська О. Я. Впровадження електронного сервісу у процес організації практики та працевлаштування майбутніх фахівців фармації. *Сучасні досягнення та перспективи розвитку апітерапії в Україні* : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю, м. Харків, 25 січ. 2020 р. Харків : Вид-во «Оригінал», 2020. С. 128.

11. Барковська О. Я., Рогуля О. Ю. Ризик-орієнтоване забезпечення якості практичної підготовки майбутніх провізорів. *Управління якістю в фармації* : матеріали XIV наук.-практ. конф., м. Харків, 25 трав. 2020 р. Харків, 2020. С. 4–5.

РОЗДІЛ 5

ОПРАЦЮВАННЯ НАПРЯМІВ УДОСКОНАЛЕННЯ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ НА ОСНОВІ СПІВПРАЦІ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ФАРМАЦЕВТИЧНОГО СПРЯМУВАННЯ ТА РОБОТОДАВЦІВ

5.1 Діагностика сформованості компетентностей магістрів фармації в процесі практичної підготовки

Упровадження компетентнісного підходу у вищу освіту України є одним із головних чинників реформування фармацевтичної освіти. Його реалізація перш за все базується на розробленні й уведенні в дію нових освітніх стандартів і системи моніторингу якості підготовки магістрів фармації. Стандарти вищої освіти, як свідчить досвід розвинутих європейських країн, мають бути орієнтовані не лише на освітній процес (змістовні, часові та організаційні параметри), а й на результати навчання – компетентності, тобто здатність студента після завершення навчання виконувати професійну діяльність на первинній посаді.

Євроінтеграційні процеси вищої освіти України, запровадження Болонської декларації та приєднання до європейського проєкту TUNING [25] сприяють визначенню вмінь випускника. Модель випускника ЗВО визначає набір загальних і фахових компетентностей із певного напрямку підготовки. Як зазначають європейські аналітики з питань освіти, для формування сучасного магістра фармації важливу роль відіграють, крім фахових (професійних) компетентностей, ще й загальні, зокрема особистісні, соціальні, комунікативні, перевірити рівень сформованості яких на етапі додипломної освіти доволі складно. У зв'язку з цим у процесі дослідження ми визначили й оцінили відповідні компетентності студентів фармацевтичних факультетів, що вони їх набули під час проходження практики, на підставі опитування трьох груп респондентів: випускників, роботодавців, НПП, яким запропонували перелік компетентностей та якостей, а саме: *інструментальні* (здатність до аналізу й

синтезу, письмова й усна комунікація рідною мовою, володіння іноземною мовою, навички роботи з комп'ютером, здатність знаходити й аналізувати інформацію з різних джерел, планування й управління часом), *міжособистісні* (здатність до критики і самокритики, командоорієнтованість, навички міжособистісних відносин, здатність спілкуватися і співпрацювати з фахівцями інших галузей, прийняття відмінностей і мультикультурності, турбота про якість, прихильність до етичних цінностей) та *системні* (здатність застосовувати знання на практиці, дослідницькі навички, здатність вчитися самостійно, здатність адаптуватися до нових ситуацій, креативність, самостійність, організаційні навички, ініціативність, цілеспрямованість, відповідальність).

На підставі здійсненого аналізу визначили, що найменш значущими для групи роботодавців були три якості: прийняття відмінностей і мультикультурності, здатність до критики і самокритики, дослідницькі навички. Також були визначені компетентності, важливість яких була максимальною практично для всіх груп респондентів, а саме: здатність застосовувати знання на практиці (73,5 % студентів, 71,9 % НПП, 68,2 % роботодавців), володіння іноземною мовою (35,3 % студентів, 45,6 % НПП, 36,4 % роботодавців), навички роботи з комп'ютером (35,3 % студентів, 52,6 % НПП, 40,9 % роботодавців), планування й управління часом (35,3 % студентів, 36,8 % НПП, 31,8 % роботодавців), здатність знаходити й аналізувати інформацію з різних джерел (44,1 % студентів, 54,4 % НПП, 36,4 % роботодавців), здатність адаптуватися до нових ситуацій (50,0 % студентів, 35,1 % НПП, 36,4 % роботодавців), командоорієнтованість (41,2 % студентів, 35,1 % НПП, 50,0 % роботодавців). Окрім цього, роботодавці виділили компетентності з максимальною значущістю – уміння вчитися самостійно (72,7 %), самостійність (40,9 %), креативність (33,6 %), турботу про якість, прихильність до етичних цінностей (46,4 %). НПП до значущих компетентностей також віднесли відповідальність (38,6 %), здатність вчитися самостійно (49,1 %), самостійність (35,1 %). Студенти відзначили як значущі здатність застосовувати знання на практиці (73,5 %) та адаптуватися до нових ситуацій (50 %). Результати оцінювання значущості компетентностей магістрів фармації, визначені на підставі проведеного анкетування, наведені на рисунку 5.1.

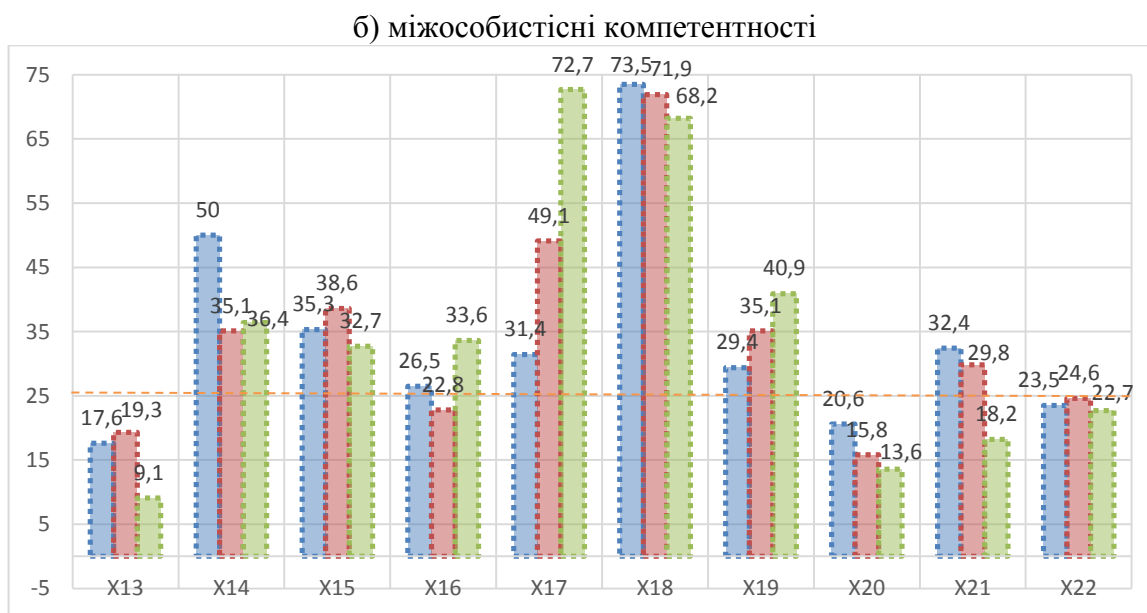
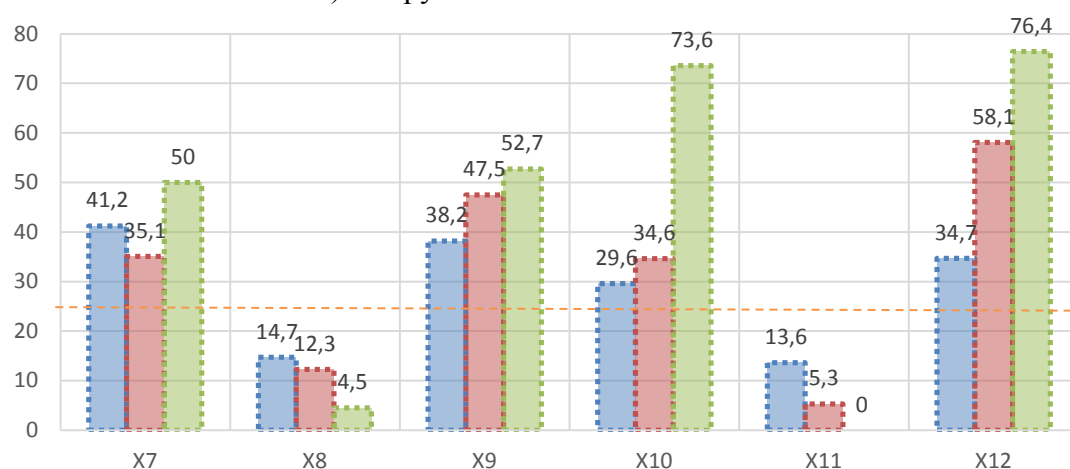
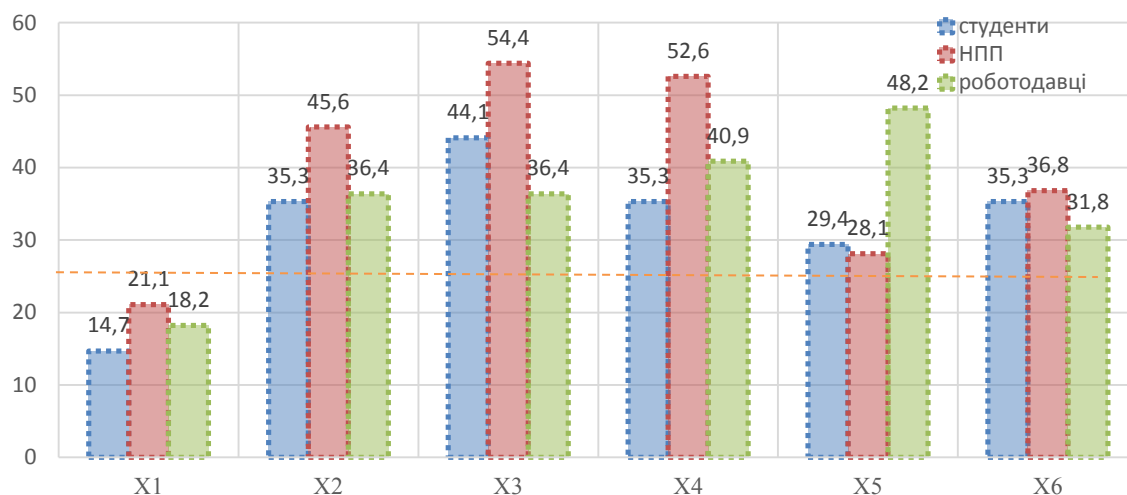

Рис. 5.1. Визначення значущості досліджуваних компетентностей магістра фармації за оцінками НПП, роботодавців і студентів

Як видно, студенти порівняно з роботодавцями значно вище оцінюють значущість таких компетентностей, як прийняття відмінностей і мультикультурності (вище на 13,6 %), здатність до критики і самокритики (вище на 10,2 %), здатність адаптуватися до нових ситуацій (вище на 13,6 %). Велика значущість цих компетентностей для майбутніх випускників пояснюється їхньою мобільністю, комунікативною активністю, зокрема, за допомогою Інтернету. Молоді магістри вважають престижною й бажаною роботу за кордоном або в міжнародних компаніях, які працюють на території України, що підтверджує значущість мультикультурності. Роботодавці порівняно зі студентами вище оцінюють здатність вчитися самостійно (у студентів на 41,3 % нижче), командоорієнтованість (нижче на 8,8 %), самостійність (нижче на 11,5 %), турботу про якість і прихильність до етичних цінностей (нижче на 31,7 %).

Оцінювання значущості компетентностей між НПП та роботодавцями має більше відмінностей. Роботодавці нижче, ніж академічна спільнота, оцінюють такі навички: письмова й усна комунікація рідною мовою у професійній сфері (на 9,9 %), володіння іноземною мовою (на 9,2 %), дослідницькі навички (на 10,2 %), здатність знаходити й аналізувати інформацію з різних джерел (на 18,0 %), відповідальність (на 5,9 %), цілеспрямованість (на 11,6 %). При цьому роботодавці вище оцінюють здатність вчитися самостійно (на 23,6 %), командоорієнтованість (на 14,9 %), турботу про якість і прихильність до етичних цінностей (на 8,3 %).

Із наведеного переліку для подальшого обчислення вибрали компетентності, які набрали більше за 25 % відповідей респондентів (рис. 5.2).

За допомогою таксономічного аналізу ми розрахували величину комплексних компетентностей та її інтегральну величину, що дозволять визначити напрями удосконалення практичної підготовки з метою підвищення рівня потрібних магістрові фармації компетентностей.

Рис. 5.2. Компетентності магістрів фармації, відібрані на підставі оцінювання результатів практичної підготовки

Для інтерпретації величини інтегральної компетентності магістра фармації ми запропонували шкали:

0–0,49 – низький рівень сформованості компетентностей, потребує повної перепідготовки магістра фармації;

0,5–0,84 – середній рівень сформованості компетентностей (потребує розроблення та впровадження певних напрямів удосконалення підготовки магістрів фармації);

0,85–1,0 – високий рівень сформованості компетентностей.

Результати обчислення комплексних компетентностей наведені в таблиці 5.1, інтегральної величини – на рисунку 5.3.

Таблиця 5.1

Визначення рівня комплексних компетентностей, потрібних магістрів фармації

Комплексна компетентність	Величина			
	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.
Інструментальні	0,68	0,62	0,66	0,69
Міжособистісні	0,71	0,72	0,75	0,76
Системні	0,73	0,72	0,77	0,79

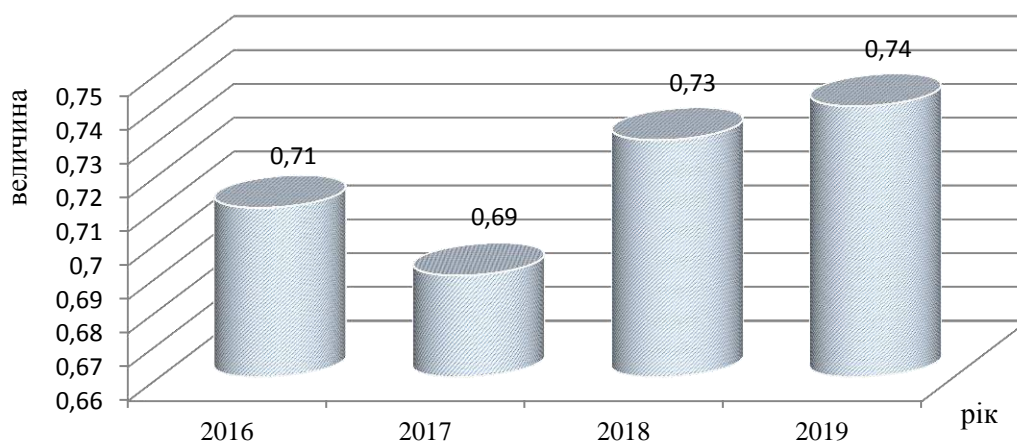

Рис. 5.3. Інтегральна величина компетентностей, сформованих під час практичної підготовки магістрів фармації

Отже, можна зробити висновок, що і комплексні, й інтегральна величини компетентностей магістрів фармації мають тенденцію до збільшення. Так, інтегральна величина у 2019 р. збільшилася порівняно з 2016 р. на 4,23 %, інструментальна компетентність – на 1,47 %, міжособистісна – на 7,04 %, системна – на 8,22 %. Це свідчить про підвищення уваги керівників ЗВО до практичної підготовки магістрів фармації та покращення якості освіти випускників ЗВО. Але відзначимо, що, незважаючи на покращення ситуації з практичною підготовкою магістрів фармації, інтегральна величина компетентності магістрів фармації перебуває на середньому рівні й вимагає розроблення та впровадження певних напрямів удосконалення підготовки магістрів фармації.

За результатами проведених досліджень [108, 123–126] ми розробили комплекс інноваційних заходів з удосконалення організації практичної підготовки магістрів фармації, наведений у таблиці 5.2.

Таблиця 5.2

Напрями удосконалення практичної підготовки магістра фармації

Назва заходу	Мета інновації	Передбачуваний ефект
1	2	3
Формування (можливо регіональної) об'єднаної комп'ютерної бази даних	Вибір студентом місця практики через Інтернет	Мотивований вибір бази практики студентом

Таблиця 5.2 (продовження)

1	2	3
підприємств для проходження усіх видів практик		
Поглиблення взаємодії з галузевими підприємствами	Дослідження вимог роботодавців щодо компетентностей випускників під час проходження практики	Формування змісту практичної підготовки з урахуванням сучасних вимог фармації
Удосконалення навчально-методичних матеріалів із практики	Отримання відгуків чи погодження розроблених матеріалів із практиками	Коригування освітніх програм і навчальних планів
Удосконалення системи контролю за ходом виконання програми практики	Формування тісного взаємозв'язку викладачів кафедри з провізорами-практиками	Забезпечення якісного виконання програми практики
Удосконалення системи керівництва практикою студентів на підприємствах	Залучення роботодавців до науково-практичних заходів у ЗВО	Забезпечення якісного керівництва практикою
Формування творчих зв'язків із закордонними фармацевтичними факультетами	Організація практики студентів ЗВО в інших країнах	Запровадження передового зарубіжного досвіду
Створення фармацевтичного порталу з працевлаштування	Формування у студентів навичок із техніки пошуку роботи	Забезпечення працевлаштування випускників ЗВО
Проведення моніторингу запитів ринку та працевлаштування випускників ЗВО	Співпраця з підприємствами щодо визначення потреби в магістрах фармації	Забезпечення країни фармацевтичними кадрами

Упровадження запропонованого комплексу рекомендацій дозволить виконати низку стратегічних завдань у системі планування практики, зокрема: взаємоув'язати цілі освітнього процесу, який ґрунтується на компетентісному підході, із цілями бази практики; покращити зв'язок професійно-практичної освіти з теоретичною підготовкою та науково-дослідною діяльністю студентів; забезпечити функціонування механізму оновлення теоретичної компоненти освіти з практичними аспектами діяльності; досягти професійно-особистісного й соціального ефекту практики; залучити роботодавців як стейкхолдерів до оцінювання якості освітнього процесу ЗВО; запровадити мотиваційні механізми щодо

використання інноваційних технологій у професійній діяльності випускниками ЗВО; здійснювати розподіл студентів на практику з урахуванням замовлень на підготовку магістрів фармації, їхнього майбутнього місця роботи після завершення навчання та інтересів студентів, наявності ресурсів щодо забезпечення кваліфікованого керівництва, співвідношення навчальних цілей студента з ресурсами і сформованими потребами бази практики.

5.2 Створення програми співробітництва закладів вищої освіти фармацевтичного спрямування з роботодавцями

В умовах інноваційного розвитку фармацевтичного сектора галузі ОЗ важливого значення набуває кадрове забезпечення відповідно до реальних потреб ринку праці. У свою чергу виконання завдань кадрової політики ґрунтується на засадах активної позиції та соціальної відповідальності роботодавців[130–131, 134, 139].

За даними Центру розвитку корпоративної соціальної відповідальності, головними бар'єрами у прийомі на роботу випускників ЗВО найчастіше стають низький рівень практичної підготовки, відсутність досвіду роботи, завищені вимоги до заробітної плати та перспектив кар'єрного зростання. Із метою підвищення рівня практичної підготовки випускників є доцільним налагодження ефективної взаємодії ЗВО і роботодавців, оскільки їхня співпраця в напрямі підготовки магістрів фармації є ефективним шляхом підвищення конкурентоспроможності молоді на ринку праці і, відповідно, зниження рівня молодіжного безробіття [17, 34, 36–37, 40, 63, 81, 192, 222, 244].

Першочерговим має стати напрацювання механізму взаємодії всіх учасників освітнього процесу, спрямованого на досягнення кінцевого результату: якість освітніх послуг – конкурентоспроможний магістр фармації – добробут суспільства.

ЗВО співпрацює з роботодавцями на умовах соціального партнерства і

надає можливість удосконалити процес підготовки магістрів фармації, що відповідають вимогам ринку праці, запровадити інтегровані з практичною діяльністю методи та засоби навчання, підвищити рівень практичної підготовки студентів, забезпечити працевлаштування та систему ранньої адаптації випускників до професійної діяльності, а також сприяє досягненню довгострокових цілей учасників освітнього процесу та ринку праці [100, 116–120, 222, 223]. Таким чином, проблема дослідження й удосконалення наявних форм співпраці ЗВО з роботодавцями набуває особливої актуальності й потребує нагального розв'язання.

Співпраця ЗВО з роботодавцями ґрунтується на засадах довгострокового взаємовигідного партнерства й надає певні переваги всім учасникам, зокрема студентам, які в підсумку мають можливість отримати якісні освітні послуги, удосконалити професійні навички і працевлаштуватися. Інтереси ЗВО пов'язані як з утіленням його звичайних функцій – забезпечення освітнього процесу, так і з місією, яку виконує професійна освіта в суспільстві – підготовкою й вихованням гармонійно розвиненої особистості, здатної знайти своє місце в житті, стати корисною для суспільства, впевненою, що отримана професія потрібна ринку праці і забезпечує гідне існування [184, 207, 210, 213]. У свою чергу, роботодавці також отримують переваги, серед яких відбір кращих випускників в освітньому середовищі без залучення спеціалізованих агенцій, послуги яких мають досить високу вартість; скорочення розриву між очікуваннями роботодавців і рівнем компетентності випускників; оцінювання рівня теоретичної та практичної підготовки претендентів на посаду; надання консультаційних послуг під час формування напрямів підготовки студентів тощо [6–8].

Процеси глобалізації, властиві сучасному етапу розвитку економіки, потребують від магістрів фармації вміння швидко адаптуватися до вимог фармацевтичного ринку. Цьому сприяє проведення науково-практичних і кар'єроформувальних заходів за участю суб'єктів господарювання фармацевтичного ринку, одним з елементів яких є створення каталогу

роботодавців. На його основі сформували єдину інформаційну базу, що містить банк даних підприємств-виробників фармацевтичної продукції; оптових фармацевтичних фірм, дочірніх підприємств іноземних фармацевтичних компаній; аптечних закладів різних форм власності та господарювання з перспективою формування банку вакансій. Такий каталог ми створили у НФаУ у 2011 році.

До елементів співпраці з роботодавцями необхідно віднести Раду роботодавців та розроблення Положення про Раду роботодавців, що дозволить ЗВО розширити межі взаємодії і поглибити партнерські відносини з суб'єктами господарювання фармацевтичного ринку [9]. Розроблене нами Положення про Раду роботодавців НФаУ наведене в додатку И.

Ми опрацювали результати експертного опитування, спрямовані на визначення мотивів, якими керуються роботодавці під час прийняття рішення про співпрацю з ЗВО. Як свідчать дані рисунка 5.4, 76,5 % експертів планують отримати магістра фармації, підготовленого відповідно до потреб ринку праці, 71,4 % – доступ до кваліфікованих трудових ресурсів в умовах «кадрового голоду». На думку 70,6 % респондентів, взаємодія з ЗВО є складником формування позитивного іміджу роботодавців. Решту досліджуваних мотивів відзначили менше половини респондентів, тобто існує певна розбіжність у системі мотивів, якими керуються різні роботодавці, співпрацюючи з ЗВО, що, у свою чергу, потребує розроблення заходів зі стимулювання й розвитку співпраці, зокрема, на основі соціального партнерства, запровадження дуального навчання, спільної наукової та інноваційної діяльності тощо.

Рис. 5.4. Мотиви співпраці роботодавців із ЗВО

На наступному етапі дослідження респондентам пропонували відповісти на запитання анкети, що передбачала визначення форм співпраці, які, на їхній погляд, є ефективними для розвитку співробітництва між ЗВО і роботодавцями. Отримані результати подані на рисунку 5.5.

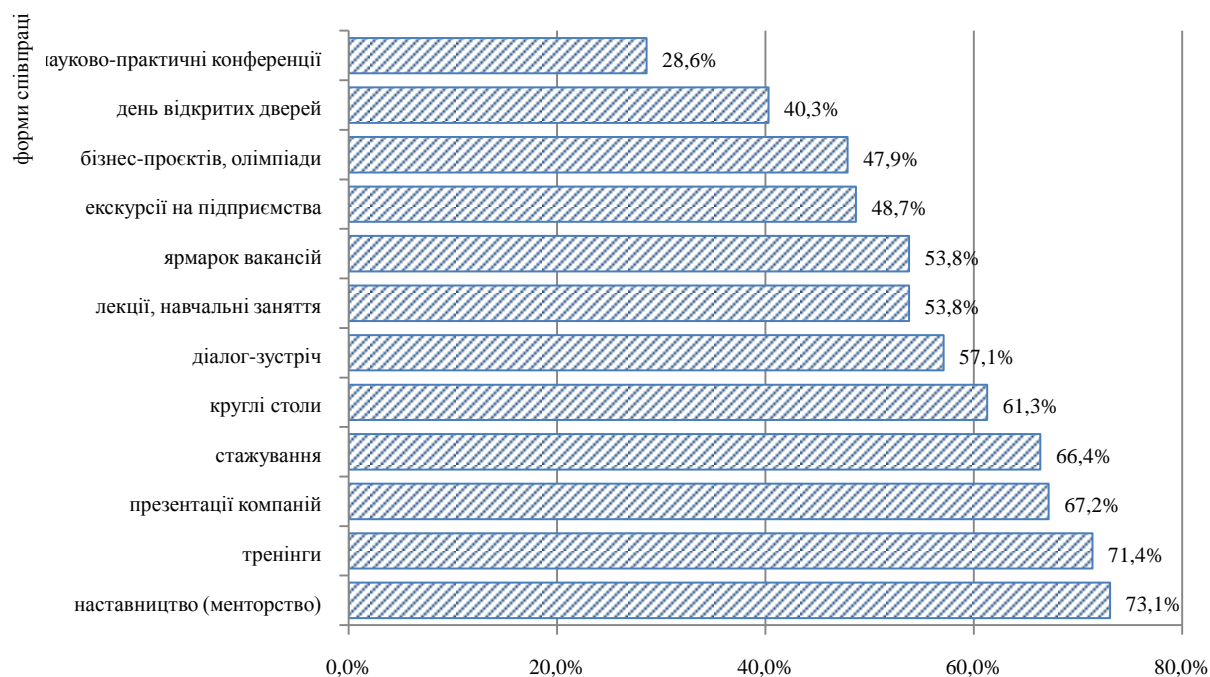

Рис. 5.5. Переваги роботодавців щодо освітніх і кар'єроформувальних форм співпраці ЗВО та роботодавців фармацевтичного сектора галузі ОЗ

З'ясовано, що найбільша кількість респондентів (73,1 %) вважає ефективною формою співпраці наставництво (менторство). 71,4 % опитаних роботодавців надає перевагу тренінгам, які можуть проводитися у вигляді напрацювання практичних навичок продажів, зокрема телефонних, командування, проведення презентацій, техніки пошуку роботи тощо.

Ще 67,2 % роботодавців убачають проведення презентацій компаній джерелом отримання інформації про місце проходження практики, яке в перспективі може стати місцем працевлаштування. 66,4 % вважають ефективним стажування на робочому місці.

Зауважимо, що такі форми співпраці, як круглі столи та діалогізустрічі, виділила значна кількість роботодавців (відповідно 61,3 % та 57,1 %), що, на наш погляд, можна пояснити високою зацікавленістю роботодавців у взаємодії з представниками ЗВО та студентами як цільовою аудиторією. Зазначені форми є перспективними й мають на меті обмін інформацією і досвідом, налаштування прямих контактів між учасниками, досягнення спільних цілей і виконання спільних завдань.

День відкритих дверей на підприємстві та ярмарок вакансій, до проведення яких залучають роботодавців, позначили відповідно 40,3 % та 53,8 % респондентів. Названі організаційні заходи взаємодії ЗВО і роботодавців розвиваються тривалий час і щорічно набувають нових форм. Так, наприклад, у НФаУ ми запровадили і з 2009 р. традиційно проводимо конференцію за результатами практики із залученням керівників від баз практики з різних регіонів України [13], із 2011 р. – Ярмарок вакансій, тренінги з техніки пошуку роботи [14, 218].

Формування інноваційної моделі співпраці через наскрізне практичне навчання (практика, інтернатура, працевлаштування) між провідними фармацевтичними компаніями та НФаУ вперше апробовано у 2013 р. [15, 125]. Нині традиційною формою співпраці є залучення представників практичної фармації до проведення практичних і семінарських занять, на що вказали 53,8 % роботодавців. Наприклад, починаючи з 2015 року, у НФаУ

працівників підприємств залучають до освітнього процесу для читання лекцій (проблемних, бінарних, лекцій-диспутів), проведення практичних і семінарських занять на базі університету та підприємств під керівництвом викладача кафедри.

На окрему увагу заслуговує такі інноваційні форми співпраці, як конкурс бізнес-проектів та олімпіади (позначили 47,9 % роботодавців), що сприяють залученню інвестиційних коштів до реалізації інноваційних ідей студентів.

Ураховуючи досвід взаємодії між НФаУ та партнерами, ми опрацювали сучасні напрями співпраці ЗВО з роботодавцями фармацевтичного сектора галузі ОЗ, які можуть бути використані в системі підготовки магістра фармації (рис. 5.6). Запропоновані форми співпраці систематизовані за напрямками (табл. 5.3): удосконалення змісту освіти; оптимізація освітнього процесу; покращення якості практичної підготовки і працевлаштування випускників; інтенсифікація науково-дослідної діяльності; розвиток інноваційної інфраструктури; удосконалення організаційно-методичних аспектів взаємодії [26, 72, 79].

Запровадження запропонованої програми співпраці сприяє формуванню нормативно-правових та організаційно-економічних механізмів ефективної взаємодії ланцюга «студент – ЗВО – роботодавець»; покращенню якості підготовки магістрів фармації з урахуванням поточних і перспективних вимог ринку праці; створенню мотиваційних механізмів залучення роботодавців до освітнього процесу; підвищенню соціальної захищеності випускників на ринку праці, задоволення потреб у персоналі з вищою освітою; моніторингу вимог роботодавців і розроблення комплексних програм цільової контрактної підготовки магістрів фармації; створенню умов для формування й розвитку напрямів працевлаштування, адаптації та побудови успішної професійної кар'єри, задоволення потреб випускника у професійній самореалізації і самоактуалізації; залученню роботодавців до оцінювання якості підготовки випускників; створенню інформаційно-пошукової та інформаційно-довідкової систем, спеціалізованих баз даних роботодавців.

Рис. 5.6. Запропонована модель співробітництва ЗВО з роботодавцями фармацевтичного сектора галузі ОЗ

Таблиця 5.3

Запропоновані напрями співпраці ЗВО з роботодавцями

Напрямок співпраці	Форми співпраці
1	2
Удосконалення змісту освіти	<ul style="list-style-type: none"> • участь роботодавців у визначенні актуальних спеціальностей / освітніх програм; • залучення роботодавців до формування змісту освітніх програм із метою їх адаптації до потреб ринку праці; • формування вимог ринку праці до компетентностей магістра фармації; • участь у розробленні змісту варіативного складника навчальних планів; • залучення роботодавців до авторських колективів із підготовки підручників, навчальних посібників; • спільне розроблення й упровадження коригувальних заходів щодо змісту навчальних і робочих планів; • участь в оцінюванні якості підготовки випускників (соціологічні дослідження)
Оптимізація освітнього процесу	<ul style="list-style-type: none"> • функціонування навчальних класів кафедр ЗВО на базі СФР; • формування умов для проходження студентами виробничих (навчальних) практик і стажувань; • забезпечення кваліфікованого керівництва; • контрактно-цільова підготовка магістрів фармації за замовленнями роботодавців (фінансова участь роботодавців у підготовці магістрів фармації для своїх потреб); • мотивація студентів (створення стипендіального фонду, надання грантів); • залучення представників роботодавців до освітнього процесу (читання лекцій, проведення практичних/семінарських занять, керівництво випусковими, кваліфікаційними роботами, участь у державній атестації випускників тощо); • формування тематики чотирьох випускових кваліфікаційних (магістерських) робіт з урахуванням їх актуальності для роботодавців; • виконання практично орієнтованих випускових кваліфікаційних (магістерських) робіт на замовлення роботодавців; • запровадження й організація програм стажування на робочому місці науково-педагогічних працівників і працівників ЗВО на базі роботодавців
Підвищення якості практичної підготовки та працевлаштування випускників	<ul style="list-style-type: none"> • формування об'єднаної інформаційної бази даних СФР для планування всіх видів практик із можливістю подальшого працевлаштування випускників; • моніторинг і прогнозування потреби в магістрах фармації на ринку праці на локальному, регіональному, національному рівнях; • інформування про наявні вакансії та розміщення резюме студентів на інформаційному порталі ЗВО (сайти закладу та структурних підрозділів); • сприяння постійному і тимчасовому (наприклад, на час канікул, у позанавчальний час) працевлаштуванню студентів в аптечних закладах і на підприємствах фармацевтичної промисловості; • сприяння реалізації студентських підприємницьких ініціатив і бізнес-проектів на базі роботодавців;

Таблиця 5.3 (продовження)

1	2
	<ul style="list-style-type: none"> • надання допомоги зі складання резюме, підготовка до співбесіди, тестування; • розроблення технології планування професійної кар'єри
Покращення науково-дослідної діяльності	<ul style="list-style-type: none"> • виконання спільної з роботодавцями науково-дослідної роботи, зокрема із залученням студентської науки; • використання матеріально-технічної бази роботодавців для проведення наукових досліджень; • виконання спільних наукових досліджень за профілем виробничої діяльності роботодавців; • упровадження результатів наукових досліджень у практичну діяльність; • виконання наукових робіт працівниками підприємств під керівництвом провідних науковців ЗВО
Розвиток інноваційної інфраструктури ЗВО	<ul style="list-style-type: none"> • створення спільних навчально-виробничих і дослідних підрозділів на підприємствах (бізнес-інкубатори, технопарки, венчурні підприємства тощо); • упровадження дуальної освіти; • створення спільних наукоємних компаній; • модернізація виробничого і навчального обладнання за передовими технологіями, створення лабораторій; • цільові внески на розвиток ЗВО (ендаументи)
Удосконалення організаційно-методичного аспекту взаємодії	<ul style="list-style-type: none"> • координація й розвиток взаємодії з роботодавцями; • уведення представників роботодавців до складу Вченої ради ЗВО; • створення в ЗВО Ради роботодавців як дорадчо-консультативного органу; • формування позитивного іміджу роботодавців (розміщення логотипів, підготовка презентаційних стендів, публікації про співпрацю); • участь роботодавців у профорієнтаційній роботі та залучення до професійних форумів; • проведення освітніх та кар'єроформувальних заходів

Формуванню іміджу роботодавців сприяє розміщення презентаційних стендів СФР у ЗВО, обмін логотипами на сайтах, створення відеотеки від роботодавців для використання в освітньому процесі. Результати реалізації організаційних заходів у НФаУ, які ми запропонували на підставі проведених досліджень, наведені в таблиці 5.4.

Таблиця 5.4

**Динаміка організаційних заходів співпраці НФаУ та роботодавців
(запропоновані й упроваджені)**

Характеристика / назва показника	Кількість					
	2015 рік	2016 рік	2017 рік	2018 рік	2019 рік	
1	2	3	4	5	6	7
Інформаційна діяльність						
• розміщення логотипів підприємства	10	12	14	41	48	↑
• підготовка інформаційних стендів	–	2	6	11	16	↑
Залучення працівників підприємств до навчального процесу (читання лекцій, проведення занять на базі підприємства та НФаУ)						
• заходи на базі НФаУ	10	13	11	10	10	↑
• лекції на базі НФаУ	2	5	3	5	6	↑
• заходи на базі підприємства	5	17	23	72	79	↑
Організація практичної підготовки студентів						
• практика	333	297	307	278	278	↑
• бази практики	302	219	191	179	215	↑
Залучення провідних фахівців від підприємств до науково-практичних заходів, які сприяють підвищенню якості практичної підготовки, визначають напрями співпраці, позитивно впливають на працевлаштування випускників						
• науково-практичні конференції з практики за участю представників баз практики «Актуальні питання практичної підготовки студентів в Україні та за кордоном»	1	1	1	1	1	–
• робочі наради за участю керівників практики від баз із метою забезпечення кваліфікованого керівництва практикою	–	1	1	2	2	–
• Ярмарок вакансій за участю роботодавців різних регіонів України	1	1	1	1	1	–
• круглі столи з керівництвом підприємств із метою обговорення пріоритетних напрямів співпраці	–	1	–	2	2	–
• спеціальності, на які впроваджено практичні заняття на базі закладу практичної фармації	3	4	4	5	5	–
• розроблення комплексних програм співпраці з роботодавцями з метою задоволення потреби компанії у кваліфікованих фахівцях	–	–	3	6	6	–
• формування комп'ютерної бази даних про підприємства для проходження всіх видів практики з метою надання студентам можливості вибору місць практики через Інтернет	–	–	24 % практик	32 % практик	39 % практик	↑

Для оцінювання результативності забезпечення взаємодії ЗВО та роботодавців пропонуємо використовувати показники, наведені в

таблиці 5.5.

Таблиця 5.5

Показники результативності співпраці ЗВО та роботодавців

Характеристика / назва показника	Заплато- ване значення	Періодич- ність вимірю- вання	Реєстрація результатів вимірювання	Відпові- дальний за вимірювання	Рівень аналізу
Повнота забезпечення базами практики	не < ніж на 100 %	1 раз на рік	протокол оціню- вання результа- тивності СУЯ	завідувач ВПСП	Ректорат
Кількість науково- практичних заходів із підвищення якості практичної підготовки і сприяння працевлаштуванню	не менше за поперед- ній н.р.	1 раз на рік	протокол оцінювання результативності СУЯ	завідувач ВПСП	Ректорат
Кількість фахівців, залучених до освітньої діяльності	не менше за попередній н.р.	1 раз на рік	протокол оцінювання результативності СУЯ	завідувач ВПСП	Ректорат
Повнота забезпечення місцями працевлаштування	не < ніж на 100 %	1 раз на рік	протокол оцінювання результативності СУЯ	завідувач ВПСП	Ректорат
Рівень задоволеності випускників першим робочим місцем (визначається за 5-бальною шкалою за допомогою анкетування випускників)	не нижче за 3,5 бала	1 раз на рік	протокол оцінювання результативності СУЯ	соціолог відділу управління якістю	Ректорат

Із метою оцінювання результативності процесу та рівня підготовки магістра фармації рекомендуємо застосувати різні засоби діагностики, які дозволяють здійснити поглиблений аналіз сформованості професійних якостей претендента на посаду.

Підбиваючи підсумки, наголосимо, що запропоновані напрями співпраці ЗВО з роботодавцями ґрунтуються на засадах довгострокового партнерства і мають на меті підвищення рівня якості практичної та фахової підготовки відповідно до вимог сучасного ринку праці.

5.3 Розроблення методичних підходів до моніторингу працевлаштування випускників закладів вищої освіти фармацевтичного спрямування

Результативність діяльності ЗВО визначають якістю підготовки випускників, їх професійною компетентністю і відповідністю вимогам роботодавців та працевлаштуванням на ринку праці. Згідно зі стратегічними цілями і завданнями, визначеними Концепцією діяльності ЗВО у розділі «Працевлаштування випускників та соціальне партнерство», актуальним є проведення маркетингових досліджень ринку праці й ринку освітніх послуг, створення належних умов для покращення практичної підготовки студентів, розширення й удосконалення системи «заклад вищої освіти – роботодавець – студент» та змісту практичної підготовки відповідно до потреб і запитів ринку освітніх послуг і ринку трудових ресурсів [160, 165, 181, 211].

Створення умов ефективного працевлаштування випускників ЗВО передбачає взаємодію закладів із державними й науковими структурами (МОН України, МОЗ України, Міністерство праці та соціальної політики України, Державний комітет статистики, Інститут інформаційних технологій), налагодження партнерських зв'язків із роботодавцями, співпрацю з рекрутинговими компаніями тощо. Опрацювання нормативно-правових документів із питань працевлаштування уможливило визначення сучасних напрямів сприяння працевлаштуванню й моніторингу його ефективності, до яких належать удосконалення механізму працевлаштування випускників і системи обліку; запровадження постійного моніторингу стану працевлаштування випускників для відстеження їхнього кар'єрного просування; застосування комп'ютерних технологій для автоматизованого збору інформації ЗВО про працевлаштування випускників; забезпечення щорічного квотування першого робочого місця для випускників закладів; визначення кількості випускників ЗВО, які підтвердили своє працевлаштування протягом трьох років, із метою надання та підтвердження

статусу національного закладу вищої освіти [93, 229–230, 248, 259, 261, 273–274].

Моніторинг дає змогу отримати актуальну, оперативну і достовірну інформацію, що зумовлює розширення меж його використання для оцінювання стану ринку освітніх послуг й удосконалення системи управління освітнім процесом вЗВО.

В інформаційному просторі наведені результати наукового обґрунтування теоретичних і прикладних аспектів застосування моніторингу професійної діяльності фахівців різних галузей [43, 96, 178, 185, 221], визначення відповідності освітніх послуг потребам ринку праці [21–22, 144, 220, 251], вивченню попиту на фахівців у сфері фармації [21], розроблення критеріїв і показників оцінювання ефективності діяльності й результативності управління ЗВО з урахуванням показників працевлаштування [23, 88, 219, 232], опрацювання принципів, методології й індикаторних показників у визначенні рейтингів ЗВО [71, 185], аналіз проблем зовнішнього оцінювання студентів закладів [96].

Запровадження системи моніторингу працевлаштування, аналоги якої активно використовують за кордоном, дозволяє отримати інформацію про успішність випускників ЗВО, складником якої є працевлаштування. Наприклад, Financial Times щорічно публікує глобальний рейтинг освітніх закладів у сфері бізнесу та економіки, до якого входить відсоток працевлаштування (протягом трьох місяців після випуску), факти підвищення на посаді, середня заробітна плата (за рік і три роки) та зростання заробітної плати протягом року (у відсотках). Рейтинг урахує відсоткове співвідношення випускників, які влаштувалися на роботу завдяки допомозі ЗВО, і таких, які знайшли її самостійно.

Завданнями впровадження системи моніторингу працевлаштування магістрів фармації є удосконалення механізму формування державного замовлення на підготовку магістрів фармації; оптимізація взаємодії представників ринку праці та ЗВО; формування реєстру випускників ЗВО й

інформаційної бази щодо реального стану їх працевлаштування; контроль дотримання вимог законодавства під час працевлаштування випускників органами державного управління, ЗВО, роботодавцями; контроль працевлаштування випускників, які навчалися за державним замовленням; систематичний аудит системи працевлаштування й установлення чинників, що впливають на його ефективність; виявлення й мінімізація ризиків, пов'язаних із неефективним працевлаштуванням.

За результатами проведених досліджень ми встановили, що ефективність працевлаштування випускників ЗВО залежить від значної кількості чинників, зокрема: початковий рівень (якість) підготовки абітурієнтів, їх мотивація та самовизначення при виборі професії; відповідність освітніх програм освітнім стандартам і вимогам роботодавців; активність студентів та їх задоволеність якістю наданих ЗВО освітніх послуг; кваліфікація науково-педагогічних працівників ЗВО; діяльність ЗВО щодо сприяння працевлаштуванню випускників; дисбаланс на національному ринку праці в регіональному розрізі – стан розвитку регіону, у якому розташовано ЗВО; розбіжність між реальними потребами ринку праці й наявними статистичними даними щодо працевлаштування випускників; невиправдані вимоги випускників до умов праці й очікуваних прибутків, хибні уявлення про специфіку обраної професії; дискримінаційні процеси на ринку праці (гендерна нерівність, застосування роботодавцями випробувального терміну); низька територіальна мобільність у країні (відсутність житла за місцем обраного працевлаштування, небажання виїжджати з рідної місцевості та від родини) тощо.

Ураховуючи наведені чинники, ми розробили модель механізму моніторингу працевлаштування випускників ЗВО, кожен етап якого має певні цілі й завдання. Підґрунтям запропонованого механізму є наскрізне практичне навчання: практика→інтернатура→працевлаштування.

До проведення моніторингу працевлаштування, на наш погляд, доцільно залучати громадські організації (наприклад, асоціацію «Виробники ліків України», Аптечну професійну асоціацію України, Всеукраїнську фармацевтичну палату, Громадську спілку «Всеукраїнська фармацевтична

спілка «ФармУкраїна»», Асоціацію виробників інноваційних ліків «АПРад», Громадську спілку «Фармацевтична Ліга України» тощо).

Моніторинг працевлаштування передбачає розроблення методології його проведення, обробку й аналіз отриманої інформації, що ґрунтується на системі зворотного зв'язку між основними учасниками, якими є випускники та їхні батьки, ЗВО, роботодавці та державні органи. Створення методології системи моніторингу працевлаштування ґрунтується на виборі методів проведення дослідження, зокрема, методу опитування (дистанційне й особисте опитування, анкетування, поглиблене інтерв'ю), експертне оцінювання, спостереження. Ми запропонували модель моніторингу працевлаштування (рис. 5.7). Вивчення кар'єрного зростання випускників після закінчення ЗВО ґрунтується на результатах анкетування випускників і роботодавців із метою розроблення напрямів удосконалення фахової підготовки працевлаштованих випускників закладів, отримання рекомендацій щодо оновлення освітніх програм ЗВО.

Анонімне анкетування випускників доцільно проводити після закінчення інтернатури та через один рік. Це дає можливість оцінити працевлаштування випускників за отриманою спеціальністю, ступінь задоволеності молоді місцем роботи, визначити чинники низького працевлаштування, переваги й очікування, які є у випускників щодо їхнього працевлаштування та кар'єрного зростання. Отримана інформація дасть змогу виявити і спрогнозувати кадрові потреби, сформулювати перелік актуальних компетенцій магістрів фармації та їхньої професійної підготовки.

Реєстр випускників повинен містити таку інформацію: ПІБ випускника; дата народження; ідентифікаційний номер облікової картки платника податків; рік закінчення ЗВО, галузь знань, спеціальність, освітня програма; місце працевлаштування, посада. Для верифікації даних передбачається використання незалежної інформації, яку отримують завдяки взаємодії з Пенсійним фондом або Державною фіскальною службою. Зауважимо, що ведення реєстрів випускників практикується і за кордоном, наприклад, у Фінляндії є «Студентські реєстри», у США – «Інтегрована база даних випускників освітніх закладів».

Рис. 5.7. Модель моніторингу працевлаштування випускників ЗВО

Окремо визначають тих, хто перебуває на службі у лавах Збройних сил України, але продовжує навчання (магістратура, аспірантура, друга вища освіта, інтернатура), перебуває на обліку в Державній службі зайнятості як безробітний, перебуває у відпустці по догляду за дитиною, має інвалідність тощо).

Підґрунтям моніторингу є наскрізне практичне навчання: практика, інтернатура, працевлаштування. Більшість підприємств зацікавлені саме в такій співпраці. Ми запропонували етапи працевлаштування (рис. 5.8). Із рисунка видно, що адаптація до професійної діяльності магістрів фармації починається з ознайомлення з первинною посадою під час практичної підготовки студентів протягом усього періоду навчання, продовжується під час інтернатури й працевлаштування в конкретному фармацевтичному закладі.

Узагальнення даних наукової літератури [1, 22, 55, 66, 86, 89, 168, 178] уможливило визначення показників, що свідчать про результативність працевлаштування випускників ЗВО, які було покладено в основу для вивчення індикаторів працевлаштування магістрів фармації (табл. 5.6) [71].

Після опрацювання й узагальнення отриманих даних здійснюють аналіз реального працевлаштування, розрахунок індикаторів працевлаштування та прогнозування перспектив кар'єрного зростання випускників.

Для оптимізації визначення результативності працевлаштування доцільно регулярно заповнювати форму звітності про результативність, у якій вказують індикатори результативності, оптимальний і фактичний рівень, а також заходи, яких необхідно вжити для покращення працевлаштування випускників ЗВО. На підставі узагальнення результатів опитування випускників НФаУ ми побудували профіль результативності їх працевлаштування (рис. 5.9).

Результати моніторингу в подальшому доцільно застосовувати для планування кадрових потреб галузі, визначення попиту на випускників різних спеціальностей тощо.

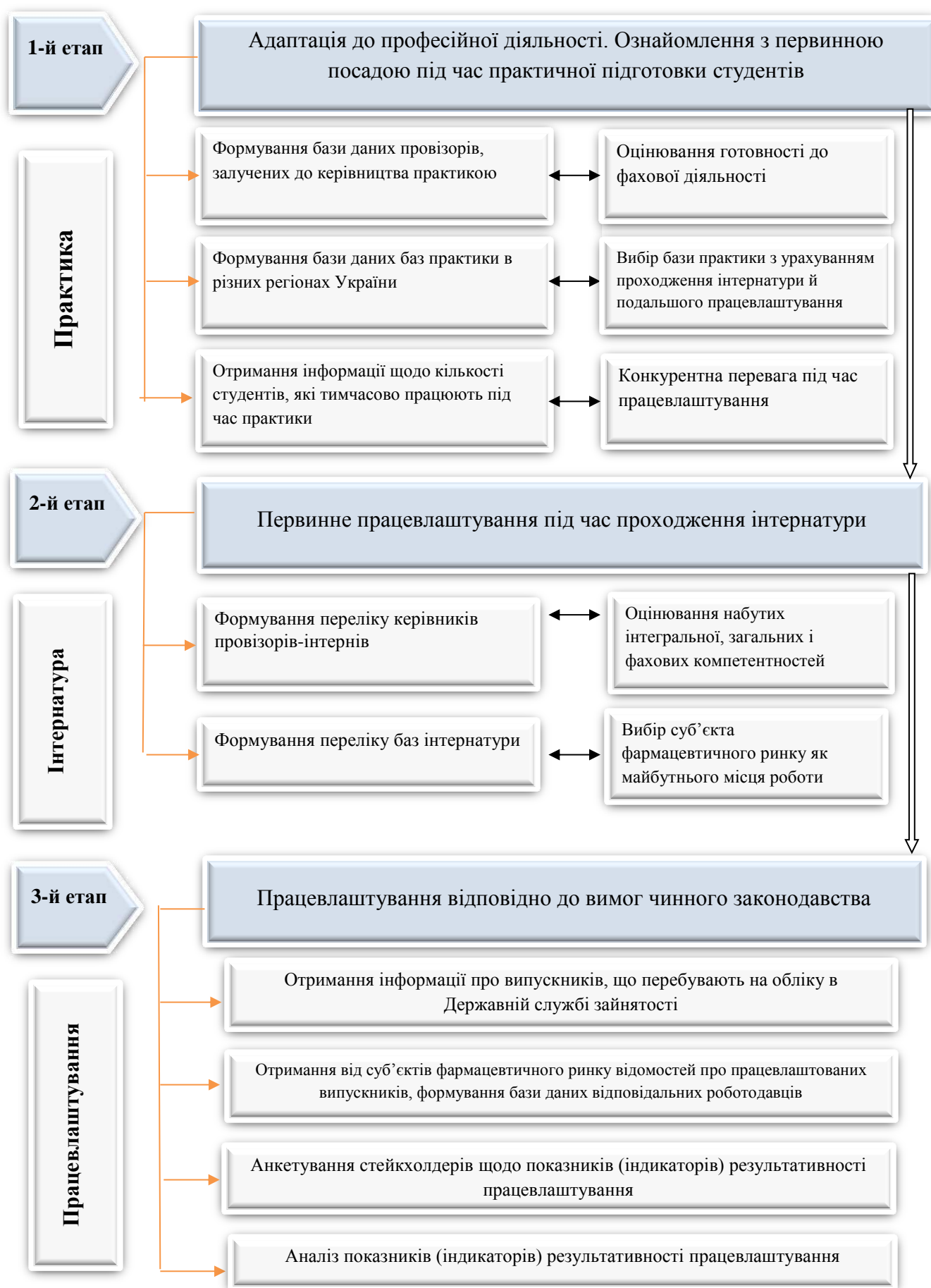

Рис. 5.8. Запропоновані етапи працевлаштування магістрів фармації

Таблиця 5.6

Індикатори оцінювання результативності працевлаштування магістрів фармації

Індикатор	Оптимальний рівень		Оцінювання рівня працевлаштування		
	бал	оцінка	3 бали	2 бали	1 бал
Відсоток випускників, які працюють за фахом	3	100 %	75–100 %	40–74 %	0–39 %
Широта географії працевлаштування (% охоплення території України)	2	60 %	75–100 %	40–74 %	0–39 %
Посада випускників	2	провізор	завідувач	провізор	фармацевт
Термін перебування на первинній посаді	2	0,6 року	2 рік	0,6 року	0,3 року
Рівень заробітної плати	2	середньо-галузовий	вище галузевої	дорівнює середньо-галузовій	нижче середньо-галузевої
Самооцінка готовності випускників до професійної діяльності	3	3 бали	високий	середній	низький
Задоволеність місцем працевлаштування	3	3 бали	високий	середній	низький
Задоволеність роботодавців рівнем підготовки випускників	3	3 бали	високий	середній	низький

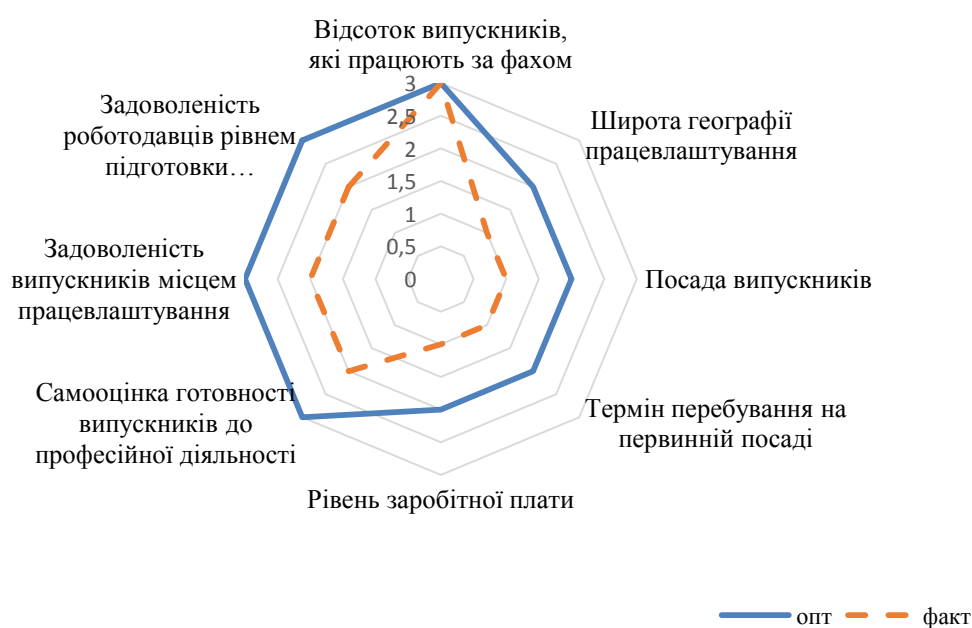

Рис. 5.9. Профіль результативності працевлаштування
випускників НФаУ

Із метою мінімізації витрат часу і трудовитрат на здійснення моніторингу працевлаштування ми запропонували програмне забезпечення цього процесу за допомогою онлайн-форми «Моніторинг працевлаштування випускників» (рис. 5.10).

Моніторинг працевлаштування випускників закладу вищої освіти

Інформація про випускника
Зазначтеся, будь ласка, (ім'я, по батькові (за наявності), адреса електронної пошти, контактний телефон, спеціальність/спеціальна програма, рік закінчення ЗВО)

Статус випускника
Надіслати варіанти відповідей: працевлаштування за спеціальністю, проходження інтернатури, продовження навчання (магістратура), продовження навчання (аспірантура), продовження навчання (друга вища освіта), відпустка по догляду за дитиною, військова служба, виїзд за кордон, працевлаштування в іншій галузі (не за спеціальністю), перебування на обліку в Державній службі зайнятості, у пошуку роботи, (індикатор – наявність відповідної відповіді, як і заповнює за формою)

Місце працевлаштування, посада, термін перебування на останній посаді
Надіслати варіанти відповідей: аптека; оптова фармацевтична фірма (дистриб'ютор); підприємство фармацевтичної промисловості; лікарня ЗОЗ; ЗОЗ; підприємство лінійної фармацевтичної компанії в Україні; лабораторія з аналізу крові; лікарська аптека (індикатор – посада патронаж, термін перебування на останній посаді)

Назва місця працевлаштування
Пропонуються варіанти назви місця працевлаштування, запропоноване розширення (область, місто) (індикатор – дієточа в назві місця працевлаштування, відсоток оцінки території України)

Фактори впливу на вибір місця працевлаштування
Надіслати варіанти відповідей: висока зарплата, наявність системи персоналу (заповнювач), можливість постійного розвитку, високий бренд компанії, перспективні можливості у трудовому житті, висока якість медичного обладнання, зручний графік роботи, політична ситуація, роботодавця

Рівень зарплатної плати
Надіслати варіанти відповідей: висока зарплата, висока зарплата, висока зарплата, висока зарплата, висока зарплата (індикатор – рівень зарплатної плати)

Рівень готовності випускника до професійної діяльності
Надіслати варіанти відповідей: висока готовність до професійної діяльності, висока готовність до професійної діяльності, висока готовність до професійної діяльності, висока готовність до професійної діяльності, висока готовність до професійної діяльності (індикатор – рівень готовності до професійної діяльності)

Оцініть, наскільки вам подобається працювати на місці працевлаштування
Надіслати варіанти відповідей: 1 2 3 4 5
Найвищий рівень задоволеності
Найнижчий рівень задоволеності

Які напрями підготовки найбільш використовуються у професійній діяльності
Надіслати варіанти відповідей: висока готовність до професійної діяльності, висока готовність до професійної діяльності, висока готовність до професійної діяльності, висока готовність до професійної діяльності, висока готовність до професійної діяльності (індикатор – рівень готовності до професійної діяльності)

Рис. 5.10. Google-форма «Моніторинг працевлаштування»

Зазначена форма містить таку інформацію:

- ПІБ випускника, спеціальність/освітня програма;
- статус випускника: працевлаштування за спеціальністю; проходження інтернатури; продовження навчання (магістратура); продовження навчання (аспірантура); продовження навчання (друга вища освіта); відпустка по догляду за дитиною; військова служба; виїзд за кордон; працевлаштування в іншій галузі (не за спеціальністю); перебування на обліку в Державній службі зайнятості; у пошуку роботи;
- рівень задоволеності місцем працевлаштування;
- місце працевлаштування: аптека; оптова фармацевтична фірма (дистриб'ютор); підприємство фармацевтичної промисловості;

клінічний ЗОЗ; ЗВО; представництво іноземної фармацевтичної компанії в Україні; лабораторія з контролю якості ЛЗ;

- назва місця працевлаштування; територіальне розміщення місця працевлаштування (область, місто);

- фактори, які вплинули на вибір місця працевлаштування після закінчення університету: висока заробітна плата; мотиваційна система персоналу (заохочення); можливість кар'єрного зростання; відомий бренд компанії; сприятливий мікроклімат у трудовому колективі; робота в міжнародному середовищі; зручний графік роботи; позитивний імідж роботодавця;

- напрями підготовки, які були найбільш актуальними для професійної діяльності (медична; організаційно-економічна; технологічна; хімічна; фармакологічна; соціально-психологічна).

Отже, метою моніторингу працевлаштування випускників ЗВО є отримання даних про кількість випускників, які працюють за фахом, і регіони їхнього працевлаштування, аналіз пріоритетних місць працевлаштування за видами діяльності суб'єктів фармацевтичного ринку й формування реєстру студентів та роботодавців.

Висновки до розділу 5

1. Запропоновано методику діагностики сформованості компетентностей у процесі практичної підготовки, до яких на підставі проведеного анкетування роботодавців, НПП та студентів віднесено інструментальні, міжособистісні та системні компетентності. Інструментальна компетентність, сформована магістрами фармації під час практичної підготовки, передбачає володіння іноземною мовою, здатність знаходити й аналізувати інформацію, навички роботи з комп'ютером, письмової й усної комунікації в професійній сфері, планування й управління часом; до міжособистісних компетентностей належать командоорієнтованість, здатність спілкуватися та співпрацювати з фахівцями інших галузей, навички міжособистісних відносин, турбота про якість, прихильність до етичних цінностей; системні компетентності полягають у

здатності адаптуватися до нових ситуацій, відповідальності, креативності, здатності вчитися самостійно, здатності застосовувати знання на практиці, самостійності, цілеспрямованості.

За допомогою таксономічного аналізу пропонуємо визначати комплексну та інтегральну величину компетентностей із метою розроблення заходів щодо покращення організації практичної підготовки магістрів фармації. Ми розробили шкали величин інтегральної компетентності магістра фармації: 0–0,49 – низький рівень сформованості компетентностей; 0,5–0,84 – середній рівень сформованості компетентностей; 0,85–1,0 – високий рівень сформованості компетентностей. За результатами розрахунків визначено: інтегральна величина у 2019 р. збільшилася порівняно з 2016 р. на 4,23 %, інструментальна компетентність – на 1,47 %, міжособистісна – на 7,04 %, системна – на 8,22 %; показники віднесено до середнього рівня сформованості компетентностей, які вимагають розроблення та впровадження певних напрямів удосконалення підготовки магістрів фармації.

2. Розроблено комплекс інноваційних заходів з удосконалення організації практичної підготовки магістрів фармації: формування об'єднаної комп'ютерної бази даних підприємств для проходження усіх видів практик; поглиблення взаємодії з галузевими підприємствами; удосконалення навчально-методичних матеріалів із практики; системи контролю за перебігом виконання програми практики та системи керівництва практикою студентів на підприємствах; формування творчих зв'язків із закордонними фармацевтичними факультетами; створення фармацевтичного порталу з працевлаштування та проведення моніторингу запитів ринку та працевлаштування випускників ЗВО. Упровадження запропонованих заходів дозволяє взаємоув'язати цілі освітнього процесу з цілями підприємства-бази практики, покращити зв'язок професійно-практичної підготовки студентів із теоретичною, залучити роботодавців до оцінювання якості освітнього процесу ЗВО тощо.

3. Обґрунтовано актуальність розроблення програми співпраці ЗВО з

роботодавцями. На підставі анкетування досліджено мотиви, якими керуються роботодавці в процесі прийняття рішення про співпрацю з ЗВО. Так, 76,5 % респондентів бажають отримати кваліфікованого фахівця, 71,4 % сподіваються на доступ до кваліфікованих трудових ресурсів, 70,6 % – співпраця – складник, який дозволяє сформувати позитивний імідж роботодавцю. За результатами анкетування визначено освітні та кар'єроформувальні форми співпраці: наставництво (73,1 %), тренінги (71,4 %), презентація компанії (67,2 %), стажування (66,4 %) та круглі столи (61,3 %).

4. Створено модель співробітництва ЗВО з роботодавцями фармацевтичного сектора галузі ОЗ, у якій наведено мету співпраці закладу з роботодавцями та Ради роботодавців, напрями, форми та результати співпраці. Запропоновано напрями співпраці ЗВО з роботодавцями, серед яких найбільш вагомими є удосконалення змісту освіти, оптимізація освітнього процесу, підвищення рівня якості практичної підготовки і працевлаштування випускників, покращення науково-дослідної діяльності, розвиток інноваційної інфраструктури, удосконалення організаційно-методичного аспекту взаємодії.

5. Запропоновано показники оцінювання результативності забезпечення взаємодії ЗВО та роботодавців: повнота забезпечення базами практики, кількість науково-практичних заходів щодо підвищення рівня якості практичної підготовки і сприяння працевлаштуванню, кількість фахівців, залучених до освітньої діяльності, повнота забезпечення місцями працевлаштування, рівень задоволеності випускників першим робочим місцем, які унаочнюють результати співпраці та дозволяють покращити якість підготовки магістрів фармації.

6. Розроблено методичні підходи до моніторингу працевлаштування випускників ЗВО, завданнями якої є удосконалення механізму формування державного замовлення на підготовку магістрів фармації, оптимізація взаємодії представників ринку праці та ЗВО, контроль працевлаштування випускників, які навчалися за державним замовленням, систематичний аудит системи

працевлаштування й установлення чинників, що впливають на його ефективність, виявлення й мінімізація ризиків, пов'язаних із неефективним працевлаштуванням. Запропоновано модель моніторингу працевлаштування випускників ЗВО, яка складається із семи етапів: вибір методів проведення дослідження моніторингу працевлаштування, формування реєстру випускників, організація та збирання даних, опрацювання та верифікація даних про працевлаштування магістрів фармації, розрахунок індикаторів працевлаштування й аналізу отриманих даних, підготовка звіту й формулювання рекомендацій, коригування й контроль системи моніторингу працевлаштування.

7. Визначено три етапи працевлаштування магістрів фармації: 1) адаптація до професійної діяльності, ознайомлення з первинною посадою під час практичної підготовки студентів; 2) первинне працевлаштування під час проходження інтернатури; 3) працевлаштування відповідно до вимог чинного законодавства. Запропоновано показники (індикатори) працевлаштування випускників ЗВО, до яких належать відсоток випускників, які працюють за фахом; широта географії працевлаштування; посада випускників; термін перебування на першій посаді; рівень заробітної плати; оцінювання готовності випускника до професійної діяльності; самооцінка готовності випускників до професійної діяльності; задоволеність місцем працевлаштування; задоволеність роботодавців рівнем підготовки випускників. На підставі проведених досліджень і побудови профілю працевлаштування магістрів фармації визначено, що такі індикатори, як термін перебування на первинній посаді, посада випускника та рівень заробітної плати знаходяться на мінімальному рівні та потребують впровадження запропонованих напрямів удосконалення освітнього процесу.

8. Із метою мінімізації витрат часу і трудовитрат на здійснення моніторингу працевлаштування магістрів фармації запропоновано онлайн-форми «Моніторинг працевлаштування випускників».

Результати експериментальних досліджень цього розділу висвітлені в таких публікаціях:

1. Barkovska O., Ogar' S., Rohulia O. Scientific and practical substantiation of the directions of mutual cooperation of higher education institutions with employers of pharmaceutical sector of health care industry. *ScienceRise: Pharmaceutical Science*. 2018. № 4 (14). P. 14–19 (*особистий внесок – опрацювання наукових джерел, розроблення напрямів співпраці, участь в опрацюванні й узагальненні результатів, написання статті*).

2. Барковська О. Я., Рогуля О. Ю., Лебединець В. О., Огарь С. В. Теоретико-методичні підходи до впровадження системи моніторингу працевлаштування провізорів. *Управління, економіка та забезпечення якості в фармації*. 2019. № 2 (58). С. 6–15 (*особистий внесок – опрацювання наукових джерел, розроблення системи моніторингу працевлаштування, участь в обробленні й узагальненні результатів, написання статті*).

3. Котвіцька А. А., Крутських Т. В., Барковська О. Я., Огарь С. В., Рогуля О. Ю. Методичні підходи до моніторингу працевлаштування випускників закладу вищої освіти : метод. рек. Харків, 2019. 24 с. (*особистий внесок – опрацювання наукових джерел, розроблення методики моніторингу працевлаштування випускників, написання методичних рекомендацій*).

4. Котвіцька А. А., Крутських Т. В., Барковська О. Я., Огарь С. В., Рогуля О. Ю. Науково-практичне обґрунтування програми взаємного співробітництва закладу вищої освіти та підприємств-роботодавців : метод. рек. Харків, 2019. 23 с. (*особистий внесок – опрацювання наукових джерел, розроблення програми співпраці закладу вищої освіти та роботодавців, написання методичних рекомендацій*)).

5. Крупеня В. І., Огарь С. В., Барковська О. Я. Організація практики з урахуванням вимог соціального партнерства. *Дерматологія та венерологія*. 2011. Вип. 2. С. 36–37 (*особистий внесок – розроблення організаційних засад практики в умовах соціального партнерства*).

6. Огарь С. В., Барковська О. Я. Розвиток соціального партнерства при

організації практики в НФаУ. *Новий колегіум*. 2008. Вип. 4. С. 18–19 (особистий внесок – літературний пошук, дослідження соціального партнерства під час організації практики на прикладі ЗВО, написання статті).

7. Черних В. П., Огарь С. В., Барковська О. Я. Виробнича практика крок до працевлаштування. *Підсумки навчально-виробничої практики студентів випускного курсу спеціальності фармація* : тез. доп. конф. за результатами практики, м. Харків, 22 квіт. 2009 р. Харків : Вид-во НФаУ, 2009. С. 3–4.

8. Барковська О. Я., Огарь С. В. Конференції як засіб удосконалення практичної підготовки студентів НФаУ. *Формування професійної компетентності студентів під час проходження навчально-виробничої практики* : матеріали конф. за підсумками практики студентів НФаУ, м. Харків, 29 берез. 2012 р. Харків : НФаУ, 2012. С. 3.

9. Огарь С. В., Барковська О. Я. Професійно-практична підготовка провізорів та її інноваційний розвиток у форматі «Університет – Працедавці». *Кредитно-модульна система організації навчального процесу у вищих медичних (фармацевтичному) навчальних закладах України на новому етапі* : матеріали X Ювілейної всеукр. навч.-наук. конф. з міжнар. участю, м. Тернопіль, 18–19 квіт. 2013 р. Тернопіль : ТДМУ, 2013. Ч. 1. С. 572–573.

10. Барковська О. Я., Огарь С. В. Науково-практичні напрями підвищення якості практичної підготовки майбутніх провізорів. *Фармація XXI століття: тенденції та перспективи* : матеріали VIII Нац. з'їзду фармацевтів України, м. Харків, 13–16 верес. 2016 р. Харків, 2016. Т. 2. С. 324.

11. Гавриш Н. Б., Барковська О. Я. Дослідження форм співпраці Національного фармацевтичного університету з аптечними закладами та фармацевтичними підприємствами України. *Relevant issues of modern medicine: the experience of Poland and Ukraine* : international research and practice conference (Lublin, 20–21 October 2017). Lublin, 2017. С. 119–122.

12. Барковська О. Я., Огарь С. В., Рогуля О. Ю. Теоретико-прикладні аспекти формування компетентностей на основі експертного опитування.

Застосування компетентнісного підходу в освітній практиці при викладанні фундаментальних дисциплін : матеріали Всеукр. наук.-метод. інтернет-конф., м. Харків, 24 листоп. 2017 р. Харків : ХНАДУ, 2017. С. 104–105.

13. Огарь С. В., Барковська О. Я. Науково-теоретичні засади формування соціального партнерства закладу вищої освіти з роботодавцями. *Фармацевтична наука та практика: проблеми, досягнення, перспективи розвитку* : матеріали II наук.-практ. інтернет-конф. з міжнар. участю., м. Харків, 27 квіт. 2018 р. Харків : НФаУ, 2018. С. 415.

14. Барковська О. Я., Рогуля О. Ю. Дослідження сучасних напрямів взаємодії освітніх закладів та роботодавців за кордоном. *Актуальні проблеми розвитку галузевої економіки та логістики* : матеріали VI наук.-практ. конф. з міжнар. участю, м. Харків, 25–26 жовт. 2018 р. Харків : НФаУ, 2018. С. 157–159.

ВИСНОВКИ

1. Уперше науково узагальнено та представлено результати вирішення актуальної проблеми – удосконалення організації практичної підготовки магістрів фармації для підвищення їх професійної компетентності та задоволення кадрових потреб суб'єктів фармацевтичного ринку.

2. Досліджено історичні аспекти організації практичної підготовки, яка виступає невід'ємним складником змісту професійної освіти. Уперше визначено історичні періоди становлення й розвитку практичної підготовки студентів за спеціальністю «Фармація». Наведено динаміку обсягів практики магістрів фармації, зміну її видів і розширення баз практики. Проаналізовано нормативно-правову базу з організації практичної підготовки. Вивчено досвід закордонних ЗВО фармацевтичного спрямування.

3. Проаналізовано стан організації практичної підготовки у вітчизняних ЗВО фармацевтичного спрямування. Визначено зміст і складники практичної підготовки та з'ясовано її функції в освітній діяльності. Проаналізовано види й обсяги практики студентів спеціальності 226 «Фармація, промислова фармація» та послідовність її проведення.

4. Досліджено ставлення керівників від баз практики до практичної підготовки. Визначено, що 96,4 % експертів вважають, що практична підготовка покликана забезпечити належний рівень професійної підготовки магістрів фармації. З'ясовано чинники впливу на якість практичної підготовки магістрів фармації. Виявлено труднощі, з якими стикаються керівники практики від баз під час практичної підготовки. Вивчено думки експертів щодо успішності проходження практики. Досліджено рівень задоволеності студентів процесом проходження практики; оцінено результативність проходження практики за відповідями студентів; визначено основні напрями удосконалення організації практичної підготовки за уявленнями студентів. Проаналізовано зовнішні та внутрішні фактори впливу на організацію практичної підготовки у ЗВО.

5. Уперше розроблено систему управління якістю організації практичної підготовки в межах функціонування СУЯ НФаУ, яка є підпроцесом основного процесу системи управління якістю ЗВО. Розроблено нормативно-правові документи з практичної підготовки з урахуванням вимог СУЯ НФаУ.

6. Уперше розроблено процесну модель організації практичної підготовки магістрів фармації. Запропоновано мережевий графік та матрицю відповідальності учасників процесу. Обґрунтовано організаційне забезпечення практичної підготовки магістрів фармації. Удосконалено й впроваджено в діяльність НФаУ сучасне інформаційно-аналітичне забезпечення практичної підготовки. Уперше розроблено електронну базу даних організації практичної підготовки магістрів фармації з використанням сервісів Google Apps.

7. Уперше запропоновано науково-практичні підходи до оцінювання ризиків практичної підготовки магістрів фармації. Визначено причини появи ризиків на підставі результатів SWOT-аналізу освітнього середовища. Ідентифіковані види ризиків практичної підготовки та розроблено методику їх оцінювання. Побудовано матрицю поділу ризиків за ймовірністю виникнення ризику та впливом на можливість досягнення цілей практичної підготовки. З'ясовано, що до ризиків із високою ймовірністю виникнення і великим впливом, яким необхідно приділити максимальну увагу, належать зовнішні економічні ризики; до групи ризиків, які мають середній вплив на результати практичної підготовки, але потребують мінімізації, віднесено технологічні, кадрові (внутрішні), організаційні ризики та контингент-ризик. Рекомендовано заходи мінімізації негативного впливу зовнішніх і внутрішніх ризиків на якість практичної підготовки магістрів фармації.

8. Опрацьовано діагностику сформованості компетентностей, набутих студентами в процесі практичної підготовки. Відібрано компетентності та якості, вироблені під час практичної підготовки магістрів фармації. Розроблено й опрацьовано методику оцінювання компетентностей,

сформованих у процесі практичної підготовки магістрів фармації. Розраховано величину комплексних компетентностей та інтегральну величину компетентностей магістрів фармації. Розроблено шкалу для інтерпретації інтегральної величини компетентностей. Установлено, що величина інтегральної компетентності магістрів фармації складає 0,72, що свідчить про середній рівень сформованості компетентностей і доцільність впровадження напрямів удосконалення практичної підготовки магістрів фармації.

9. Розроблено комплекс інноваційних заходів з удосконалення організації практичної підготовки магістрів фармації, які дозволять виконати низку стратегічних завдань у системі планування практичної підготовки магістрів фармації. Визначено, що основним мотивом співпраці роботодавців з ЗВО (76,5%) є підготовка фахівців відповідно до потреб фармацевтичного сектора галузі ОЗ. Розроблено та впроваджено програму співробітництва ЗВО з роботодавцями, створено модель їх взаємодії на основі сучасних форм і напрямів співпраці, які можуть бути використані в системі підготовки магістрів фармації; визначено показники результативності співпраці ЗВО та роботодавців. Розроблено Положення про Раду роботодавців у НФаУ.

10. Уперше запропоновано систему моніторингу працевлаштування випускників ЗВО фармацевтичного спрямування, яка дозволяє отримати інформацію про їх успішність на ринку праці. Розроблено й опрацьовано методику проведення моніторингу працевлаштування на прикладі НФаУ. Сформовано індикатори оцінювання результативності працевлаштування випускників ЗВО. Розроблено і апробовано проведення моніторингу працевлаштування випускників НФаУ за допомогою Google-форми «Моніторинг працевлаштування випускників». Запропоновано оцінювання результативності та побудовано профіль результативності працевлаштування випускників НФаУ.

11. Соціально-економічна значущість отриманих результатів дисертаційних досліджень підтверджена упровадженням запропонованих методичних рекомендацій і розробок у практичну діяльність аптечних закладів, підприємств фармацевтичної промисловості та у освітній процес закладів вищої освіти фармацевтичного спрямування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Архангельский С. И. Учебный процесс в высшей школе, его закономерные основы и методы. Москва : Высш. шк., 1980. 368 с.
2. Барковская О. Я., Крупеня В. И., Гавриш Н. Б. Структурно-содержательные аспекты прохождения практики студентами специальности «Фармация». *Вестник фармации*. 2016. № 3 (73). С. 102–108.
3. Барковська О. Я. Напрями вдосконалення організації навчальної та виробничої практики провізорів. *Якість вищої освіти: вдосконалення змісту та організації практичної підготовки студентів* : матеріали XL Міжнар. наук.-метод. конф., м. Полтава, 25–26 лют. 2015 р. Полтава : ПУЕТ, 2015. С. 150–151.
4. Барковська О. Я. Сучасні критерії відбору баз практики для студентів спеціальності «Фармация». *Актуальні питання практичної підготовки студентів НФаУ в Україні та за кордоном* : матеріали наук.-практ. конф. з практики студентів НФаУ та коледжу НФаУ, м. Харків, 16 квіт. 2015 р. Харків : НФаУ, 2015. С. 12–14.
5. Барковська О. Я., Валігура Ю. Г. Структурно-змістовні аспекти практичної підготовки студентів спеціальності «Фармация». *Актуальні питання практичної підготовки студентів НФаУ в Україні та за кордоном* : матеріали наук.-практ. конф. за підсумками практики студентів НФаУ, м. Харків, 10 квіт. 2014 р. Харків : НФаУ, 2014. С. 22–25.
6. Барковська О. Я., Донченко Н. В. Шляхи удосконалення якості навчально-виробничої практики провізорів. *Проблеми і перспективи працевлаштування випускників вищих навчальних закладів* : матеріали VIII Міжнар. наук.-практ. конф. Донецьк : ДонДУЕТ, 2013. С. 227–229.
7. Барковська О. Я., Огарь С. В. Конференції як засіб удосконалення практичної підготовки студентів НФаУ. *Формування професійної компетентності студентів під час проходження навчально-виробничої практики* : матеріали конф. за підсумками практики студентів НФаУ, м. Харків, 29 берез. 2012 р. Харків : НФаУ, 2012. С. 3.

8. Барковська О. Я., Огарь С. В. Методологічні засади організації виробничої практики студентів галузі знань «Фармація». *Фармацевтичний часопис*. 2013. Вип. 4. С. 116–120.

9. Барковська О. Я., Огарь С. В. Науково-практичні напрями підвищення якості практичної підготовки майбутніх провізорів. *Фармація XXI століття: тенденції та перспективи* : матеріали VIII Нац. з'їзду фармацевтів України, м. Харків, 13–16 верес. 2016 р. Харків, 2016. Т. 2. С. 324.

10. Барковська О. Я., Огарь С. В. Структурно-змістовні аспекти навчально-виробничої практики студентів спеціальності «Фармація». *Фармацевтичний часопис*. 2013. Вип. 4. С. 125–130.

11. Барковська О. Я., Огарь С. В., Гавриш Н. Б. Практична підготовка: понятійно-термінологічний аналіз у системі професійної освіти. *Актуальні питання практичної підготовки студентів НФаУ в Україні та за кордоном* : матеріали наук.-практ. конф. з практики студентів НФаУ та коледжу НФаУ, м. Харків, 14 квіт. 2016 р. Харків : НФаУ, 2016. С. 50–53.

12. Барковська О. Я., Огарь С. В., Рогуля О. Ю. Теоретико-прикладні аспекти формування компетентностей на основі експертного опитування. *Застосування компетентнісного підходу в освітній практиці при викладанні фундаментальних дисциплін* : матеріали Всеукр. наук.-метод. інтернет-конф., м. Харків, 24 листоп. 2017 р. Харків : ХНАДУ, 2017. С. 104–105.

13. Барковська О. Я., Рогуля О. Ю. Дослідження сучасних напрямів взаємодії освітніх закладів та роботодавців за кордоном. *Актуальні проблеми розвитку галузевої економіки та логістики* : матеріали VI наук.-практ. конф. з міжнар. участю, м. Харків, 25–26 жовт. 2018 р. Харків : НФаУ, 2018. С. 157–159.

14. Барковська О. Я., Рогуля О. Ю., Лебединець В. О. Дослідження організаційних аспектів навчальної та виробничої практик в умовах функціонування системи управління якістю закладів вищої освіти на прикладі Національного фармацевтичного університету. *Управління, економіка та забезпечення якості в фармації*. 2018. № 2 (54). С. 14–22.

15. Барковська О. Я., Рогуля О. Ю., Лебединець В. О., Огарь С. В. Теоретико-методичні підходи до впровадження системи моніторингу працевлаштування провізорів. *Управління, економіка та забезпечення якості в фармації*. 2019. № 2 (58). С. 6–15.

16. Барковська О. Я., Школьна О. Н. Практична підготовка студентів спеціальності Фармація 2009 року випуску. *Підсумки навчально-виробничої практики студентів випускного курсу спеціальності фармація* : тез. доп. конф. за результатами практики, м. Харків, 22 квіт. 2009 р. Харків : Вид-во НФаУ, 2009. С. 11–14.

17. Безвух С. В., Стопчак А. Ю. Соціальне партнерство науки і бізнесу: форми взаємодії, проблеми. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2015. Т. 3, № 3. С. 7–14.

18. Бойчевська І. Б. Роль системи дуальної освіти у професійній підготовці молоді у Німеччині. *Порівняльно-педагогічні студії*. 2009. Вип. 2. С. 68–74.

19. Бондарчук О. П. Виробнича практика: порівняльний аналіз підготовки фахівців фармацевтичної галузі. *Галицький лікарський вісник*. 2015. Т. 22, № 2. С. 128–131.

20. Бурлуський С. В. Методичні підходи до функціонування системи забезпечення якості і робочих процесів ВНЗ. *Проблеми та шляхи забезпечення якості економічної освіти в умовах євроінтеграції* : матеріали наук.-метод. конф. Одеса : ОНЕУ, 2015. С. 254–255.

21. Величко Н. О. Збалансування попиту і пропозицій на ринку праці у кваліфікованих робітниках шляхом моніторингу працевлаштування випускників ПТНЗ. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. 2011. Вип. 28. С. 154–159.

22. Величко Н. О. Моніторинг працевлаштування випускників професійно-технічних навчальних закладів: виявлення сильних і слабких сторін у підготовці кваліфікованих робітників. *Науковий вісник Інституту професійно-*

технічної освіти НАПН України. Сер.: Професійна педагогіка. 2011. № 2. С. 4–11.

23. Волкова Н. В. Механізм державного регулювання результативності витрат на освіту. URL: <http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo> (дата звернення: 26.03.2018).

24. Впровадження міжнародних стандартів ISO у вищих навчальних закладах України / Г. О. Сирова та ін. *Фармація XXI століття: тенденції та перспективи* : матеріали VIII Нац. з'їзду фармацевтів України, м. Харків, 13–16 верес. 2016 р. Харків : НФаУ, 2016. Т. 2. С. 370.

25. Вступне слово до Проекту ТЬЮНІНГ – гармонізація освітніх структур у Європі. Внесок університетів у Болонський процес. URL: https://www.unideusto.org/tuningeu/images/stories/documents/General_Brochure_Ukrainian_version.pdf (дата звернення: 24.07.2018).

26. Гавриш Н. Б., Барковська О. Я. Дослідження форм співпраці Національного фармацевтичного університету з аптечними закладами та фармацевтичними підприємствами України. *Relevant issues of modern medicine: the experience of Poland and Ukraine* : international research and practice conference (Lublin, 20–21 October 2017). Lublin, 2017. С. 119–122.

27. Гайдук Н. М., Клос Л. Є., Ставкова С. Г., Беляєва С. Я. Соціальна робота: Практична підготовка студентів на освітньо-кваліфікаційному рівні «бакалавр» : навч. посіб. Львів : Вид-во Львівська політехніка, 2007. 164 с.

28. Галатир И. А. Содержание и организация практической подготовки специалистов высшей квалификации в области социальной педагогики и социальной работы в некоторых странах Европы. *Сборник научных трудов Хмельницкого института социальных технологий Университета «Украина»*. 2010. № 2. С. 66–69.

29. Галій Л. В. Наукове обґрунтування моделі компетенцій провізора аптеки. *Фармаком*. 2009. № 3. С. 58–62.

30. Гаркуша М. І., Сагайдак-Нікітюк Р. В. Дослідження сучасних вимог роботодавців до фахівців фармації в пострадянських країнах. *Сучасні*

досягнення фармацевтичної технології та біотехнології : зб. наук. пр. Харків, 2016. С. 146–150.

31. Георгіянц В. А., Сидоренко Л. В., Бур'ян Г. О. Виробнича практика з фармацевтичної хімії : метод. рек. для студ. 5 курсу фармацевт. факультету. Харків : НФаУ, 2019. 17 с.

32. Городецька В. І., Лебединець В. О., Коваленко С. М. Визначення та аналіз вимог роботодавців до фахівців з управління якістю у фармацевтичному секторі. *Управління, економіка та забезпечення якості в фармації*. 2013. № 5. С. 25–31.

33. Горяча Л. О., Прокопенко Т. С., Котвіцька А. А. Аналіз сучасних тенденцій підготовки фармацевтичних кадрів у країнах світу. *Український журнал клінічної та лабораторної медицини*. 2011. Т. 6, № 4. С. 10–14.

34. Гриневич Л. М. Освітні індикатори для міжнародного оцінювання (на прикладі доповіді «Погляд на освіту 2011: індикатори ОЕСР»). *Теорія та методика управління освітою*. 2011. № 7. URL: http://arhive.nuv.gov.ua/e-journals/ttmuo/2011_7/3.pdf (дата звернення: 20.05.2018).

35. Гриценко І. С., Огарь С. В., Барковська О. Я. Організація практики в Національному фармацевтичному університеті. *Підсумки навчально-виробничої практики студентів випускного курсу спеціальності фармація* : тез. доп. конф. за результатами практики, м. Харків, 22 квіт. 2009 р. Харків : Вид-во НФаУ, 2009. С. 4–6.

36. Гриценко І. А. Педагогічні умови організації виробничого навчання уч-нів ПТНЗ швейного профілю : дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Київ, 2007. 134 с.

37. Гур'янова Л. С. Методи обґрунтування індикаторів у системі управління збалансованістю соціально-економічного розвитку регіонів. *Бізнес Інформ*. 2015. № 9. С. 106–111.

38. Дернова М. Г. Дуальна модель вищої професійної освіти дорослих: європейський досвід. *Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи*. 2014. Вип. 2 (9). С. 137–145.

39. Дмитрієвський Д. І., Огарь С. В., Барковська О. Я. Організація практики за межами України у формі академічного студентського обміну: історія, географія, реалії та перспектива. *Підготовка спеціалістів фармації у вищих навчальних закладах: здобутки та перспективи майбутнього* : матеріали навч.-метод. конф., м. Луганськ, 10 листоп. 2011 р. Луганськ : ДЗ «Луганський державний медичний університет», 2011. С. 40–41.

40. Досвід організації виїзних семінарів на базі ПАТ «Фармак» в рамках виробничої практики з фармацевтичної хімії / К. В. Міськова та ін. *Актуальні питання практичної підготовки студентів НФаУ в Україні та за кордоном* : матеріали наук.-практ. конф. з практики студентів НФаУ та Коледжу НФаУ, м. Харків, 6 квіт. 2017 р. Харків, 2017. С. 28–30.

41. Дудка А. П. Організація виробничої практики у фармацевтичних вузах. *Фармацевтичний журнал*. 1974. № 6. С. 10–14.

42. Завеля А. И., Немченко А. С., Калайчева С. Г., Барковская О. Я. Первый шаг в профессию. *Актуальні питання практичної підготовки студентів НФаУ в Україні та за кордоном* : матеріали наук.-практ. конф. з практики студентів НФаУ та Коледжу НФаУ, м. Харків, 6 квіт. 2017 р. Харків, 2017. С. 43–45.

43. Завражна О. М., Салтикова А. І. Аналіз результатів моніторингу професійної діяльності випускників спеціальності фізика. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2015. № 1. С. 251–259.

44. Задорожный В. Н. Анализ систем с приоритетами методом декомпозиции. *Омский научный вестник*. 2005. № 3 (32). С. 126–132.

45. Задорожный В. Н. Имитационное и статистическое моделирование: учебное пособие. Омск : Изд-во ОмГТУ, 2007. 132 с.

46. Зіменковський Б. С., Гжегоцький М. Р., Солонинко І. І. Досвід управління якістю вищої медичної та фармацевтичної освіти в умовах кредитно-модульної системи організації навчального процесу. *Медична освіта*. 2013. № 2. С. 54–57.

47. Инструкция об организации и проведении учебной и

производственной практики студентов медицинских (фармацевтических) институтов и медицинских факультетов университетов СССР / МЗ СССР. Москва, 1977. 18 с.

48. Івахненко С. М., Барковська О. Я. Система дистанційного координування практичною підготовкою як елемент забезпечення її якості. *Актуальні питання практичної підготовки студентів НФаУ в Україні та за кордоном* : матеріали наук.-практ. конф. за підсумками практики студентів НФаУ, м. Харків, 10 квіт. 2014 р. Харків : НФаУ, 2014. С. 20–22.

49. Історія фармації України / Р. В. Богатирьова та ін. Харків : Прапор; УкрФА, 1999. 800 с.

50. Казакова Н. В. Організаційно-методичні засади педагогічної практики майбутніх учителів початкової школи в умовах ступеневої підготовки : автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Київ, 2005. 22 с.

51. Кайдалова А. В., Посилкіна О. В. Науково-теоретичне обґрунтування методологічного концепту побудови системи якості вищої фармацевтичної освіти. *Фармацевтичний часопис*. 2016. Вип. 3. С. 68–74.

52. Кайдалова А. В., Посилкіна О. В. Освітній процес вищого навчального заклад в межах побудови системи менеджменту якості. *Управління якістю в фармації* : матеріали VIII наук.-практ. конф., м. Харків, 23 трав. 2014 р. Харків : Вид-во НФаУ, 2014. С. 48–49.

53. Кайдалова А. В., Посилкіна О. В. Теоретико-методологічні підходи до оцінювання якості вищої освіти в контексті світових рейтингів вищих навчальних закладів. *Фармацевтичний часопис*. 2015. № 4. С. 76–81.

54. Кайдалова Л. Г. Теоретико-практичне обґрунтування моделі фахівця фармацевтичного профілю на основі компетентнісного підходу. *Проблеми трудової та професійної підготовки* : зб. наук. пр. 2009. № 4. С. 97–104.

55. Карбовська Л. О. Методичні підходи до оцінки рівня збалансованості попиту і пропозиції на ринку праці фахівців з вищою освітою в зарубіжних країнах. *Наукові праці МАУП*. 2014. Вип. 43.

С. 148–151.

56. Карпенко А. С. Використання сервісів GOOGLE APPS у процесі інформатизації закладу вищої освіти. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2019. Т. 71, № 3. С. 183–195.

57. Карпенко О. О., Поліщук Н. С. Автоматизація сучасних інформаційних систем в інформаційно-аналітичному забезпеченні банківської діяльності. *Інформаційна культура в просторі професійної комунікації* : II Всеукр. наук.-метод. Інтернет-конф., м. Харків, 21 трав. 2015 р. Харків, 2015. С. 45–50.

58. Кинькожих М. Ф. Методика розробки програм практики студентів. *Нові технології навчання*. Київ, 2002. Вип. 34. С. 67–71.

59. Кіреєв І. В., Рябова О. О. Роль практичної підготовки у формуванні фахових компетентностей майбутніх фармацевтів. *Проблеми інженерно-педагогічної освіти* : зб. наук. пр. 2016. № 52–53. С. 288–292.

60. Кіреєв І. В., Рябова О. О., Кашута В. Є. Використання новацій в практичній підготовці провізора. *Актуальні питання практичної підготовки студентів НФаУ в Україні та за кордоном* : матеріали наук.-практ. конф. за підсумками практики студентів НФаУ, м. Харків, 10 квіт. 2014 р. Харків : НФаУ, 2014. С. 106–108.

61. Кіреєв І. В., Рябова О. О., Кашута В. Є. Навчальна ознайомча медична практика за кордоном. *Актуальні питання практичної підготовки студентів НФаУ в Україні та за кордоном* : матеріали наук.-практ. конф. з практики студентів НФаУ та коледжу НФаУ, м. Харків, 26 квіт. 2018 р. Харків : НФаУ, 2018. С. 39–42.

62. Кіреєв І. В., Рябова О. О., Кашута В. Є. Нові підходи до організації навчальної ознайомчої медичної практики. *Актуальні питання практичної підготовки студентів НФаУ в Україні та за кордоном* : матеріали наук.-практ. інтернет конф. з практики студентів НФаУ та Коледжу НФаУ, м. Харків, 23 трав. 2019 р. Харків, 2019. С. 27–29.

63. Козирева О. В., Коляда Т. А. Колаборація університетів та бізнесу:

стан, проблеми, перспективи. *Актуальні питання практичної підготовки студентів НФаУ в Україні та за кордоном* : матеріали наук.-практ. інтернет конф. з практики студентів НФаУ та Коледжу НФаУ, м. Харків, 23 трав. 2019 р. Харків, 2019. С. 14–16.

64. Козлова Г. М. Принципи та підходи до створення системи менеджменту якості у сучасному вищому навчальному закладі. *Проблеми та шляхи забезпечення якості економічної освіти в умовах євроінтеграції* : матеріали наук.-метод. конф. Одеса : ОНЕУ, 2015. С. 231–234.

65. Колосок И. А. Методика практической подготовки будущих агрономов по механизации сельскохозяйственного производства в условиях высшего учебного заведения : дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02. Киев, 2004. 182 с.

66. Комплексная методика мониторинга трудоустройства выпускников образовательных учреждений профессионального образования. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/rada/show/en/v1593736-11?lang=uk> (дата звернення: 26.12.2018).

67. Котвіцька А. А., Барковська О. Я., Гавриш Н. Б. Дослідження історичних періодів становлення та розвитку навчально-виробничих практик у фармацевтичному вищому навчальному закладі. *Історична спадщина та сучасні аспекти забезпечення громадського здоров'я в Україні* : матеріали наук.-практ. конф. з нагоди 140-річчя від дня народж. С. А. Томіліна, м. Харків, 25 жовт. 2017 р. Харків : ХНМУ, 2017. С. 139–140.

68. Котвіцька А. А., Барковська О. Я., Гавриш Н. Б., Огарь С. В. Дослідження історичних аспектів організації навчальної та виробничої практики як складової професійної підготовки провізорів. *Соціальна фармація в охороні здоров'я*. 2017. Т. 3, № 4. С. 32–40.

69. Котвіцька А. А., Городецька В. І., Салтиш К. Л. Теоретичні та практичні засади реалізації компетентнісного підходу при підготовці провізорів. *Формування національної лікарської політики за умов впровадження медичного страхування: питання освіти, теорії та практики* : матеріали III Всеукр. наук.-освіт. Internet- конф., м. Харків, 12 берез. 2015 р. Харків, 2015. С. 239–240.

70. Котвіцька А. А., Кайдалова Л. Г., Владимірова І. М. Сучасні тенденції у підготовці фахівців фармацевтичного сектор. *Актуальні проблеми розвитку освіти і науки в умовах глобалізації* : матеріали ІІ Всеукр. наук. конф., м. Дніпро, 28–29 жовт. 2016 р. Дніпро : РоялПринт, 2016. Ч. 1. С. 213–214.

71. Котвіцька А. А., Крутських Т. В., Барковська О. Я., Огарь С. В., Рогуля О. Ю. Методичні підходи до моніторингу працевлаштування випускників закладу вищої освіти : метод. рек. Харків, 2019. 24 с.

72. Котвіцька А. А., Крутських Т. В., Барковська О. Я., Огарь С. В., Рогуля О. Ю. Науково-практичне обґрунтування програми взаємного співробітництва закладу вищої освіти та підприємств-роботодавців : метод. рек. Харків, 2019. 23 с.

73. Котвіцька А. А., Крутських Т. В., Барковська О. Я., Огарь С. В., Рогуля О. Ю. Організаційно-інформаційне забезпечення практичної підготовки студентів закладу вищої освіти : метод. рек. Харків, 2020. 31 с.

74. Котвіцька А. А., Лебединець В. О., Владимірова І. М. Досвід впровадження системи управління якістю в Національному фармацевтичному університеті. *Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет ім. Григорія Сковороди»*. 2016. Додаток 1 до вип. 37, Т. 1 (69). С. 256–266.

75. Котвіцька А. А., Назарко О. І. Підтримання системи управління якістю НФаУ: виклики часу та вимоги стандарту ISO 9001:2015. *Управління якістю в фармації* : матеріали ХІІ наук.-практ. конф., м. Харків, 18 трав. 2018 р. Харків : НФаУ, 2018. С. 99–102.

76. Котвіцька А. А., Севрюков О. В., Кубарева І. В. Практичні аспекти забезпечення якості фармацевтичної допомоги населенню на рівні аптечної організації. *Управління якістю в фармації* : матеріали ХІ наук.-практ. конф. з міжнар. участю, м. Харків, 19 трав. 2017 р. Харків, 2017. С. 96.

77. Котвіцька А. А., Федосов А. І., Крутських Т. В., Барковська О. Я. Упровадження інновацій в освітню діяльність для підвищення якості професійно-практичної компетентності випускників національного

фармацевтичного університету. *Інновації у вищій медичній та фармацевтичній освіті України (з дистанційним під'єднанням ВМ(Ф)НЗ України за допомогою відеоконференц-зв'язку)* : матеріали XVI Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю, м. Тернопіль, 16–17 трав. 2019 р. Тернопіль, 2019. С. 100.

78. Котвіцька А. А., Федосов А. І., Назарко О. І. Система управління якістю НФаУ: досвід і перспективи. *Інновації у вищій медичній та фармацевтичній освіті України (з дистанційним під'єднанням ВМ(Ф)НЗ України за допомогою відеоконференц-зв'язку)* : матеріали XVI Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю, м. Тернопіль, 16–17 трав. 2019 р. Тернопіль, 2019. С. 93

79. Крупеня В. І., Огарь С. В., Барковська О. Я. Організація практики з урахуванням вимог соціального партнерства. *Дерматологія та венерологія*. 2011. Вип. 2. С. 36–37.

80. Кузня ідеального фахівця, або Належна освітня практика від НФаУ. URL: <https://www.apteka.ua/article/450833> (дата звернення: 24.07.2018).

81. Курбанова О. А. Інноваційна модель співпраці Українського Аптечного Холдингу та Національного фармацевтичного університету з питань професійно-практичної підготовки фахівців фармації. *Професійно-практична підготовка фахівців фармації та її інноваційний розвиток у форматі «Національний фармацевтичний університет працедавці»* : матеріали конф. за підсумками практики студентів НФаУ, м. Харків, 19 квіт. 2013 р. Харків : НФаУ, 2013. С. 3–4.

82. Курбанова О. А., Пархоменко Н. В. Формування основних компетенцій ефективного фахівця фармації: програми підтримки та розвитку молодих фахівців у мережах аптек «Українського Аптечного Холдингу» *Актуальні питання практичної підготовки студентів НФаУ в Україні та за кордоном* : матеріали наук.-практ. конф. з практики студентів НФаУ та коледжу НФаУ, м. Харків, 10 квіт. 2014 р. Харків : НФаУ, 2014. С. 3–5.

83. Лебединець В. О. Удосконалення практичної підготовки студентів за спеціальністю 8.18010010 «Якість, стандартизація та сертифікація».

Актуальні питання практичної підготовки студентів НФаУ в Україні та за кордоном : матеріали наук.-практ. конф. з практики студентів НФаУ та коледжу НФаУ, м. Харків, 16 квіт. 2015 р. Харків : НФаУ, 2015. С. 79–82.

84. Лебединець В. О., Котвіцька А. А. Аналіз результатів функціонування системи управління якістю Національного Фармацевтичного Університету. *Управління якістю в фармації* : матеріали XI наук.-практ. конф. з міжнар. участю, м. Харків, 19 трав. 2017 р. Харків : НФаУ, 2017. С. 97.

85. Лебединець В. О., Котвіцька А. А. Результати впровадження і сертифікації системи управління якістю національного фармацевтичного університету. *Управління якістю в фармації* : матеріали IX наук.-практ. конф. з міжнар. участю, м. Харків, 22 трав. 2015 р. Харків : НФаУ, 2015. С. 71–73.

86. Лєснікова М., Мельник С. Методичні підходи щодо визначення відповідності обсягів та напрямів підготовки кадрів у закладах освіти згідно з потребами регіональних ринків праці. *Освітня аналітика України*. 2018. № 1 (2). С. 94–102.

87. Литвин А. В. Шляхи вдосконалення виробничої практики учнів професійно-технічних навчальних закладів. Електронна бібліотека НАПН України. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/5094/1/St.pdf> (дата звернення: 26.12.2018).

88. Лободинська О. М. Успішне працевлаштування за фахом – мета навчання. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2012. Вип. 22.13. С. 388–397.

89. Матюх С. А. Методика інтегральної оцінки ефективності діяльності вищого навчального закладу. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер.: Економічні науки*. 2014. Вип. 5 (2). С. 167–170.

90. Мачкур Л. А. Інформаційно-аналітичне забезпечення стратегічного контролю діяльності підприємств в умовах трансформації економіки : дис. ... канд. екон. наук: 08.02.03. Львів, 2003. 233 с.

91. Методичні рекомендації з організації та проходження виробничої практики з менеджменту та маркетингу у фармації / за заг. ред. В. В. Малого. Харків : НФаУ, 2018. 26 с.

92. Методичні рекомендації з виробничої практики з організації та

економіки фармації / А. С. Немченко та ін. Харків : Вид-во НФаУ, 2014. 25 с.

93. Механізм сприяння працевлаштуванню випускників вищих навчальних закладів: лист Міністерства освіти і науки України № 1/11-8082 від 10.06.2015 р. URL: https://ru.osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/12918/ (дата звернення: 26.12.2018).

94. Місюрьова С. В., Пропіснова В. В. Актуальність виробничої практики з клінічної фармації в умовах реформування системи охорони здоров'я України. *Актуальні питання практичної підготовки студентів НФаУ в Україні та за кордоном* : матеріали наук.-практ. інтернет конф. з практики студентів НФаУ та Коледжу НФаУ, м. Харків, 23 трав. 2019 р. Харків, 2019. С. 9–12.

95. Місюрьова С. В., Пропіснова В. В., Зупанець К. О. Виробнича практика з клінічної фармації : метод. рек. / за ред. І. А. Зупанця. Харків : НФаУ, 2020. 36 с.

96. Моніторинг якості фармацевтичної освіти в Україні. URL: <https://www.apteka.ua/article/8881> (дата звернення: 26.12.2018).

97. Мороз С. Г., Сагайдак-Нікітюк Р. В. Дослідження сучасних тенденцій розвитку фармацевтичної галузі України. *Соціальна фармація в охороні здоров'я*. 2016. № 4. С. 32–38.

98. Моторин Р. М. Статистика для економістів : навч. посіб. 2-е вид. Київ : Знання, 2011. 429 с.

99. Навчальний план підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня «спеціаліст» кваліфікації «провізор» у вищих навчальних закладах IV рівня акредитації за спеціальністю «фармація» : Наказ Міністерства охорони здоров'я України № 542 від 08.06.2010 р. URL: <http://mozdocs.kiev.ua> (дата звернення: 26.12.2018).

100. Назустріч VIII Національному з'їзду фармацевтів України. Роботодавці та університети, єднайтеся! URL: <https://www.apteka.ua/article/359304> (дата звернення: 24.07.2018).

101. Наскрізна програма навчальної і виробничої практики студентів

вищих навчальних закладів фармацевтичного спрямування / МОЗ України; УкрФА. Харків, 1995. 40 с.

102. Національна доктрина розвитку освіти : Указ Президента України № 347/2002 від 17.04.2002 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/347/2002> (дата звернення: 24.07.2018).

103. Національний фармацевтичний університет: новітня історія: монографія / Уклад.: В. П. Черних та ін. ; за ред. В. П. Черних. Харків : Золоті сторінки, 2016. 568 с.

104. Немченко А. С. Сучасні підходи до управління якістю та персоналом аптечних закладів відповідно до стандартів належної аптечної практики. *Фармацевтичний журнал*. 2008. № 5. С. 6–11.

105. Немченко А. С., Калайчева С. Г., Барковська О. Я. Роль дисципліни «Вступ у фармацію. Практичні заняття в аптеці з ОЕФ» у професійній підготовці майбутніх провізорів. *Актуальні питання практичної підготовки студентів НФаУ в Україні та за кордоном* : матеріали наук.-практ. конф. з практики студентів НФаУ та коледжу НФаУ, м. Харків, 14 квіт. 2016 р. Харків : НФаУ, 2016. С. 48–50.

106. Немченко А. С., Калайчева С. Г., Сімонян Л. С. Організаційні аспекти проходження виробничої практики з організації та економіки фармації студентами НФаУ. *Актуальні питання практичної підготовки студентів НФаУ в Україні та за кордоном* : матеріали наук.-практ. конф. з практики студентів НФаУ та коледжу НФаУ, м. Харків, 16 квіт. 2015 р. Харків : НФаУ, 2015. С. 45–46.

107. Немченко А. С., Котвіцька А. А., Кубарева І. В., Волкова А. В. Історичні аспекти розвитку організаційно-економічної освіти і науки. *Управління, економіка та забезпечення якості в фармації*. 2012. № 3. С. 32–44.

108. Немченко А. С., Назаркіна В. М., Корж Ю. В. Дослідження пріоритетних напрямів удосконалення виробничої практики з організації та економіки фармації. *Актуальні питання практичної підготовки студентів НФаУ в Україні та за кордоном* : матеріали наук.-практ. конф. за підсумками

практики студентів НФаУ, м. Харків, 10 квіт. 2014 р. Харків : НФаУ, 2014. С. 70–73.

109. Нестеренко О. В. Основи побудови інформаційно-аналітичних систем органів державної влади. Київ : Наук. думка, 2005. 628 с.

110. Нестеренко О. В. Теоретичні та методологічні основи побудови автоматизованих інформаційно-аналітичних систем органів державної влади : дис. ... д-ра техн. наук: 05.13.06. Київ, 2006. 385 с.

111. О закреплении за высшими и средними специальными учебными заведениями предприятий, учреждений и организаций Министерства медицинской промышленности в качестве баз производственной практики студентов и учащихся на 1981–1985 годы : приказ от 30.06.1980 г. / Министерство медицинской промышленности; Министерство высшего и среднего специального образования СССР. Москва, 1980. 52 с.

112. О порядке закрепления за высшими учебными заведениями производственных объединений (комбинатов), предприятий, организаций и учреждений в качестве баз производственной практики студентов на 1981–1985 гг. : Приказ Министерства высшего и среднего специального образования СССР от 03.01.1979 г. Москва, 1979. 8 с.

113. Овакімян О. С., Барковська О. Я. Особливості практичної підготовки провізорів. *Актуальні питання практичної підготовки здобувачів вищої освіти в Україні та за кордоном* : матеріали наук.-практ. інтернет-конф., м. Харків, 23 трав. 2019 р. Харків, 2019. С. 3–5.

114. Огарь С. В., Барковська О. Я. Виробнича практика як основа професійного успіху. *Професійно-практична підготовка провізорів та її інноваційний розвиток у форматі «Національний фармацевтичний університет працедавці»* : матеріали конф. за підсумками практики студентів НФаУ, м. Харків, 19 квіт. 2013 р. Харків : НФаУ, 2013. С. 7–8.

115. Огарь С. В., Барковська О. Я. Впровадження електронного сервісу у процес організації практики та працевлаштування майбутніх фахівців фармації. *Сучасні досягнення та перспективи розвитку апітерапії в Україні* :

матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю, м. Харків, 25 січ. 2020 р. Харків : Вид-во «Оригінал», 2020. С. 128.

116. Огарь С. В., Барковська О. Я. Науково-теоретичні засади формування соціального партнерства закладу вищої освіти з роботодавцями. *Фармацевтична наука та практика: проблеми, досягнення, перспективи розвитку* : матеріали II наук.-практ. інтернет-конф. з міжнар. участю., м. Харків, 27 квіт. 2018 р. Харків : НФаУ, 2018. С. 415.

117. Огарь С. В., Барковська О. Я. Організація практики в умовах соціального партнерства. *Підсумки навчально-виробничої практики студентів випускного курсу спеціальності фармація* : тези доп. конф. за результатами практики, м. Харків, 22 квіт. 2009 р. Харків : Вид-во НФаУ, 2009. С. 6–8.

118. Огарь С. В., Барковська О. Я. Практична підготовка як елемент партнерства з закордонними вищими навчальними закладами. *Підсумки навчально-виробничої практики студентів випускного курсу спеціальності фармація* : тези доп. конф. за результатами практики, м. Харків, 22 квіт. 2009 р. Харків : Вид-во НФаУ, 2009. С. 8–11.

119. Огарь С. В., Барковська О. Я. Професійно-практична підготовка провізорів та її інноваційний розвиток у форматі «Університет – Працедавці». *Кредитно-модульна система організації навчального процесу у вищих медичних (фармацевтичному) навчальних закладах України на новому етапі* : матеріали X Ювілейної всеукр. навч.-наук. конф. з міжнар. участю, м. Тернопіль, 18–19 квіт. 2013 р. Тернопіль : ТДМУ, 2013. Ч. 1. С. 572–573.

120. Огарь С. В., Барковська О. Я. Розвиток соціального партнерства при організації практики в НФаУ. *Новий колегіум*. 2008. Вип. 4. С. 18–19.

121. Огарь С. В., Барковська О. Я. Сучасний стан виробничої практики у підготовці фахівців з вищою фармацевтичною освітою в Україні. *Медична освіта*. 2012. Вип. 1. С. 48–50.

122. Огарь С. В., Черних В. П. Аналіз системи фармацевтичної освіти Великобританії. *Вісник фармації*. 2012. Вип. 3. С. 16–19.

123. Офіційний сайт Івано-Франківського національного медичного

університету. URL: <https://www.ifnmu.edu.ua/uk/> (дата звернення: 24.07.2018).

124. Офіційний сайт Львівського національного медичного університету ім. Данила Галицького. URL: <https://new.meduniv.lviv.ua/> (дата звернення: 24.07.2018).

125. Офіційний сайт НФаУ. URL: <https://nuph.edu.ua/> (дата звернення: 24.07.2018).

126. Офіційний сайт Тернопільського державного медичного університету імені І. Горбачевського. URL: <https://www.tdmu.edu.ua/> (дата звернення: 24.07.2018).

127. Пальчук М. І. Педагогічні умови організації виробничої практики учнів вищого професійного училища кулінарного профілю : автореф. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Київ, 2005. 23 с.

128. Пантелеймонов А. Е., Рыжков В. М. Производственная практика студентов и стажировка молодых специалистов : учеб.-метод. пособие для вузов. Москва : Высш. шк., 1987. 144 с.

129. Панченко М. О., Бровкова О. Г. Методика впровадження системи менеджменту якості на підприємстві. *Інноваційна економіка*. 2014. № 6. С. 224–227.

130. Партнерство бізнесу, держави та університетів як стратегічний ресурс інноваційного розвитку України. URL: <http://www.edu-trends.info/higher-edu-partnership/> (дата звернення: 24.07.2018).

131. Партнерство з роботодавцями як стратегічний ресурс розвитку НФаУ. URL: <http://www.apteka.ua/article/409162> (дата звернення: 24.07.2018).

132. Пархоменко О. В. Інформаційно-аналітичне забезпечення процесу прийняття рішень в системі науково-технічної інформації : дис. ... канд. екон. наук: 08.02.02. Київ, 2006. 211 с.

133. Перехода Л. О., Георгіянц В. А., Таран С. Г. Виробнича практика з фармацевтичної хімії : метод. рек. для здобувачів вищої фармацевт. освіти. Харків : НФаУ, 2019. 18 с.

134. Перспективи розширення участі роботодавців у розвитку

професійної освіти. Аналітична записка. Національний Інститут стратегічних досліджень. URL: <http://www.niss.gov.ua/articles/1417/> (дата звернення: 24.07.2018).

135. Пестун І. В., Бабічева Г. С. Дослідження сучасних тенденцій на вітчизняному ринку праці спеціалістів фармації. *Соціальна фармація в охороні здоров'я*. 2018. Т. 4, № 2. С. 60–69.

136. Поважна Л. І. Зміст і організація практичної підготовки молодших спеціалістів готельного господарства : дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Київ, 1997. 280 с.

137. Поважна Л. І. Організація навчально-виробничої практики майбутніх фахівців сфери туризму. Розділ 3. Педагогіка туризму : навч. посіб. URL: https://tourlib.net/books_ukr/pedtur33.htm (дата звернення: 20.05.2018).

138. Поважная Л. И. Организация учебно-производственной практики будущих специалистов сферы туризма. *Педагогика туризма*. Київ : Слово, 2004. 296 с.

139. Подольський І. М., Перехода Л. О. Діалог з фахівцями фармацевтичних підприємств – важливий крок у практичній підготовці клінічного провізора. *Актуальні питання практичної підготовки студентів НФаУ в Україні та за кордоном* : матеріали наук.-практ. конф. з практики студентів НФаУ та Коледжу НФаУ, м. Харків, 6 квіт. 2017 р. Харків, 2017. С. 30–32.

140. Покровский Н. Е. Трансформация университетов в условиях глобального рынка. *Журнал социологии и социальной антропологии*. 2012. Т. 7, № 4. С. 152–161.

141. Положение о производственной практике студентов высших учебных заведений : Приказ Минвуза СССР № 600 от 18.07.1974 г. *Бюллетень Министерства высшего и среднего специального образования СССР*. 1975. № 7. 14 с.

142. Положення про особливості ступеневої освіти медичного та фармацевтичного спрямування : Наказ Міністерства охорони здоров'я України № 35 від 24.02.2000 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua>. (стаття 3 структурно-змістовні аспекти 1) (дата звернення: 24.07.2018).

143. Положення про практику в Національному фармацевтичному університеті / В. П. Черних та ін. Харків : Вид-во НФаУ, 2004. 16 с.

144. Попова Н. О. Ринокпраці та роль практичної підготовки студентів у процесі майбутнього працевлаштування. *Практична підготовка фахівців у вищих навчальних закладах* : зб. наук. пр. міжрегіональної наук.-практ. конф. за результатами виробничих практик студентів, м. Мелітополь, 29 листоп. 2011 р. Мелітополь : Вид-во Мелітопольська типографія «Люкс», 2011. 173 с.

145. Попова Т. И. Педагогические условия организации производственной практики в профессионально-технических училищах швейного профиля в Украине (вторая половина XX столетия) : дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01. Харьков, 2007. 329 с.

146. Посилкіна О. В. Роль практики у формуванні професійних компетентностей у випускників спеціальності «Економіка підприємства». *Актуальні питання практичної підготовки студентів НФаУ в Україні та за кордоном* : матеріали наук.-практ. конф. за підсумками практики студентів НФаУ, м. Харків, 10 квіт. 2014 р. Харків : НФаУ, 2014. С. 92–95.

147. Посилкіна О. В., Кайдалова А. В. Актуальні проблеми підвищення якості вищої фармацевтичної освіти в Україні. *Фармакоекономіка в Україні: стан та перспективи розвитку* : матеріали V наук.-практ. конф., м. Харків, 23 берез. 2017 р. Харків, 2017. С. 101–108.

148. Посилкіна О. В., Котлярова В. Г. Створення практично-орієнтованих форм реалізації вищої фармацевтичної освіти. *Актуальні питання практичної підготовки студентів НФаУ в Україні та за кордоном* : матеріали наук.-практ. конф. з практики студентів НФаУ та Коледжу НФаУ, м. Харків, 6 квіт. 2017 р. Харків, 2017. С. 61–64.

149. Практична підготовка в Національній фармацевтичній академії

України / В. П. Черних та ін. ; за ред. чл.-кор. НАН України, проф. В. П. Черних. Харків : Вид-во НФаУ, 2000. 142 с.

150. Примірний навчальний план підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 22 «Охорона здоров'я» у ЗВО МОЗ України за спеціальністю 226 «Фармація, промислова фармація» освітньої кваліфікації «Магістр фармації», затвердженого Міністерством охорони здоров'я України : інформ. лист № 08.01-30/19087 від 26.07.2016 р. Київ, 2016. 4 с.

151. Про вищу освіту : Закон України № 1556-VII від 01.07.2014 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення: 24.07.2018).

152. Про внесення змін до деяких законів України щодо вдосконалення освітньої діяльності у сфері вищої освіти : Закон України № 392-IX від 18.12.2019 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/392-20> (дата звернення: 24.07.2018).

153. Про затвердження Інструкції про виробничу практику студентів медичного, лікувального, педіатричного, медико-профілактичного, стоматологічного і фармацевтичного факультетів медичних і фармацевтичного вищих навчальних закладів III-IV рівнів акредитації : Наказ Міністерства охорони здоров'я України № 179 від 03.10.1995 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0446-95> (дата звернення: 24.07.2018).

154. Про затвердження Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України : Наказ Міністерство освіти і науки України № 93 від 08.04.1993. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0035-93> (дата звернення: 24.07.2018).

155. Про затвердження Порядку та критеріїв надання закладу вищої освіти статусу національного, підтвердження чи позбавлення цього статусу : Постанова Кабінету Міністрів України № 912 від 22.11.2017 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/912-2017-%D0%BF> (дата звернення: 26.12.2018).

156. Про затвердження Типового положення про підрозділ вищого

навчального закладу щодо сприяння працевлаштуванню студентів і випускників : Наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України № 404 від 27.04.2011 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua> (дата звернення: 24.07.2018).

157. Про заходи щодо забезпечення пріоритетного розвитку освіти в Україні : Указ Президента України № 926/2010 від 30.09.2010 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/926/2010> (дата звернення: 26.12.2018).

158. Про навчальні програми та режим у вищій школі та технікумах. Постанова ЦВК СРСР від 19.009.1932 р. Культурне будівництво в Українській РСР. Найважливіші рішення КП і Радянського Уряду. 1917–1960 рр. : зб. документів : У 2 т. Київ, 1961. Т. 1. (1917 – червень 1941). С. 593–604.

159. Про організацію навчання окремих категорій немедичних працівників навичкам надання першої невідкладної медичної допомоги : Наказ Міністерства охорона здоров'я України № 132 від 12.09.1991 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0445-09> (дата звернення: 24.07.2018).

160. Про підвищення рівня працевлаштування випускників вищих навчальних закладів : Розпорядження Кабінету Міністрів України № 1726 від 27.08.2010 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1726-2010-%d1%80> (дата звернення: 26.12.2018).

161. Про систему рейтингового оцінювання діяльності професійно-технічних навчальних закладів у 2011/2012 навчальному році : Наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України № 1593 від 30.12.2011 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/rada/show/en/v1593736-11?lang=uk> (дата звернення: 26.12.2018).

162. Програма учебной и производственной практики студентов фармацевтических институтов и фармацевтических факультетов медицинских институтов / МЗ СССР. Москва, 1977. 54 с.

163. Программа и методические указания по производственной практике : для студ. фармацевт. ин-тов и фармацевт. фак. мед. ин-тов / МЗ СССР; ЦМК по высшему медицинскому образованию. Москва, 1968. 40 с.

164. Проект Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України. URL: <http://www.vzvo.gov.ua> (дата звернення: 24.07.2018).

165. Професійно-практична підготовка та працевлаштування студентів Національного університету «Львівська політехніка» / укл.: В. А. Павлиш та ін. Львів : Вид-во Львівської політехніки, 2010. 76 с.

166. Рекомендации Всесоюзного Совещания по дальнейшему улучшению практической подготовки студентов медицинских и фармацевтических вузов страны : проект от 11–12 октября 1983 г. Запорожье, 1983. 12 с.

167. Рекомендації про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України: ухвалено рішенням Вченої ради ІТЗО протокол № 5 від 24.04.2013 р. Київ, 2013. 27 с. URL: https://ifk.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/8/2018/03/recom_IZO.pdf (дата звернення: 24.07.2018).

168. Рожнова Т. Критерії та показники оцінювання результативності управління ВНЗ на засадах інноваційних технологій. *Витоки педагогічної майстерності. Серія: Педагогічні науки*. 2013. Вип. 11. С. 289–295.

169. Руська Р. В., Іващук О. Т. Методи економіко-статистичних досліджень: навчальний посібник. Тернопіль : Тайп, 2014. 190 с.

170. Сагайдак-Никитюк Р. В. Методика оценки логистических рисков в фармацевтической отрасли. *Инновации в медицине и фармации 2014* : материалы дистанционной науч.-практ. конф. студентов и молодых ученых. Минск : БГМУ, 2014. С. 228–533.

171. Сагайдак-Нікітюк Р. В., Гаркуша М. І., Альохіна Н. В. Науково-методичне обґрунтування відбору соціально-психологічних характеристик фахівців фармації : метод. рек. Харків : НФаУ, 2018. 24 с.

172. Сагайдак-Нікітюк Р. В., Зоїдзе Д. Р. Управління ризиками та методи їх оцінювання : метод. рек. до практ. та семінар. занять для студ. спец. «Менеджмент організацій і адміністрування» (осв.-кв. рівень – магістр) ден. та заоч. форми навч. Харків : Вид-во НФаУ, 2016. 50 с.

173. Сердюк А. А., Зубченко Т. Н. Роль практики по аптечній технології лікарств в професійному формуванні провизора. *Актуальні питання практичної підготовки студентів НФаУ в Україні та за кордоном* : матеріали наук.-практ. конф. з практики студентів НФаУ та Коледжу НФаУ, м. Харків, 6 квіт. 2017 р. Харків, 2017. С. 6–8.

174. Система управління якістю медичної освіти в Україні / І. Є. Булах та ін. Дніпропетровськ : Арт-Прес, 2003. 212 с.

175. Системи управління якістю. Вимоги (ISO 9001:2015, IDT): ДСТУ ISO 9001:2015. [На заміну ДСТУ ISO 9001:2009; чинний від 2016-07-01]. Київ : ДП «УкрНДНЦ», 2016. 24 с. (Національний стандарт України).

176. Системи управління якістю. Вимоги: ДСТУ ISO 9001:2015 (ISO 9001:2015, IDT) [Чинний від 2011-07-01]. Київ : ДП «УкрНДНЦ», 2016. 30 с. (Настанова).

177. Системи управління якістю. Настанови щодо застосування ISO 9001:2000 у сфері освіти (IWA 2:2007, IDT): ДСТУ-П IWA 2:2009 [Чинний від 2011-07-01]. Київ : Держспоживстандарт України, 2009. 26 с. (Настанова).

178. Сігаєва Л. Є., Білобровко Т. І. Моніторинг якості професійної підготовки майбутніх фахівців у вищому навчальному закладі. *Збірник наукових праць Херсонського державного університету. Педагогічні науки*. 2015. Вип. 68. С. 190–195.

179. Словник іншомовних слів / за ред. чл.-кор. АН УРСР О. С. Мельничука. Київ : Головна редакція УРЕ АН УРСР, 1974. URL: <http://supermodern.narod.ru> (дата звернення: 24.07.2018).

180. Соціальна робота: практична підготовка студентів на освітньо-кваліфікаційному рівні «бакалавр» : навч. посіб. / Н. М. Гайдук та ін. Львів : Вид-во у-ту Львівської політехніки, 2007. 164 с.

181. Страхарчук В., Страхарчук А. Взаємозалежність успішного працевлаштування випускників та поглиблення інтеграційних зв'язків ВНЗ з потенційними роботодавцями. *Молодь і ринок*. 2014. № 12. С. 96–100.

182. Сурікова І. А., Городецька В. І., Котвіцька А. А. Аналіз сучасних вимог роботодавців до компетентнісної моделі провізора. *Актуальні питання практичної підготовки студентів НФаУ в Україні та за кордоном* : матеріали наук.-практ. конф. з практики студентів НФаУ та коледжу НФаУ, м. Харків, 16 квіт. 2015 р. Харків : НФаУ, 2015. С. 55–58.

183. Сятиня М. Л. Історія фармації : навч. посіб. Львів, 2002. 658 с.

184. Тарасенко С. І. Партнерство університетів та бізнесу: форми та перспективи розвитку в умовах підвищення інноваційності економіки. URL: http://www.economyandsociety.in.ua/journal/13_ukr/49.pdf (дата звернення: 24.07.2018).

185. Теоретико-методологічні засади моніторингу якості професійної підготовки. URL: <http://www.experts.in.ua/baza/analitic/index.php> (дата звернення: 25.12.2018).

186. Тлумачний словник. Українська мова : енциклоп. / Редкол.: В. М. Русанівський та ін. 2-ге вид., випр. і доп. Київ : Вид-во «Українська енциклопедія» ім. М. П. Бажана, 2004. 824 с.

187. Толочко В. М., Галій Л. В., Василін В. Ю., Артюх Т. О. Дослідження професійної діяльності та підготовки спеціалістів фармації за кордоном (на прикладі Німеччини). *Вісник фармації*. 2009. № 2. С. 64–66.

188. Толочко В. М., Огарь С. В., Барковская О. Я., Школьная А. Н. Организация практики в Национальном фармацевтическом университете. *Организация профессиональной практики в соответствии с потребностями регионального рынка труда* : сб. информационных материалов. Санкт-Петербург, 2005. С. 66–70.

189. Томчук М. І. Психологічні основи формування фахівців під час проходження практики. *Актуальні проблеми навчання та виховання людей з особливими потребами* : зб. наук. пр. Київ : Університет «Україна», 2004. 448 с.

190. Українська фармацевтична академія 1921–1996 / В. П. Черних та ін. Харків : Основа, 1996. 464 с.

191. Уманець Т. В. Економічна статистика : навч. посіб. Київ : Знання,

2006. 429 с.

192. Університети та бізнес: міжнародний досвід співпраці та перспективи для України. URL: http://cost.ua/files/Universities%20and%20business_report.pdf (дата звернення: 24.07.2018).

193. Усеїнова Л. Ю. Формування професійно практичної компетентності майбутніх інженерів-педагогів в умовах виробничої практики : автореф. дис. на здобуття наук. ступ. канд. пед. наук. Київ, 2010. 22 с.

194. Учебный план института по квалификации «провизор», утвержденный 22 июля 1944 года / ХГФИ ; Министерство здравоохранения СССР. Харьков, 1944.

195. Учебный план по специальности 1905 Фармация: утв. Министерством здравоохранения СССР № 87/м от 30.04.1955 г. Харьков, 1955.

196. Фалинская З. З. Практическая подготовка будущих социальных педагогов в высших учебных заведениях : дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Винница, 2006. 191 с.

197. Фармацевтична енциклопедія / гол. ред. ради та автор передмови В. П. Черних. 2-ге вид., переробл. і доповн. Київ : «МОРІОН», 2010. 1632 с.

198. Хмилярчук Н. С. Педагогические условия организации учебной практики будущих менеджеров туристической сферы : дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Винница, 2007. 270 с.

199. Хоменко М. П. Організаційно-методичне забезпечення практичної підготовки студентів техніко-технологічних спеціальностей у вищих аграрних навчальних закладах : дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02. Київ, 2005. 182 с.

200. Чебукина В. Ф. Особенности организации практической подготовки специалистов в высших учебных заведениях I–II уровня аккредитации. *Информационные технологии в образовании, науке и производстве*. 2013. № 3 (4). С. 204–211.

201. Черних В. П., Котвіцька А. А., Огарь С. В. Компетентнісний підхід

у створенні стандарту вищої освіти спеціальності «Фармація». *Актуальні питання якості медичної освіти (з дистанційним під'єднанням ВМ(Ф)НЗ України за допомогою відеоконференц-зв'язку)* : матеріали XIII Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю, м. Тернопіль, 12–13 трав. 2016 р. Тернопіль : ТДМУ, 2016. Т. 1. С. 86–88.

202. Черних В. П., Огарь С. В., Барковська О. Я. Виробнича практика крок до працевлаштування. *Підсумки навчально-виробничої практики студентів випускного курсу спеціальності фармація* : тез. доп. конф. за результатами практики, м. Харків, 22 квіт. 2009 р. Харків : Вид-во НФаУ, 2009. С. 3–4.

203. Чинники успішного працевлаштування за фахом : навч. посіб. / за заг. ред. О. І. Драган. Київ, 2014. 308 с.

204. Швець І. О., Самадов Б. Ш., Ільїна Т. В. Навчальна практика з фармакогнозії – складова частина професійної підготовки провізора. *Актуальні питання практичної підготовки студентів НФаУ в Україні та за кордоном* : матеріали наук.-практ. конф. з практики студентів НФаУ та Коледжу НФаУ, м. Харків, 6 квіт. 2017 р. Харків, 2017. С. 81–83.

205. Шелобаев С. И. Математические методы и модели в экономике, финансах, бизнесе : учеб. пособие. Москва : ЮНИТИДАНА, 2001. 367 с.

206. Шеннон Р. Имитационное моделирование систем – искусство и наука. Москва : Мир, 1978. 420 с.

207. Шишацький Д. В. Партнерство Національного фармацевтичного університету та Українського Аптечного Холдингу як стратегічний ресурс формування основних компетенцій ефективного фахівця фармації. *Актуальні питання практичної підготовки студентів НФаУ в Україні та за кордоном* : матеріали наук.-практ. конф. з практики студентів НФаУ та Коледжу НФаУ, м. Харків, 6 квіт. 2017 р. Харків, 2017. С. 3–5.

208. Школьна О. Н., Брильова Н. І. Досвід організації практики у Харківському фармацевтичному інституті. *Фармацевтичний журнал*. 1981. № 3. С. 8–11.

209. Шукри Мохамед Шариф, Немченко А. С., Калайчева С. Г., Барковская О. Я. Особенности организации аптек в Марокко. *Актуальні питання практичної підготовки студентів НФаУ в Україні та за кордоном* : матеріали наук.-практ. конф. з практики студентів НФаУ та Коледжу НФаУ, м. Харків, 6 квіт. 2017 р. Харків, 2017. С. 41–42.

210. Щербата Т. С. Теоретичні аспекти налагодження партнерських відносин підприємств із ВНЗ. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Сер.: *Проблеми економіки та управління*. 2016. № 847. С. 193–197.

211. Щодо затвердження плану заходів : Розпорядження Міністерства освіти і науки України № 170 від 20.12.2010 р. URL: https://ru.osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/12918/ (дата звернення: 26.12.2018).

212. Энциклопедия профессионального образования : в 3 т. / под ред. С. Я. Батышева. Москва, 1999. Т. 1. 1784 с.

213. Якісна вища освіта: роль партнерств. URL: http://csr-ua.info/csr-ukraine/wp-content/uploads/2014/04/Research_Forum_Business-and-Universities.pdf (дата звернення: 24.07.2018).

214. Яковенко В. Д., Гогунський В. Д. Прогнозування стану системи керування якістю навчального закладу. *Системні дослідження та інформаційні технології*. 2009. № 2. С. 50–57.

215. Янкович О. І. Освітні технології в історії вищої педагогічної освіти України (1957–2008) : монографія / за ред. В. М. Чайки, О. І. Янкович. Тернопіль, 2008. 320 с.

216. Янковий О. Г., Кошельок Г. В. Підвищення якості практичної підготовки студентів. *Проблеми та шляхи забезпечення якості економічної освіти в умовах євроінтеграції* : матеріали наук.-метод. конф. Одеса, 2015. С. 95–97.

217. Янковська Л. А., Захарчин Р. М. Професійно-практична підготовка фахівців у вищій школі та її інноваційний розвиток у форматі «держава» – вищі навчальні заклади – «роботодавці». *Науковий вісник НЛТУ України*. 2012.

Вип. 22.4. С. 367–372.

218. Ярмарок вакансій практикум пошуку роботи. URL: <https://www.apteka.ua/article/83223> (дата звернення: 24.07.2018).

219. Ярошенко І. В., Семигуліна І. Б. Аналіз існуючих методичних підходів до формування системи моніторингу соціально-економічного розвитку регіонів в Україні та країнах світу. *Бізнес Інформ*. 2015. № 4. С. 62–67.

220. *Achievement goals of students with ADHD* / K. E. Barron et al. *Learning Disability Quarterly*. 2006. Vol. 29, № 3. P. 137–158.

221. Baker G., Henson D. Promoting Employability Skills Development in a Research-Intensive University. *Education + Training*. 2010. Vol. 52. P. 62–75.

222. Barkovska O., Ogar' S., Rohulia O. Scientific and practical substantiation of the directions of mutual cooperation of higher education institutions with employers of pharmaceutical sector of health care industry. *ScienceRise: Pharmaceutical Science*. 2018. № 4 (14). P. 14–19.

223. Barkovska O., Ogar' S., Rogulia O., Havryh N. Analysis of factors that influence on organization of educational and production practice in preparation of pharmacy specialists. *ScienceRise: Pharmaceutical Science*. 2017. № 5 (9). P. 40–45.

224. Barron K. E., Harackiewicz J. M. *Achievement goals and optimal motivation: Testing multiple goal models*. *Journal of Personality and Social Psychology*. 2001. Vol. 80. P. 706–722.

225. Bennett C. L. How to be a good mentor? *Nursing Standard*. 2003. Vol. 17, № 36. P. 1–14.

226. Bowden J., Marton F. *The University of Learning: Beyond Quality and Competence in Higher Education*. London : Routledge, 2004. 320 p.

227. Bracher M. On the Psychological and Social functions of Language. Lacans Theory of the four Discourses. *Lacanian Theory of Discourse: Subject, Structure and Society* / ed by M. Bracher et al. New York ; London, 1994. P. 107–128.

228. Brown J. S., Collins A., Duguid P. Situated cognition and the culture of learning. *Educational Researcher*. 1989. Vol. 18, № 1. P. 32–42.

229. Brown P., Hesketh A., Williams S. Employability in a Knowledge-Driven Economy. *Journal of Education and Work*. 2003. Vol. 16. P. 107.
230. Clarke A. Survey on employability. *Industrial and Commercial Training*. 1997. Vol. 29, № 6. P. 177–183.
231. Collin K. Development Engineers' conceptions of learning at work. *Studies in Continuing Education*. 2002. Vol. 24, № 2. P. 133–152.
232. Creating employability: how can training and development square the circle between individual and corporate interest? *Industrial and Commercial Training*. 1996. Vol. 28, № 1. P. 16–18.
233. Darling-Hammond L., Gendler T., Wise A. E. The Teaching Internship. Practical Preparation for a Licensed Profession. Santa Monica : RAND Corporation, 1990. 136 p.
234. Duncan I. Integrating theory and practice at post-qualifying level. The post-qualifying handbook for social workers. London : Jessica Kingsley Publishers, 2007. P. 65–75.
235. Employers' evaluation on attributes obtained during industrial training/ M. Z. Omar et al. *7th WSEAS International Conference on Education and Educational Technology (EDU'08)* (Venice, 21–23 November 2008). Venice, 2008. P. 259–263.
236. Eraut M. Developing Professional Knowledge and Competence. London : The Falmer Press, 1994. 272 p.
237. Eraut M. Non-formal learning and tacit knowledge in professional work. *British Journal of Educational Psychology*. 2000. Vol. 70. P. 113–136.
238. Eraut M., Alderton J., Cole G., Senker P. Development of knowledge and skills at work. Bristol : The Policy Press, 2000. P. 231–262.
239. Eraut M., Hirsh W. The Significance of Workplace Learning for Individuals, Groups and Organisations : SKOPE Monograph 6. Oxford, 2007. 97 p.
240. Gardner F. Affirming values: using critical reflection to explore meaning and professional practice. *Reflective Practice: International and Multidisciplinary Perspectives*. 2009. Vol. 10, № 2. P. 179–190.
241. Hager P. Conceptions of learning and understanding learning at work. *Studies in Continuing Education*. 2004. Vol. 26, № 1. P. 3–17.

242. Hager P. Workplace judgement and conceptions of learning. *Journal of Workplace Learning*. 2001. Vol. 13, № 7/8. P. 352–359.

243. Hager P., Gonczi A. What is competence? *Medical Teacher*. 1996. Vol. 18, № 1. P. 15–18.

244. Harnessing university-industry collaboration in Malaysia through industrial training / N. S. Junaini et al. *3rd International Conference Information and Communication Technology*, May 2008. Kota Samarahan, 2008. P. 1–5.

245. Harvey L. Defining and Measuring Employability. *Quality in Higher Education*. 2001. Vol. 7. P. 97–109.

246. Hasbullah H., Sulaiman S. Industrial internship programme at Universiti Teknologi Petronas – a collaboration strategy that enhanced students' soft skills in the ever-changing technology. *International Conference on Engineering Education* (Manchester, 18–21 August 2002). Manchester, 2002. P. 1–5.

247. Hayes D. The impact of mentoring and mentoring on student primary teachers' achievements: A case study. *Mentoring & Tutoring*. 2001. Vol. 9, № 1. P. 5–21.

248. Hillage J., Pollard E. Employability: Developing a Framework for Policy Analysis. London : Department for Education and Employment, 1998. URL: https://www.researchgate.net/publication/225083565_Employability_Developing_a_framework_for_policy_analysis_London_DfEE (Date of access: 25.05.2018).

249. IPSF Good Pharmaceutical Education Practice. The Hague, 2003. URL: www.ipsf.org (Date of access: 23.10.2018).

250. Janssen-Noordman A., Merrienboer J., Van Der Vleuten C., Scherpbier A. Design of integrated practice for learning professional competences. *Medical Teacher*. 2006. Vol. 28, № 5. P. 447–452.

251. Kagaari J. R. K. Evaluation of the effects of vocational choice and practical training on students' employability. *European Industrial Training*. 2007. Vol. 31, № 6. P. 449–471.

252. Katajavuori N., Hirvonen J., Lindblom-Ylanna S. The Development of Excellence in Pharmaceutical Knowledge: New Curriculum for the B.Sc. (Pharmacy) Studies. *Pharmacy Education*. 2003. Vol. 3, № 3. P. 149–160.

253. Katajavuori N., Lindblom-Ylänne S., Hirvonen J. Pharmacy Mentors' Views of Practical Training. *Res. Sci. Educ.* 2005. Vol. 35. P. 323–345.

254. Katajavuori N., Lindblom-Ylänne S., Hirvonen J. The Significance of Practical Training in Linking Theoretical Studies with Practice. *Higher Education*. 2006. Vol. 51. P. 439–464.

255. Lave J. Teaching, as learning, in practice. *Mind, Culture, and Activity*. 1996. Vol. 3, № 3. P. 149–165.

256. Lave J. The practice of learning. *Understanding Practice: Perspectives on Activity and Context* / ed by S. Chaiklin, J. Lave. Cambridge : Cambridge University Press, 1993. P. 3–32.

257. Leinhardt G., McCarthy Y. K., Merriman J. Integrating professional knowledge: The theory of practice and the practice of theory. *Learning and Instructions*. 1995. Vol. 5. P. 401–408.

258. Mäkinen J., Olkinuora E., Tynjälä P. Growing demands for skills and knowledge: Learning and the development of expertise in information society. *Analytic Teacher*. 1999. Vol. 20, № 1. P. 19–28.

259. Mansour B. E., Dean J. C. Employability Skills as Perceived by Employers and University Faculty in the Fields of Human Resource Development (HRD) for Entry Level Graduate Jobs. *Journal of Human Resource and Sustainability Studies*. 2016. Vol. 4, № 1. P. 39–49.

260. Marsick V. J. Learning in the workplace. *Adult Education Quarterly*. 1988. Vol. 38, № 4. P. 187–198.

261. McQuaid R. W., Lindsay C. The Concept of Employability. *Urban Studies*. 2005. Vol. 42. P. 197–219.

262. Measuring the Outcomes from Industrial Training Program / M. Z. Omar et al. *European Journal of Social Sciences*. 2009. Vol. 8, № 4. P. 581–588.

263. New paradigms for learning in the workplace/ ed by V. J. Marsick. London : Croom Helm, 1987. P. 11–30.

264. Nor'AiniYusof, SitiNurFazillahMohdFauzi. Students' Performance in Practical Training: Academicians Evaluation. *Procedia – Social and Behavioral Sciences*. 2003. Vol. 93. P. 1275–1280.

265. Rutter L. «Theory» and «practice» within HE professional education courses – integration of academic knowledge and experiential knowledge.

Bournemouth University «The Challenge of Learning Development»: 6th LDHEN Symposium (Bournemouth, 6–7 April 2009). URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/75468.pdf> (Date of access: 25.05.2018).

266. Sansome C., Harackiewicz J. Intrinsic and Extrinsic Motivation. The Search for Optimal Motivation and Performance. N. Y. : Academic Press, 2000. 489 p.

267. Stan L. Beyond Knowledge and Competence towards a framework for professional education. *Capability*. 1995. Vol. 1, № 3. P. 44–52.

268. Taylor A. Quality Assurance in Education. *Quality Management in Education*. 1993. Vol. 1, № 1. P. 21–28.

269. Tribus M. Quality Management in Education. URL: http://www.qla.com.au/path/to/items/QMGT_INE.PDF (Date of access: 24.07.2018).

270. Vesterinen M.-L. Ammatillinen harjoittelu osana asiantuntijuuden kehittymistä ammattikorkeakoulussa: Doctoral thesis / University of Jyväskylä. Jyväskylä, 2002. 196 p.

271. Vlašić S., Vale S., Križman Puhar D. Quality management in education. *Interdisciplinary Management Research*. 2009. 9 p.

272. Woon L. F., Abd Karim Z. A., Johl S. K. Examining a successful industrial training program model: inter-relationship among the three main stakeholders: student, university and host company. *Proceedings of the 2nd Regional Conference on Engineering Education (RCEE)* (Johor Bahru, 3–5 December. 2007). Johor Bahru, 2007. P. 24–30.

273. Yorke M. Employability in Higher Education: What It Is–What It Is Not: Learning & Employability Series 1. York : The Higher Education Academy, 2006. URL: http://www.heacademy.ac.uk/assets/documents/tla/employability/id116_employability_in_higher_education_336.pdf (Date of access: 25.05.2018).

274. Yorke M., Knight P. T. Embedding Employability into the Curriculum: Learning & Employability Series 1. York : The Higher Education Academy, 2006. URL: <https://www.heacademy.ac.uk/resource/embedding-employability-curriculum> (Date of access: 25.05.2018).

ДОДАТКИ

Додаток А

Список публікацій здобувача

Статті в наукових фахових виданнях

1. Барковська О. Я., Огарь С. В. Методологічні засади організації виробничої практики студентів галузі знань «Фармація». *Фармацевтичний часопис*. 2013. Вип. 4. С. 116–120 (особистий внесок – літературний пошук, розроблення методологічних засад організації практики, участь в опрацюванні матеріалів, написання статті).
2. Барковская О. Я., Крупеня В. И., Гавриш Н. Б. Структурно-содержательные аспекты прохождения практики студентами специальности «Фармация». *Вестник фармации*. 2016. № 3 (73). С. 102–108 (особистий внесок – дослідження структурно-змістовних аспектів проходження практики, аналіз дефініції поняття «практична підготовка», порівняльна характеристика видів практики, узагальнення отриманих результатів, написання статті).
3. Barkovska O., Ogar' S., Rogulia O., Havryh N. Analysis of factors that influence on organization of educational and production practice in preparation of pharmacy specialists. *ScienceRise: Pharmaceutical Science*. 2017. № 5 (9). P. 40–45 (особистий внесок – опрацювання наукових джерел, групування й аналіз факторів впливу на практичну підготовку, розроблення комплексу інноваційних заходів щодо удосконалення організації практики, написання статті).
4. Котвіцька А. А., Барковська О. Я., Гавриш Н. Б., Огарь С. В. Дослідження історичних аспектів організації навчальної та виробничої практики як складової професійної підготовки провізорів. *Соціальна фармація в охороні здоров'я*. 2017. Т. 3, № 4. С. 32–40 (особистий внесок – опрацювання наукових джерел, аналіз навчальних планів підготовки спеціалістів за спеціальністю 226 «Фармація, промислова фармація», визначення історичних періодів організації практики, участь в опрацюванні й узагальненні отриманих результатів досліджень, підготовка статті).

5. Барковська О. Я., Рогуля О. Ю., Лебединець В. О. Дослідження організаційних аспектів навчальної та виробничої практик в умовах функціонування системи управління якістю закладів вищої освіти на прикладі Національного фармацевтичного університету. *Управління, економіка та забезпечення якості в фармації*. 2018. № 2 (54). С. 14–22 (особистий внесок – опрацювання наукових джерел, дослідження організаційних аспектів практики в умовах функціонування СУЯ НФаУ, участь в опрацюванні матеріалів, написання статті).

6. Barkovska O., Ogar' S., Rohulia O. Scientific and practical substantiation of the directions of mutual cooperation of higher education institutions with employers of pharmaceutical sector of health care industry. *ScienceRise: Pharmaceutical Science*. 2018. № 4 (14). P. 14–19 (особистий внесок – опрацювання наукових джерел, розроблення напрямів співпраці, участь в опрацюванні й узагальненні результатів, написання статті).

7. Барковська О. Я., Рогуля О. Ю., Лебединець В. О., Огарь С. В. Теоретико-методичні підходи до впровадження системи моніторингу працевлаштування провізорів. *Управління, економіка та забезпечення якості в фармації*. 2019. № 2 (58). С. 6–15 (особистий внесок – опрацювання наукових джерел, розроблення системи моніторингу працевлаштування, участь в обробленні й узагальненні результатів, написання статті).

8. Barkovska O., Krutskikh T., Rohulia O. Information-analytical providing of practical training for pharmacy specialist. *Norwegian Journal of development of the International Science*. 2020. № 47. P. 24–31 (особистий внесок – розроблення інформаційно-аналітичного забезпечення практичної підготовки, участь в опрацюванні й узагальненні результатів, написання статті).

Науково-методичні рекомендації

9. Котвіцька А. А., Крутських Т. В., Барковська О. Я., Огарь С. В., Рогуля О. Ю. Методичні підходи до моніторингу працевлаштування випускників закладу вищої освіти : метод. рек. Харків, 2019. 24 с. (особистий

внесок – опрацювання наукових джерел, розроблення методики моніторингу працевлаштування випускників, написання методичних рекомендацій).

10. Котвіцька А. А., Крутських Т. В., Барковська О. Я., Огарь С. В., Рогуля О. Ю. Науково-практичне обґрунтування програми взаємного співробітництва закладу вищої освіти та підприємств-роботодавців : метод. рек. Харків, 2019. 23 с. *(особистий внесок – опрацювання наукових джерел, розроблення програми співпраці закладу вищої освіти та роботодавців, написання методичних рекомендацій).*

11. Котвіцька А. А., Крутських Т. В., Барковська О. Я., Огарь С. В., Рогуля О. Ю. Організаційно-інформаційне забезпечення практичної підготовки студентів закладу вищої освіти : метод. рек. Харків, 2020. 31 с. *(особистий внесок – опрацювання наукових джерел, розроблення організаційного, інформаційно-аналітичного забезпечення практичної підготовки, написання методичних рекомендацій).*

Авторські свідоцтва на твір

12. Котвіцька А. А., Крутських Т. В., Барковська О. Я., Огарь С. В., Рогуля О. Ю. Методичні підходи до моніторингу працевлаштування випускників закладу вищої освіти : свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір АПН № 99616. Дата реєстр. 11.09.2020 р.

13. Котвіцька А. А., Крутських Т. В., Барковська О. Я., Огарь С. В., Рогуля О. Ю. Науково-практичне обґрунтування програми взаємного співробітництва закладу вищої освіти та підприємств-роботодавців : свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір АПН № 99659. Дата реєстр. 14.09.2020 р.

14. Котвіцька А. А., Крутських Т. В., Барковська О. Я., Огарь С. В., Рогуля О. Ю. Організаційно-інформаційне забезпечення практичної підготовки студентів закладу вищої освіти : свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір АПН № 99661. Дата реєстр. 14.09.2020 р.

Інші наукові видання

15. Огарь С. В., Барковська О. Я. Сучасний стан виробничої практики у підготовці фахівців з вищою фармацевтичною освітою в Україні. *Медична освіта*. 2012. Вип. 1. С. 48–50 (особистий внесок – дослідження сучасного стану виробничої практики, опрацювання й узагальнення результатів дослідження, написання статті).

16. Барковська О. Я., Огарь С. В. Структурно-змістовні аспекти навчально-виробничої практики студентів спеціальності «Фармація». *Фармацевтичний часопис*. 2013. Вип. 4. С. 125–130 (особистий внесок – дослідження структурно-змістовних аспектів проходження практики, опрацювання й узагальнення отриманих результатів, написання статті).

17. Крупеня В. І., Огарь С. В., Барковська О. Я. Організація практики з урахуванням вимог соціального партнерства. *Дерматологія та венерологія*. 2011. Вип. 2. С. 36–37 (особистий внесок – розроблення організаційних засад практики в умовах соціального партнерства).

18. Огарь С. В., Барковська О. Я. Розвиток соціального партнерства при організації практики в НФаУ. *Новий колегіум*. 2008. Вип. 4. С. 18–19 (особистий внесок – літературний пошук, дослідження соціального партнерства під час організації практики на прикладі ЗВО, написання статті).

Тези доповідей

19. Огарь С. В., Барковська О. Я. Розвиток соціального партнерства при організації практики в НФаУ. *Сьогодення та майбутнє фармації* : матеріали Всеукр. Конгресу, м. Харків, 16–19 квіт. 2008 р. Харків : Вид-во НФаУ, 2008, С. 625.

20. Черних В. П., Огарь С. В., Барковська О. Я. Виробнича практика крок до працевлаштування. *Підсумки навчально-виробничої практики студентів випускного курсу спеціальності фармація* : тез. доп. конф. за результатами практики, м. Харків, 22 квіт. 2009 р. Харків : Вид-во НФаУ, 2009. С. 3–4.

21. Гриценко І. С., Огарь С. В., Барковська О. Я. Організація практики в Національному фармацевтичному університеті. *Підсумки навчально-виробничої практики студентів випускного курсу спеціальності фармація* : тез. доп. конф. за результатами практики, м. Харків, 22 квіт. 2009 р. Харків : Вид-во НФаУ, 2009. С. 4–6.

22. Огарь С. В., Барковська О. Я. Організація практики в умовах соціального партнерства. *Підсумки навчально-виробничої практики студентів випускного курсу спеціальності фармація* : тези доп. конф. за результатами практики, м. Харків, 22 квіт. 2009 р. Харків : Вид-во НФаУ, 2009. С. 6–8.

23. Огарь С. В., Барковська О. Я. Практична підготовка як елемент партнерства з закордонними вищими навчальними закладами. *Підсумки навчально-виробничої практики студентів випускного курсу спеціальності фармація* : тези доп. конф. за результатами практики, м. Харків, 22 квіт. 2009 р. Харків : Вид-во НФаУ, 2009. С. 8–11.

24. Барковська О. Я., Школьна О. Н. Практична підготовка студентів спеціальності Фармація 2009 року випуску. *Підсумки навчально-виробничої практики студентів випускного курсу спеціальності фармація* : тез. доп. конф. за результатами практики, м. Харків, 22 квіт. 2009 р. Харків : Вид-во НФаУ, 2009. С. 11–14.

25. Дмитрієвський Д. І., Огарь С. В., Барковська О. Я. Організація практики за межами України у формі академічного студентського обміну: історія, географія, реалії та перспектива. *Підготовка спеціалістів фармації у вищих навчальних закладах: здобутки та перспективи майбутнього* : матеріали навч.-метод. конф., м. Луганськ, 10 листоп. 2011 р. Луганськ : ДЗ «Луганський державний медичний університет», 2011. С. 40–41.

26. Барковська О. Я., Огарь С. В. Конференції як засіб удосконалення практичної підготовки студентів НФаУ. *Формування професійної компетентності студентів під час проходження навчально-виробничої практики* : матеріали конф. за підсумками практики студентів НФаУ, м. Харків, 29 берез. 2012 р. Харків : НФаУ, 2012. С. 3.

27. Огарь С. В., Барковська О. Я. Виробнича практика як основа професійного успіху. *Професійно-практична підготовка провізорів та її інноваційний розвиток у форматі «Національний фармацевтичний університет працедавці»* : матеріали конф. за підсумками практики студентів НФаУ, м. Харків, 19 квіт. 2013 р. Харків : НФаУ, 2013. С. 7–8.

28. Огарь С. В., Барковська О. Я. Професійно-практична підготовка провізорів та її інноваційний розвиток у форматі «Університет – Працедавці». *Кредитно-модульна система організації навчального процесу у вищих медичних (фармацевтичному) навчальних закладах України на новому етапі* : матеріали X Ювілейної всеукр. навч.-наук. конф. з міжнар. участю, м. Тернопіль, 18–19 квіт. 2013 р. Тернопіль : ТДМУ, 2013. Ч. 1. С. 572–573.

29. Барковська О. Я., Донченко Н. В. Шляхи удосконалення якості навчально-виробничої практики провізорів. *Проблеми і перспективи працевлаштування випускників вищих навчальних закладів* : матеріали VIII Міжнар. наук.-практ. конф. Донецьк : ДонДУЕТ, 2013. С. 227–229.

30. Івахненко С. М., Барковська О. Я. Система дистанційного координування практичною підготовкою як елемент забезпечення її якості. *Актуальні питання практичної підготовки студентів НФаУ в Україні та за кордоном* : матеріали наук.-практ. конф. за підсумками практики студентів НФаУ, м. Харків, 10 квіт. 2014 р. Харків : НФаУ, 2014. С. 20–22.

31. Барковська О. Я., Валігура Ю. Г. Структурно-змістовні аспекти практичної підготовки студентів спеціальності «Фармація». *Актуальні питання практичної підготовки студентів НФаУ в Україні та за кордоном* : матеріали наук.-практ. конф. за підсумками практики студентів НФаУ, м. Харків, 10 квіт. 2014 р. Харків : НФаУ, 2014. С. 22–25.

32. Барковська О. Я. Напрями вдосконалення організації навчальної та виробничої практики провізорів. *Якість вищої освіти: вдосконалення змісту та організації практичної підготовки студентів* : матеріали XL Міжнар. наук.-метод. конф., м. Полтава, 25–26 лют. 2015 р. Полтава : ПУЕТ, 2015. С. 150–151.

33. Барковська О. Я. Сучасні критерії відбору баз практики для студентів спеціальності «Фармація». *Актуальні питання практичної підготовки студентів НФаУ в Україні та за кордоном* : матеріали наук.-практ. конф. з практики студентів НФаУ та коледжу НФаУ, м. Харків, 16 квіт. 2015 р. Харків : НФаУ, 2015. С. 12–14.

34. Немченко А. С., Калайчева С. Г., Барковська О. Я. Роль дисципліни «Вступ у фармацію. Практичні заняття в аптеці з ОЕФ» у професійній підготовці майбутніх провізорів. *Актуальні питання практичної підготовки студентів НФаУ в Україні та за кордоном* : матеріали наук.-практ. конф. з практики студентів НФаУ та коледжу НФаУ, м. Харків, 14 квіт. 2016 р. Харків : НФаУ, 2016. С. 48–50.

35. Барковська О. Я., Огарь С. В., Гавриш Н. Б. Практична підготовка: понятійно-термінологічний аналіз у системі професійної освіти. *Актуальні питання практичної підготовки студентів НФаУ в Україні та за кордоном* : матеріали наук.-практ. конф. з практики студентів НФаУ та коледжу НФаУ, м. Харків, 14 квіт. 2016 р. Харків : НФаУ, 2016. С. 50–53.

36. Барковська О. Я., Огарь С. В. Науково-практичні напрями підвищення якості практичної підготовки майбутніх провізорів. *Фармація XXI століття: тенденції та перспективи* : матеріали VIII Нац. з'їзду фармацевтів України, м. Харків, 13–16 верес. 2016 р. Харків, 2016. Т. 2. С. 324.

37. Завеля А. И., Немченко А. С., Калайчева С. Г., Барковская О. Я. Первый шаг в профессию. *Актуальні питання практичної підготовки студентів НФаУ в Україні та за кордоном* : матеріали наук.-практ. конф. з практики студентів НФаУ та Коледжу НФаУ, м. Харків, 6 квіт. 2017 р. Харків, 2017. С. 43–45.

38. Шукри Мохамед Шариф, Немченко А. С., Калайчева С. Г., Барковская О. Я. Особенности организации аптек в Марокко. *Актуальні питання практичної підготовки студентів НФаУ в Україні та за кордоном* : матеріали наук.-практ. конф. з практики студентів НФаУ та Коледжу НФаУ, м. Харків, 6 квіт. 2017 р. Харків, 2017. С. 41–42.

39. Гавриш Н. Б., Барковська О. Я. Дослідження форм співпраці Національного фармацевтичного університету з аптечними закладами та фармацевтичними підприємствами України. *Relevant issues of modern medicine: the experience of Poland and Ukraine : international research and practice conference* (Lublin, 20–21 October 2017). Lublin, 2017. С. 119–122.

40. Котвіцька А. А., Барковська О. Я., Гавриш Н. Б. Дослідження історичних періодів становлення та розвитку навчально-виробничих практик у фармацевтичному вищому навчальному закладі. *Історична спадщина та сучасні аспекти забезпечення громадського здоров'я в Україні* : матеріали наук.-практ. конф. з нагоди 140-річчя від дня народж. С. А. Томіліна, м. Харків, 25 жовт. 2017 р. Харків : ХНМУ, 2017. С. 139–140.

41. Барковська О. Я., Огарь С. В., Рогуля О. Ю. Теоретико-прикладні аспекти формування компетентностей на основі експертного опитування. *Застосування компетентнісного підходу в освітній практиці при викладанні фундаментальних дисциплін* : матеріали Всеукр. наук.-метод. інтернет-конф., м. Харків, 24 листоп. 2017 р. Харків : ХНАДУ, 2017. С. 104–105.

42. Огарь С. В., Барковська О. Я. Науково-теоретичні засади формування соціального партнерства закладу вищої освіти з роботодавцями. *Фармацевтична наука та практика: проблеми, досягнення, перспективи розвитку* : матеріали II наук.-практ. інтернет-конф. з міжнар. участю., м. Харків, 27 квіт. 2018 р. Харків : НФаУ, 2018. С. 415.

43. Барковська О. Я., Рогуля О. Ю. Дослідження сучасних напрямів взаємодії освітніх закладів та роботодавців за кордоном. *Актуальні проблеми розвитку галузевої економіки та логістики* : матеріали VI наук.-практ. конф. з міжнар. участю, м. Харків, 25–26 жовт. 2018 р. Харків : НФаУ, 2018. С. 157–159.

44. Котвіцька А. А., Федосов А. І., Крутських Т. В., Барковська О. Я. Упровадження інновацій в освітню діяльність для підвищення якості професійно-практичної компетентності випускників національного фармацевтичного університету. *Інновації у вищій медичній та фармацевтичній*

освіті України (з дистанційним під'єднанням ВМ(Ф)НЗ України за допомогою відеоконференц-зв'язку) : матеріали XVI Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю, м. Тернопіль, 16–17 трав. 2019 р. Тернопіль, 2019. С. 100.

45. Овакімян О. С., Барковська О. Я. Особливості практичної підготовки провізорів. *Актуальні питання практичної підготовки здобувачів вищої освіти в Україні та за кордоном* : матеріали наук.-практ. інтернет-конф., м. Харків, 23 трав. 2019 р. Харків, 2019. С. 3–5.

46. Огарь С. В., Барковська О. Я. Впровадження електронного сервісу у процес організації практики та працевлаштування майбутніх фахівців фармації. *Сучасні досягнення та перспективи розвитку апітерапії в Україні* : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю, м. Харків, 25 січ. 2020 р. Харків : Вид-во «Оригінал», 2020. С. 128.

47. Барковська О. Я., Рогуля О. Ю. Ризик-орієнтоване забезпечення якості практичної підготовки майбутніх провізорів. *Управління якістю в фармації* : матеріали XIV наук.-практ. конф., м. Харків, 25 трав. 2020 р. Харків, 2020. С. 4–5.

Додаток А (продовження)
Апробація результатів дисертації

Всеукраїнський конгрес «Сьогодення та майбутнє фармації» (Харків, 16–19 квітня 2008; форма участі – публікація тез, секційна доповідь).

Конференція за результатами практики «Підсумки навчально-виробничої практики студентів випускного курсу спеціальності фармація» (Харків, 22 квітня 2009; форма участі – публікація тез).

Навчально-методична конференція «Підготовка спеціалістів фармації у вищих навчальних закладах: здобутки та перспективи майбутнього» (Луганськ, 10 листопада 2011; форма участі – публікація тез).

Конференція за підсумками практики студентів НФаУ «Формування професійної компетентності студентів під час проходження навчально-виробничої практики» (Харків, 29 березня 2012; форма участі – публікація тез).

X Ювілейна всеукраїнська навчально-наукова конференція з міжнародною участю «Кредитно-модульна система організації навчального процесу у вищих медичних (фармацевтичному) навчальних закладах України на новому етапі» (Тернопіль, 18-19 квітня 2013; форма участі – публікація тез).

Конференція за підсумками практики студентів НФаУ «Професійно-практична підготовка провізорів та її інноваційний розвиток у форматі «Національний фармацевтичний університет – працедавці» (Харків, 19 квітня 2013; форма участі – публікація тез).

VIII Міжнародна науково-практична конференція «Проблеми і перспективи працевлаштування випускників вищих навчальних закладів» (Донецьк, 12 листопада 2013; форма участі – публікація тез, секційна доповідь).

Науково-практична конференція з практики студентів НФаУ «Актуальні питання практичної підготовки студентів НФаУ в Україні та за кордоном» (Харків, 10 квітня 2014; форма участі – публікація тез).

XL Міжнародна науково-практична конференція «Якість вищої освіти: вдосконалення змісту та організації практичної підготовки студентів» (Полтава, 25–26 лютого 2015; форма участі – публікація тез, секційна доповідь).

Науково-практична конференція з практики студентів НФаУ та коледжу НФаУ «Актуальні питання практичної підготовки студентів НФаУ в Україні та за кордоном» (Харків, 16 квітня 2015; 14 квітня 2016; 6 квітня 2017; форма участі – публікація тез).

VIII Національний з'їзд фармацевтів України (Харків, 13–16 вересня 2016; форма участі – публікація тез, секційна доповідь).

International research and practice conference «Relevant issues of modern medicine: the experience of Poland and Ukraine» (Lublin, 20–21 October 2017; форма участі – публікація тез).

Науково-практична конференція з нагоди 140-річчя від дня народження С. А. Томіліна «Історична спадщина та сучасні аспекти забезпечення громадського здоров'я в Україні» (Харків, 25 жовтня 2017; форма участі – публікація тез).

Всеукраїнська науково-методична інтернет-конференція «Застосування компетентнісного підходу в освітній практиці при викладанні фундаментальних дисциплін» (Харків, 24 листопада 2017; форма участі – публікація тез).

II науково-практична інтернет-конференція з міжнародною участю «Фармацевтична наука та практика: проблеми, досягнення, перспективи розвитку = Pharmaceutical science and practice: problems, achievements, prospects» (Харків, 27 квітня 2018; форма участі – публікація тез).

VI науково-практична конференція з міжнародною участю «Актуальні проблеми розвитку галузевої економіки та логістики» (Харків, 25–26 жовтня 2018; форма участі – публікація тез).

XVI Всеукраїнська науково-практична конференція з міжнародною участю «Інновації у вищій медичній та фармацевтичній освіті України» (з дистанційним під'єднанням ВМ(Ф)НЗ України за допомогою відеоконференц-зв'язку) (Тернопіль, 16–17 травня 2019; форма участі – публікація тез).

Науково-практична Інтернет-конференція з практики студентів НФаУ «Актуальні питання практичної підготовки студентів НФаУ в Україні та за кордоном» (Харків, 23 травня 2019; форма участі – публікація тез).

Всеукраїнська науково-практична конференція з міжнародною участю «Сучасні досягнення та перспективи розвитку апітерапії в Україні» (Харків, 25 січня 2020; форма участі – публікація тез).

XIV науково-практична конференція з міжнародною участю «Управління якістю в фармації» (Харків, 25 травня 2020; форма участі – публікація тез).

Додаток Б

Акти впровадження

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Завідувач Аптеки № 1

КЛ «Феофанія» ДУС

О.І. Красуля

« 08 » листопада 2019 р.

МП

АКТ ВПРОВАДЖЕННЯ

1. Найменування пропозицій для впровадження: науково-методичні підходи до функціонування системи моніторингу працевлаштування випускників закладу вищої освіти
2. Ким запропоновано: Національний фармацевтичний університет, кафедра загальної фармації та безпеки ліків Інституту підвищення кваліфікації спеціалістів фармації Національного фармацевтичного університету, 61002, м. Харків, вул. Пушкінська, 53
- Автори: Котвіцька А. А., Крутьких Т. В., Барковська О. Я., Огарь С. В., Рогуля О. Ю.
3. Джерело інформації: Методичні підходи до моніторингу працевлаштування випускників закладу вищої освіти: метод. рек. – Х.: Вид-во НФФУ, 2019. – 25с.
4. Ким і коли впроваджено: Аптекою № 1 КЛ «Феофанія», 8.11.2019 р.
5. Ефективність впровадження: використання запропонованих рекомендацій дасть змогу аптечному закладу задовільнити інформаційні потреби щодо стану забезпечення у кваліфікованих кадрах
6. Зауваження та пропозиції: немає

Відповідальний за впровадження:

Завідувач аптеки
Красуля О. І.

« 8 » листопада 2019 р.

ВІДНО
СПЕКТОР ЗАДРІА
І. А. ЯВЕРНО

Додаток Б (продовження)

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
 КП ХОР, фармація
 Відділ протистик та інтери-р.ч.
 (підпис установи, в якій проводиться впровадження)
 Митрошова О.В.
 (П.І.Б. керівника установи, в якій проводиться впровадження)

МП

АКТ ВПРОВАДЖЕННЯ

1. Найменування пропозицій для впровадження: науково-методичні підходи до функціонування системи моніторингу працевлаштування випускників закладу вищої освіти

2. Ким запропоновано: Національний фармацевтичний університет, кафедра загальної фармації та безпеки ліків Інституту підвищення кваліфікації спеціалістів фармації Національного фармацевтичного університету, 61002, м. Харків, вул. Пушкінська, 53

Автори: Котвіцька А. А., Крутських Т. В., Барковська О. Я., Огарь С. В., Рогуля О. Ю.

3. Джерело інформації: Методичні підходи до моніторингу працевлаштування випускників закладу вищої освіти: метод. рек. – Х.: Вид-во НФаУ, 2019. – 24с.

4. Ким і коли впроваджено: КП ХОР, фармація 15.11.2019 р.

5. Ефективність впровадження: використання запропонованих рекомендацій дасть змогу закладам фармацевтичного профілю задовільнити їх інформаційні потреби щодо стану кадрового забезпечення у галузі охорони здоров'я

6. Зауваження та пропозиції: немає

Відповідальний за впровадження:

Керівник відділу протистик та інтери-р.ч. КП ХОР, фармація
 «15» 11 2019 р.

Додаток Б (продовження)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор ПФ «Гамма - 55»

Ясінський Андрій Валентинович

« 15 » 11 20 19 р.

АКТ ВПРОВАДЖЕННЯ

1. **Найменування пропозиції для впровадження:** науково-методичні підходи до функціонування системи моніторингу працевлаштування випускників закладу вищої освіти.

2. **Ким запропоновано:** кафедрою загальної фармації та безпеки ліків Інституту підвищення кваліфікації спеціалістів фармації Національного фармацевтичного університету.

Автори: Котвіцька А. А., Крутських Т. В., Барковська О. Я., Огарь С. В., Рогуля О. Ю.

3. **Джерело інформації:**

Котвіцька А. А., Крутських Т. В., Барковська О. Я., Огарь С. В., Рогуля О. Ю. Методичні підходи до моніторингу працевлаштування випускників закладу вищої освіти: наук.-метод. рек. Харків : НФаУ, 2019. 24 с.

4. **Ким і коли впроваджено:** приватною фірмою «Гамма - 55».

Дата початку впровадження « 15 » 11 20 19 р.

5. **Ефективність впровадження:** використання запропонованих рекомендацій дасть змогу аптечним закладам задовільнити їх інформаційні потреби щодо стану кадрового забезпечення у галузі охорони здоров'я.

6. **Зауваження та пропозиції:** немає.

Відповідальний за впровадження:

Директор

Додаток Б (продовження)

ЗАТВЕРДЖУЮДиректор ТОВ «Магнолія»
Липенко Ірина Анатоліївна

« 27 » жовтня 2019 р.

АКТ ВПРОВАДЖЕННЯ

1. Найменування пропозиції для впровадження: науково-методичні підходи до функціонування системи моніторингу працевлаштування випускників закладу вищої освіти.

2. Ким запропоновано: кафедрою загальної фармації та безпеки ліків Інституту підвищення кваліфікації спеціалістів фармації Національного фармацевтичного університету.

Автори: Котвіцька А. А., Крутських Т. В., Барковська О. Я., Огарь С. В., Рогуля О. Ю.

3. Джерело інформації:

Котвіцька А. А., Крутських Т. В., Барковська О. Я., Огарь С. В., Рогуля О. Ю. Методичні підходи до моніторингу працевлаштування випускників закладу вищої освіти: наук.-метод. рек. Харків : НФаУ, 2019, 24 с.

4. Ким і коли впроваджено: ТОВ «Магнолія»

Дата початку впровадження « 27 » 11 2019 р.

5. Ефективність впровадження: використання запропонованих рекомендацій дасть змогу аптечним закладам задовільнити їх інформаційні потреби щодо стану кадрового забезпечення у галузі охорони здоров'я.

6. Зауваження та пропозиції: немає.

Відповідальний за впровадження:

Директор

І.А. Липенко

Додаток Б (продовження)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач Аптеки № 1

ФОП Бахмуцька Оксана Василівна

Бахмуцька О.В.

« 05 » грудня 2019 р.

АКТ ВПРОВАДЖЕННЯ

1. **Найменування пропозиції для впровадження:** науково-методичні підходи до функціонування системи моніторингу працевлаштування випускників закладу вищої освіти.

2. **Ким запропоновано:** кафедрою загальної фармації та безпеки ліків Інституту підвищення кваліфікації спеціалістів фармації Національного фармацевтичного університету.

Автори: Котвіцька А. А., Крутьких Т. В., Барковська О. Я., Огарь С. В., Рогуля О. Ю.

3. **Джерело інформації:**

Котвіцька А. А., Крутьких Т. В., Барковська О. Я., Огарь С. В., Рогуля О. Ю. Методичні підходи до моніторингу працевлаштування випускників закладу вищої освіти: наук.-метод. рек. Харків : НФаУ, 2019. 25 с.

4. **Ким і коли впроваджено:** ФОП Бахмуцька Оксана Василівна.

Дата початку впровадження « 05 » грудня 2019 р.

5. **Ефективність впровадження:** використання запропонованих рекомендацій дасть змогу аптечним закладам задовільнити їх інформаційні потреби щодо стану кадрового забезпечення у галузі охорони здоров'я.

6. **Зауваження та пропозиції:** немає.

Відповідальний за впровадження:

Завідувач Аптеки № 1

О. В. Бахмуцька

Додаток Б (продовження)

ЗАТВЕРДЖУЮ
 Директор ТОВ «Фармацевтична
 компанія «Здравица»
 Шишацький Дмитро Володимирович

« 11 » 12 20 19 р.

АКТ ВПРОВАДЖЕННЯ

1. **Найменування пропозиції для впровадження:** науково-методичні підходи до функціонування системи моніторингу працевлаштування випускників закладу вищої освіти.

2. **Ким запропоновано:** кафедрою загальної фармації та безпеки ліків Інституту підвищення кваліфікації спеціалістів фармації Національного фармацевтичного університету.

Автори: Котвіцька А. А., Крутських Т. В., Барковська О. Я., Огарь С. В., Рогуля О. Ю.

3. **Джерело інформації:**

Котвіцька А. А., Крутських Т. В., Барковська О. Я., Огарь С. В., Рогуля О. Ю. Методичні підходи до моніторингу працевлаштування випускників закладу вищої освіти: наук.-метод. рек. Харків : НФаУ, 2019, 24 с.

4. **Ким і коли впроваджено:** ТОВ «Фармацевтична компанія «Здравица»

Дата початку впровадження « 11 » 12 20 19 р.

5. **Ефективність впровадження:** використання запропонованих рекомендацій дасть змогу аптечним закладам задовільнити їх інформаційні потреби щодо стану кадрового забезпечення у галузі охорони здоров'я.

6. **Зауваження та пропозиції:** немає.

Відповідальний за впровадження:

Директор

Д. В. Шишацький

Додаток Б (продовження)

ЗАТВЕРДЖУЮ
 Директор ТОВ «Добрі ліки»
 Шишацький Дмитро Володимирович

« 11 » 12 20 19 р.

АКТ ВПРОВАДЖЕННЯ

1. **Найменування пропозиції для впровадження:** науково-методичні підходи до функціонування системи моніторингу працевлаштування випускників закладу вищої освіти.

2. **Ким запропоновано:** кафедрою загальної фармації та безпеки ліків Інституту підвищення кваліфікації спеціалістів фармації Національного фармацевтичного університету.

Автори: Котвіцька А. А., Крутьських Т. В., Барковська О. Я., Огарь С. В., Рогуля О. Ю.

3. **Джерело інформації:**

Котвіцька А. А., Крутьських Т. В., Барковська О. Я., Огарь С. В., Рогуля О. Ю. Методичні підходи до моніторингу працевлаштування випускників закладу вищої освіти: наук.-метод. рек. Харків : НФаУ, 2019, 24 с.

4. **Ким і коли впроваджено:** ТОВ «Добрі ліки»

Дата початку впровадження « 11 » 12 20 19 р.

5. **Ефективність впровадження:** використання запропонованих рекомендацій дасть змогу аптечним закладам задовільнити їх інформаційні потреби щодо стану кадрового забезпечення у галузі охорони здоров'я.

6. **Зауваження та пропозиції:** немає.

Відповідальний за впровадження:
 Директор

Д. В. Шишацький

Додаток Б (продовження)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор ТОВ «Бюджетна аптека»

Нестеренко Юлія Юріївна

«15» 01

2020 р.

АКТ ВПРОВАДЖЕННЯ

1. **Найменування пропозиції для впровадження:** науково-методичні підходи до функціонування системи моніторингу працевлаштування випускників закладу вищої освіти.

2. **Ким запропоновано:** кафедрою загальної фармації та безпеки ліків Інституту підвищення кваліфікації спеціалістів фармації Національного фармацевтичного університету.

Автори: Котвіцька А. А., Крутьких Т. В., Барковська О. Я., Огарь С. В., Рогуля О. Ю.

3. **Джерело інформації:**

Котвіцька А. А., Крутьких Т. В., Барковська О. Я., Огарь С. В., Рогуля О. Ю. Методичні підходи до моніторингу працевлаштування випускників закладу вищої освіти: наук.-метод. рек. Харків : НФаУ, 2019, 24 с.

4. **Ким і коли впроваджено:** ТОВ «Бюджетна аптека»

Дата початку впровадження «15» 01 2020 р.

5. **Ефективність впровадження:** використання запропонованих рекомендацій дасть змогу аптечним закладам задовільнити їх інформаційні потреби щодо стану кадрового забезпечення у галузі охорони здоров'я.

6. **Зауваження та пропозиції:** немає.

Відповідальний за впровадження:

Директор

Ю. Ю. Нестеренко

Додаток Б (продовження)

З А Т В Е Р Д Ж У Ю
 Директор ТОВ «Дануні»
 Веселова Олена Анатоліївна
 « 15 » 01 20 20 р.

АКТ ВПРОВАДЖЕННЯ

1. Найменування пропозиції для впровадження: науково-методичні підходи до функціонування системи моніторингу працевлаштування випускників закладу вищої освіти.

2. Ким запропоновано: кафедрою загальної фармації та безпеки ліків Інституту підвищення кваліфікації спеціалістів фармації Національного фармацевтичного університету.

Автори: Котвіцька А. А., Крутських Т. В., Барковська О. Я., Огарь С. В., Рогуля О. Ю.

3. Джерело інформації:

Котвіцька А. А., Крутських Т. В., Барковська О. Я., Огарь С. В., Рогуля О. Ю. Методичні підходи до моніторингу працевлаштування випускників закладу вищої освіти: наук.-метод. рек. Харків : НФаУ, 2019. 24 с.

4. Ким і коли впроваджено: товариством з обмеженою відповідальністю «Дануні».

Дата початку впровадження « 15 » 01 20 20 р.

5. Ефективність впровадження: використання запропонованих рекомендацій дасть змогу аптечним закладам задовільнити їх інформаційні потреби щодо стану кадрового забезпечення у галузі охорони здоров'я.

6. Зауваження та пропозиції: немає.

Відповідальний за впровадження:

Директор

О. А. Веселова

Додаток Б (продовження)

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Операційний директор

ПрАТ «Фармацевтична фірма «Дарниця»

Черкас Євгеній Миколайович

20 20 р.

АКТ ВПРОВАДЖЕННЯ

1. Найменування пропозицій для впровадження: науково-методичні підходи до функціонування системи моніторингу працевлаштування випускників закладу вищої освіти

2. Ким запропоновано: Національний фармацевтичний університет, кафедра загальної фармації та безпеки ліків Інституту підвищення кваліфікації спеціалістів фармації Національного фармацевтичного університету, 61002, м. Харків, вул. Пушкінська, 53

Автори: Котвіцька А. А., Крутських Т. В., Барковська О. Я., Огарь С. В., Рогуля О. Ю.

3. Джерело інформації: Методичні підходи до моніторингу працевлаштування випускників закладу вищої освіти: метод. рек. – Х.: Вид-во НФаУ, 2019. – 25с.

4. Ким і коли впроваджено: ПрАТ «ФФ «Дарниця», 24.03.2020 р.

5. Ефективність впровадження: використання запропонованих рекомендацій дасть змогу ПрАТ «ФФ «Дарниця» задовільнити інформаційні потреби щодо стану забезпечення у кваліфікованих кадрах

6. Зауваження та пропозиції: немає

Відповідальний за впровадження:

Операційний директор

Черкас Є. М.

« 24 » березня 2020 р.

Додаток Б (продовження)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор ТОВ «Точка здоров'я»
Нестеренко Юлія Юріївна

«21» 05 2020 р.

АКТ ВПРОВАДЖЕННЯ

1. **Найменування пропозиції для впровадження:** науково-методичні підходи до функціонування системи моніторингу працевлаштування випускників закладу вищої освіти.

2. **Ким запропоновано:** кафедрою загальної фармації та безпеки ліків Інституту підвищення кваліфікації спеціалістів фармації Національного фармацевтичного університету.

Автори: Котвіцька А. А., Крутьських Т. В., Барковська О. Я., Огарь С. В., Рогуля О. Ю.

3. **Джерело інформації:**

Котвіцька А. А., Крутьських Т. В., Барковська О. Я., Огарь С. В., Рогуля О. Ю. Методичні підходи до моніторингу працевлаштування випускників закладу вищої освіти: наук.-метод. рек. Харків : НФаУ, 2019, 24 с.

4. **Ким і коли впроваджено:** ТОВ «Точка здоров'я»

Дата початку впровадження «21» 05 2020 р.

5. **Ефективність впровадження:** використання запропонованих рекомендацій дасть змогу аптечним закладам задовільнити їх інформаційні потреби щодо стану кадрового забезпечення у галузі охорони здоров'я.

6. **Зауваження та пропозиції:** немає.

Відповідальний за впровадження:

Директор

Ю. Ю. Нестеренко

Додаток Б (продовження)

МП

АКТ ВПРОВАДЖЕННЯ

1. Найменування пропозиції для впровадження: науково-методичні підходи до функціонування системи моніторингу працевлаштування випускників закладу вищої освіти

2. Ким запропоновано: Національний фармацевтичний університет, кафедра загальної фармації та безпеки ліків Інституту підвищення кваліфікації спеціалістів фармації Національного фармацевтичного університету, 61002, м. Харків, вул. Пушкінська, 53

Автори: Котвіцька А. А., Крутьких Т. В., Барковська О. Я., Огарь С. В., Рогуля О. Ю.

3. Джерело інформації: Методичні підходи до моніторингу працевлаштування випускників закладу вищої освіти: метод. рек. – Х.: Вид-во НФаУ, 2019. – 24с.

4. Ким і коли впроваджено: КП ХОР «ОАС», 22.05.2020

5. Ефективність впровадження: використання запропонованих рекомендацій дасть змогу закладам фармацевтичного профілю задовільнити їх інформаційні потреби щодо стану кадрового забезпечення у галузі охорони здоров'я

6. Зауваження та пропозиції: немає

Відповідальний за впровадження:

В. о. директора

«22» 05 2020 р.

Додаток Б (продовження)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор ТОВ «Леда»

Чанчалеїшвілі Ірина Миколаївна

« 25 » 09 2020 р.

АКТ ВПРОВАДЖЕННЯ

1. **Найменування пропозиції для впровадження:** науково-методичні підходи до функціонування системи моніторингу працевлаштування випускників закладу вищої освіти.

2. **Ким запропоновано:** кафедрою загальної фармації та безпеки ліків Інституту підвищення кваліфікації спеціалістів фармації Національного фармацевтичного університету.

Автори: Котвіцька А. А., Крутських Т. В., Барковська О. Я., Огарь С. В., Рогуля О. Ю.

3. **Джерело інформації:**

Котвіцька А. А., Крутських Т. В., Барковська О. Я., Огарь С. В., Рогуля О. Ю. Методичні підходи до моніторингу працевлаштування випускників закладу вищої освіти: наук.-метод. рск. Харків : НФаУ, 2019, 24 с.

4. **Ким і коли впроваджено:** товариством з обмеженою відповідальністю «Леда».

Дата початку впровадження «25» 09 2020 р.

5. **Ефективність впровадження:** використання запропонованих рекомендацій дасть змогу аптечним закладам задовільнити їх інформаційні потреби щодо стану кадрового забезпечення у галузі охорони здоров'я.

6. **Зауваження та пропозиції:** немає.

Відповідальний за впровадження:

Директор

 І. М. Чанчалеїшвілі

Додаток Б (продовження)

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Національний фармацевтичний
університет

(назва установи, в якій проводиться впровадження)

Алла КОТВИЦЬКА

(П.І.Б. керівника установи, в якій проводиться впровадження)

МП

АКТ ВПРОВАДЖЕННЯ

1. Найменування пропозицій для впровадження: науково-методичні підходи до функціонування системи моніторингу працевлаштування випускників закладу вищої освіти

2. Ким запропоновано: Національний фармацевтичний університет, кафедра загальної фармації та безпеки ліків Інституту підвищення кваліфікації спеціалістів фармації Національного фармацевтичного університету, 61002, м. Харків, вул. Пушкінська, 53

Автори: Котвицька А. А., Крутських Т. В., Барковська О. Я., Отарь С. В., Рогуля О. Ю.

3. Джерело інформації: Методичні підходи до моніторингу працевлаштування випускників закладу вищої освіти: метод. рек. – Х.: Вид-во НФаУ, 2019. – 25с.

4 Ким і коли впроваджено: НФаУ, 20.11.2019 р.

5. Ефективність впровадження: використання запропонованих рекомендацій дасть змогу НФаУ визначити відповідність змісту робочої програми потребам ринку праці, оцінити якість підготовки фахівців та їх затребуваність на ринку праці

6. Зауваження та пропозиції: немає

Відповідальний за впровадження:

Проректор з НПР,
Тетяна КРУТСЬКИХ

« 20 » листопада 2019 р.

Додаток Б (продовження)

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Директор Інституту підвищення
кваліфікації спеціалістів фармації НФаУ

Мариса ГАЛПІЙ

« 9 » квітня 2020 р.

МП.

АКТ ВПРОВАДЖЕННЯ

1. Найменування пропозиції для впровадження: науково-методичні підходи до функціонування системи моніторингу працевлаштування випускників закладу вищої освіти

2. Ким запропоновано: Національний фармацевтичний університет, кафедра загальної фармації та безпеки ліків Інституту підвищення кваліфікації спеціалістів фармації Національного фармацевтичного університету, 61002, м. Харків, вул. Пушкінська, 53

Автори: Котвіцька А. А., Крутських Т. В., Барковська О. Я., Огарь С. В., Рогуля О. Ю.

3. Джерело інформації: Методичні підходи до моніторингу працевлаштування випускників закладу вищої освіти: метод. рек. – Х.: Вид-во НФаУ, 2019. – 25с.

4. Ким і коли впроваджено: ІПКСФ НФаУ, 9.04.2020 р.

5. Ефективність впровадження: використання запропонованих рекомендацій дасть змогу ІПКСФ НФаУ визначити відповідність змісту робочої програми потребам ринку праці, оцінити якість підготовки фахівців та їх затребуваність на ринку праці

6. Зауваження та пропозиції: немає

Відповідальний за впровадження:

Декан факультету підвищення
кваліфікації ІПКСФ НФаУ
Світлана МОРОЗ

« 9 » квітня 2020 р.

Додаток Б (продовження)

АКТ ВПРОВАДЖЕННЯ

1. Найменування пропозиції для впровадження: науково-методичні підходи до функціонування системи моніторингу працевлаштування випускників закладу вищої освіти

2. Ким запропоновано: Національний фармацевтичний університет, кафедра загальної фармації та безпеки ліків Інституту підвищення кваліфікації спеціалістів фармації Національного фармацевтичного університету, 61002, м. Харків, вул. Пушкінська, 53

Автори: Котвіцька А. А., Крутських Т. В., Барковська О. Я., Огарь С. В., Рогуля О. Ю.

3. Джерело інформації: Методичні підходи до моніторингу працевлаштування випускників закладу вищої освіти: метод. рек. – Х.: Вид-во НФаУ, 2019. – 25с.

4. Ким і коли впроваджено: Фаховим коледжем НФаУ, 3.09.2020 р.

5. Ефективність впровадження: використання запропонованих рекомендацій дасть змогу Фаховому коледжу НФаУ визначити відповідність змісту робочої програми потребам ринку праці, оцінити якість підготовки фахівців та їх затребуваність на ринку праці

6. Зауваження та пропозиції: немає

Відповідальний за впровадження:

Заступниця директорки з
навчально-виробничої роботи
Гузєва В. В.

« 3 » вересня 2020 р.

Додаток Б (продовження)

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Завідувач Аптеки № 1

КЛ «Феофанія» ДУС

О.І. Красуля

« 10 » грудня 2019 р.

АКТ ВПРОВАДЖЕННЯ

1. Найменування пропозицій для впровадження: науково-методичні підходи до формування програми взаємного співробітництва закладу вищої освіти з роботодавцями фармацевтичного сектору галузі охорони здоров'я
2. Ким запропоновано: Національний фармацевтичний університет, кафедра загальної фармації та безпеки ліків Інституту підвищення кваліфікації спеціалістів фармації Національного фармацевтичного університету, 61002, м. Харків, вул. Пушкінська, 53
- Автори: Котвіцька А. А., Крутських Т. В., Барковська О. Я., Гасарь С. З., Рогуля О. Ю.
3. Джерело інформації: «Науково-практичне обґрунтування програми взаємного співробітництва закладу вищої освіти та підприємств-роботодавців»: метод. рек. – Х.: Вид-во НФаУ, 2019. – 24с.
4. Ким і коли впроваджено: Аптекою № 1 КЛ «Феофанія», 10.12.2019 р.
5. Ефективність впровадження: використання запропонованих підходів дасть змогу аптечному закладу налагодити ефективну співпрацю з закладами вищої освіти з метою підбору кваліфікованих фахівців й вирішення кадрових потреб
6. Зауваження та пропозиції: немає

Відповідальний за впровадження:

Завідувач аптеки
Красуля О. І.

« 10 » грудня 2019 р.

Додаток Б (продовження)

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
КП ХОР „Фармація“
Відділ проєкту та імпл.
(об'єкт установи, який провадить впровадження)
Міхеева О.В.
(П.І.Б. керівника установи, в якій провадять впровадження)

МП

АКТ ВПРОВАДЖЕННЯ

1. Найменування пропозицій для впровадження: науково-методичні підходи до формування програми взаємного співробітництва закладу вищої освіти з роботодавцями фармацевтичного сектору галузі охорони здоров'я

2. Ким запропоновано: Національний фармацевтичний університет, кафедра загальної фармації та безпеки ліків Інституту підвищення кваліфікації спеціалістів фармації Національного фармацевтичного університету, 61002, м. Харків, вул. Пушкінська, 53

Автори: Котвіцька А. А., Крутських Т. В., Барковська О. Я., Огарь С. В., Рогуля О. Ю.

3. Джерело інформації: «Науково-практичне обґрунтування програми взаємного співробітництва закладу вищої освіти та підприємств-роботодавців»: метод. рек. – Х.: Вид-во НФаУ, 2019. – 23с.

4. Ким і коли впроваджено: КП ХОР „Фармація“

5. Ефективність впровадження: використання запропонованих підходів дасть змогу закладам фармацевтичного профілю налагодити ефективну співпрацю з закладами вищої освіти з метою підбору кваліфікованих фахівців й вирішення кадрових потреб

6. Зауваження та пропозиції: немає

Відповідальний за впровадження:

Керівник В.В.Г.П.У.
«12» 12 2019 р.

 О.В. Міхеева

Додаток Б (продовження)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор ПФ «Гамма 55»

Ясінський Андрій Валентинович

« 12 » 12 20 19 р.

АКТ ВПРОВАДЖЕННЯ

1. **Найменування пропозиції для впровадження:** науково-методичні підходи до формування програми взаємного співробітництва закладу вищої освіти з роботодавцями фармацевтичного сектору галузі охорони здоров'я.

2. **Ким запропоновано:** кафедрою загальної фармації та безпеки ліків Інституту підвищення кваліфікації спеціалістів фармації Національного фармацевтичного університету.

Автори: Котвіцька А. А., Крутських Т. В., Барковська О. Я., Огарь С. В., Рогуля О. Ю.

3. **Джерело інформації:**

Котвіцька А. А., Крутських Т. В., Барковська О. Я., Огарь С. В., Рогуля О. Ю. Науково-практичне обґрунтування програми взаємного співробітництва закладу вищої освіти та підприємств-роботодавців : наук. метод. рек. Харків : НФаУ, 2019. 23 с.

4. **Ким і коли впроваджено:** приватною фірмою «Гамма - 55».

Дата початку впровадження « 12 » 12 20 19 р.

5. **Ефективність впровадження:** використання запропонованих підходів дасть змогу аптечним закладам налагодити ефективну співпрацю з закладами вищої освіти з метою підбору кваліфікованих фахівців й вирішення кадрових потреб.

6. **Зауваження та пропозиції:** немає.

Відповідальний за впровадження:

Директор

Додаток Б (продовження)

ЗАТВЕРДЖУЮ
 Директор ТОВ «Магнолія»
 Липенко Ірина Анатоліївна

« 16 » 12 20 19 р.

АКТ ВПРОВАДЖЕННЯ

1. Найменування пропозиції для впровадження: науково-методичні підходи до формування програми взаємного співробітництва закладу вищої освіти з роботодавцями фармацевтичного сектору галузі охорони здоров'я.

2. Ким запропоновано: кафедрою загальної фармації та безпеки ліків Інституту підвищення кваліфікації спеціалістів фармації Національного фармацевтичного університету.

Автори: Котвіцька А. А., Крутських Т. В., Барковська О. Я., Огарь С. В., Рогуля О. Ю.

3. Джерело інформації:

Котвіцька А. А., Крутських Т. В., Барковська О. Я., Огарь С. В., Рогуля О. Ю. Науково-практичне обґрунтування програми взаємного співробітництва закладу вищої освіти та підприємств-роботодавців : наук. метод. рек. Харків : НФаУ, 2019, 23 с.

4. Ким і коли впроваджено: ТОВ «Магнолія»

Дата початку впровадження « 16 » 12 20 19 р.

5. Ефективність впровадження: використання запропонованих підходів дасть змогу аптечним закладам налагодити ефективну співпрацю з закладами вищої освіти з метою підбору кваліфікованих фахівців й вирішення кадрових потреб.

6. Зауваження та пропозиції: немає.

Відповідальний за впровадження:

Директор

І.А. Липенко

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач Аптеки № 1
ФОП Бахмуцька Оксана Василівна
Бахмуцька О.В.

« 17 » 12 2019 р.

АКТ ВПРОВАДЖЕННЯ

1. **Найменування пропозиції для впровадження:** науково-методичні підходи до формування програми взаємного співробітництва закладу вищої освіти з роботодавцями фармацевтичного сектору галузі охорони здоров'я.
2. **Ким запропоновано:** кафедрою загальної фармації та безпеки ліків Інституту підвищення кваліфікації спеціалістів фармації Національного фармацевтичного університету.
Автори: Котвіцька А. А., Барковська О. Я., Огарь С. В., Рогуля О. Ю.
3. **Джерело інформації:**
Котвіцька А. А., Барковська О. Я., Огарь С. В., Рогуля О. Ю. Науково-практичне обґрунтування програми взаємного співробітництва закладу вищої освіти та підприємств-роботодавців : наук.-метод. рек. Харків : НФаУ, 2019. 20 с.
4. **Ким і коли впроваджено:** ФОП Бахмуцька Оксана Василівна.
Дата початку впровадження « 17 » грудня 2019 р.
5. **Ефективність впровадження:** використання запропонованих підходів дасть змогу аптечним закладам налагодити ефективну співпрацю з закладами вищої освіти з метою підбору кваліфікованих фахівців й вирішення кадрових потреб.
6. **Зауваження та пропозиції:** немає.

Відповідальний за впровадження:
Завідувач Аптеки № 1

 О. В. Бахмуцька

Додаток Б (продовження)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор ТОВ «Фармацевтична
компанія «Здравица»
Шишацький Дмитро Володимирович

« 23 » 12 20 19 р.

АКТ ВПРОВАДЖЕННЯ

1. **Найменування пропозиції для впровадження:** науково-методичні підходи до формування програми взаємного співробітництва закладу вищої освіти з роботодавцями фармацевтичного сектору галузі охорони здоров'я.

2. **Ким запропоновано:** кафедрою загальної фармації та безпеки ліків Інституту підвищення кваліфікації спеціалістів фармації Національного фармацевтичного університету.

Автори: Котвіцька А. А., Крутських Т. В., Барковська О. Я., Огарь С. В., Рогуля О. Ю.

3. **Джерело інформації:**

Котвіцька А. А., Крутських Т. В., Барковська О. Я., Огарь С. В., Рогуля О. Ю. Науково-практичне обґрунтування програми взаємного співробітництва закладу вищої освіти та підприємств-роботодавців : наук. метод. рек. Харків : НФаУ, 2019, 23 с.

4. **Ким і коли впроваджено:** ТОВ «Фармацевтична компанія «Здравица»

Дата початку впровадження « 23 » 12 20 19 р.

5. **Ефективність впровадження:** використання запропонованих підходів дасть змогу аптечним закладам налагодити ефективну співпрацю з закладами вищої освіти з метою підбору кваліфікованих фахівців й вирішення кадрових потреб.

6. **Зауваження та пропозиції:** немає

Відповідальний за впровадження:

Директор

Д. В. Шишацький

Додаток Б (продовження)

ЗАТВЕРДЖУЮ
 Директор ТОВ «Добрі ліки»
 Шишацький Дмитро Володимирович

« 23 » 12 20 19 р.

АКТ ВПРОВАДЖЕННЯ

1. Найменування пропозиції для впровадження: науково-методичні підходи до формування програми взаємного співробітництва закладу вищої освіти з роботодавцями фармацевтичного сектору галузі охорони здоров'я.

2. Ким запропоновано: кафедрою загальної фармації та безпеки ліків Інституту підвищення кваліфікації спеціалістів фармації Національного фармацевтичного університету.

Автори: Котвіцька А. А., Крутських Т. В., Барковська О. Я., Огарь С. В., Рогуля О. Ю.

3. Джерело інформації:

Котвіцька А. А., Крутських Т. В., Барковська О. Я., Огарь С. В., Рогуля О. Ю. Науково-практичне обґрунтування програми взаємного співробітництва закладу вищої освіти та підприємств-роботодавців : наук. метод. рек. Харків : НФаУ, 2019, 23 с.

4. Ким і коли впроваджено: ТОВ «Добрі ліки»

Дата початку впровадження « 23 » 12 20 19 р.

5. Ефективність впровадження: використання запропонованих підходів дасть змогу аптечним закладам налагодити ефективну співпрацю з закладами вищої освіти з метою підбору кваліфікованих фахівців й вирішення кадрових потреб.

6. Зауваження та пропозиції: немає.

Відповідальний за впровадження:

Директор

Д. В. Шишацький

Додаток Б (продовження)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор ТОВ «Бюджетна аптека»
Нестеренко Юлія Юріївна

«23» 12

АКТ ВПРОВАДЖЕННЯ

1. Найменування пропозиції для впровадження: науково-методичні підходи до формування програми взаємного співробітництва закладу вищої освіти з роботодавцями фармацевтичного сектору галузі охорони здоров'я.

2. Ким запропоновано: кафедрою загальної фармації та безпеки ліків Інституту підвищення кваліфікації спеціалістів фармації Національного фармацевтичного університету.

Автори: Котвіцька А. А., Крутських Т. В., Барковська О. Я., Огарь С. В., Рогуля О. Ю.

3. Джерело інформації:

Котвіцька А. А., Крутських Т. В., Барковська О. Я., Огарь С. В., Рогуля О. Ю. Науково-практичне обґрунтування програми взаємного співробітництва закладу вищої освіти та підприємств-роботодавців : наук. метод. рек. Харків : НФаУ, 2019, 23 с.

4. Ким і коли впроваджено: ТОВ «Бюджетна аптека»

Дата початку впровадження «23» 12 2019 р.

5. Ефективність впровадження: використання запропонованих підходів дасть змогу аптечним закладам налагодити ефективну співпрацю з закладами вищої освіти з метою підбору кваліфікованих фахівців й вирішення кадрових потреб.

6. Зауваження та пропозиції: немає.

Відповідальний за впровадження:

Директор

Ю. Ю. Нестеренко

Додаток Б (продовження)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор ТОВ «Данунці»

Веселова Олена Анатоліївна

« 19 » 02 2020 р.

АКТ ВПРОВАДЖЕННЯ

1. Найменування пропозиції для впровадження: науково-методичні підходи до формування програми взаємного співробітництва закладу вищої освіти з роботодавцями фармацевтичного сектору галузі охорони здоров'я.

2. Ким запропоновано: кафедрою загальної фармації та безпеки ліків Інституту підвищення кваліфікації спеціалістів фармації Національного фармацевтичного університету.

Автори: Котвіцька А. А., Крутьких Т. В., Барковська О. Я., Огарь С. В., Рогуля О. Ю.

3. Джерело інформації:

Котвіцька А. А., Крутьких Т. В., Барковська О. Я., Огарь С. В., Рогуля О. Ю. Науково-практичне обґрунтування програми взаємного співробітництва закладу вищої освіти та підприємств-роботодавців : наук. метод. рек. Харків : НФаУ, 2019. 23 с.

4. Ким і коли впроваджено: товариством з обмеженою відповідальністю «Данунці».

Дата початку впровадження « 19 » 02 2020 р.

5. Ефективність впровадження: використання запропонованих підходів дасть змогу аптечним закладам налагодити ефективну співпрацю з закладами вищої освіти з метою підбору кваліфікованих фахівців й вирішення кадрових потреб.

6. Зауваження та пропозиції: немає.

Відповідальний за впровадження:

Директор

О. А. Веселова

Додаток Б (продовження)

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Операційний директор
 ПрАТ «Фармацевтична фірма Дарниця»
 Черкас Євгеній Миколайович

20 20 р.

АКТ ВПРОВАДЖЕННЯ

1. Найменування пропозицій для впровадження: науково-методичні підходи до формування програми взаємного співробітництва закладу вищої освіти з роботодавцями фармацевтичного сектору галузі охорони здоров'я

2. Ким запропоновано: Національний фармацевтичний університет, кафедра загальної фармації та безпеки ліків Інституту підвищення кваліфікації спеціалістів фармації Національного фармацевтичного університету, 61002, м. Харків, вул. Пушкінська, 53

Автори: Котвіцька А. А., Крутьких Т. В., Барковська О. Я., Огарь С. В., Рогуля О. Ю.

3. Джерело інформації: «Науково-практичне обґрунтування програми взаємного співробітництва закладу вищої освіти та підприємств-роботодавців»; метод. рек. – Х.: Вид-во НФаУ, 2019. – 24с.

4. Ким і коли впроваджено: ПрАТ «ФФ «Дарниця», 17.05.2020р.

5. Ефективність впровадження: використання запропонованих підходів дасть змогу ПрАТ «ФФ «Дарниця» налагодити ефективну співпрацю з закладами вищої освіти з метою підбору кваліфікованих фахівців й вирішення кадрових потреб

6. Зауваження та пропозиції: немає

Відповідальний за впровадження:

Операційний директор
 Черкас Є. М.

« 17 » травня 2020 р.

Додаток Б (продовження)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор ТОВ «Леда»

Чанчалеїшвілі Ірина Миколаївна

« 18 » 05 20 20 р.

АКТ ВПРОВАДЖЕННЯ

1. **Найменування пропозиції для впровадження:** науково-методичні підходи до формування програми взаємного співробітництва закладу вищої освіти з роботодавцями фармацевтичного сектору галузі охорони здоров'я.

2. **Ким запропоновано:** кафедрою загальної фармації та безпеки ліків Інституту підвищення кваліфікації спеціалістів фармації Національного фармацевтичного університету.

Автори: Котвіцька А. А., Крутських Т. В., Барковська О. Я., Огарь С. В., Рогуля О. Ю.

3. **Джерело інформації:**

Котвіцька А. А., Крутських Т. В., Барковська О. Я., Огарь С. В., Рогуля О. Ю. Науково-практичне обґрунтування програми взаємного співробітництва закладу вищої освіти та підприємств-роботодавців : наук. метод. рек. Харків : НФаУ, 2019, 23 с.

4. **Ким і коли впроваджено:** товариством з обмеженою відповідальністю «Леда».

Дата початку впровадження « 18 » 05 20 20 р.

5. **Ефективність впровадження:** використання запропонованих підходів дасть змогу аптечним закладам налагодити ефективну співпрацю з закладами вищої освіти з метою підбору кваліфікованих фахівців й вирішення кадрових потреб.

6. **Зауваження та пропозиції:** немає.

Відповідальний за впровадження:

Директор

І. М. Чанчалеїшвілі

Додаток Б (продовження)

АКТ ВПРОВАДЖЕННЯ

1. Найменування пропозицій для впровадження: науково-методичні підходи до формування програми взаємного співробітництва закладу вищої освіти з роботодавцями фармацевтичного сектору галузі охорони здоров'я
 2. Ким запропоновано: Національний фармацевтичний університет, кафедра загальної фармації та безпеки ліків Інституту підвищення кваліфікації спеціалістів фармації Національного фармацевтичного університету, 61002, м. Харків, вул. Пушкінська, 53
 Автори: Котвіцька А. А., Крутьких Т. В., Барковська О. Я., Огарь С. В., Рогуля О. Ю.
 3. Джерело інформації: «Науково-практичне обґрунтування програми взаємного співробітництва закладу вищої освіти та підприємств-роботодавців»: метод. рек. – Х.: Вид-во НФаУ, 2019. – 23с.
 4. Ким і коли впроваджено: КП ХОР «ОАС», 18.05.2020
 5. Ефективність впровадження: використання запропонованих підходів дасть змогу закладам фармацевтичного профілю налагодити ефективну співпрацю з закладами вищої освіти з метою підбору кваліфікованих фахівців й вирішення кадрових потреб
 6. Зауваження та пропозиції: немає
- Відповідальний за впровадження:
В. О. директора
«18» 05 2020 р.

Додаток Б (продовження)

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Др.Т. Мухіт-Харків
(підпис установи, в якій введено впровадження)
Корсунів Р.В.
(П.І.Б. керівника установи, в якій проведено впровадження)

АКТ ВПРОВАДЖЕННЯ

1. Найменування пропозиції для впровадження: науково-методичні підходи до формування програми взаємного співробітництва закладу вищої освіти з роботодавцями фармацевтичного сектору галузі охорони здоров'я
 2. Ким запропоновано: Національний фармацевтичний університет, кафедра загальної фармації та безпеки ліків Інституту підвищення кваліфікації спеціалістів фармації Національного фармацевтичного університету, 61002, м. Харків, вул. Пушкінська, 53
 - Автори: Котвіцька А. А., Крутських Т. В., Барковська О. Я., Огарь С. В., Рогуля О. Ю.
 3. Джерело інформації: Науково-практичне обґрунтування програми взаємного співробітництва закладу вищої освіти та підприємств-роботодавців : метод. рек. – Х.: Вид-во НФаУ, 2019. – 24 с.
 4. Ким і коли впроваджено: Др.Т. Мухіт-Харків №0520
 5. Ефективність впровадження: використання запропонованих підходів дасть змогу закладам фармацевтичного профілю налагодити ефективну співпрацю з закладами вищої освіти з метою підбору кваліфікованих фахівців й вирішення кадрових потреб
 6. Зауваження та пропозиції: немає
- Відповідальний за впровадження:

«18 05 2020 р.

Додаток Б (продовження)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор ТОВ «Точка здоров'я»

Нестеренко Юлія Юріївна

« 25 » 09 20 20 р.

АКТ ВПРОВАДЖЕННЯ

1. Найменування пропозиції для впровадження: науково-методичні підходи до формування програми взаємного співробітництва закладу вищої освіти з роботодавцями фармацевтичного сектору галузі охорони здоров'я.

2. Ким запропоновано: кафедрою загальної фармації та безпеки ліків Інституту підвищення кваліфікації спеціалістів фармації Національного фармацевтичного університету.

Автори: Котвіцька А. А., Крутьських Т. В., Барковська О. Я., Огарь С. В., Рогуля О. Ю.

3. Джерело інформації:

Котвіцька А. А., Крутьських Т. В., Барковська О. Я., Огарь С. В., Рогуля О. Ю. Науково-практичне обґрунтування програми взаємного співробітництва закладу вищої освіти та підприємств-роботодавців : наук. метод. рек. Харків : НФаУ, 2019, 23 с.

4. Ким і коли впроваджено: ТОВ «Точка здоров'я»

Дата початку впровадження « 25 » 09 20 20 р.

5. Ефективність впровадження: використання запропонованих підходів дасть змогу аптечним закладам налагодити ефективну співпрацю з закладами вищої освіти з метою підбору кваліфікованих фахівців й вирішення кадрових потреб.

6. Зауваження та пропозиції: немає.

Відповідальний за впровадження:

Директор

Ю. Ю. Нестеренко

Додаток Б (продовження)

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Національний фармацевтичний

університет

(назва установи, в якій затверджено/впроваджено)

Алла КОТВИЦЬКА

(П.І.Б. керівника установи, в якій проведено впровадження)

МП

АКТ ВПРОВАДЖЕННЯ

1. Найменування пропозиції для впровадження: науково-методичні підходи до формування програми взаємного співробітництва закладу вищої освіти з роботодавцями фармацевтичного сектору галузі охорони здоров'я

2. Ким запропоновано: Національний фармацевтичний університет, кафедра загальної фармації та безпеки ліків Інституту підвищення кваліфікації спеціалістів фармації Національного фармацевтичного університету, 61002, м. Харків, вул. Пушкінська, 53

Автори: Котвицька А. А., Крутьських Т. В., Барковська О. Я., Огарь С. В., Рогуля О. Ю.

3. Джерело інформації: «Науково-практичне обґрунтування програми взаємного співробітництва закладу вищої освіти та підприємств-роботодавців»: метод. рек. – Х.: Вид-во НФаУ, 2019. – 24с.

4. Ким і коли впроваджено: НФаУ, 12.12.2019 р.

5. Ефективність впровадження: використання запропонованих підходів дасть змогу НФаУ налагодити ефективну співпрацю з закладами фармацевтичного профілю з метою підготовки фахівців з урахуванням вимог роботодавців

6. Зауваження та пропозиції: немає

Відповідальний за впровадження:

Проректор з НПР,
Тетяна КРУТСЬКИХ

« 12 » грудня 2019 р.

Додаток Б (продовження)

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Директор Інституту підвищення
кваліфікації спеціалістів фармацевції НФаУ

Лариса ГАЛПІ

« 16 » червня 2020 р.

МП.

АКТ ВПРОВАДЖЕННЯ

1. Найменування пропозиції для впровадження: науково-методичні підходи до формування програми взаємного співробітництва закладу вищої освіти з роботодавцями фармацевтичного сектору галузі охорони здоров'я
2. Ким запропоновано: Національний фармацевтичний університет, кафедра загальної фармацевції та безпеки ліків Інституту підвищення кваліфікації спеціалістів фармацевції Національного фармацевтичного університету, 61002, м. Харків, вул. Пушкінська, 53
- Автори: Котвіцька А. А., Крутьських Т. В., Барковська О. Я., Огарь С. В., Рогуля О. Ю.
3. Джерело інформації: «Науково-практичне обґрунтування програми взаємного співробітництва закладу вищої освіти та підприємств-роботодавців»: метод. рек. – Х.: Вид-во НФаУ, 2019. – 24с.
4. Ким і коли впроваджено: ІПКСФ НФаУ, 16.06.2020 р.
5. Ефективність впровадження: використання запропонованих підходів дасть змогу ІПКСФ НФаУ налагодити ефективну співпрацю з закладами фармацевтичного профілю з метою підготовки фахівців з урахуванням вимог роботодавців
6. Зауваження та пропозиції: немає

Відповідальний за впровадження:

Декан факультету підвищення
кваліфікації ІПКСФ НФаУ
Світлана МОРОЗ

« 16 » червня 2020 р.

Додаток Б (продовження)

АКТ ВПРОВАДЖЕННЯ

1. Найменування пропозиції для впровадження: науково-методичні підходи до формування програми взаємного співробітництва закладу вищої освіти з роботодавцями фармацевтичного сектору галузі охорони здоров'я
2. Ким запропоновано: Національний фармацевтичний університет, кафедра загальної фармації та безпеки ліків Інституту підвищення кваліфікації спеціалістів фармації Національного фармацевтичного університету, 61002, м. Харків, вул. Пушкінська, 53
- Автори: Котвіцька А. А., Крутських Т. В., Барковська О. Я., Огарь С. В., Рогуля О. Ю.
3. Джерело інформації: «Науково-практичне обґрунтування програми взаємного співробітництва закладу вищої освіти та підприємств-роботодавців»; метод. рек. – Х.: Вид-во НФаУ, 2019. – 24с.
4. Ким і коли впроваджено: Фаховим коледжем НФаУ, 10.09.2020 р.
5. Ефективність впровадження: використання запропонованих підходів дасть змогу Фаховому коледжу НФаУ налагодити ефективну співпрацю з закладами фармацевтичного профілю з метою підготовки фахівців з урахуванням вимог роботодавців
6. Зауваження та пропозиції: немає

Відповідальний за впровадження:

Заступниця директорки з
навчально-виробничої роботи
Гузева В. В.

« 10 » вересня 2020 р.

Додаток Б (продовження)

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
В. Г. КОР
Відділ проклятої та інтерпрет
(підписує, а не вводить впровадження)
Митрошова О.В.
(підписує, а не вводить впровадження)

МП

АКТ ВПРОВАДЖЕННЯ

1. Найменування пропозиції для впровадження: методичні рекомендації з розробки організаційного й інформаційно-аналітичного супроводу практичної підготовки студентів у закладах вищої освіти та на базах практики
2. Ким запропоновано: Національний фармацевтичний університет, кафедра загальної фармації та безпеки ліків Інституту підвищення кваліфікації спеціалістів фармації Національного фармацевтичного університету, 61002, м. Харків, вул. Пушкінська, 53
- Автори: Котвицька А. А., Крутських Т. В., Барковська О. Я., Огарь С. В., Рогуля О. Ю.
3. Джерело інформації: «Організаційно-інформаційне забезпечення практичної підготовки студентів закладу вищої освіти»: метод. рек. – Х.: Вид-во НФаУ, 2020. – 31с.
4. Ким і коли впроваджено: КП ХОР „фармація“
5. Ефективність впровадження: запропоновані методичні рекомендації використовуються у діяльності закладів фармацевтичного профілю, які є базами практики, з метою забезпечення якості практичної підготовки студентів
6. Зауваження та пропозиції: немає

Відповідальний за впровадження:
Керівник Відділу
«19» 03 2020 р.

 О.В. Митрошова

Додаток Б (продовження)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор ТОВ «Магнолія»
Липенко Ірина Анатоліївна

« 27 » 03 2020 р.

АКТ ВПРОВАДЖЕННЯ

1. Найменування пропозиції для впровадження: методичні рекомендації з розробки організаційного та інформаційно-аналітичного супроводу практичної підготовки студентів у закладах вищої освіти та на базах практики.

2. Ким запропоновано: кафедрою загальної фармації та безпеки ліків Інституту підвищення кваліфікації спеціалістів фармації Національного фармацевтичного університету.

Автори: Котвіцька А. А., Крутських Т. В., Барковська О. Я., Огарь С. В., Рогуля О. Ю.

3. Джерело інформації:

Котвіцька А. А., Крутських Т. В., Барковська О. Я., Огарь С. В., Рогуля О. Ю. Організаційно-інформаційне забезпечення практичної підготовки студентів закладу вищої освіти: наук. метод. рек. Харків : НФаУ, 2020, 31 с.

4. Ким і коли впроваджено: ТОВ «Магнолія»

Дата початку впровадження « 27 » 03 2020 р.

5. Ефективність впровадження: запропоновані методичні рекомендації використовуються у діяльності аптечних закладів, які є базами практики, з метою забезпечення якості практичної підготовки здобувачів вищої освіти.

6. Зауваження та пропозиції: немає.

Відповідальний за впровадження:

Директор

І.А. Липенко

Додаток Б (продовження)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач Аптеки № 1

ФОП Бахмуцька Оксана Василівна

Бахмуцька О.В.

АКТ ВПРОВАДЖЕННЯ

1. **Найменування пропозиції для впровадження:** методичні рекомендації з розробки організаційного й інформаційно-аналітичного супроводу практичної підготовки студентів у закладах вищої освіти та на базах практики.
2. **Ким запропоновано:** кафедрою загальної фармації та безпеки ліків Інституту підвищення кваліфікації спеціалістів фармації Національного фармацевтичного університету.
Автори: Котвіцька А. А., Барковська О. Я., Огарь С. В., Рогуля О. Ю.
3. **Джерело інформації:**
Котвіцька А. А., Барковська О. Я., Огарь С. В., Рогуля О. Ю. Організаційно-інформаційне забезпечення практичної підготовки майбутніх провізорів ; наук.-метод. рек. Харків : НФаУ, 2019. 28 с.
4. **Ким і коли впроваджено:** ФОП Бахмуцька Оксана Василівна.
Дата початку впровадження « 08 » квітня 2020 р.
5. **Ефективність впровадження:** запропоновані методичні рекомендації використовуються у діяльності аптечних закладів, які є базами практики, з метою забезпечення якості практичної підготовки студентів.
6. **Зауваження та пропозиції:** немає.

Відповідальний за впровадження:

Завідувач Аптеки № 1

О. В. Бахмуцька

Додаток Б (продовження)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор ТОВ «Фармацевтична
компанія «Здравица»
Шишацький Дмитро Володимирович

« 23 » 04 20 20 р.

АКТ ВПРОВАДЖЕННЯ

1. **Найменування пропозиції для впровадження:** методичні рекомендації з розробки організаційного та інформаційно-аналітичного супроводу практичної підготовки студентів у закладах вищої освіти та на базах практики.

2. **Ким запропоновано:** кафедрою загальної фармації та безпеки ліків Інституту підвищення кваліфікації спеціалістів фармації Національного фармацевтичного університету.

Автори: Котвіцька А. А., Крутьких Т. В., Барковська О. Я., Огарь С. В., Рогуля О. Ю.

3. **Джерело інформації:**

Котвіцька А. А., Крутьких Т. В., Барковська О. Я., Огарь С. В., Рогуля О. Ю. Організаційно-інформаційне забезпечення практичної підготовки студентів закладу вищої освіти: наук. метод. рек. Харків : НФаУ, 2020, 31 с.

4. **Ким і коли впроваджено:** ТОВ «Фармацевтична компанія «Здравица»
Дата початку впровадження « 23 » 04 20 20 р.

5. **Ефективність впровадження:** запропоновані методичні рекомендації використовуються у діяльності аптечних закладів, які є базами практики, з метою забезпечення якості практичної підготовки здобувачів вищої освіти.

6. **Зауваження та пропозиції:** немає.

Відповідальний за впровадження:
Директор

Д. В. Шишацький

Додаток Б (продовження)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор ТОВ «Добрі ліки»
Шишацький Дмитро Володимирович

« 23 » 04 20 20 р.

АКТ ВПРОВАДЖЕННЯ

1. **Найменування пропозицій для впровадження:** методичні рекомендації з розробки організаційного та інформаційно-аналітичного супроводу практичної підготовки студентів у закладах вищої освіти та на базах практики.

2. **Ким запропоновано:** кафедрою загальної фармації та безпеки ліків Інституту підвищення кваліфікації спеціалістів фармації Національного фармацевтичного університету.

Автори: Котвіцька А. А., Крутських Т. В., Барковська О. Я., Огарь С. В., Рогуля О. Ю.

3. **Джерело інформації:**

Котвіцька А. А., Крутських Т. В., Барковська О. Я., Огарь С. В., Рогуля О. Ю. Організаційно-інформаційне забезпечення практичної підготовки студентів закладу вищої освіти: наук. метод. рек. Харків : НФаУ, 2020, 31 с.

4. **Ким і коли впроваджено:** ТОВ «Добрі ліки»

Дата початку впровадження « 23 » 04 20 20 р.

5. **Ефективність впровадження:** запропоновані методичні рекомендації використовуються у діяльності аптечних закладів, які є базами практики, з метою забезпечення якості практичної підготовки здобувачів вищої освіти.

6. **Зауваження та пропозиції:** немає.

Відповідальний за впровадження:
Директор

Д. В. Шишацький

Додаток Б (продовження)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор ТОВ «Бюджетна аптека»
Нестеренко Юлія Юріївна

«04» 04

2020 р.

АКТ ВПРОВАДЖЕННЯ

1. Найменування пропозиції для впровадження: методичні рекомендації з розробки організаційного та інформаційно-аналітичного супроводу практичної підготовки студентів у закладах вищої освіти та на базах практики.

2. Ким запропоновано: кафедрою загальної фармації та безпеки ліків Інституту підвищення кваліфікації спеціалістів фармації Національного фармацевтичного університету.

Автори: Котвіцька А. А., Крутьких Т. В., Барковська О. Я., Огарь С. В., Рогуля О. Ю.

3. Джерело інформації:

Котвіцька А. А., Крутьких Т. В., Барковська О. Я., Огарь С. В., Рогуля О. Ю. Організаційно-інформаційне забезпечення практичної підготовки студентів закладу вищої освіти: наук. метод. рек. Харків : НФаУ, 2020, 31 с.

4. Ким і коли впроваджено: ТОВ «Бюджетна аптека»

Дата початку впровадження «04» 04 2020 р.

5. Ефективність впровадження: запропоновані методичні рекомендації використовуються у діяльності аптекних закладів, які є базами практики, з метою забезпечення якості практичної підготовки здобувачів вищої освіти.

6. Зауваження та пропозиції: немає.

Відповідальний за впровадження:
Директор

Ю. Ю. Нестеренко

Додаток Б (продовження)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор ПФ «Гамма - 55»

Ясінський Андрій Валентинович

« 07 » 04 20 20 р.

АКТ ВПРОВАДЖЕННЯ

1. **Найменування пропозицій для впровадження:** методичні рекомендації з розробки організаційного та інформаційно-аналітичного супроводу практичної підготовки студентів у закладах вищої освіти та на базах практики.

2. **Ким запропоновано:** кафедрою загальної фармації та безпеки ліків Інституту підвищення кваліфікації спеціалістів фармації Національного фармацевтичного університету.

Автори: Котвіцька А. А., Крутьких Т. В., Барковська О. Я., Огарь С. В., Рогуля О. Ю.

3. **Джерело інформації:**

Котвіцька А. А., Крутьких Т. В., Барковська О. Я., Огарь С. В., Рогуля О. Ю. Організаційно-інформаційне забезпечення практичної підготовки студентів закладу вищої освіти: наук. метод. рек. Харків : НФаУ, 2020, 31 с.

4. **Ким і коли впроваджено:** приватною фірмою «Гамма - 55».

Дата початку впровадження « 07 » 04 20 20 р.

5. **Ефективність впровадження:** запропоновані методичні рекомендації використовуються у діяльності аптечних закладів, які є базами практики, з метою забезпечення якості практичної підготовки здобувачів вищої освіти.

6. **Зауваження та пропозиції:** немає.

Відповідальний за впровадження:

Директор

Додаток Б (продовження)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор ТОВ «Данунц»

Веселова Олена Анатоліївна

« 14 » 04 20 20 р.

АКТ ВПРОВАДЖЕННЯ

1. **Найменування пропозиції для впровадження:** методичні рекомендації з розробки організаційного та інформаційно-аналітичного супроводу практичної підготовки студентів у закладах вищої освіти та на базах практики.

2. **Ким запропоновано:** кафедрою загальної фармації та безпеки ліків Інституту підвищення кваліфікації спеціалістів фармації Національного фармацевтичного університету.

Автори: Котвіцька А. А., Крутьких Т. В., Барковська О. Я., Огарь С. В., Рогуля О. Ю.

3. **Джерело інформації:**

Котвіцька А. А., Крутьких Т. В., Барковська О. Я., Огарь С. В., Рогуля О. Ю. Організаційно-інформаційне забезпечення практичної підготовки студентів закладу вищої освіти: наук. метод. рек. Харків : НФаУ, 2020. 31 с.

4. **Ким і коли впроваджено:** товариством з обмеженою відповідальністю «Данунц».

Дата початку впровадження « 14 » 04 20 20 р.

5. **Ефективність впровадження:** запропоновані методичні рекомендації використовуються у діяльності аптечних закладів, які є базами практики, з метою забезпечення якості практичної підготовки здобувачів вищої освіти.

6. **Зауваження та пропозиції:** немає.

Відповідальний за впровадження:

Директор

Додаток Б (продовження)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор ТОВ «Леда»

Чанчалеїшвілі Ірина Миколаївна

« 18 » 05 20 20 р.

АКТ ВПРОВАДЖЕННЯ

1. Найменування пропозиції для впровадження: методичні рекомендації з розробки організаційного та інформаційно-аналітичного супроводу практичної підготовки студентів у закладах вищої освіти та на базах практики.

2. Ким запропоновано: кафедрою загальної фармації та безпеки ліків Інституту підвищення кваліфікації спеціалістів фармації Національного фармацевтичного університету.

Автори: Котвіцька А. А., Крутських Т. В., Барковська О. Я., Огарь С. В., Рогуля О. Ю.

3. Джерело інформації:

Котвіцька А. А., Крутських Т. В., Барковська О. Я., Огарь С. В., Рогуля О. Ю. Організаційно-інформаційне забезпечення практичної підготовки студентів закладу вищої освіти: наук. метод. рек. Харків : НФаУ, 2020, 31 с.

4. Ким і коли впроваджено: товариством з обмеженою відповідальністю «Леда».

Дата початку впровадження « 18 » 05 20 20 р.

5. Ефективність впровадження: запропоновані методичні рекомендації використовуються у діяльності аптечних закладів, які є базами практики, з метою забезпечення якості практичної підготовки здобувачів вищої освіти.

6. Зауваження та пропозиції: немає.

Відповідальний за впровадження:

Директор

 І. М. Чанчалеїшвілі

Додаток Б (продовження)

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Завідувач Аптеки № 1

КЛ «Феофанія» ДУС

О.І. Красуля

« 18 » травня 2020 р.

АКТ ВПРОВАДЖЕННЯ

1. Найменування пропозиції для впровадження: методичні рекомендації з розробки організаційного й інформаційно-аналітичного супроводу практичної підготовки студентів у закладах вищої освіти та на базах практики

2. Ким запропоновано: Національний фармацевтичний університет кафедра загальної фармації та безпеки ліків Інституту підвищення кваліфікації спеціалістів фармації Національного фармацевтичного університету, 61002, м. Харків, вул. Пушкінська, 53

Автори: Котвіцька А. А., Крутських Т. В., Барковська О. Я., Огарь С. В., Рогоуля О. Ю.

3. Джерело інформації: «Організаційно-інформаційне забезпечення практичної підготовки студентів закладу вищої освіти»: метод. рек. – Х.: Вид-во НФаУ, 2020. – 32с.

4. Ким і коли впроваджено: Аптекою № 1 КЛ «Феофанія», 18.05.2020 р.

5. Ефективність впровадження: запропоновані методичні рекомендації використовуються у діяльності закладів фармацевтичного профілю, які є базами практики, з метою забезпечення якості практичної підготовки студентів

6. Зауваження та пропозиції: немає

Відповідальний за впровадження:

Завідувач аптеки

Красуля О. І.

« 18 » травня 2020 р.

[Handwritten signature]

Додаток Б (продовження)

МП

АКТ ВПРОВАДЖЕННЯ

1. Найменування пропозиції для впровадження: методичні рекомендації з розробки організаційного й інформаційно-аналітичного супроводу практичної підготовки студентів у закладах вищої освіти та на базах практики
2. Ким запропоновано: Національний фармацевтичний університет, кафедра загальної фармації та безпеки ліків Інституту підвищення кваліфікації спеціалістів фармації Національного фармацевтичного університету, 61002, м. Харків, вул. Пушкінська, 53
- Автори: Котвіцька А. А., Крутських Т. В., Барковська О. Я., Огарь С. В., Рогуля О. Ю.
3. Джерело інформації: «Організаційно-інформаційне забезпечення практичної підготовки студентів закладу вищої освіти»; метод. рек. – Х.: Вид-во НФаУ, 2020. – 31с.
4. Ким і коли впроваджено: КП ХОР «ОАС», 18.05.2020
5. Ефективність впровадження: запропоновані методичні рекомендації використовуються у діяльності закладів фармацевтичного профілю, які є базами практики, з метою забезпечення якості практичної підготовки студентів
6. Зауваження та пропозиції: немає

Відповідальний за впровадження:

б. о. директора«18» 05 2020 р.

Додаток Б (продовження)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор ТОВ «Точка здоров'я»
Нестеренко Юлія Юріївна

« 10 » 06 2020 р.

АКТ ВПРОВАДЖЕННЯ

1. **Найменування пропозиції для впровадження:** методичні рекомендації з розробки організаційного та інформаційно-аналітичного супроводу практичної підготовки студентів у закладах вищої освіти та на базах практики.

2. **Ким запропоновано:** кафедрою загальної фармації та безпеки ліків Інституту підвищення кваліфікації спеціалістів фармації Національного фармацевтичного університету.

Автори: Котвіцька А. А., Крутських Т. В., Барковська О. Я., Огарь С. В., Рогуля О. Ю.

3. **Джерело інформації:**

Котвіцька А. А., Крутських Т. В., Барковська О. Я., Огарь С. В., Рогуля О. Ю. Організаційно-інформаційне забезпечення практичної підготовки студентів закладу вищої освіти: наук. метод. рек. Харків : НФаУ, 2020, 31 с.

4. **Ким і коли впроваджено:** ТОВ «Точка здоров'я»

Дата початку впровадження « 10 » 06 2020 р.

5. **Ефективність впровадження:** запропоновані методичні рекомендації використовуються у діяльності аптечних закладів, які є базами практики, з метою забезпечення якості практичної підготовки здобувачів вищої освіти.

6. **Зауваження та пропозиції:** немає.

Відповідальний за впровадження:

Директор

Ю. Ю. Нестеренко

Додаток Б (продовження)

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Директор "ДФФТ 'Лекхін-Харків'"
Мисеников Р.Р.
 (П.Б. керівника закладу, в якій проведено впровадження)
 МП

АКТ ВПРОВАДЖЕННЯ

1. Найменування пропозиції для впровадження: методичні рекомендації з розробки організаційного й інформаційно-аналітичного супроводу практичної підготовки студентів у закладах вищої освіти та на базах практики
2. Ким запропоновано: Національний фармацевтичний університет, кафедра загальної фармації та безпеки ліків Інституту підвищення кваліфікації спеціалістів фармації Національного фармацевтичного університету, 61002, м. Харків, вул. Пушкінська, 53
3. Джерело інформації: Організаційно-інформаційне забезпечення практичної підготовки студентів закладу вищої освіти: метод. рек. – Х.: Вид-во НФаУ, 2020. – 32 с.
4. Ким і коли впроваджено: ДФФТ "Лекхін-Харків", 18.06.20
5. Ефективність впровадження: запропоновані методичні рекомендації використовуються у діяльності закладів фармацевтичного профілю, які є базами практики, з метою забезпечення якості практичної підготовки студентів
6. Зауваження та пропозиції: немає

Відповідальний за впровадження:

«18» 06 2020 р.

Додаток Б (продовження)

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Операційний директор
 ПрАТ «Фармацевтична фірма Дарниця»
 Черкас Євгеній Миколайович

МП

20 20 р.

АКТ ВПРОВАДЖЕННЯ

1. Найменування пропозиції для впровадження: методичні рекомендації з розробки організаційного й інформаційно-аналітичного супроводу практичної підготовки студентів у закладах вищої освіти та на базах практики

2. Ким запропоновано: Національний фармацевтичний університет, кафедра загальної фармації та безпеки ліків Інституту підвищення кваліфікації спеціалістів фармації Національного фармацевтичного університету, 61002, м. Харків, вул. Пушкінська, 53

Автори: Котвіцька А. А., Крутьких Т. В., Барковська О. Я., Огарь С. В., Рогуля О. Ю.

3. Джерело інформації: «Організаційно-інформаційне забезпечення практичної підготовки студентів закладу вищої освіти»: метод. рек. – Х.: Вид-во НФаУ, 2020. – 32с.

4 Ким і коли впроваджено: ПрАТ «ФФ «Дарниця», 19.06.2020 р.

5. Ефективність впровадження: запропоновані методичні рекомендації використовуються у діяльності закладів фармацевтичного профілю, які є базами практики, з метою забезпечення якості практичної підготовки студентів

6. Зауваження та пропозиції: немає

Відповідальний за впровадження:
 Операційний директор
 Черкас Є. М.

« 19 » червня 2020 р.

Додаток Б (продовження)

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Національний фармацевтичний

університет

(назва університету, на якому здійснено впровадження)

Алла КОТВИЦЬКА

(П.І.Б. керівника кафедри, в якій проведено впровадження)

МП.

АКТ ВПРОВАДЖЕННЯ

1. Найменування пропозиції для впровадження: методичні рекомендації з розробки організаційного й інформаційно-аналітичного супроводу практичної підготовки студентів у закладах вищої освіти та на базах практики

2. Ким запропоновано: Національний фармацевтичний університет, кафедра загальної фармації та безпеки ліків Інституту підвищення кваліфікації спеціалістів фармації Національного фармацевтичного університету, 61002, м. Харків, вул. Пушкінська, 53

Автори: Котвицька А. А., Крутських Т. В., Барковська О. Я., Огарь С. В., Рогуля О. Ю.

3. Джерело інформації: «Організаційно-інформаційне забезпечення практичної підготовки студентів закладу вищої освіти»: метод. рек. – Х.: Вид-во НФаУ, 2020. – 32с.

4. Ким і коли впроваджено: НФаУ, 16.02.2020 р.

5. Ефективність впровадження: запропоновані методичні рекомендації використовуються НФаУ з метою досягнення цілей практичної підготовки

6. Зауваження та пропозиції: немає

Відповідальний за впровадження:

Проректор з НІР,
Тетяна КРУТСЬКИХ

« 16 » лютого 2020 р.

Додаток Б (продовження)

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Директор Інституту підвищення
кваліфікації спеціалістів фармації НФаУ

Лариса ГАЛІЙ

« 8 » вересня 2020 р.

МП

АКТ ВПРОВАДЖЕННЯ

1. Найменування пропозиції для впровадження: методичні рекомендації з розробки організаційного й інформаційно-аналітичного супроводу практичної підготовки студентів у закладах вищої освіти та на базах практики

2. Ким запропоновано: Національний фармацевтичний університет, кафедра загальної фармації та безпеки ліків Інституту підвищення кваліфікації спеціалістів фармації Національного фармацевтичного університету, 61002, м. Харків, вул. Пушкінська, 53

Автори: Котвіцька А. А., Крутьких Т. В., Барковська О. Я., Огарь С. В., Рогудя О. Ю.

3. Джерело інформації: «Організаційно-інформаційне забезпечення практичної підготовки студентів закладу вищої освіти»: метод. рек. – Х.: Вид-во НФаУ, 2020. – 32с.

4 Ким і коли впроваджено: ІПКСФ НФаУ, 8.09.2020 р.

5. Ефективність впровадження: запропоновані методичні рекомендації використовуються ІПКСФ НФаУ з метою досягнення цілей практичної підготовки

6. Зауваження та пропозиції: немає

Відповідальний за впровадження:

Декан факультету підвищення
кваліфікації ІПКСФ НФаУ
Світлана МОРОЗ

« 8 » вересня 2020 р.

Додаток Б (продовження)

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Фаховий коледж НФаУ

(назва установи, в якій проведено впровадження)

Прокопенко Т.С.

(П.Б. керівника установи, в якій проведено впровадження)

МП

АКТ ВПРОВАДЖЕННЯ

1. Найменування пропозиції для впровадження: методичні рекомендації з розробки організаційного й інформаційно-аналітичного супроводу практичної підготовки студентів у закладах вищої освіти та на базах практики

2. Ким запропоновано: Національний фармацевтичний університет, кафедра загальної фармації та безпеки ліків Інституту підвищення кваліфікації спеціалістів фармації Національного фармацевтичного університету, 61002, м. Харків, вул. Пушкінська, 53

Автори: Котвіцька А. А., Крутських Т. В., Барковська О. Я., Огарь С. В., Рогуля О. Ю.

3. Джерело інформації: «Організаційно-інформаційне забезпечення практичної підготовки студентів закладу вищої освіти»; метод. рек. – Х.: Вид-во НФаУ, 2020. – 32с.

4. Ким і коли впроваджено: Фаховим коледжем НФаУ, 2.10.2020 р.

5. Ефективність впровадження: запропоновані методичні рекомендації використовуються Фаховим коледжем НФаУ з метою досягнення цілей практичної підготовки

6. Зауваження та пропозиції: немає

Відповідальний за впровадження:

Заступниця директорки з
навчально-виробничої роботи
Гузєва В. В.

« 2 » жовтня 2020 р.

Додаток В

Шановні керівники практики!

Ми завжди уважно ставимося до ваших побажань та оцінок щодо організації та супроводження практики студентів. Запрошуємо Вас взяти участь у соціологічному опитуванні на тему «Особливості практичної підготовки магістрів фармації» та оцінити якість організації практичної підготовки студентів. Ваші відповіді дозволять нам сформулювати рекомендації щодо покращення умов проведення практики та поліпшення підготовки студентів до майбутньої професійної діяльності.

Отримана за допомогою анкетування інформація буде використана узагальнено, лише з науковою метою.

1. Наскільки Ви згодні з тезою, що виробнича практика покликана забезпечити належний рівень професійної підготовки магістрів фармації?

1. Повністю згоден(а).
2. Швидше, згоден(а).
3. Швидше, не згоден(а).
4. Не згоден(а) зовсім.

2. Які з наведених чинників насамперед впливають на якість практичної підготовки магістрів фармації?

1. Нормативно-правове забезпечення практики.
2. Методичне забезпечення практики.
3. Матеріально-технічне оснащення баз практики.
4. Інформаційне забезпечення практики.
5. Форма організації практики.
6. Кваліфіковане керівництво практикою.
7. Обмін досвідом щодо організації практики.
8. Система звітності, критерії оцінювання.

Які ще чинники можуть вплинути на якість практичної підготовки магістрів фармації?

3. Оцініть, будь ласка, загальний рівень готовності студента до практичної підготовки

	Високий	Середній	Низький
Рівень володіння теоретичними знаннями			
Рівень розвитку практичних навичок			
Рівень прояву особистісних якостей, зазвичай притаманних магістру фармації			

4. Які професійні та особистісні характеристики притаманні магістрам фармації, з якими Ви працювали під час практики?

1. Професійна грамотність
2. Творче, інноваційне ставлення до виконання професійних завдань.
3. Уміння знаходити та грамотно використовувати інформацію із різних джерел для виконання професійних завдань.
4. Активність, ініціативність.
5. Готовність до взаємодії, уміння знаходити спільну мову з оточенням.
6. Здатність грамотно викладати свої думки як усно, так і письмово.
7. Прагнення до професійного й особистісного розвитку, бажання отримати нову інформацію за фахом.
8. Дисциплінованість та відповідальність.

9. Ерудованість, обізнаність про значущі процеси та проблеми фармації.
 10. Гнучкість мислення, уміння адаптуватися і діяти в нестандартних ситуаціях.
 Які ще характеристики властиві практикантам? _____

5. Оцініть, будь ласка, наскільки студенти впорались із завданнями практики?

Найнижчий показник 1 2 3 4 5 Найвищий показник

6. Які фактори передусім впливають на успішність проходження студентами практики? (оберіть не більше трьох відповідей)

1. Методичне забезпечення практики (програма, завдання тощо).
2. Взаємодія керівників практики від організації та університету.
3. Консультативна допомога від керівників практики.
4. Матеріально-технічне оснащення організації сучасними інформаційними технологіями.
5. Зацікавленість студентів результатами практики.
6. Зацікавленість керівників практики від бази практики результатами практики.
7. Рівень теоретичної підготовки практиканта.
8. Доступність до матеріалів для написання звітів із практики.
9. Наявність умов для набуття навичок роботи за фахом.
10. Залученість практиканта до виробничих процесів.

Які ще фактори впливають на успішність проходження практики? _____

7. Оцініть рівень зацікавленості студентів проходженням практики:

Найнижчий рівень зацікавленості 1 2 3 4 5 Найвищий рівень зацікавленості

8. Якщо рівень зацікавленості студентів проходженням практики не високий, то які заходи могли б його підвищити?

1. Надання можливості самостійно обирати базу практики.
2. Зменшення кількості завдань.
3. Зв'язок змісту завдань практики з науковою (чи дипломною) роботою студента.
4. Досвід успішних випускників закладу вищої освіти.
5. Перспектива працевлаштування.

Інше _____

9. З якими труднощами стикаєтеся Ви як керівник практики?

1. Підготовка характеристики.
2. Брак часу на консультування студента-практиканта.
3. Неможливість надати певні документи за вимогами студента-практиканта.
4. Відсутність інформації щодо обов'язків керівника практики.
5. Порушення студентами графіку проходження практики.
6. Недостатній рівень теоретичної підготовки практикантів.
7. Низький рівень мотивації студентів щодо проходження виробничої практики.
8. Значна кількість завдань практики без урахування можливостей часу.
9. Труднощів не виникало.

10. Які пропозиції щодо організації та супроводження практики Ви могли би внести?

11. Оцініть у балах (від 0 до 10) мотиви співпраці із закладом вищої освіти:

	моніторинг стану ринку праці та системи освіти
	удосконалення комунікативних зв'язків
	підвищення мотивації до професійної діяльності
	залучення до наукової та інноваційної діяльності
	формування позитивного іміджу роботодавців
	доступ до кваліфікованих трудових ресурсів
	підготовка фахівців відповідно до потреб підприємств

12. Оцініть у балах (від 0 до 10) форми співпраці закладу вищої освіти та роботодавців фармацевтичного сектора галузі охорони здоров'я:

	наставництво (менторство)
	тренінги
	презентації компаній
	стажування
	круглі столи
	діалог-зустріч
	лекції, навчальні заняття
	ярмарок вакансій
	екскурсії на підприємства
	бізнес-проекти, олімпіади
	день відкритих дверей
	науково-практичні конференції

ІНФОРМАЦІЯ ПРО КЕРІВНИКА ПРАКТИКИ**11. Назва організації:** _____**12. Посада:** _____**13. Стаж:** _____**14. Область України:** _____**15. Гендерна ознака:**☐ чоловік☐ жінка**ДЯКУЄМО ЗА УЧАСТЬ В ОПИТУВАННІ!**

Додаток Г

Шановний студенте!

Запрошуємо Вас взяти участь у соціологічному опитуванні, присвяченому дослідженню проблем організації практики та оцінювання якості практичної підготовки магістрів фармації. Отримані за допомогою анкетування відомості будуть використані в узагальненому вигляді для розроблення напрямів удосконалення проходження практики та формування у випускників компетентностей, актуальних для ринку праці. Просимо Вас взяти участь в анонімному опитуванні та відповісти на питання анкети.

1. На скільки Ви згодні з тезою, що виробнича практика покликана забезпечити належний рівень професійної підготовки магістрів фармації?

1. Повністю згоден(а).
2. Швидше, згоден(а).
3. Швидше, не згоден(а).
4. Не згоден(а) зовсім.

2. Оцініть, будь, ласка, Ваш загальний рівень готовності до практичної підготовки.

	Високий	Середній	Низький
Рівень володіння теоретичними знаннями			
Рівень розвитку практичних навичок та умінь			
Рівень прояву особистісних якостей, притаманних магістру фармації			

3. Оцініть, наскільки саме Ви зацікавлені в проходженні практики.

Найнижчий рівень

1 2 3 4 5

Найвищий рівень

4. Укажіть, будь ласка, які фактори найбільше впливають на Ваш вибір бази практики.

1. Позитивні відгуки про базу практики (від практикантів, викладачів, інформація на сайті).
2. Зручне місце розташування (поряд із місцем проживання, за місцем проживання батьків).
3. Характеристика бази практики (корпоративна культура, наявні інформаційні технології, ставлення до студентів, доступ до інформації).
4. Орієнтація на отримання професійного досвіду під час практики.
5. Можливість поєднання бази практики та місця тимчасового працевлаштування.
6. Подальше проходження інтернатури та працевлаштування.
7. Побудова кар'єри та професійний розвиток.
9. Ваш варіант (напишіть)

5. Оцініть рівень задоволеності організацією практики у Вашому закладі за 5-бальною шкалою:

найнижчий рівень

1 2 3 4 5

найвищий рівень

6. Наскільки складним для Вас був процес проходження практики?

1. Практика була складною.
2. Практика була помірної складності.
3. Складно відповісти однозначно.
4. Практика була не дуже складною.
5. Практика не була складною.

7. Як Ви вважаєте, чи відповідає зміст практики вимогам сучасного розвитку фармацевтичного сектора галузі охорони здоров'я?

1. Цілком відповідає.
2. Швидше, відповідає.
3. Швидше, не відповідає.
4. Зовсім не відповідає.
5. Складно відповісти.

8. Оцініть, будь ласка, наскільки Ви впорались із завданням практики:

Найнижча оцінка

1 2 3 4 5

Найвища оцінка

9. Які фактори, на вашу думку, насамперед впливають на успішність проходження практики?

1. Взаємодія керівників практики від організації та закладу вищої освіти.
2. Консультативна допомога від керівників практики (бази, закладу вищої освіти).
3. Оснащення бази практики сучасними інформаційними технологіями.
4. Зацікавленість студентів результатами практики.
5. Зацікавленість керівників практики (бази практики, закладу вищої освіти) результатами практики.
6. Рівень теоретичної підготовки.
7. Доступність до матеріалів для написання звітів про практику.
8. Наявність умов для набуття навичок роботи за фахом.
9. Залучення практикантів до виробничих процесів.
10. Ваш варіант (напишіть) _____

10. Чи виникали у Вас труднощі під час проходження практики?

1. Так, певні труднощі були.
2. Ні, труднощі не викликали (перехід до питання № 12).

11. Які труднощі виникли у Вас під час проходження практики?

1. Значний обсяг завдань під час підготовки звітів про практику.
2. Працівники організації не зацікавлені в практикантах.
3. Обмежені строки проходження практики.
4. Недостатній рівень власної теоретичної підготовки.
5. Недостатній рівень власних практичних умінь і навичок.
6. Нецільове використання практикантів.
7. Відсутність зв'язку між теоретичними знаннями і потребами практичної діяльності.
8. Які ще? (напишіть) _____

12. Як Ви вважаєте, чи є достатньою тривалість практики для виконання її програми?

1. Тривалість практики має бути більшою.
2. Так, оптимальна тривалість практики.
3. Тривалість практики має бути меншою.

13. Якою мірою Ви адаптувалися до професійної діяльності у процесі практики?

Найнижчий рівень

1 2 3 4 5

Найвищий рівень

14. Які професійні та особистісні характеристики найбільш важливі для майбутньої спеціальності?

1. Наявність ґрунтовних теоретичних знань із загальних і фахових дисциплін та здатність їх застосовувати на практиці.
2. Уміння знаходити та грамотно використовувати інформацію з різних джерел для виконання професійних завдань.
3. Готовність до взаємодії, уміння знаходити спільну мову з оточенням.
4. Дисципліна та відповідальність.
5. Гнучкість мислення, уміння адаптуватися і діяти в нестандартних ситуаціях.
6. Уміння швидко реагувати на проблеми, що виникають під час виконання завдань.
7. Стресостійкість під час виконання обов'язків на робочому місці.
8. Здатність грамотно викладати свої думки як усно, так і письмово.
9. Прагнення до професійного й особистісного розвитку, бажання отримати нову інформацію за фахом.
10. Ерудованість, обізнаність про значущі процеси та проблеми фармації.
11. Які ще? (напишіть) _____

15. Як Ви оцінюєте умови для прояву Вашої активності та творчої самореалізації під час практики?

Найнижчий рівень
умов для самореалізації

1 2 3 4 5

Найвищий рівень
умов для самореалізації

16. Оберіть фактори, які свідчать про результативність проходження практики:

1. Задоволеність виконанням функцій під час практики.
2. Удосконалення професійних компетентностей.
3. Зростання ймовірності майбутнього працевлаштування на базі практики.
4. Краще розуміння майбутньої професійної кар'єри.
5. Покращення комунікативних навичок.
6. Формування лідерських здібностей.
7. Розвиток навичок командної роботи.
8. Ваш варіант (напишіть) _____

17. Чи змінилося Ваше уявлення про майбутню професію після проходження практики?

1. Так, змінилося на краще (переконався у правильності вибору майбутньої професії).
2. Так, змінилося на гірше.
3. Ні, не змінилося.
4. Складно відповісти.

18. Оцініть, будь ласка, якість проходження практики (виконання програми) особисто Вами:

Найнижчий рівень

1 2 3 4 5

Найвищий рівень

18. Чи сприяє якість проходження практики Вашій мобільності на ринку праці?

1. Так. 2. Ні. 3. Складно відповісти однозначно.

19. Оберіть пріоритетні, на Ваш погляд, напрями удосконалення організації (проходження) практики:

1. Підвищення зацікавленості роботодавців у практикантах.
2. Доручення студентам виконання реальних виробничих завдань.
3. Розширення кількості базових організацій для практики.
4. Забезпечення зв'язку теоретичної підготовки з практичною діяльністю.
5. Збільшення тривалості проходження практики.
6. Підвищення рівня зацікавленості керівників практики від бази практики.
7. Забезпечення подальшого працевлаштування на базових підприємствах.
8. Оптимізація процесу розподілу студентів по базах практики.
9. Поліпшення координації взаємодії між закладом освіти та підприємством.
10. Пошук можливостей проходження практики за кордоном.
11. Ваш варіант (напишіть) _____

20. Оцініть Ваш рівень поінформованості щодо можливостей працевлаштування після закінчення навчання:

Найнижчий рівень

1 2 3 4 5

Найвищий рівень

21. Укажіть, будь ласка, які фактори можуть вплинути на Ваш вибір бази практики як місця працевлаштування після закінчення закладу вищої освіти? (оберіть не більше трьох варіантів)

1. Висока заробітна плата.
2. Мотиваційна система персоналу (заохочення).

3. Можливість кар'єрного зростання.
4. Соціальний пакет.
5. Відомий бренд компанії.
6. Сприятливий мікроклімат у трудовому колективі.
7. Робота в міжнародному середовищі.
8. Зручний графік роботи.
9. Позитивний імідж роботодавця.
10. Ваш варіант (напишіть) _____

22. Укажіть проблеми, які впливають на подальше працевлаштування практикантів на підприємствах-базах практики:

1. Недостатня практична підготовка студентів.
2. Недостатня теоретична підготовка студентів.
3. Невідповідності умінь у молодих фахівців виробничим вимогам.
4. Відсутність зацікавленості в роботі, ініціативності.
5. Відсутність комунікабельності та мобільності.
6. Завищені вимоги до умов праці.
7. Ваш варіант (напишіть) _____

ІНФОРМАЦІЯ ПРО РЕСПОНДЕНТА

23. Ваша стать: 1. Чоловіча. 2. Жіноча.

24. Ваш вік: _____

25. На якому курсі Ви навчаєтеся: _____

26. Назва ЗВО: _____

ДЯКУЄМО ЗА УЧАСТЬ В ОПИТУВАННІ!

Додаток Д

Шановний колего!

Запрошуємо Вас взяти участь у соціологічному опитуванні, присвяченому дослідженню проблем організації практики та оцінювання якості практичної підготовки магістрів фармації. Отримані за допомогою анкетування відомості будуть використані в узагальненому вигляді для розроблення напрямів удосконалення проходження практики та формування у випускників компетентностей, актуальних для ринку праці. Просимо Вас взяти участь в анонімному опитуванні та відповісти на питання анкети.

1. Оцініть у балах (від 0 до 10) умови виникнення (джерело) зовнішнього ризику практичної підготовки:

	зміни в нормативно-правовому регулюванні освітньої або фармацевтичної діяльності
	невідповідність суб'єкта господарювання вимогам, які висуваються до баз практики
	невідповідність бази практики ліцензійним вимогам
	немає фінансового стимулювання
	немає податкових пільг для підприємств-баз практики
	поширення інформаційних технологій на ринку освітніх послуг
	упровадження технологічних інновацій у фармації
	зменшення кількості аптек із виготовлення ліків
	недостатня кваліфікація керівників практики від бази практики
	підприємства не зацікавлені у практикантах

2. Оцініть у балах (від 0 до 10) умови виникнення (джерело) внутрішнього ризику практичної підготовки:

	небажання практикантів докладати достатніх зусиль для якісного проходження практики
	порушення графіку проходження практики
	демотивація студентів у проходженні практики
	неусвідомлене ставлення до виконання програми практики
	недостатній контроль за виконанням програми практики з боку закладу вищої освіти
	процедура організації практики за кордоном
	ускладнена система звітності та незрозумілі критерії оцінювання практики
	недостатній досвід керівників практики від закладу вищої освіти
	плинність кадрів відділу практики та сприяння працевлаштування
	недостатнє стимулювання відповідальних за керівництво практикою на кафедрах

3. Оцініть у балах (від 0 до 10) результати (наслідки) зовнішнього ризику практичної підготовки:

	програма практики буде виконана не в повному обсязі або не виконана взагалі
	зменшення кількості баз практики
	база практики тимчасово зупинила діяльність або ліквідована як суб'єкт господарювання
	зменшення кількості баз практики та формальне керівництво практикою студентів
	підприємства не укладають договори на проходження практики
	бази практики не зможуть забезпечити інформаційний супровід практики
	бази практики не прийматимуть на практику з технологічних дисциплін
	унеможливлення виконання програми практики з Аптечної технології ліків
	низька якість або взагалі відсутнє керівництво практикою від бази практики
	нецільове використання практикантів

4. Оцініть у балах (від 0 до 10) результати (наслідки) внутрішнього ризику практичної підготовки:

	низька практична підготовка студентів
	погіршення якісних і кількісних показників проходження практики
	низький рівень набуття компетентностей
	низька якісна й кількісна успішність проходження практики
	програма практики буде виконана в повному обсязі, але нерезультативно
	немає договорів на проходження практики за кордоном
	порушення термінів складання заліку з практики
	недостатній рівень керівництва практикою
	порушення термінів виконання виробничих завдань на кожному етапі організації практичної підготовки
	проблеми організації та контролю за проходженням практики

ІНФОРМАЦІЯ ПРО ЕКСПЕРТА

5. Науковий ступінь, вчене звання: _____

6. Посада: _____

7. Стаж: _____

8. Гендерна ознака:

☐ чоловік

☐ жінка

ДЯКУЄМО ЗА УЧАСТЬ В ОПИТУВАННІ!

Додаток Е

Шановний колего!

Запрошуємо Вас взяти участь у соціологічному опитуванні, присвяченому дослідженню проблем організації практики та оцінювання якості практичної підготовки магістрів фармації. Отримані за допомогою анкетування відомості будуть використані в узагальненому вигляді для розроблення напрямів удосконалення проходження практики та формування у випускників компетентностей, актуальних для ринку праці. Просимо Вас взяти участь в анонімному опитуванні та відповісти на питання анкети.

1. Оцініть у балах (від 0 до 4) інструментальні компетентності магістрів фармації:

- ☐ здатність до аналізу й синтезу;
- ☐ письмова й усна комунікація рідною мовою;
- ☐ володіння іноземною мовою;
- ☐ навички роботи з комп'ютером;
- ☐ здатність знаходити й аналізувати інформацію з різних джерел;
- ☐ планування й управління часом.

2. Оцініть у балах (від 0 до 4) міжособистісні компетентності магістрів фармації:

- ☐ здатність до критики і самокритики;
- ☐ командоорієнтованість;
- ☐ навички міжособистісних відносин;
- ☐ здатність спілкуватися та співпрацювати з фахівцями інших галузей;
- ☐ прийняття відмінностей і мультикультурності;
- ☐ турбота про якість, прихильність до етичних цінностей.

3. Оцініть у балах (від 0 до 4) системні компетентності магістрів фармації:

- ☐ здатність застосовувати знання на практиці;
- ☐ дослідницькі навички;
- ☐ здатність вчитися самостійно;
- ☐ здатність адаптуватися до нових ситуацій;
- ☐ креативність;
- ☐ самостійність;
- ☐ організаційні навички;
- ☐ ініціативність;
- ☐ цілеспрямованість;
- ☐ відповідальність.

ІНФОРМАЦІЯ ПРО ЕКСПЕРТА

4. Науковий ступінь, вчене звання: _____

5. Посада: _____

6. Стаж: _____

7. Гендерна ознака:

- ☐ чоловік
- ☐ жінка

ДЯКУЄМО ЗА УЧАСТЬ В ОПИТУВАННІ!

Додаток Ж

ЗАТВЕРДЖУЮ

Ректор Національного фармацевтичного
Університету, Академік НАН України

проф. В. П. Черних

«15» квітня 2015 р.

КОНТРОЛЬНИЙ
ПРИМІРНИК № 1

В.У.Г. Горобішук В.У.

ДОКУМЕНТОВАНА ПРОЦЕДУРА: “ЗВ’ЯЗКИ З БАЗАМИ ПРАКТИК”

ДП А2.2.2-32-063

Розробив:

Завідувач відділу практики та сприяння
працевлаштуванню

доц. О. Я. Барковська

«15» квітня 2015 р.

Узгодив:

Перший проректор з НПР –
Представник керівництва з якості

проф. А. А. Котвіцька

«15» квітня 2015 р.

Харків, 2015

1. ТЕРМІНИ, ВИЗНАЧЕННЯ ТА СКОРОЧЕННЯ

1.1. Застосовні у ДП терміни:

академічна мобільність – можливість учасників освітнього процесу навчатися, викладати, стажуватися чи проводити наукову діяльність в іншому ЗВО (науковій установі) на території України чи поза її межами;

база практики – підприємство або організація, що слугує місцем проходження практики (стажування) студентів;

здобувач вищої освіти – особа, яка навчається у ЗВО на певному рівні вищої освіти з метою здобуття відповідного ступеня і кваліфікації;

кваліфікація – офіційний результат оцінювання і визнання, який отримано, коли уповноважена установа встановила, що особа досягла компетентностей (результатів навчання) відповідно до стандартів вищої освіти, що засвідчується відповідним документом про вищу освіту;

компетентність – динамічна комбінація знань, умінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, яка визначає здатність особи успішно здійснювати професійну та подальшу навчальну діяльність і є результатом навчання на певному рівні вищої освіти;

Університет – Національний фармацевтичний університет.

1.2. Застосовні у ДП скорочення

БП – база практики

ЗВО – заклад вищої освіти

ВПСП – відділ практики та сприяння працевлаштуванню

ВУЯ – відділ управління якістю

ДП – документована процедура

КДіЗД – коригувальні і запобіжні дії

КНВ – критична невідповідність

МОЗУ – Міністерство охорони здоров'я України

МОНУ – Міністерство освіти і науки України

НВ – невідповідність

НД – нормативний документ

НМЛ ФО – науково-методична лабораторія освіти

НПП – науково-педагогічні працівники

НПР – науково-педагогічна робота

НФаУ – Національний фармацевтичний університет

ПКЯ – Представник керівництва з питань якості освітніх послуг

СУЯ – система управління якістю НФаУ

2. НОРМАТИВНІ ПОСИЛАННЯ

- ДП А1.5-02-014 «Контроль освітніх послуг невідповідної якості».
- ДСТУ ISO 9001:2009 Системи управління якістю. Вимоги.
- ДСТУ ISO 9000:2007 Системи управління якістю. Основні положення та словник термінів.
- ДСТУ ISO 9004:2012 Управління задля досягнення сталого успіху організації. Підхід на основі управління якістю.
- НУ А-0-01-003 Настанова з управління Університетом.

3. ПРИЗНАЧЕННЯ ТА СФЕРА ЗАСТОСУВАННЯ

3.1. Практика студентів є невід'ємним складником процесу підготовки спеціалістів в Університеті. Практика проходить на базах, що забезпечують виконання програми практики і визначаються випусковою кафедрою на основі аналізу виробничих та економічних можливостей підприємств, установ, організацій щодо їх придатності до проведення відповідної практики студентів та їх подальшого працевлаштування. Із метою

забезпечення зв'язків із БП, а також організації і проведення практики студентів, у НФаУ визначено процес «Забезпечення взаємодії з базами практичної підготовки».

3.2. У реалізації процесу беруть участь перший проректор, заступник ректора з навчальної роботи, декани факультетів, завідувач НМЛ ФО, завідувачі кафедр, керівники баз практики, студенти, ВПСП.

3.3. Організація і проведення практики студентів НФаУ регламентується Наказом МОНУ «Про затвердження Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України» № 93 від 08.04.1993 р., Наказом МОЗУ «Про затвердження Інструкції про виробничу практику студентів медичного, лікувального, педіатричного, медико-профілактичного, стоматологічного і фармацевтичного факультетів медичних та фармацевтичного вищих навчальних закладів III–IV рівнів акредитації» № 179 від 03.10.1995 р. Положення про проведення практики студентів ЗВО є загальним нормативно-правовим актом і поширюється на всі без винятку ЗВО. Інструкція про виробничу практику студентів медичних і фармацевтичних навчальних закладів III–IV рівнів акредитації видана з метою врахування особливостей навчання студентів із вищою фармацевтичною освітою.

4. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ТА ПОВНОВАЖЕННЯ

4.1. Керівником (власником) процесу є начальник відділу практики та сприяння працевлаштуванню, який відповідає за:

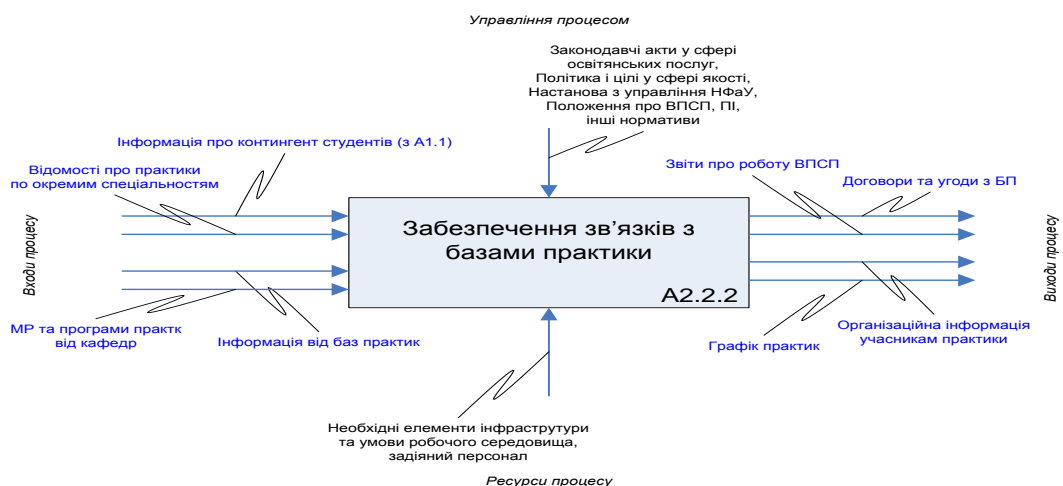
- загальну організацію практичної підготовки студентів в Університеті, розроблення положень про практику, підбір БП, а також за контроль виконання програм практичної підготовки студентів;
- налагодження результативних зв'язків із випусковими кафедрами Університету, базами практик, студентами;
- здійснення моніторингу результативності практичної підготовки студентів НФаУ та вжиття заходів з її удосконалення;
- контроль виконання вимог і своєчасну актуалізацію цієї ДП.

4.2. Безпосередня відповідальність за реалізацію програм практичної підготовки лежить на керівниках практики від Університету, призначених відповідними наказами завідувачів кафедр.

4.3. Безпосередню відповідальність за дотримання правил техніки безпеки та одержання необхідної інформації для виконання програми практичної підготовки несе призначений керівник практики від БП.

4.4. Загальний контроль діяльності з організації практичної підготовки студентів здійснює перший проректор НФаУ.

5. ГРАФІЧНА МОДЕЛЬ ПРОЦЕСУ

6. ОПИС ВИКОНАННЯ ПРОЦЕСУ

6.1. Загальні положення

Робота з БП проводиться у напрямі налагодження та підтримання ділових взаємовигідних відносин із підприємствами, установами, організаціями переважно фармацевтичної сфери, залучення їх як БП, установами з ними соціального партнерства та укладання угод; розподіл студентів за БП, запровадження зворотного зв'язку між базами практики та НФаУ для отримання об'єктивного оцінювання якості проходження практичної підготовки.

6.2. Планування процесу (фаза Plan)

Практика проводиться на підставі договорів [Ф А2.2.2-32-288; Ф А2.2.2-32-288.1], тривалість дії яких погоджується договірними сторонами. Вона може визначатися на період конкретного виду практики або до п'яти років. ВПСП завчасно укладає договори на проведення практики з підприємствами, установами, організаціями [Ф А2.2.2-32-288; Ф А2.2.2-32-288.1], веде електронну базу даних БП [Ф А2.2-32-077], журнал реєстрації договорів [Ф А3.5-20-074], надає БП списки студентів, запрошує представників БП на конференції (підсумкові, науково-практичні) тощо.

До початку практики у ВПСП студенти отримують направлення [Ф А2.2.2-32-289], щоденник практики [Ф А2.2.2-32-291], інформаційний навігатор [Ф А2.2.2-32-266], на кафедрі – методичні матеріали та консультації щодо оформлення необхідних документів. Кафедри визначають зміст практики, що відображається програмою практики, розробляють методичні рекомендації та робочі програми практики. Викладач-керівник практики від кафедри інформує студентів щодо мети, терміну, змісту практики, оформлення необхідних документів, приймає запис із практики в порядку, установленому кафедрою. ВПСП отримує від кафедр ПІБ відповідальних за практику [Ф А2.2.2-32-264], перелік методичних документів із практики [Ф А2.2.2-32-263], звіт про результати проходження практики із зауваженнями і пропозиціями щодо її покращення [Ф А2.2-32-076].

ВПСП спільно з кафедрами розподіляє студентів на БП, надає кафедрам інформацію щодо наявності місць практики згідно з укладеними договорами, видає наказ про розподіл студентів за БП, веде журнал реєстрації наказів [Ф А2.2.2-32-262], організовує за участю кафедр загальні організаційно-виробничі збори студентів, робочі наради викладачів, конференції з практики, Ярмарок вакансій.

6.3. Виконання процесу (фаза Do)

6.3.1. Деканати факультетів формують контингент студентів на практику, контролюють дотримання студентами термінів проходження практики, узагальнюють результати практики за відомостями кафедр. ВПСП отримує від деканатів списки студентів [Ф А2.2.2-32-265], результати практики за відомостями кафедр, надає деканатам наказ про розподіл студентів за БП, організовує за участю деканатів загальні організаційно-виробничі збори студентів, робочі наради викладачів, конференції з практики, Ярмарок вакансій.

Навчальний відділ здійснює розрахунок педагогічного навантаження з практичної підготовки (години, штат) та складає графіки проходження і розклад практик. ВПСП отримує від навчального відділу довідник «Організація навчального процесу», на підставі якого розробляє Графік навчально-виробничої практики [Ф А2.2-32-075], організовує за участю навчального відділу робочі наради викладачів, конференції з практики.

НМЛ ФО відповідно до державних стандартів і навчальних планів визначає перелік усіх видів практик для кожної спеціальності, їх тривалість; затверджує в МОЗУ наскрізні програми практики з кожної спеціальності.

6.3.2. Організація науково-практичних заходів з практики.

До науково-практичних заходів практичної підготовки належать:

- загальні організаційно-виробничі збори студентів, проводяться напередодні кожного виду практики. Учасники: студенти, кафедри, ВПСП. Мета: інформування про

практику на поточний рік, принципи розподілу, вимоги БП, терміни виконання поставлених завдань;

- робочі наради керівників практики, проводяться щорічно на початку навчального року. Учасники: ректорат, деканати факультетів, кафедри, ВПС, БП. Мета: обговорення підсумків практики, обмін досвідом між кафедрами, визначення основних завдань на навчальний рік і термінів їх виконання;

- конференції з практики (науково-практичні, підсумкові, інтернет-конференції), проводяться щорічно з метою підвищення рівня якості практичної підготовки студентів. Учасники: ректорат, деканати факультетів, кафедри, ВПС, студенти, БП;

- Ярмарок вакансій (проводиться щорічно). Учасники: ректорат, деканати факультетів, кафедри, ВПС, студенти, провідні підприємства галузі. Мета: допомога молодому фахівцеві знайти місце практики, роботи.

6.3.3. Розроблення навчально-методичних документів із практичної підготовки.

До навчально-методичних документів із практики належать:

- Положення про практику в НФаУ. Розробляє ВПС. Визначає загальні питання організації практик усіх спеціальностей та взаємодію ВПС, кафедри, БП, студента, деканату, навчального відділу у забезпеченні успішного проходження практики.

- Інформаційний навігатор для студентів із питань практики. Розробляє ВПС. Визначає вид практики та терміни її проведення, інформацію про кафедру, яка керує практикою, обов'язки студентів, важливі дати, корисну інформацію.

- Програма практики (наскрізна, типова, робоча, методичні рекомендації); розробляє кафедра; визначає загальні вимоги до організації, проведення і керівництва практикою, послідовність проведення, мету і зміст, конкретні рекомендації щодо видів і форм контролю рівня знань, умінь, навичок, які студенти набули на кожному етапі практики, перелік навчально-методичної літератури.

6.3.4. ВПС здійснює загальну організацію всіх видів практики: навчальної (ознайомлювальної, пропедевтичної), виробничої (технологічної, педагогічної та ін.), переддипломної, виробничого стажування відповідно до навчального процесу, програм і чинних положень. ВПС розробляє графіки проведення навчально-виробничої практики, веде облік і контроль проведення різних видів навчально-виробничої практики студентів, контролює своєчасне розроблення програм нових видів практик і перевидання наявних.

Залежно від обраної спеціальності базами практики є аптечні заклади, ботанічні сади, хіміко-фармацевтичні та інші заводи, біотехнологічні, парфумерно-косметичні підприємства, лікувально-профілактичні заклади, клініко-діагностичні лабораторії, а для деяких спеціальностей це можуть бути організації і підприємства будь-якого профілю роботи і форми власності.

6.3.5. Не пізніше, як за місяць до початку практики, спільно з кафедрами ВПС розподіляє студентів на практику за місцями її проходження (держбюджетних з урахуванням замовлень на спеціалістів та їх майбутнього місця роботи). ВПС проводить інформаційно-роз'яснювальну роботу зі студентами щодо організації практики і якісного її проходження.

Не пізніше, як за місяць до початку практики, готує проекти наказів і накази ректора про розподіл студентів на бази практики і призначення керівників практики від університету. За узгодженням із відповідними кафедрами дозволяє студентам самостійно обирати місце проходження практики.

Спільно з Центром міжнародної профорієнтації та зовнішніх відносин НФаУ організовує практику за кордоном у формі академічного обміну студентами і викладачами. Опрацьовує заявки від кафедр і заяви від студентів для подальшого укладання угод на проведення практики з базами та підготовки наказів ректора про розподіл студентів.

6.3.6. Не пізніше, ніж за тиждень, ВПС надає БП списки студентів, направлених на практику, і своєчасно забезпечує студентів-практикантів необхідними документами для проходження практики (направленнями, договорами, щоденниками).

6.3.7. Після проведених практик ВПСП аналізує звіти керівників практики й узагальнює результати її проведення. Бере участь в обговоренні підсумків практики на засіданнях ректорських рад і Вченої ради Університету, уживає необхідних заходів щодо усунення виявлених недоліків у проведенні практики, готує проекти рішень ректора за підсумками практики та завдання на наступний навчальний рік. ВПСП проводить підсумкові конференції за результатами проходження навчально-виробничих практик із залученням новаторів фармацевтичної сфери та інших галузей, вивчає і впроваджує позитивний досвід інших навчальних закладів із питань організації та методики практичної підготовки студентів.

6.4. Оцінювання результативності процесу (фаза Check)

Основним показником якості проходження студентом практики є рівень сформованості практичних навичок і вмінь, передбачених програмою практики і оцінюваних під час захисту звіту за результатами практики. Форма звітності студента про практику – це письмовий звіт з описом виконаних завдань згідно із календарним графіком, підписаним та оціненим безпосередньо керівником від БП. Звіт відображає ступінь розуміння суті обраної професії, рівень отриманих знань і умінь, готовності до здійснення професійної діяльності, рівень сформованої професійної компетентності. Середній бал за відповідну практику є ключовим відображенням результативності процесу її організації і реалізації. Однак цей показник є комплексним і характеризує не тільки діяльність ВПСП у межах процесу забезпечення зв'язків із БП, але й діяльність кафедр та інших підрозділів, роботу самих студентів тощо. Для оцінювання результативності процесу забезпечення зв'язків із БП керівництво НФаУ встановило інші показники, наведені в таблиці.

Показники результативності процесу

Характеристика / назва показника	Заплановане значення	Періодичність вимірювання	Реєстрація результатів вимірювання	Відповідальний за вимірювання	Рівень аналізу
Повнота забезпечення БП	не < ніж на 100%	1 раз на рік	протокол оцінювання результативності СУЯ	завідувач ВПСП	ректорат
Рівень організації практики студентів (визначається за 5-бальною шкалою за допомогою анкетування стейкхолдерів)	не нижче 3,5 балів	1 раз на рік	протокол оцінювання результативності СУЯ	соціолог ВУЯ	ректорат
Кількість науково-практичних заходів, проведених спільно з кафедрами	не менше за попередній н.р.	1 раз на рік	протокол оцінювання результативності СУЯ	завідувач ВПСП	ректорат
Рівень поінформованості студентів щодо можливостей працевлаштування після закінчення навчання (визначається за 5-бальною шкалою за допомогою анкетування студентів)	не нижче 3,5 балів	1 раз на рік	протокол оцінювання результативності СУЯ	завідувач ВПСП	ректорат

Результати оцінювання зазначених показників вносять у Протокол оцінювання результативності процесів СУЯ за формою [Ф А1.3-91-008]. На основі одержуваних оцінок, в разі недосягнення запланованих параметрів, приймають рішення щодо коригувальних заходів. Якщо планові показники досягнуті, уживають заходів з удосконалення процесу.

6.5. Удосконалення процесу (фаза Act)

Основними напрямками вдосконалення практичної підготовки студентів НФаУ взагалі та зміцнення зв'язків із БП зокрема є:

- своєчасне оновлення програм навчально-виробничої практики згідно з вимогами ринку праці та потреб галузі;
- проведення соціологічних досліджень як засобу цілеспрямованого удосконалення форм організації практики;
- формування і постійний розвиток творчих зв'язків із вітчизняними і закордонними ЗВО (академічні обміни студентами, вивчення їхнього досвіду щодо організації практики і працевлаштування);
- розроблення й упровадження інформаційно-аналітичного модуля «Практика» в загальноуніверситетській системі Internet;
- підвищення рівня творчої взаємодії з провідними підприємствами, установами, організаціями у сфері організації практики і стажувань студентів;
- організація щорічних науково-практичних заходів (організаційно-виробничі збори студентів напередодні практики; робочі наради викладачів із метою підбиття підсумків практики й особливостей її організації;
- проведення конференцій із практики, ярмарок вакансій тощо.

Заходів за цими та іншими напрямками мають вживати на постійній основі для забезпечення покращення результативності процесу.

Додаток И

КОНТРОЛЬНИЙ
ПРИМІРАК № 9101

ЗАТВЕРДЖУЮ

Ректор Національного
фармацевтичного університету

проф. А. А. Котвіцька

«15» травня 2019 р.

ПОЛОЖЕННЯ
про Раду роботодавців у Національному фармацевтичному
університеті

ПОЛ А 2.7-32-185

Розробив:Завідувач відділу практики та сприяння
працевлаштуванню

О. Я. Барковська

«15» травня 2019 р.

Узгодили:Перший проректор з НІПР, Представник
керівництва з якості

доц. А. І. Федосов

«16» травня 2019 р.

Начальник відділу управління якістю

О. І. Назарко

«16» травня 2019 р.

Начальник юридичного відділу

Р. М. Гандзьошин

«16» травня 2019 р.

Харків, 2019

Загальні положення

1.1. Положення «Про практичну підготовку здобувачів вищої освіти в Національному фармацевтичному університеті» (далі – Положення) визначає загальні питання організації, проведення і підбиття підсумків практичної підготовки здобувачів вищої освіти в НФаУ і поширюється на працівників університету, здобувачів вищої освіти, представників баз практики.

1.2. Положення розроблене відповідно до Закону України «Про вищу освіту», нормативних актів МОНУ та МОЗУ України, які стосуються організації і проведення практики, «Рекомендацій про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України», Статуту Університету, НУ А-0-01-003 «Настанови з управління університетом», Документованої процедури ДП А3.1-91-004 «Управління документами та записами», ПОЛ А1.1-26-018 «Положенні про організацію освітнього процесу в НФаУ» ПОЛ А1.1-26-073 «Положення про планування й облік навчальної роботи і основних видів методичної, наукової та організаційної роботи науково-педагогічних працівників НФаУ», Документованої процедури ДП А2.2.2.-32-063 «Зв'язки з базами практики» та інших нормативних документів, наведених у П А3.1-91-005 «Переліку чинних нормативних документів і форм записів». Положення розроблене з метою удосконалення організації практики та підвищення рівня якості практичної підготовки здобувачів вищої освіти НФаУ.

1.3. Норми Положення розроблено з урахуванням того, що основними завданнями роботи Університету в розв'язанні питань практичної підготовки здобувачів вищої освіти є інтеграція навчального процесу і виробництва, удосконалення методичного забезпечення практики і документування згідно з вимогами міжнародного стандарту ISO 9001:2015.

1.4. Практична підготовка здобувачів вищої освіти Університету є невід'ємним складником галузевих стандартів вищої освіти підготовки фахівців. Вона спрямована на закріплення теоретичних знань, отриманих здобувачами вищої освіти за час навчання, формування професійних умінь і навичок за відповідною спеціальністю.

1.5. Метою практичної підготовки є формування та розвиток у здобувачів вищої освіти професійного вміння приймати самостійні рішення в умовах конкретної виробничої діяльності, оволодіння сучасними методами, формами організації праці, знаряддями праці в галузі їхньої майбутньої роботи.

1.6. Види та обсяги практик визначаються освітньо-професійною програмою підготовки фахівців, що відображається відповідно в навчальних планах і графіках навчального процесу. Зміст практики визначається її програмою.

1.7. Практична підготовка здобувачів вищої освіти передбачає безперервність і послідовність її проведення при одержанні необхідного обсягу знань і умінь відповідно до різних освітніх рівнів.

1.8. Практична підготовка здійснюється в умовах професійної діяльності під організаційно-методичним керівництвом викладача кафедри та спеціаліста з відповідного фаху.

1.9. Місцем проведення практики є підприємства, організації, установи різних галузей господарства будь-яких форм власності (далі – підприємства) в Україні та за її межами, а також структурні підрозділи Університету, що забезпечують практичну підготовку.

2. Основні терміни та поняття

Університет – автономний заклад вищої освіти.

НФаУ – Національний фармацевтичний університет.

База практики – підприємство, установа або організація, що слугує місцем проходження практики (стажування) здобувачів вищої освіти, зокрема структурні підрозділи Університету, що забезпечують практичну підготовку.

Практична підготовка – форма організації освітнього процесу, здійснюється шляхом проходження здобувачами вищої освіти практики на підприємствах, в установах та організаціях згідно з укладеними Університетом договорами або в його структурних підрозділах, що забезпечують практичну підготовку.

Практика – структурний елемент практичної підготовки, невід’ємний складник, частина навчального процесу, спрямована на закріплення теоретичних знань, отриманих здобувачами вищої освіти за час навчання, набуття й удосконалення практичних навичок і умінь за відповідною спеціальністю.

3. Нормативна база

3.1. Закон України «Про освіту» № 2145-VIII від 05.09.2017 р. (р. 1, ст. 9).

3.2. Закон України «Про вищу освіту» № 1556-VII від 01.07.2014 р. (р. 9, ст. 50–51).

3.3. Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України, наказ Міністерства України № 93 від 08.04.1993 р.

3.4. Інструкція про виробничу практику студентів медичного, лікувального, педіатричного, медико-профілактичного, стоматологічного і фармацевтичного факультетів медичних і фармацевтичного вищих навчальних закладів III–IV рівнів акредитації», Наказ МОЗ України № 179 від 03.10.1995 р.

3.5. Рекомендації про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України», МОН України, ДНУ «Інститут інноваційних технологій і змісту освіти, ухвалено рішенням Вченої ради ІТЗО від 24.04.2013 р. (протокол № 5).

3.6. Перелік типових документів, що створюються в діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування, інших установ, підприємств та організацій, із зазначенням строків зберігання документів, затверджений Наказом Міністерства юстиції України № 578/5 від 12.04.2012 р. (зі змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства юстиції № 400/5 від 07.03.2013 р.), Наказ Міністерства юстиції України № 578/5 від 12.04.2012 р. (р. 6, п. 6, 2 (№ 593-597).

3.7. Статут Університету (наказ МОЗ України № 36 від 09.01.2019 р.).

3.8. НУ А-0-01-003 «Настанова з управління Університетом» (р. 12, п. 12.2).

3.9. Документована процедура ДП А2.2.2-32-063 «Забезпечення взаємодії з базами практичної підготовки».

3.10. Документована процедура ДП А3.1-91-004 «Управління документами та записами».

3.11. П А3.1-91-005 «Перелік чинних нормативних документів та форм записів».

3.12. ПОЛ А1.1-26-018 «Положення про організацію освітнього процесу в Національному фармацевтичному університеті».

3.13. ПОЛ А1.1-26-073 «Положення про планування й облік навчальної роботи і основних видів методичної, наукової та організаційної роботи науково-педагогічних працівників НФаУ».

3.14. І А3.1-21-006 «Інструкція з діловодства».

4. Види і зміст практики

4.1. Основними видами практики є: навчальна, виробнича, переддипломна, стажування. Допускаються інші види практик, передбачені навчальним планом (ПОЛ А1.1-26-018 «Положення про організацію освітнього процесу в НФаУ»).

4.2. Головна мета навчальної практики – розкрити зміст і суспільне значення обраного здобувачами вищої освіти фаху, ознайомити їх зі специфікою майбутньої спеціальності, різними видами практичної діяльності. Під час навчальної практики здобувачі вищої освіти набувають первинні професійні знання, уміння, навички на базах практики, формують необхідні професійні ціннісні орієнтири.

4.3. Метою виробничої практики є закріплення та поглиблення теоретичних знань, відпрацювання професійних умінь і навичок в умовах майбутньої фахової діяльності, набуття практичного досвіду. Під час виробничої практики здобувачі вищої освіти детально ознайомлюються з виробництвом, вивчають організаційну структуру підприємства, збирають матеріал для виконання курсових робіт. Виробнича практика проводиться після засвоєння дисципліни.

4.4. Переддипломна практика має на меті узагальнення й удосконалення знань, практичних умінь і навичок, оволодіння професійним досвідом і готовності здобувачів вищої освіти до самостійної трудової діяльності, а також збирання матеріалів для виконання дипломної роботи. Переддипломна практика проводиться на випускному курсі.

4.5. Стажування проводиться для осіб, що здобувають освітній рівень «магістр», мета якого полягає в завершенні процесу підготовки висококваліфікованих фахівців до активної творчої професійної і соціальної діяльності. Під час стажування здобувачі вищої освіти набувають практичний досвід проведення наукового дослідження, збирають фактичний матеріал для написання випускної кваліфікаційної роботи.

4.6. Види практики за кожною спеціальністю, їх тривалість, терміни і послідовність проведення визначаються в навчальних планах.

4.7. Зміст практик визначає програма практики, яку розробляють згідно зі стандартом вищої освіти підготовки фахівців. У програмі практики визначаються цілі, завдання, зміст, структурно-логічна схема проведення практики, а також види і форми контролю рівня знань, умінь, навичок, яких здобувачі вищої освіти мають набути під час проходження практики. Загальні вимоги до програм навчальної дисципліни наведені в ПОЛ А1.1-26-018 «Положенні про організацію освітнього процесу в НФаУ».

4.8. Практика обліковується в межах навчального року тижнями або годинами (кредитами ЄКТС) і проводиться певними періодами або вноситься до розкладу занять.

5. Бази практики

5.1. Практика здобувачів вищої освіти проводиться на базах практики, які забезпечують виконання програми для відповідних освітніх рівнів: бакалавр, спеціаліст, магістр.

5.2. Залежно від обраної спеціальності базами практики є аптечні заклади, лабораторії з контролю якості ліків, ботанічні сади, фармацевтичні, парфумерно-косметичні, біотехнологічні підприємства, косметичні салони і кабінети, заклади охорони здоров'я, клініко-діагностичні центри, клінічні лабораторії, заклади освіти, фінансові служби підприємств тощо, а також структурні підрозділи Університету (навчально-тренінгові лабораторії практичної підготовки кафедр та ін.).

5.3. Здобувачі вищої освіти можуть самостійно з дозволу відповідних кафедр обрати для себе місце проходження практики і пропонувати його для використання.

5.4. Для здобувачів вищої освіти – іноземних громадян можуть бути використані бази практики, розташовані як на території країн-замовників, так і в межах України.

5.5. Із базами практики укладаються договори (Ф А2.2.2-32-288; Ф А2.2.2-32-288.1) на її проведення. Тривалість дії договорів погоджується сторонами і може визначатися на період конкретного виду практики або до п'яти років.

5.6. Для забезпечення виконання програми практики в повному обсязі бази практики мають бути зацікавлені співпрацювати з керівництвом Університету, а також зі структурами, причетними до організації практики (відділ практики та сприяння працевлаштуванню, деканати факультетів, кафедри, що керують практикою) в пошуку оптимальних шляхів налагодження ефективного механізму співпраці з питань практичної підготовки, працевлаштування тощо.

5.7. Розподіл здобувачів вищої освіти на практику проводиться з урахуванням замовлень на підготовку спеціалістів і їх майбутнього місця роботи після закінчення

навчання. Також під час розподілу враховуються інтереси здобувачів вищої освіти та наявність ресурсів щодо забезпечення кваліфікованого керівництва на базі практики.

5.8. За наявності вакантних місць здобувачі вищої освіти можуть бути зараховані на штатні посади, якщо робота на них відповідає вимогам програми практики.

5.9. Під час зарахування здобувачів вищої освіти на штатні посади на час проходження практики на них поширюються законодавство про працю та правила внутрішнього трудового розпорядку підприємства. На здобувачів вищої освіти, не зарахованих на штатні посади, також поширюються правила внутрішнього трудового розпорядку підприємства.

6. Відповідальність

6.1. Загальний контроль діяльності з організації практичної підготовки здобувачів вищої освіти здійснює проректор із науково-педагогічної роботи (навчально-методичної).

6.2. Завідувач відділу практики та сприяння працевлаштуванню відповідає за загальну організацію практичної підготовки в університеті, налагодження зв'язків із кафедрами університету, базами практики, здобувачами вищої освіти, а також є власником процесу, описаного в документованій процедурі ДП А2.2.2-32-063 «Зв'язки з базами практики».

6.3. Завідувач кафедри відповідає за виконання програм практики.

6.4. Безпосередню відповідальність за дотримання правил і норм охорони праці, техніки безпеки і виробничої санітарії та одержання необхідної інформації для виконання програми практики несе призначений керівник практики від бази практики.

7. Права та обов'язки учасників організації практичної підготовки

7.1. Відділ практики та сприяння працевлаштуванню:

7.1.1. Своєчасно укладає договори на проведення практики з підприємствами (Ф А2.2.2-32-288; Ф А2.2.2-32-288.1), веде журнал реєстрації договорів (Ф А2.2.2-32-263), готує накази «Про направлення здобувачів вищої освіти на практику» згідно з Інструкцією з діловодства (І А3.1-21-006), веде журнал реєстрації наказів про практику (Ф А2.2.2-32-262).

7.1.2. Запрошує представників баз практики на конференції щодо актуальних питань із практичної підготовки (інтернет-конференції, підсумкові, науково-практичні) та інші заходи, що сприяють підвищенню рівня якості практичної підготовки здобувачів вищої освіти (загальні організаційно-виробничі збори здобувачів вищої освіти, робочі наради викладачів, навчально-методичні семінари керівників практики та ін.).

7.1.3. Спільно з відповідними кафедрами формує список баз практики (Ф А2.2-32-077); розподіляє здобувачів вищої освіти за місцями її проходження; надає відповідним кафедрам інформацію щодо наявності місць практики згідно з укладеними договорами.

7.1.4. У своїй роботі використовує «Навчальний модуль» і модуль «Деканат».

7.1.5. Для здобувачів вищої освіти проводить інформаційно-роз'яснювальну роботу щодо організації практичної підготовки і якісної її проходження, забезпечує здобувачів вищої освіти формами необхідних документів: направленнями (Ф А2.2.2-32-289), щоденниками (Ф А2.2.2-32-291) та іншими методичними (довідковими) матеріалами.

7.1.6. Спільно з відділом з академічної мобільності Університету бере участь в організації практичної підготовки за кордоном.

7.1.7. Отримує звіти відповідних кафедр про практичну підготовку (Ф А2.2-32-076) та готує підсумкову довідку про її проведення, бере участь в обговоренні підсумків практичної підготовки на засіданнях Ректорської та Вченої рад університету; вивчає і впроваджує позитивний досвід інших навчальних закладів із питань організації та методики практичної підготовки здобувачів вищої освіти.

7.2. Відповідні кафедри:

7.2.1. Забезпечують навчально-методичне керівництво і виконання програм практики. Визначають зміст практики, розробляють методичні рекомендації та програми практики, залучають до керівництва практикою викладачів кафедри, які брали участь у навчальному процесі за дисципліною, із якої проводиться практика; обговорюють підсумки практичної підготовки та аналізують виконання програми практики на засіданнях кафедри.

7.2.2. Надають відділу практики ПІБ відповідальних за керівництво практикою здобувачів вищої освіти, перелік методичних документів із практичної підготовки, за необхідності заявку на укладення договорів (Ф А2.2.2-32-264), звіт про практичну підготовку (Ф А2.2-32-076). Обов'язки відповідальних за керівництво практикою здобувачів вищої освіти подані в Додатку до посадової інструкції відповідального за керівництво практикою здобувачів вищої освіти.

7.2.3. Відповідні кафедри інформують здобувачів вищої освіти щодо мети, терміну, змісту практики, оформлення необхідних документів, системи звітності, приймають залік із практики в порядку, установленому кафедрою.

7.2.4. Норма часу навантаження за практичну підготовку визначається ПОЛ А1.1-26-073 «Положенням про планування й облік навчальної роботи і основних видів методичної, наукової та організаційної роботи науково-педагогічних працівників НФаУ».

7.2.5. Співпрацюють із базами практики у напрямі оновлення програм практики, адаптованих до сучасних умов, інформують відділ практики та сприяння працевлаштуванню про можливість використання бази практики на наступний навчальний рік.

7.3. Бази практики:

7.3.1. Самостійно визначають організаційну структуру щодо керівництва практикою на підприємстві.

7.3.2. Згідно з договором про проведення практики приймають здобувачів вищої освіти на практику, кількість яких визначається базою практики за умов якісного виконання програми практики.

7.3.3. Створюють належні умови для проходження практики на виробництві, дотримання правил і норм охорони праці, техніки безпеки і виробничої санітарії відповідно до законодавства; добирають досвідчених фахівців, які безпосередньо керуватимуть практикою здобувачів вищої освіти, після її закінчення надають письмові характеристики виробничої діяльності здобувачів вищої освіти.

7.3.4. Беруть участь у формуванні вимог до наповнення практичної частини освітніх програм, розробці системи та критеріїв оцінювання знань і компетентностей здобувачів вищої освіти тощо.

7.4. Керівник практики від бази практики:

7.4.1. Призначається керівником від підприємства і керує практикою здобувачів вищої освіти на робочому місці відповідно до програми.

7.4.2. Забезпечує необхідні умови на кожному робочому місці для виконання програми практики згідно з календарним графіком її проходження.

7.4.3. Створює умови для засвоєння нової техніки, передової технології, сучасних методів організації.

7.4.4. Контролює дотримання практикантами правил внутрішнього розпорядку, веде облік присутності практикантів.

7.4.5. Оцінює якість роботи практикантів, після закінчення практики надає письмові характеристики з відображенням у них виконання програми практики, якості професійних знань та умінь, відношення практикантів до роботи, виконання індивідуальних завдань, організаторських здібностей, участь в освоєнні нової техніки та технології.

7.4.6. Допомогає обрати матеріал для виконання кваліфікаційних робіт.

7.4.7. Повідомляє відділу практики та сприяння працевлаштуванню, відповідній кафедрі про всі порушення здобувачами вищої освіти правил внутрішнього розпорядку, техніки безпеки, невиконання програми практики.

7.5. Здобувачі вищої освіти:

7.5.1. До початку практики отримують форми необхідних документів: направлення (Ф А2.2.2-32-289), щоденник (Ф А2.2.2-32-291) та методичні матеріали. Вони зобов'язані своєчасно прибути на базу практики; у повному обсязі виконувати всі завдання, передбачені програмою практики та вказівками її керівників; вивчати і суворо дотримуватися правил охорони праці, техніки безпеки і виробничої санітарії та внутрішнього трудового розпорядку; відповідати за виконану роботу; своєчасно оформити звітну документацію та скласти залік з практики.

7.5.2. У період проходження практики підпорядковуються режиму роботи, встановленому на підприємстві. Окремі відхилення від цього режиму припускаються тільки з дозволу керівників практики від підприємства або адміністрації підрозділу, де здійснюється проходження практики.

7.5.3. Тривалість робочого часу здобувачів вищої освіти під час проходження практики складає 45 годин (1,5 кредит) на тиждень, зокрема 1 година на день для оформлення звіту (щоденника) з практики.

8. Підбиття підсумків практичної підготовки

8.1. Після закінчення терміну практики здобувачі вищої освіти звітують про виконання програми в порядку, встановленому кафедрою. Види і форми контролю рівня знань, умінь, навичок, яких здобувачі вищої освіти набули під час проходження практики визначаються її програмою. Оформлені документи з практики (щоденник, звіт) повинні бути підписані керівником практики від підприємства та засвідчені печаткою відділу кадрів або канцелярії підприємства.

8.2. Залік із практики здобувачі вищої освіти складають викладачу кафедри протягом перших п'ятнадцяти днів наступного після закінчення терміну практики семестру.

8.3. Оцінювання результатів практичної підготовки здійснюється за національною шкалою та шкалою ЄКТС. Поточний контроль змістових модулів сумарно складає 60 балів, підсумковий модульний контроль – 40 балів; загальний рейтинг із модуля не перевищує 100 балів. Результат заліку за практику вноситься у відомість семестрового контролю та індивідуальний навчальний план здобувача вищої освіти.

8.4. Після закінчення практики відповідна кафедра подає відомість семестрового контролю до деканату, звіт про практичну підготовку – до відділу практики та сприяння працевлаштуванню.

8.5. Звітна документація про практичну підготовку зберігається відповідно до Переліку типових документів, що створюються в діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування, інших установ, підприємств та організацій, із зазначенням строків зберігання документів, затверджений Наказом Міністерства юстиції України № 578/5 від 12.04.2012 р. (із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства юстиції України № 400/5 від 07.03.2013 р.).

8.6. Якщо здобувач вищої освіти програму практики не виконали з поважної причини, то йому надається можливість проходження практики повторно за індивідуальним графіком у вільний від навчання час.

Додаток К

КОНТРОЛЬНИЙ
ПРИМІРНИК № 9-01

ЗАТВЕРДЖУЮ

Ректор Національного
фармацевтичного університету

проф. А. А. Котвіцька

» Травня 2019 р.

ПОЛОЖЕННЯ
про Раду роботодавців у Національному фармацевтичному
університеті

ПОЛ А 2.7-32-185

Розробив:Завідувач відділу практики та сприяння
працевлаштуваннюО. Я. Барковська» 15 » Травня 2019 р.**Узгодили:**Перший проректор з НІПР, Представник
керівництва з якостідоц. А. І. Федосов» 16 » Травня 2019 р.

Начальник відділу управління якістю

О. І. Назарко» 16 » Травня 2019 р.

Начальник юридичного відділу

Р. М. Гандзюшин» 16 » Травня 2019 р.

Харків, 2019

1. Загальні положення

1.1. Положення про Раду роботодавців у Національному фармацевтичному університеті (далі – Положення) розроблено відповідно до Закону України «Про вищу освіту» та інших нормативно-правових актів.

1.2. Положення врегульовує питання утворення та організації роботи Ради роботодавців Університету (далі – Рада роботодавців), визначає порядок її діяльності.

1.3. Рада роботодавців є дорадчим органом Університету.

1.4. Метою формування Ради роботодавців є забезпечення високої якості професійної підготовки фахівців на основі комплексної співпраці Університету із зацікавленими підприємствами та організаціями – провідними роботодавцями, шляхом об'єднання інтелектуального потенціалу і корпоративних ресурсів партнерів.

2. Завдання та функції Ради роботодавців

Основними завданнями та функціями Ради роботодавців є:

- підвищення іміджу Університету на ринку праці України;
- прогнозування потреб ринку праці у фахівцях відповідної спеціальності (освітньої програми);
- надання пропозицій щодо удосконалення професійних вимог до майбутніх фахівців;
- оцінювання якості підготовки фахівців; участь у розробленні змісту, інформаційно-методичного і матеріально-технічного забезпечення вибіркового складника навчальних планів і програм підготовки фахівців;
- участь у моніторингу та аналізу освітніх програм;
- залучення до розбудови внутрішньої системи забезпечення якості освіти;
- спільна реалізація і ресурсне підтримання освітніх програм, виробничих і переддипломних практик здобувачів вищої освіти;
- залучення здобувачів вищої освіти до виробничої і дослідницької діяльності підприємств і організацій – партнерів Університету;
- розвиток інфраструктури партнерства;
- залучення працівників установ, підприємств і організацій до навчального процесу (читання лекцій, проведення практичних занять, керівництво виробничими практиками, курсовим і дипломним роботами);
- розроблення та апробація ефективних механізмів взаємодії Університету з підприємствами-роботодавцями;
- проведення спільних конференцій, шкіл-семінарів для здобувачів вищої освіти і молодих вчених тощо;
- створення бази даних передових підприємств України, що можуть забезпечити на високому рівні практичну підготовку здобувачів вищої освіти;
- участь в атестації випускників;
- сприяння працевлаштуванню випускників Університету (попереднього закріплення майбутніх випускників за першим робочим місцем);
- постійний моніторинг якості підготовки майбутніх фахівців;
- організація на базі підприємств, установ, організацій фармацевтичного сектора галузі ОЗ підвищення кваліфікації і стажувань науково-педагогічних працівників Університету.

3. Нормативна база

3.1. Про вищу освіту: Закон України № 1556-VII (р. 7, ст. 38) від 01.07.2014 р.

3.2. НУ А-0-01-003 «Настанова з управління Університетом».

3.3. Документована процедура ДП А2.2.2-32-063 «Зв'язки з базами практики».

4. Порядок формування складу Ради роботодавців

4.1. Рада роботодавців формується із залученням представників провідних роботодавців галузі, що відповідають профілю підготовки фахівців.

4.2. До складу Ради роботодавців можуть входити представники обласних об'єднань організацій роботодавців, керівники (заступники керівників) ринкоутворювальних підприємств галузі, інші представники установ, організацій, підприємств, зацікавлених у фахівцях, підготовку яких здійснює Університет, а також ректор, проректори, декани факультетів, керівники структурних підрозділів, науково-педагогічні працівники Університету.

4.3. Участь представників роботодавців у роботі Ради роботодавців є добровільною та здійснюється на громадських засадах.

4.4. Склад Ради роботодавців затверджується рішенням Вченої ради Університету та наказом ректора.

4.5. Рада роботодавців за потреби може формувати секції за напрямками діяльності (організаційно-економічний, технологічний та ін.). Кожна секція може обирати голову, який організовує та планує роботу секції.

5. Склад Ради роботодавців

5.1. Рада роботодавців обирає зі свого складу на першому засіданні Голову Ради роботодавців, заступника голови Ради роботодавців, секретаря Ради роботодавців.

5.2. Кандидатура голови Ради роботодавців (заступника голови Ради роботодавців), секретаря Ради роботодавців може бути запропонована будь-яким членом Ради роботодавців. Кандидатури ставлять на голосування в порядку їх висування. Кандидат має право відвести свою кандидатуру. Обраною вважається особа, за яку подано більше 50 % голосів складу Ради роботодавців.

5.3. Голова Ради роботодавців виконує такі функції:

- організовує діяльність Ради роботодавців згідно з планом, який затверджується на засіданні Ради роботодавців на поточний рік;
- скликає засідання Ради роботодавців, організовує їх підготовку;
- головує на засіданнях Ради роботодавців, стежить за дотриманням регламенту;
- підписує документи Ради роботодавців.

5.4. Заступник голови Ради роботодавців виконує функції голови за його відсутності чи неможливості виконання головою Ради своїх обов'язків.

5.5. Секретар Ради роботодавців виконує такі функції:

- інформує членів Ради роботодавців про місце і час засідань;
- оформлює протоколи засідань Ради роботодавців;
- готує необхідні матеріали до засідань, проекти рішень Ради роботодавців;
- забезпечує інформаційну діяльність Ради роботодавців, ознайомлює членів Ради з відповідними матеріалами, документами тощо;
- відповідає за ведення та збереження документації Ради роботодавців;
- виконує інші обов'язки та повноваження, делеговані головою Ради роботодавців.

6. Засідання Ради роботодавців

6.1. Основною формою роботи Ради роботодавців є засідання, які проводяться за потребою, але не рідше ніж раз на рік.

6.2. Позачергові засідання Ради роботодавців проводяться з ініціативи ректора (проректора) Університету, голови Ради або простої більшості членів Ради.

6.3. Час та місце засідання визначає ректор (проректор) Університету, голова Ради роботодавців або члени Ради роботодавців, що ініціювали засідання.

6.4. Секретар Ради роботодавців зобов'язаний повідомити всім членам Ради про засідання не пізніше, ніж за п'ять робочих днів до його проведення. Допускається за виняткових обставин повідомлення про засідання в більш стислі строки.

6.5. Засідання Ради роботодавців вважається правомочним, якщо на ньому присутні не менш, як половина членів Ради роботодавців.

6.6. Рішення Ради роботодавців приймаються простою більшістю голосів членів Ради роботодавців, присутніх на засіданні. У разі рівного розподілу голосів, вирішальним є голос головуєчого на засіданні Ради роботодавців.

6.7. Засідання Ради роботодавців базується на принципах:

- взаємної поваги;
- рівної участі всіх членів Ради роботодавців;
- дотримання порядку та регламенту;
- спрямованості на конструктивне розв'язання проблем;
- врахування думки меншості.

6.8. Рада роботодавців може запрошувати на своє засідання осіб, які не є членами Ради роботодавців, та надавати їм слово для виступу чи повідомлення.

6.9. Засідання оформлюється протоколом, який підписує голова Ради та секретар.

6.10. Рішення Ради роботодавців підписується головою Ради та секретарем і розсилається всім членам Ради роботодавців.

6.11. Рада роботодавців щорічно готує звіт про свою діяльність, за результатами якого визначає пріоритети діяльності на наступний період.

7. Взаємодія Ради роботодавців з Університетом

7.1. Координацію роботи Ради роботодавців з Університетом здійснює ректор (перший проректор) Університету.

7.2. Голова Ради роботодавців і ректор (перший проректор) взаємодіють у питаннях підвищення іміджу Університету; забезпечення його фінансової стабільності; підвищення якості навчальних планів, їх інформаційно-методичного і матеріально-технічного забезпечення; реалізації і ресурсної підтримки виробничих і переддипломних практик студентів; проведення спільних конференцій, шкіл-семінарів для студентів, аспірантів і молодих вчених; участі в експертизі підготовки випускників; забезпеченні працевлаштування випускників; проведенні постійного моніторингу якості їх підготовки; організації підвищення кваліфікації й стажувань науково-педагогічних працівників, співробітників Університету та роботодавців тощо.

7.3. Відповідно до поставленої мети та покладених на них завдань, Рада роботодавців має право звертатися з поданнями, пропозиціями та рекомендаціями до ректора (першого проректора) Університету.

7.4. Ректор (перший проректор) Університету мають право звертатися із запитам, поданнями, пропозиціями до Ради роботодавців.

7.5. Ректор (перший проректор) Університету враховують у своїй подальшій роботі рекомендації, надані Радою роботодавців.

8. Забезпечення діяльності Ради роботодавців

8.1. Діяльність Ради роботодавців відбувається прозоро з інформуванням всіх зацікавлених сторін.

8.2. Діяльність Ради роботодавців може висвітлюватися в засобах масової інформації, на сайтах факультетів та Університету.

8.3. Положення про Раду роботодавців та зміни до нього приймаються рішенням Вченої ради Університету.